

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÅRHUS-ÅRBOG 1974

ÅRHUS - ÅRBOG 1974

ÅRHUS-ÅRBOG

1974

UDGIVET AF ÅRHUS BYHISTORISKE UDVALG

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS 1974

OMSLAG:

Østbanetorvet, april 1974

Foto: Henrik Juhl

I overensstemmelse med bystyrets bestræbelser på at gøre Århus til en grøn by er Østbanetorvet blevet ændret. Midt på torvet – hvor der før fandtes sporvognsskiner og parkeringsbåse – er der nu skabt et smukt anlæg med grønne træer og bænke, og ned mod Østbanegården er Århusbilledhuggeren Elias Ølsgaards statue af politikeren Peter Sabroe (1867–1913) opstillet.

Genindvielsen fandt sted på 60-års dagen for Peter Sabroes død ved jernbaneulykken ved Bramminge den 26. juli 1913.

Den nye placering er statuens tredje. Oprindeligt afsløredes den på 11-års dagen for Sabroes død på hjørnet af Sønder Allé og Park Allé i en rotunde ved spadserestien langs Søndre Kirkegård. Som følge af bygningen af det nye rådhus i slutningen af 1930'erne blev statuen i 1938 flyttet til pladsen neden for Vennelyst – Sabroes Plads – hvorfra den flyttedes til den nuværende placering.

BOGEN

er skrevet og tilrettelagt af:

Annegrete Dybdahl

Vagn Dybdahl

Kjeld Elkjær

Henrik Fode

Erik Hansen

Ole Hansen

Christian R. Jansen

Peder Jensen

Erik Korr Johansen

Lise Johnsson

Finn H. Lauridsen

Gunner Rasmussen

Asbjørn Skytte

under redaktion af

Ib Gejl

© 1974 Århus byhistoriske Udvalg

Århus-Årbog 1974 er sat, trykt og
indbundet i Aarhus Stiftsbogtrykkerie A/S

Skriften er Intertype Baskerville og
Linotype Helvetica

ISBN 87 504 0343 5

Indhold

1973 dag for dag	9
Lystbådehavnens ældste dame	50
Endnu et godt år (Erhvervslivet 1973) ..	52
De fratrådte, valgtes eller udnævntes	62
Hen over de skrå brædder	68
En gammel forretning	76
Musikhus eller ej?	78
Saralystgården	84
Noget om atletikstævner og byens hurtigste mand	86
Kunst for alle	92
Film og fotoindsamling	96
Biograferne og filmudlejningen	98
Folketingsvalget den 4. december 1973 ..	103
Vilhelmsborg – det nye grønne område ..	107
»Spis pølser, spis pølser fra nu til din død«	111
En Århus-bygning, der kom på museum ..	119
Vejlby – forstadsdrømme, der brast	126
Nærbanetrafik ved Århus før og nu	133
Drosker, taxa'er, mini'er og – pirater	137
Døde i 1973	144
Navneregister ved <i>Frode Hørlyk</i>	150

1973 dag for dag

Januar

Mandag 1. januar

Politiet har fra nytårsaften til kl. 5.30 morgen 37 udrykninger. 33 mand har vagt mod normalt 20. Slagsmål og husspektakler præger billedet.

Kriminalpolitiets afdeling i Viby sammenlægges med afdelingen i Århus politikreds med adresse i Regina's bygning på Søndergade.

Firmaet Carl F. Petersen, København, køber Århus Værktøjsmagasin, der beskæftiger 40 medarbejdere (se 15. januar).

Tirsdag 2. januar

Et nyt rejsebureau, Intersol, der er stiftet af fire tidligere medarbejdere hos Tjæreborg Rejser, åbner i lokaler i Marie Christensens tidligere bagerforretning i Kannekegade (se 26. januar).

Socialkontoret åbner en lokal afdeling i Brammersgade for beboere i den sydlige bydel.

Torsdag 4. januar

Byrådet sanktionerer, at Mejeriet Enigheden køber sporvejenes tidligere garageanlæg på Finderupvej for 1,5 mill. kr.

Jordemodercentret med lokaler i Østergade 30, hvortil der er knyttet 10 jordemødre, åbnes officielt. Centrets arbejde begynder 1. januar.

Mandag 8. januar

30 slagteriarbejdere hos Vigo Charcuteri A/S, der har strejket siden 18. december på grund af dårlige arbejdsforhold og »ræset« i skinkeafdelingen, genoptager arbejdet (se Århus-Årbog 1972, s. 51-52).

Århus Kioskselskabs første kiosk, i 1900 opstillet på Skt. Clemens Torv, senere anbragt på hjørnet af Peder Skrams Gade og Tordenskjolds Gade, reddes fra undergang og flyttes til »Den gamle By«.

Tirsdag 9. januar

Provinsbanken forhøjer som den eneste af byens banker indlånsren-

ten med 1 % til 9 subsidært 9¹/₄ % for »lange indlån« (12 mdr.) efter ophævelse af renteaftalen. De øvrige banker vil se tiden an.

Torsdag 11. januar

Landsforeningen af Vanføre indvier nye lokaler i Østbanegårdens tidligere restaurant, der skal anvendes som dagcenter for handicappede.

Fredag 12. januar

Ejendomsmægler Jens Nielsen opstilles af Det konservative Folkeparti som folketingskandidat i sydkredsen (3. kreds).

Lørdag 13. januar

Det meddeles, at ingeniørfirmaet Bruun og Sørensen A/S, der beskæftiger ca. 1300 medarbejdere, er overtaget af firmaets tre direktører og 10 overordnede funktionærer. Salgssummen oplyses ikke.

Mandag 15. januar

Toldvæsenet oplyser, at ca. hver tiende forretning i Århus skylder penge for moms. Det drejer sig om mellem 15 og 16 mill. kr., der vil blive forsøgt inddrevet, idet dog omkring 100 skyldnere med en gennemsnitlig gæld på 100 kr. hver vil slippe for inddrivning.

Tolv medarbejdere ved Århus Værktøjsmagasin (sammensluttet med Carl F. Petersen, se 1. januar)

Efter at have boet i træbarak i Stockholmsgade siden 1937 flyttede Vanføreforeningen i januar på restaurant. Foreningen har nemlig lejet sig ind i Østbanegårdens restaurant for en periode af to år, mens den venter på, at kommunen opfører et dagcenter ved kollektivet i Abildgade.

vil ikke følge med over i det nye firma, men agter at oprette en ny forretning.

Tirsdag 16. januar

130 portører på kommunehospitalet nedlægger om formiddagen arbejdet i protest mod afskedigelse

af en kollega. Arbejdet genoptages ved midnatstid.

Onsdag 17. januar

29 kleinsmede hos Thomas Ths. Sabroe og Co. strejker på grund af uenighed med firmaet om en bonusordning.

Torsdag 18. januar

Rasmine Rogersen i Malling – nu formentlig Nordens ældste – fylder 106 år.

Ca. 100 kleinsmede og maskinarbejdere slutter sig til gårsdagens strejke hos Thomas Ths. Sabroe og Co. Arbejdet genoptages fredag morgen.

Ved en fejltagelse bliver 10 tons fyringsolie af 25.000, der skal leveres til Kommunernes Kulkontor, lukket ud i sydhavnen. Falck-Zonen får olien suget op i løbet af et døgn.

11 murerarbejds mænd og murer-svende på byggepladsen Vejlbj Vænge nedlægger arbejdet som følge af, at sikkerhedsforholdene ikke er i orden. Strejken varer til 26. januar.

Mandag 22. januar

På Slagtehusrådets møde oplyses, at antallet af slagtninger på det offentlige slagtehus i 1972 var 34.151 mod 43.102 året før. Det er en nedgang på 20,7 %.

Onsdag 24. januar

Samtlige havnearbejdere ved havnen nedlægger arbejdet på grund af en uoverensstemmelse mellem en styrmand på et svensk skib, der ønsker arbejde udført, som ligger uden for arbejdernes akkord, og en havnearbejder. Stevedorekompagniet afskediger havnearbejderen (se 29. og 31. januar).

Ghanas ambassadør A. A. Lugute-rah indleder et tre dages besøg ved en modtagelse i byrådssalen.

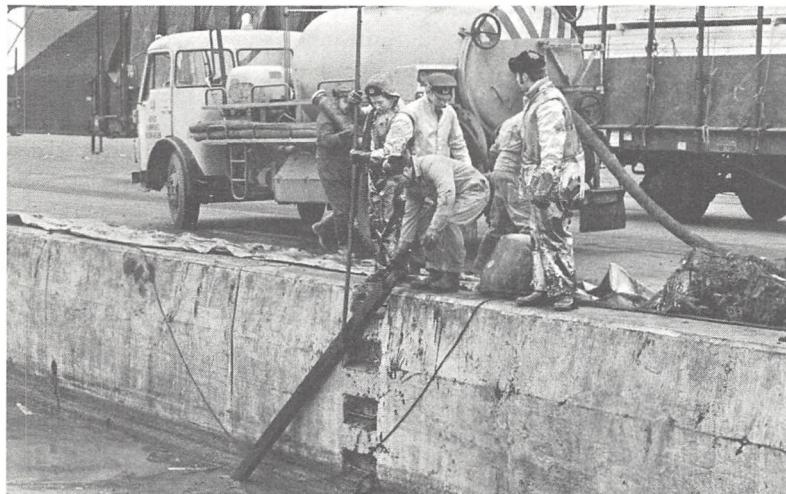
Beboere i Sjællandsgade-kvarteret danner en beboerforening med adgang til medlemskab for bydelens ca. 5000 mennesker.

Fredag 26. januar

A/S Vordingborg Køkkenet åbner – med 32 medarbejdere – en samlefabrik og udstilling i Tilst.

Rejsebureauet Intersol (se 2. januar) må ikke bruge det vedtagne navn, der er indregistreret af Wagon-Lits, og ændrer derfor navn til Unisol.

En forkert mand, der åbnede en forkert hane. Pris: 40.000 kr. Kun strømmen og heldig vind var skyld i, at uheldet ikke endte i en katastrofe, da en halv snes tons tyk brændselolie lagde sig som et tykt tæppe over Slippen i havnen.
– I tilsvinede plasticdragter forsøger reddere fra Falck/Zonen sammen med kommunens slamsuger at få de sidste rester af olieken op fra havnebassinnet.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Sexpolitisk Forening får en aftale med restauratør Knud Nielsen om, at mænd gerne må danse sammen på hans restauranter, efter at dette tidligere var grund til bortvisning.

Mandag 29. januar

Efter fem dages konflikt (se 24. januar) fortsætter havnearbejderne efter beslutning på et møde deres strejke, idet Stevedorekompagniet nægter at forhandle med en af arbejderne nedsat strejkekomité.

Tirsdag 30. januar

Sporvejene tillader, at indkøbsvogne kan medtages i busser, når de ikke er til gene for passagererne.

Onsdag 31. januar

Et mæglingmøde i havnearbejderkonflikten (se 24. og 29. januar) hos borgmester Orla Hyllested ender negativt, og havnearbejderne beslutter med 151 stemmer for og 31 imod at fortsætte strejken.

Ejerne af ejendommene Samsøgade 23, Heibergs Gade 8, Sjøllandsgade 122 og Skt. Markus Kirkeplads 6-24 får hver 500 kr. af kommunen for god vedligeholdelse af huse.

Februar

Torsdag 1. februar

I byrådets møde vedtages en opfordring til amtet om at søge klar besked hos folketinget om mulighederne for en lufthavn ved Hammel.

Der bevilges 264.500 kr. til oprensning af Svanedammen ved Friheden, 1,3. mill. kr. til modernisering af Regina-Teatret og 25.000 kr. til projektering af ombygning af Frederikshøj Kro.

A/S Jazzhus Tagkægget er overtaget af A/S Riverside, men jazzhuset fortsætter under ledelse af Peter Max Hansen.

Idéudkast til kasernearealernes anvendelse præsenteres. Det fremgår, hvorledes området tænkes kraftigt bebygget. Et forhold, der mødte megen kritik.

I dag synes diskussionen at have nået den modsatte yderlighed: Grønne arealer og let bebyggelse.

Politiet anholder en 17-årig pistolbevæbnet dreng, der tilstår at have omsat for 170.000 kr. narkotika.

Lørdag 3. februar

Rådmændene Olaf P. Christensen og Thorkild Simonsen præsenterer på rådhuset det af arkitekterne Friis & Moltke og Blach Petersen & Har-

bo udarbejdede dispositionsforslag for kasernearealet ved Vester Allé og Frederiks Allé, omfattende et rådhusanneks, et kongrescenter med koncertsal, et hotel, en politistation og et parkeringsanlæg.

Århus Stevedore Kompagni sender et brev til samtlige havnearbejdere med redegørelse for arbejdsgivernes synspunkter. Havnearbejdernes Fagforenings formand mener, at fremgangsmåden er ulovlig.

Den engelske beatgruppe Deep Purple giver koncert i Vejlbyskov-Hallen. Efter koncerten er der stor oprydning af tømte og knuste flasker. Det konstateres, at der ud

over de normale 3000 pladser er solgt ca. 1000 falske billetter.

Mandag 5. februar

Montørerne ved Jydsk Telefon A/S – henvend 1000 – nedlægger arbejdet for at fremtvinge udbetaling af rationaliseringsgevinst for 1971 og 1972. Montørernes organisation erkender, at strejken er ulovlig. Arbejdet genoptages 8. februar under protest og med nedsat aktivitet.

Tirsdag 6. februar

Havnearbejderne vedtager med 198 stemmer mod 2 at genoptage arbejdet fra i morgen. Der fremsættes en række betingelser, men kun som oplæg til nye forhandlinger.

Det meddeles, at direktør E. Møller og ejendomsmægler Thorkild Kristensen, Ålborg, har lejet en del af det tidligere Hotel Royal for at drive et diskotek ved navn Tordenskjold.

Onsdag 7. februar

På Nordgårdskolen afholdes et protestmøde mod en motorvej øst om Brabrand Sø. Der nedsættes en arbejdsgruppe af byrådsmedlemmerne Bent Dohm (K), A. Haar-Nielsen (V) og Ole Nørgaard Madsen (S), som skal formulere en henvendelse til trafikministeren om den folkelige modstand mod projektet.

Torsdag 8. februar

Folketingets finansudvalg kritiserer over for undervisningsministeren

anvendelsen af overtimer i handelshøjskolernes undervisning. Det meddeles, at 32 lærere ved Handelshøjskolen i Århus gennemsnitlig har fået 60.000 kr. for overtimer i 1971/72. En enkelt har fået 145.000 kr. Rektor Niels Nielsen oplyser, at lærertallet kun er forøget med 30 %, mens studentertallet er tredoblet.

Fredag 9. februar

Jyske Bank åbner filial i Ryesgade 4, tidligere Bajsens Manufakturhandel. DKU og SFU demonstrerer under mottoet: »Haves: banker. Ønskes: børnehaver«.

Mandag 12. februar

På Sønderkovvej i Lystrup åbnes fritidshjemmet Elstedhøj med plads til 60 børn.

Pensionisternes Samvirke åbner en filmklub med forestilling i Palads-Teatret og tale af folketingsmedlem Kr. Albertsen. Samrådet for Om-sorgsarbejde og AOF har protesteret mod etableringen af klubben.

De første to kvindelige postbude begynder deres arbejde.

Onsdag 14. februar

Arbejdsretten afsiger en kendelse, hvorefter de strejkende havnearbejdere skal betale en bød på 8.75 kr. i timen for de første to dage og 10.25 kr. i timen for den følgende

tid. Havnearbejdernes Fagforening idømmes en bød på 20.000 kr. for »passivitet«.

Torsdag 15. februar

I byrådets møde drøftes skitseforslaget til anvendelsen af kasernearealerne. De samlede udgifter anslås til mellem 200 og 300 mill. kr. Der nedsættes et arbejdsudvalg, bestående af magistraten og de politiske ordførere, til at gå videre med sagen.

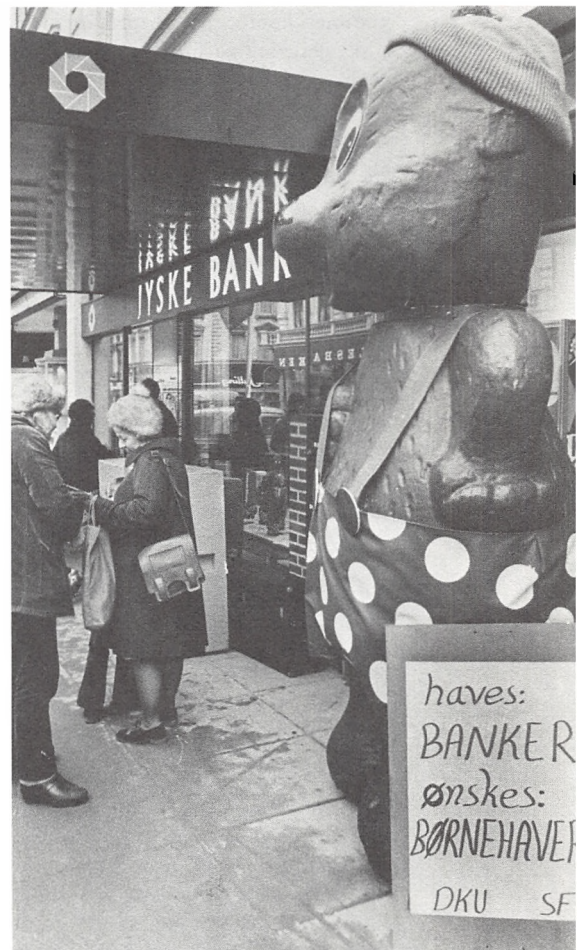
Der bevilges 200.000 kr. til delvis dækning af Forhistorisk Museums underskud. Museet har bl. a. måttet ansætte personale til opsyn uden de nødvendige bevillinger.

Fredag 16. februar

Amtsborgmester R. Svane Hansen, borgmester Orla Hyllested, rådmændene Olaf P. Christensen og Thorkild Simonsen samt amtsrådsmedlem Karl Anker Pedersen er til møde med trafikminister Jens Kampmann og anbefaler på amtets og byens vegne en motorvej øst om Brabrand Sø. Samtidig har ministeren fået henvendelse fra den tværpolitiske arbejdsgruppe, der ønsker en vej vest om søen.

Morgenavisen Jyllands-Posten meddeler, at avisen fra 1. april overtager distriktsbladene Brabrand og Omegns Avis, Frederiksbjerg Ny Tidende, Nordposten (senere sammenlagt med Oplands-Kurieren til

Dansk Kommunistisk Ungdom og Socialistisk Folkeparti Ungdom demonstrerer mod Jyske Banks nye filial. Man fandt, at 176 banker og filialer i Århusområdet var tilstrækkeligt, mens kun 60 børneinstitutioner var for lidt.
(Foto: Preben Tolstoy)

Nord-Kuréren), Viby (Viby-Højbjerg) Ugeavis og Abyhøj (Abyhøj-Hasle) Ugeavis. Bladene skal have hovedkontor i Jyllands-Postens ejendom Søndergade 32.

FDMs ny prøvestation, der også rummer kontor til juridisk og teknisk vejledning, indvies på Edwin Rahrs Vej.

Lørdag 17. februar

På en bolig- og miljøkonference i Huset oplyser rådmænd Olaf P. Christensen, at en planlagt benzinstation i Ole Rømers Gade er opgivet af ejeren på grund af beboernes modstand.

Mandag 19. februar

Aarhus Stiftstidende meddeler, at distriktsbladet Tilbuds-Avisen, som avisen har overtaget fra nytår, fremtidig vil få udgaver, der dækker Århus Nord, Trøjborg/Christiansbjerg, Abyhøj/Hasle, Brabrand og opland, Viby/Hasselager og Århus Syd. Distributionen etableres i det tidligere Thruus Bogtrykkeri, Aboulevarden 25.

Tirsdag 20. februar

Århus Amtsvandværken besværer sig over, at kommunen endnu ikke har opfyldt de betingelser, en landvæsenskommission 1971 opstillede for udvidelse af lossepladsen ved Eskelund, bl. a. etablering af en jordvold til beskyttelse mod udsivning

i åen. Sundhedskommissionen har krævet lossepladsen nedlagt senest i efteråret 1973.

Justitsministeriet har meddelt brandvæsenet, at slukningsarbejdet under branden i P. P. Ørums Gade 14. august 1972, hvor to unge piger omkom, ikke har været tilfredsstillende. Beboerne vil bede ombudsmanden se på sagen.

Onsdag 21. februar

På et møde i Hotel Tre Ege mellem amtsrådet og de implicerede kommuner diskuteres placeringen af kommende gymnasier. Der foreslås bl. a. et nyt amtsgymnasium i Brabrand.

Fredag 23. februar

Stadsingeniør Johs. M. Sørensen oplyser, at nedlægningen af Eskelund Losseplads ikke kan foretages i indeværende år, og at man vil søge landvæsenskommissionen om udsættelse. Samtidig klages der over lossepladsen i Åbo, hvor der hver lørdag foregår afbrænding af affald, skønt det er forbudt i kommunen.

Teaterrådets forretningsudvalg bevilger 1.878.000 kr. til Den Jyske Opera under forudsætning af, at operaens repertoire gennemføres som planlagt.

Lørdag 24. februar

Undervisningsministeriet har afvist en række klager over forholdene

ved universitetets humanistiske hovedområde, indgivet af professor Aage Kabell og indeholdende krav om suspension af dekanen, professor K. Rahbek Schmidt. Klagerne henvises til behandling på universitetet og er i øvrigt sendt til ombudsmanden.

Søndag 25. februar

I en TV-udsendelse om fordomme lancerer Ulf Pilgaard nogle af de såkaldte Århus-historier eller århusianer-vittigheder, der senere på året bliver noget af en landeplage.

Mandag 26. februar

Kulturminister Niels Matthiasen søger finansudvalget om et ekstraordinært tilskud på 200.000 kr. til Forhistorisk Museum i indeværende finansår.

Sporvejene indleder en annoncekampagne i dagbladene med sætninger som »Deres privatchauffør« - »Lad bilen stå« - »De får forkørselsret« - »De sparer penge«.

Tirsdag 27. februar

Det meddeles, at fabrikant G. A. L. Thorsen for 900.000 kr. har købt A/S Termas fabriksbygning Finlandsgade 12, idet firmaet er under udflytning til Hovmarken 6 i Lystrup.

En toldpatrolje opdager i et fragtskib i Århus havn 2 kg marihuana indsyet i en sofapude.

Onsdag 28. februar

På landsforeningen Ungdomsringens narkotikakursus i Unge Hjem's Højskole oplyser kriminalassistent Carl P. Schmidt, at der i øjeblikket sidder 18 narkotikaforhandlere fængslet i Århus, 16 danske og 2 udlændinge.

Marts

Fredag 2. marts

I protest mod forligsmandens udsættelse af de varslede strejker beslutter ca. 1700 arbejdere fra Thomas Ths. Sabroe og Co., Frichs, Seest' Maskinfabrik, Kirks fabrikker og Århus Maskinfabrik og Flydedok at nedlægge arbejdet indtil mandag morgen.

Mandag 5. marts

Fhv. folketingsmand Peter Jørgensen (S) meddeler, at han ikke ønsker genopstilling som kandidat i Århus sydkreds (3. kreds) se 13. november.

Tirsdag 6. marts

Kiosken, der tidligere var opsat ved Marienlund, er endt på en losseplads idet det skønnes, at en reparation af den vil koste ca. 20.000 kr.

Onsdag 7. marts

Retsmedicinsk Institut oplyser, at en portør på kommunehospitalet, der døde i februar efter at have pådraget sig en sygdom ved at stikke sig på en kasseret kanyle, er død af en infektion.

Rådmand Olaf P. Christensen (K) bebrejder rådmand Thorkild Simonsen (S), at han offentlig har omtalt, at magistratens 2. afdeling undersøger mulighederne for en anden placering end på kasernearealerne for en ny politigård, således f. eks. på de tidligere Sabroe-arealer ved Sønder Allé/Dynkarken.

Den danske Provinsbank, der tidligere har købt administrationsbygningen i Rahrs tekniske Forretning i Brabrand, har yderligere købt firmaets øvrige bygninger og en ca. 16.000 kvadratmeter stor grund, oplyses det på bankens generalforsamling.

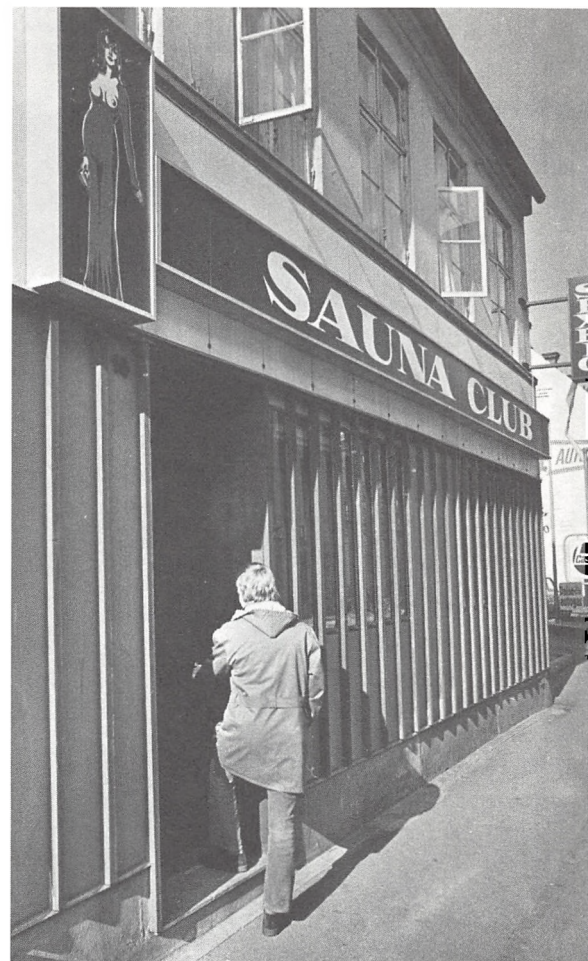
Fredag 9. marts

Politiet stormer om natten Sauna-Club i Fredensgade og anholder ejeren, der sigtes for bordelvirksomhed.

Lørdag 10. marts

Den tidligere DFDS-færge »Århus«, der fra 1912 til 1939 sejlede mellem Århus og København og senere andre steder under navnet »Botnia«, sendes til ophugning.

Sauna-Club'en i Fredensgade havde længe været i politiets søgelys på grund af den dristige annoncering: »Nævn Deres intimeste ønske – og det skal blive opfyldt«. Efter megen besvær blev klubben endelig lukket.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Postkontoret på Paludan Müllersvej. Postrøveriet er den foreløbige kulmination på en række volds- og kriminalitets-handlinger, der har præget kvarteret.

Det var i dette område, en betjent nogle få dage tidligere fik en ølflaske i hovedet, mens han var ved at anholde nogle unge mennesker, der kastede flasker efter busserne på Jens Baggesensvej.

(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Der oprettes en lokal afdeling i tilslutning til den af Hanne Lysen i København stiftede Folkets Forbrugerkomité.

Søndag 11. marts

I løbet af 1972 behandlede fogedretten 18.000 udlægs- og udpantnings-sager, 3.000 sager efter afbetalingsloven og 1.000 »andre sager«.

Selv om det er ulovligt, er flere chauffører og vognmænd bevæbnet med politiknipler, cykelkæder og jernstænger for at kunne forsvare sig ved eventuelt overfald, fortæller en hyrevognschauffør.

Mandag 12. marts

En politibetjent bliver slået ned med en ølflaske af en ung mand, da han vil anholde dennes 14-årige kammerat, som kaster med flasker efter en kørende bus. Episoden finder sted på Jens Baggesens Vej, der af kvarterets beboere kaldes »Frygtens gade« på grund af ungdommelige elementers hærgen i kvarteret.

Tirsdag 13. marts

Århus Sygekasse holder det sidste repræsentantskabsmøde inden ophævelsen af foreningen, og der fremlægges et regnskab, der udviser en formue pr. 31. december 1972 på 15.037.938 kr.

Samrådet for Omsorgsarbejde åbner sin 40. ældreklub, Guldalderklubben, i Nørre Allé 30.

En ca. 20-årig mand truer kassersken i postkontoret Paludan Müllers Vej 177 til at udlevere 8.100 kr. Røveren forsvinder og pågribes ikke.

Onsdag 14. marts

Turistbuschaufførerne går i strejke for at få oprettet overenskomst med deres arbejdsgivere. Arbejdet genoptages dagen efter.

29 bagere på Magdalene Brød nedlægger arbejdet i utilfredshed med et lønforlig mellem deres fagforbund og bagermestrene. Strejken varer én dag.

Torsdag 15. marts

Judith Vestergård, elevrådsformand for 32.000 skolebørn, oplyser, at ungdomsbander åbenlyst går ind på Møllevangsskolen og drikker samt tilbyder eleverne at slutte sig til dem. Hun opfordrer forældre til at holde børnene fra skole, såfremt situationen ikke ændres.

I Århus Byråds møde er der atter debat om restaureringen af de gamle Studsgade-huse, denne gang om en tillægsbevilling på 93.547 kr. til istandsættelse af gadens nr. 31. Bevillingen får flertal ved afstemningen. Også om en bevilling på 127.763 kr. til byркеstret opstår

der debat. Orkestret kan ikke indtjene den ottendedel af dets lønudgifter, som bestemmelsen er.

Fredag 16. marts

Sporvejene ansætter den første kvindelige buschauffør, en dame midt i tyverne, der hidtil har arbejdet på fabrik.

For en indbudt kreds indvies den nye Lystrup-hal med taler af bl. a. rådmand Thorkild Simonsen og borgmester Orla Hyllested.

Mandag 19. marts

Socialdemokratiet i Vestkredsen genopstiller fhv. folketingsmand Thorvald Mikkelsen som folketingskandidat.

Onsdag 21. marts

Under den landsomfattende arbejdskamps strejker og lockout'er, der tager sin begyndelse, udkommer Demokraten som det eneste af byens dagblade. I Århus omfatter konflikten 15.000–20.000 organiserede arbejdere. Hos detailhandlere og i supermarkeder købes der livligt ind, især tobak og slagtervarer er efterspurgt. Blandt de strejkeramte virksomheder er De blå Busser og Brand-busserne.

Fredag 23. marts

Lærerne endags-strejker som protest mod regeringens spareplans indvirkning på folkeskolearbejdet. Omkring 30.000 elever bliver ikke undervist.

Radiorådets programudvalg afslår Jyllands-Postens og Aarhus Stiftstidendes anmodning om at få deres lederartikler læst op i radioen under strejken.

Mandag 26. marts

Den japanske ambassadør i Danmark Hiroshi Hitomi modtages på rådhuset.

Den franske sangerinde Juliette Greco underholder omkring 500 tilhørere ved en koncert i Stakladen.

30 syersker kører i bus til Fjerritslev for at forhandle med syersker dér, som arbejder for den konfliktramte Vanggårds kjolefabrik. Syerskerne i Fjerritslev nedlægger arbejdet efter samtalen.

Tirsdag 27. marts

Lejevurderingsrådene beslutter, at huslejen generelt forhøjes med 16,6 %. Baggrunden for omvurderingen er en højesteretsdom af 14. oktober 1971, der ændrer vurderingsgrundlaget fra 60 til 70 kr. pr. m². Omvurderingen omfatter 4.017 ejendomme med 30.542 lejemål (se Århus-Årbog 1972, s. 42).

Sporvejene har mistet 2.250.000 passagerer i 1972 – det første år efter omlægning fra sporvogne til busser – på linje 1 og 2. I øvrigt havde alle buslinjer tilbagegang i passagerantal, oplyser sporvejene.

Onsdag 28. marts

Fra tre steder i byen går omkring 5.000 arbejdere i demonstration til Rådhuspladsen, hvor der for de strejkende arbejdere bliver talt om arbejdssituationen af chefredaktør Hans Rishøj, fagforeningsformand Poul Erik Hougård, fagforeningsformand Gurli Madsen og formand for Arbejdsmændenes Fællesledelse Otto Skødt Jensen.

Som et led i en landsomfattende landmandsdemonstration mod manglende forsyninger af ammoniak på grund af strejken kører omkring 50 landmænd på traktorer fra Lisbjerg til Ringgaden og retur, med det resultat at trafikken på landevejen lammes.

Torsdag 29. marts

I byrådet vedtages det, at kommunen køber godset Vilhelmsborg på 784 tdr. land af godsejer Knud Hviid. Overtagelsen finder sted pr. 1. april, og købesummen er 7.100.000 kr. – Endnu en livlig debat om en Studsgadeejendom finder sted, denne gang om en bevilling på 2,7 mill. kr. til restaurering af Studsgade 35. Det beslutes, at referater af byrådets møder ikke mere skal udgives i bogform.

Fredag 30. marts

Ca. halvdelen af 30.000 skoleelever boykoter undervisningen i slutning til og sympati for lærernes

Hovedvejen mellem Aarhus og Randers blokeres af traktorer og landbrugsmaskiner som et led i arbejdsmarkeds-konflikten. Selv om politiet etablerede omkørsel, opstod der trafikkaos i løbet af kort tid. Baggrunden var, at landmændene manglede ammoniak til forårsarbejdet. Nogle havde dog så meget, at de tillod sig at sprede det farlige kvælstof ud over gader og veje for at understrege alvoren i deres protestaktion.

(Foto: Preben Tolstoy)

tidligere strejke mod en forkortelse af undervisningstiden (se 23. marts.)

Mellem 1.500 og 2.000 skoleelever og uddannelsessøgende holder på Rådhuspladsen protestmøde mod regeringens planer om beskæring af uddannelsesstøtten, og mod at ele-

vernes organisationer ikke er inddraget i forhandlinger om problemerne.

Lørdag 31. marts

Folkets Forbrugerkomité's Aarhus-afdeling holder på Rådhuspladsen protestmøde mod de stigende fødevarerpriser samt stiller krav om fjernelse af mad-momsen.

I marts kom undervisningsminister Knud Heinesen ligesom sin forgænger Helge Larsen i modvind hos de studerende. Besparelser inden for undervisningssektoren kunne ikke accepteres. I øvrigt fandt enkelte talere ved denne demonstration, at radio og TV svigtede de uddannelsessøgende, hvortil der ikke var grund til at betale licens.

(Foto: Preben Tolstoy)

April

Søndag 1. april

Amtet overtager pr. 1. april Marselisborg Gymnasium og de kommunale gymnasier i Randers og Grenå. Der findes i forvejen amts-gymnasier i Viby, Risskov og Skanderborg.

Mandag 2. april

Århus Kommunes Sygesikringsafdeling overtager Århus Sygekasses hovedkontor i Østergade 30 som følge af den nye sygesikrings- og dagpengeordning.

Tirsdag 3. april

I amtsrådets møde træffes beslutning om at placere et amts-gymnasium i Brabrand og påbegynde opførelsen i april 1974.

Et kabelbrud medfører telefonafbrydelse for ca. 1000 abonnenter i Egå.

Onsdag 4. april

En bankrøver truer personalet i Landmandsbankens filial på Grenåvej 117 til at udlevere 27.000 kr. Røveren slipper bort, da bankens alarmsystem er under reparation.

Lørdag 7. april

Danmarks Radio indleder en kampagne for indsamling af gamle film

og fotografier i Århus Amt. I den anledning er der bl. a. arrangeret lokalhistoriske billedudstillinger i hovedbiblioteket i Mølleparken og i Borgmestergården i Den Gamle By. I hovedbiblioteket er der også forevisning af gamle film.

Søndag 8. april

I et underholdningsshow i Vejlbj-Risskov-Hallen med ca. 3000 tilhørere optræder Mogens Glistrup for at hverve tilhængere til Fremskridtspartiet.

Gartnerens udstilling »Blomstrende forår 73« i Marselisborg-Hallen slutter med et besøgstal på 27.000.

Debatten om restaureringen af de gamle Studsgadeejendomme blussede på ny op.

Her ses en af de gamle gårde, der er omfattet af bevaringsplanen – Studsgade 35 også kaldet »Bækkelund« fordi Borrebækken engang løb forbi ejendommen. Til gårdsiden er bygningen udstyret med svalegang.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Mandag 9. april

På AGFs generalforsamling i Skt. Annagades Skole oplyser hovedformanden Jens Fr. Harmsen, at man har planer om opførelse af en hal til 12 mill. kr. på foreningens areal i Fredensvang.

1973

Trafikanter på vej til arbejde den 12. april havde store vanskeligheder efter stærkt snefald i de tidlige morgentimer. Især var det galt på Silkeborgvej og Grenåvej. Sidstnævnte sted tog det over en time at køre fra Skødstrup til Århus, og nogle, som bilisten her, der er kørt i grøften ved Egå, nåede slet ikke frem – i hvert fald ikke i deres egen vogn.
(Foto: Preben Tolstoy)

20

Tirsdag 10. april

Arbejdet genoptages overalt i Århus efter mæglingforslagets vedtagelse. Efter tre ugers konflikt er der stor ophobning af varer på havnen, ved banerne og på alle godscentraler.

På Jydsk Telefons generalforsamling oplyser formanden, tidligere stiftamtmand, H. G. Lorentzen, at automatiseringen, der påbegyndtes 1953, vil blive afsluttet i indeværende år.

Onsdag 11. april

Det meddeles, at B-Line Container Service A/S, havnens største containerkunde, er trådt i likvidation. Moderselskabet Blæsbjerg & Co. berøres ikke heraf.

Torsdag 12. april

Stærkt snefald i morgentimerne skaber trafikvanskeligheder.

Under et møde på Danmarks Journalisthøjskole med trafik- og forureningsminister Jens Kampmann bliver der kastet stinkbomber af to elever. Den ene bortvises fra skolen.

De lægestuderende ved universitetet kræver overlæge Palle Juul Jensen suspenderet som dekan på grund af hans forslag til et folketingsudvalg om en lægeskole i Århus uden for universitetet.

Ask Højskole beslutter at holde udvidet påskeferie for at give eleverne tid til overvejelse. Tre elever er midlertidig hjemsendt på grund af uorden på værelserne, og de øvrige har etableret en dags boykot af undervisningen.

Fredag 13. april

Rådmand A. Haar-Nielsen og byrådsmedlem Bent Dohm indsamler på gågaden underskrifter mod motorvejsføring øst om Brabrand Sø. Den tværpolitiske gruppe mod øst-motorvejen og den såkaldte Trøjborgkomité står bag aktionen.

Morgenavisen Jyllands-Posten begynder udsendelse af Århus-Posten, et dagligt tillæg til alle abonnenter i kommunen.

Lørdag 14. april

Den første bog i Århus-skovene springer ud mellem Ørnereden og Moesgård Strand.

12 lærere ved Dansk Flygtningehjælps Sprogskole i Århus opsiges deres stillinger i protest mod hovedledelsen i København. Skoleleder Kurt Finsten, der også har opsagt sin stilling, vil starte en selvstændig skole, hvis der ikke opnås forlig med Dansk Flygtningehjælp.

Tre forretninger: Møbelhuset i Volden 8, Per Reumerts Stoffforretning i Søndergade 70 og Vagns Herremagasin på Silkeborgvej 257 øde-

lægges af brand. De to første brande menes påsat.

Mandag 16. april

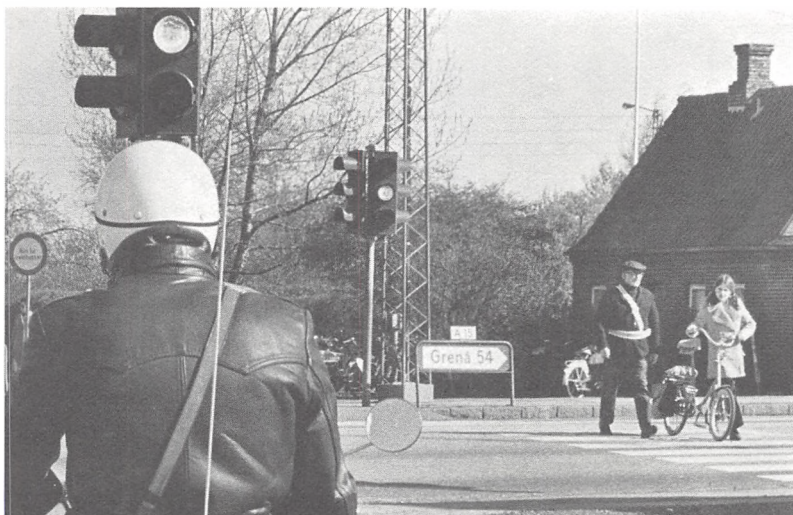
Der foreligger godkendelse fra landvæsenskommissionen af kommunens plan om spildevandsudledning i bugten gennem et 2 km langt rør. Spildevandet kræves kun mekanisk rensat. Arbejdet kan dog ikke iværksættes før 1. nov. på grund af regeringens bygge- og anlægsstop. Samtidig pålægger kommissionen kommunen at finde et andet sted end Ryes Flak til dumpning af oppumpet mudder fra havnen.

Efter at man på Dansk Flygtningehjælps sprogskole i januar havde strejket 14 dage, lykkedes det skolens lærere at opnå en ordning med Flygtningehjælpen i København. Denne ordning kom imidlertid kun til at holde til april, hvor lærerne sagde op, da de indgåede aftaler ikke blev holdt af Flygtningehjælpen. Skolens lærere er her forsamlet for at drøfte situationen og en eventuel oprettelse af en ny skole.
(Foto: Preben Tolstoy)

Normalt åbner Friheden en lørdag, men i år skete det onsdag før påske. Selv om vejret ikke var det bedste, og det var hverdag, fandt 10.000 ud til forlystelsesstedet, der blev åbnet med deltagelse af Århus Pigegarde.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Efter en dødsulykke i krydset Grenåvej-Lystrupvej genoptog pensionist Hans Pedersen sit job som trafikvagt for skolebørn, der må gennem det farlige kryds på vej til skole. Hans Pedersen havde et år tidligere trukket sig tilbage, da hans løn var blevet skåret ned. Da han genoptog trafikvagten, var der også motorcykelbetjente til stede, der noterede tre bilister for at køre over for rødt.

(Foto: Preben Tolstoy)

Onsdag 18. april

På et møde mellem ledelsen af Århus Kommunehospital, Husligt Arbejderforbund og Kvindeligt Arbejderforbund enes man om at afskedige en uorganiseret husassistent. Motiveringen er uro på arbejdspladsen. Der har i den sidste uge været

tre kortvarige arbejdsnedlæggelser på hospitalet.

Tivoli Friheden åbner sæsonen med ca. 10.000 besøgende.

Skæring Strandkro genåbnes efter modernisering. Den er overtaget af hotelejer Mogens Hansen, Ikast.

Fredag 20. april

En 73-årig pensionist bliver overfaldet i Ny Banegårdsgade, kørt i bil til Marselisborg Skov, udplyndret og slået ned med en jernstang. Han indlægges på kommunehospitalet, 3 timer senere overfalder de samme røvere en chauffør og fratager ham 150 kr.

Tirsdag 24. april

En 9-årig pige bliver dræbt af en lastbil i fodgængerfeltet ved krydset Grenåvej-Lystrupvej. Skolenævnet ved Strandskolen vil søge etableret en bro eller tunnel det pågældende sted. Indtil videre genansættes en trafikvagt før og efter skoletid.

Der er udrykning til tre påsatte brande, to på Vilhelm Birkedal Vej og en på Marselis Boulevard.

Torsdag 26. april

I byrådets møde vedtages den første investering på 80 mill. kr. til udbygning af havnen mod øst ud i bugten. Ingen stemmer imod, men fem undlader at stemme. Rådmand A. Haar-Nielsen efterlyser en analyse af trafikale, økonomiske og miljømæssige følger af havnebyggeriet.

Telefonvoldgiftsnævnet i København pålægger Jydsk Telefon at optage realitetsforhandlinger med montererne om rationaliseringsgevinsten for 1971 og 1972.

Victor Borge og sangerinden Marilyn Mulvey optræder i Vejlbj-Risskov-Hallen. Der er kun ca. 1500 tilhørere, da der samme aften er dansk-svensk fodboldlandskamp i TV.

Fredag 27. april

Lystrup Bibliotek, filial af Risskov Bibliotek, der hidtil har haft til

huse i Elsted Skole, åbner nye lokaler ved Bystævnet i Lystrup.

Terma Elektronisk Industri A/S afskediger 28 arbejdere på grund af forsinkede ordrer.

En formentlig påsat brand ødelægger ejendommen Frederiksgade 77.

Lørdag 28. april

Fiskekutteren »Anne Dorte« af Arhus synker ud for Bovbjerg efter påsejling af fragtskibet »Weston« af Panama. Besætningen på tre mand bliver reddet.

Mandag 30. april

Den franske ambassadør Pierre Pelen aflægger besøg.

Ved en sammenkomst i De Blå Bussers garageanlæg i Tranbjerg markeres bussernes overgang til Arhus Sporveje fra 1. maj.

Konservative Studenter overrækker rådmand A. Haar-Nielsen en adresse med 1500 underskrifter, der kræver bedre kollektiv trafik.

Repræsentanter for forældre til børn i Strandskolen afleverer adresse med 386 underskrifter til kommunen og amtet med krav om en bro eller tunnel ved Lystrupvej.

Århus Maskinmesterskole indvier ny laboratoriefloj ved Borggade på 400 m². Samtidig dimitteres 125 maskinmestre og maskinister.

Maj

Tirsdag 1. maj

De blå Busser, der siden januar er drevet for kommunen af den hidtidige ejer, overgår til kommunens ansvar.

Trods dårligt vejr deltager ca. 10.000 mennesker i Arbejdernes Fællesorganisations majfest i Tivoli Friheden. Taler er arbejdsminister Erling Dinesen. – Ved DKP's og SF's majfest i Universitetsparken taler smed Ole Henriksen (SF) og maskinarbejder Freddy Madsen (DKP).

Trods halvdårligt vejr var tilslutningen til 1. maj-arrangementet i Friheden god. Hovedtaleren var i år Socialdemokratiets formand, arbejdsminister Erling Dinesen. Underholdningen sørgede Kaj Løvring for.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Torsdag 3. maj

Som den første af de institutioner, hvortil sporvejene har afhændet 38 gamle sporvogne, afhenter Dalgården i Højbjerg en vogn.

Fredag 4. maj

Klokken 4.08 alarmeres brandvæsenet til Bruuns Gade 64. Otte beboere af ejendommens lofts værelser springer ned i redningslagener, fire bliver reddet ned ad brandvæse-

1973

De fleste af de i alt 38 sporvogne, der nu er blevet overflødige, går til børneinstitutioner som legetøj. De første af de 11 tons tunge vogne blev 3. maj afhentet på en blokvogn for at blive kørt til formiddagsinstitutionen Dalgården i Højbjerg.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

24

nets stiger. Omkring en halv snes personer bliver kvæstet og bringes på hospitalet, en 40-årig kvinde med brækket ryg. En 80-årig, der på grund af sygdom er sengeliggende, har ingen mulighed for at forlade sin lejlighed og omkommer af røgforgiftning. Brandvæsen og ambulancer tilkaldes fra nabobyer som beredskab, idet hele brandvæsenets mandskab er sat ind på bekæmpelse af ilden i ejendommen, der udbrænder totalt. Branden er påsat (se 3. juli).

Formentlig også en pyromanbrand opstår ved 18-tiden i et kælderrum under en trappe i Frederiks Allé 147. En kvinde og hendes spædbarn reddes i sikkerhed ad en brandstige. Branden forårsager ikke større skade.

Tirsdag 8. maj

Sauna-Club i Fredensgade, der har været lukket et tidsrum (se 9. marts), genåbner, men efter 10 minutters forløb lukker politiet virksomheden, idet dens ejere ikke har de fornødne bevillinger.

Torsdag 10. maj

På en række store arbejdspladser nedlægges arbejdet i tiden klokken 10.45–11 i protest mod retsforfølgningen af nordjyske fagforeningsfolk i Hope Computer-sagen fra Hadsund.

Byrådet vedtager, at det gamle bøgetræ på Rådhuspladsen, der bl. a. er skadet af vejsalt, fældes, og at der i stedet plantes et ca. 20 år gammelt egetræ fra Botanisk Have.

Fredag 11. maj

Kommunens plejehjem Møllegården i Brabrand indvies. Hjemmet, der er tegnet af arkitekterne Friis og Moltke, har plads til 62 beboere og har kostet 11,5 mill. kr.

Søndag 13. maj

Et døgnsupermarked med åbnings-tid fra klokken 8 til 24 åbner i Hovedbanegårdens tidligere garderobelokaler.

Mandag 14. maj

Professor, dr. med. Knud Lundbæk skænker sin samling af kinesisk litteratur, i alt ca. 1000 bind, til Østasiatisk Institut på universitetet.

Amtslægen lukker midlertidigt Lyseng Svømmestadion, efter at en del børn, der deltog i et svømmestævne søndag, var blevet syge eller utilpasse. Årsagen hertil kan ikke konstateres, og badet åbnes igen i løbet af dagen.

Tirsdag 15. maj

Ved 21.30-tiden kaldes brandvæsenet til Fiskergade 44, der er ubeboet, og hvor der er tilrettelagt et bål under trappen (se 16. maj).

Onsdag 16. maj

Klokken ca. 1 om natten er der brand i Fiskergade 46 (se 15. maj), hvor der i et ubeboet værelse i stueetagen er tændt op i en bunke gammelt træ og papir.

Århus Mælkehandlerforening har ændret navn til Detailhandlerforeningen af 1913.

Forretningsdrivende i den indre by stifter Århus Cityforening, der har til formål at varetage fælles arrangementer og fælles forhold til myndighederne.

Den 11. maj blev kommunens nye plejehjem, Møllegården i Brabrand indviet. Hjemmet har kostet 11,5 mill. kr. og får plads til 68, der kommer til at bo komfortabelt. Således har hver beboer eget badeværelse og køkken.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Tirsdag 22. maj

I Gellerup-planen har Brabrand Boligforening omkring 200 fem-værelseslejligheder ledige.

Ved et indbrud hos Frisko-Sol Is beløber udbyttet sig til 21.500 kr. i kontanter og checks.

Torsdag 24. maj

Politiet mener, at der i adskillige nyere boligkomplekser er indrettet sex-massageklinikker af prostituerede, som flytter fra den indre by, men det er vanskeligt at afsløre dem uden at tage metoder i brug, der er »for amerikanske«.

I Frydenlund-Centret åbner et butikstovr med den første DB-brugs i Danmark efter sammenslutningen af brugsforeninger, samt tre andre forretninger.

En pyromanbrand i M. P. Bruuns Gade kostede om morgenen den 4. maj en ældre kvinde livet, og flere måtte redde sig via springnet. Bygningen, der blev totalt ødelagt, var karakteristisk for byggeriet i Århus i slutningen af det 19. årh. Arkitekten var R. Fridmodt Clausen, der har stået for opførelsen af mange ejendomme i byen.
(Foto: Preben Tolstoy)

Kommunen køber for 1.415.000 kr. det tidligere kystsanatorium ved Studstrup, som herefter skal anvendes til observationsskole for adfærdsvanskelige børn.

Ved byrådets behandling af en sag om amtsvejvæsenets forlægning af Gl. Horsens Landevej vest om Solbjerg er talrige tilhørere fra Solbjerg mødt op og giver deres mening om sagen så højlydt til kende, at borgmesteren må true med udvisning fra tilhørerpladserne. Et byrådsudvalg finder det ikke rimeligt at ændre amtets planer om vejforlægningen.

Fredag 25. maj

Tre natlige brande, i Egmontgården i Viby, i en kælder på Karens Vej 9 i Brabrand og i to havehuse i haveforeningen Rugholmen, mener kriminalpolitiet er påsatte.

Ceres sender 88.000 invitationer ud til byens husstande med opfordring til at melde sig ind i en Topklub, for hvilken bryggeriet agter at holde en månedlig Top-aften for ca. 50 deltagere hver gang.

Århus Postkontor indvier officielt et nyt pakkeposthus i Ankers Gade, der med sit sorteringsanlæg p. t. er det mest avancerede i Europa. I indkøringsperioden over ca. to måneder har anlægget dog ikke fungeret perfekt med det resultat, at adskillige pakker er blevet beskadiget.

Kriminalpolitiet anholder en ung mand og sigter ham for fem af den senere tids pyromanbrande (se 3. juli).

Lørdag 26. maj

Indehaverne af butikkerne på Bruuns Bro har købt bygningen på broen af et københavnsk konsortium for 450.000 kr.

Mandag 28. maj

Vejret er usædvanlig godt. Der måles 23 graders varme.

Onsdag 30. maj

Et nyt trafiksignalanlæg – lysanlæg nr. 81 – tages i brug i et af byens mest trafikerede kryds Østbanetorvet/Kystvejen/Skovvejen. Nogle dage før blev en 72-årig kvinde dræbt ved en trafikulykke i krydset.

Juni

Fredag 1. juni

Det 8. nordiske studentersangerstævne indledes med sammenkomst i Helsingør Teater i Den gamle By og koncert i Vor Frue Kirke. Dronning Ingrid ankommer i helikopter og deltager i festen.

Isenkramforretningen Alfred Buus Eftf. på hjørnet af Rymsgade og Sønder Allé genåbner efter branden 5. oktober 1972.

Tirsdag 5. juni

Grundlovsdag fejres på bytinget i Fulden med taler af borgmester Orla Hyllested og den 83-årige tækkemand Hans Hansen. I Mårslet holdes grundlovsfest i det nyindrettede borgerhus med tale af skovriider Kjeld Ladefoged. På Nilles Kro i Sabro er der grundlovs møde med tale af tidligere udenrigsminister Poul Hartling.

Onsdag 6. juni

33 pølsemagere hos Plumrose i Viby nedlægger arbejdet på grund af utilfredsstillende akkorder. Arbejdet genoptages 18. juni.

Torsdag 7. juni

I byrådets møde spørger Lars P. Gammelgaard (K) rådmænd Thorkild Simonsen, om man vil søge gennemført et billigere skolebyggeri, bl. a. i form af typeskoler. Rådmændene svarer, at skolebyggeriet ikke kan gøres billigere, uden at der slækkes væsentligt på kvaliteten.

Der vedtages en målsætning for dagsinstitutioner, hvorefter der i de næste 5 år skal bygges 130 institutioner med plads til 7030 børn.

Efter afstemning giver byrådet tilladelse til, at Metro BS opfører et

engroslager ved hjørnet af Sletvej og Industrivej.

I Hotel Royals tidligere restaurant åbnes Discothèque Tordenskjold under medvirken af popgruppen Middle of the Road og folkesangeren Eddie Skoller.

Fredag 8. juni

Det meddeles, at Elektrikerens Fagforening har standset elektrikerarbejdet ved Digterparken i Abyhøj, da fire elektrikere har fået 20.000 kr. i klemme ved en installatørs konkurs.

Ved et indbrud med skæreblander hos oliefirmaet Uno-X ved Østmolevej stjæles 48.000 kr.

Tirsdag 12. juni

I amtsrådets møde vedtages amtets ny sygehusplan, hvorefter kommunehospitalet bevares som amtets hovedsygehus. Afskedigelsen af en husassistent på kommunehospitalet (se 18. april) godkendes med 19 stemmer mod 11. Det meddeles, at der er varslet stævning mod amtsrådet for uberettiget afskedigelse.

Der har været en række indbrud i pinsedagene, bl. a. i en villa ved Ludvig Feilbergs Vej, hvor der er stjålet en pengeboks med 70.000 kr.

Det meddeles, at tre vildsvin fra Etrup, der er udsat i dyreparken ved Varna, er døde efter transporten.

Onsdag 13. juni

På et møde i havneudvalget vedtages det at udlægge DFDSs tidligere areal til grønt område og indrette kajen til modtagelse af kongeskibet og flådefartøjer fra ind- og udland. 2000 m² overdrages til DSB til udvidelse af opmarchpladsen ved Kalundborgbåden.

Det meddeles, at der er stjålet ca. 500.000 Singapore-dollars fra fragtskibet »Neptune Topaz« i havnen. I forbindelse med tyveriet er ni havnearbejdere arresteret.

Fredag 15. juni

Sparekassen Bikuben åbner afdeling på Store Torv 9.

Svømmehallen ved Hasle Skole raseres af brand.

Hasle skoles næsten nye svømmehal blev raseret af en brand den 15. juni. Skaden var så omfattende, at hallen først vil kunne tages i brug igen i midten af 1974. Svømmehallen var meget benyttet, således af flere skoler og den store svømmeklub under Idrætsforeningen Hasle-Fuglebakken. Branden har således medført betydelige ulemper for mange.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Da Ingerslevs Boulevards Skole 21. juni holdt afslutning, var det ikke kun afslutningen på skoleåret, men også på skolens virke, man højtideligholdt. Skolen stammer fra årene lige efter århundredskiftet, da der var et betydeligt befolkningsunderlag for den. Efterhånden som folk er flyttet fra midtbyen, er det svundet ind og har overflødiggjort skolen.

Tirsdag 19. juni

Demokraten har 90 års jubilæum og får bl. a. kontante gaver på 45.000 kr.

Torsdag 21. juni

I byrådets møde vedtages en forhøjelse af sporvejenes takster fra 1.25 kr. til 1.50 kr. for ligeudkørsel og fra 1.50 til 1.75 kr. for omstigning.

Det vedtages, at Frederiksgade skal indrettes til gågade. Udgifterne bli-

ver 1.5 mill. kr., hvoraf grundejerne betaler 770.000 kr.

Det vedtages at kalde en del af Finsensgade Unmack Larsens Gade, en del af Willemoesgade Stecher Christensens Gade og en del af Schierupsvej Asger Jorns Vej.

Ingerslevs Boulevards Skole nedlægges som folkeskole. Efter sommerferien fordeles de sidste elever på naboskolerne, og skolen overtages af Århus Forberedelseskursus.

Ved årsafslutningen på Det jyske Musikkonservatorium oplyser rektor Tage Nielsen, at antallet af elever fra Statens overtagelse af konservatoriet i 1963 er steget fra 89 til 212, og udtaler, at behovet for musikpædagoger er i stærk stigning.

Fredag 22. juni

I Solbjerg afholdes en 3 dages midsommerfest med loppemarked, børnedyrskue, optræden af sangerinden Daimi og opførelse af Solbjerg-revyen. Overskuddet på 15.000 går til Solbjerg Fritidscenter.

Lørdag 23. juni

Sankthansaften og dens bålfester begunstiges af det bedste vejr i mands minde. I Botanisk Have arrangeres festen af Århus Kommunes Parkunderholdninger, og båltalen holdes af rådmand Thorkild Simonsen.

Tirsdag 26. juni

Skolekommissionen godkender oprettelse af en særlig modtagelsesklasse for børn af gæstearbejdere. Den skal indrettes i Brobjergskolen.

På grund af tørke udstedes forbud mod havevanding om aftenen i Brabrand, Tilst og Lystrup.

I Tivoli Friheden indvies den nye rutschebane »Cyklon 73«. Forsinkelsen skyldes strejker i Italien.

En ung mand stjæler 20.800 kr. op af lommen på en købmand på Stjernepladsen og flygter på knallert.

En 23-årig mand, anholdt 25. maj, tilstår at være gerningsmand til ca. 20 brande og falske alarmer, bl. a. brandene på Vilh. Birkedals Vej og

Marselis Boulevard 24. april og i Frederiksgade 27. april.

Onsdag 27. juni

Fem kommuneskoler: Søndervangskolen, Rundhøjskolen, Frydenlundskolen, Finsensgades Skole og Vejlbyskole holder skolegården åben i sommerferien for børnenes aktiviteter. I hver skolegård arbejder to pædagoger.

Torsdag 28. juni

Hos urmagerfirmaet Brøbech, Rymsgade 6, knuses et udstillingsvindue, og der stjæles for ca. 100.000 kr. ure.

Fredag 19. juni

To malere styrter ned fra en olietank ved havnen, da et elektrisk hejsestillads bryder sammen. En bliver dræbt, og en dør senere af sine kvæstelser.

Lørdag 30. juni

Ved dimissionen af 129 nye læger fra universitetet udtaler dekanen, overlæge Palle Juul Jensen, at det lægevidenskabelige fakultet er det fakultet i verden, der optager og uddanner det største antal medicinere om året, og at beskæftigelsesmulighederne for de ny læger er meget begrænsede.

Beboerforeningen Ole Rømsgade-Kvarteret holder gadefest i Godthåbsgade med kaffe, øl, pølser, gadedeater, dansemusik og anden underholdning.

Juli

Søndag 1. juli

En arbejdsløshedsstatistik viser pr. 1. juli en ledighed på 0,7 % eller 284 af en arbejdsstyrke på 42.315. Ledigheden på samme tid året før var 1,7 %.

Mandag 2. juli

35 kranførere ved havnen går i strejke i forbindelse med uafsluttede lønforhandlinger om betingelserne for overarbejde. Strejken varer til 16. juli.

Beboerforeningen i Ole Rømsgade kvarteret holdt den 30. juni beboerfest. Godthåbsgade blev afspærret, borde og telte stillet op, og så gik det løs med underholdning og dans samt ikke at forglemme øl, kaffe og pølser. (Foto: Jens-Kristian Søgård)

Tirsdag 3. juli

Maskinarbejder Gunnar Deleuran, Silkeborgvej 298, Åbyhøj, får af benzinselskabet Chevron tilkendt 55.000 kr. i erstatning i anledning af, at udstrømmende benzin fra et anlæg på nabogrunden har ødelagt Deleurans have og forvoldt skader i kloakanlæg og kælderrum.

På hovedbanegården er der i disse år en moderniseringsproces i gang. Døgn-supermarkedet blev en succes, og den

13. juli kunne den nye snack-bar i banegårdshallen indvies – her kan der købes pølser, kaffe, øl, spiritus m. v.

Senere kommer turen til kioskerne i forhallen, ligesom der skal ændres på billetsalgssiden samme sted.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Politiets paskontor har indtil nu udstedt ca. 10.000 pas i 1973 og ekspederer i denne tid mellem 200 og 300 nye pas om dagen.

Den for pyromanbrand anholdte 23-årige (se 25. maj) tilstår at have

påsat katastrofebranden i Bruuns Gade 64 (se 4. maj). Han erkender at have påsat i alt 10 brande.

Torsdag 5. juli

Kommunen køber 10 hektar jord i Kolt af fabrikant G. A. L. Thorson for 1.430.000 kr.

Byrådet tiltræder, at Byggeselskabet Århus og Omegn lader et areal på 32 ha. jord i Staurup byggeområde og sælge som byggegrunde, idet selskabet af økonomiske grunde må opgive opførelsen af 400 gårdhuse.

Lørdag 7. juli

Rammefabrikken Jyden i Åbyhøj meddeler, at firmaets hjemsted fremtidig er i en lille alpelandby i Svejts, Chateau d'Oec, hvortil direktøren er flyttet. Fabrikken i Åbyhøj fortsætter uændret sin virksomhed.

Tirsdag 10. juli

Sælgere ved fem af byens pølsevogne i den søndre afdeling indleder en strejke for bedre lønforhold. I konkurrence med grillbarer o. l. kan de ikke tjene nok og må tage afløsning ved bedre »aflagte« pølsevogne, således at de ikke får deres reglementerede ugentlige fridag.

Torsdag 12. juli

Bestyrelsen i Brabrand Boligforening oplyser, at det efter afslutning af byggeregnskabet for Gellerupparken er muligt at nedsætte og tilbagebetale indskud med fra 1.300 til 200 kr. pr. lejlighed, i alt ca. 800.000 kr.

Fredag 13. juli

En nyindrettet snack-bar til servering af kaffe, pølser, smørrebrød, øl, sodavand og spiritus indvies i Hovedbanegårdens hal.

Billedhuggeren Erik Heides skulptur af en fugl, der er opstillet i gågaden (Søndergade) og bekostet af Rømerfonden, bliver afsløret.

Blandt årets større brande var den på Holme skole i juli måned. Da Falck-Zonen nåede frem, stod det meste af midterfløjen i flammer. Når galt skulle være, var det heldigt, at branden kom i ferietiden; på grund af isolering med træuld og loftsbeklædning af træ blev branden eksplosionsagtig, men det lykkedes at begrænse den til den ene fløj af de tre; det var hovedfløjen med speciallokaler med kostbart udstyr, lærerværelse og kontorer.
(Foto: Torben Stroyer)

Lørdag 14. juli

Klovnen Charlie Rivel optræder i Tivoli Friheden.

Mandag 16. juli

En kraftig brand, der opstår ved 20-tiden, raserer Holme Skoles mid-

terfløj. Såvel Falck-Zonen som brandvæsenet deltager i slukningsarbejdet.

Onsdag 18. juli

Fjerde Søforsikringsselskab har købt den store, ledige grund på arealet Åboulevarden/Mindebrogade/Fiskergade for 1,2 mill. kr. Selskabet vil opføre et kontorhus på arealet.

Gadehandlerne på gågaden bliver efter beslutning fra stadsingeniørens kontor fjernet af ordenspolitiet, idet de handlende ikke opfylder de krav, som loven foreskriver, bl. a. om at være i besiddelse af næringsbrev og at være momsregistreret.

Erik Heides solide fugl i gågaden blev afsløret den 13. juli. Fuglen med guldblæ i næbbet kroner den 3 m høje fontæne, der er tilvejebragt ved samarbejde mellem byråd, gadeforening og Rømerfondet. En del mennesker mødte op ved begivenheden, og Arosia Jazzmen musicerede.

Fredag 20. juli

Rejsebureauet Unisol (se 2. og 26. januar) er som en følge af den stærke konkurrence i turistrejsebranchen solgt til A. P. Møller-koncernen.

Lørdag 21. juli

Til tidsfordriv for de mindste museumsgæster indvier museet på Moesgård en nyanlagt legeplads med mange forskellige legeremedier.

Mandag 23. juli

Sporvejenes samarbejdsudvalg vedtager, at mindre dyr, f. eks. skødehunde, katte og fugle, fremtidig må tages med i busser, såfremt dyrene under transporten er anbragt i tasker eller andet.

Tirsdag 24. juli

DSB indleder en containerforbindelse pr. tog mellem Århus og Hamburg. På indvielsesdagen er der dog ikke containere nok til et særligt tog, og containerne bliver befordret med et ordinært godstog.

Torsdag 26. juli

Statuen af Peter Sabroe, der er flyttet fra pladsen foran Kunstmuseet til Østbanetorvet, genafsløres ved en tale af borgmester Orla Hyllested. Ved højtideligheden, der overværes af mange, især ældre, demonstrerer forskellige aktivistergrupper med propaganda mod byens forvandling »til motorgader, P-huse, benzinstationer og banker«.

Fredag 27. juli

En villaejer i Højbjerg, der har været på ferie, er bestjålet for antikviteter, ure, kikkerter, fotoudstyr m. m. til en værdi af ca. 200.000 kr.

Lørdag 28. juli

Skattedirektør Kai Holm oplyser, at inddrivelsesprocenten for restskatter er høj i Århus, hvor den er på 62, i forhold til f. eks. København og Frederiksberg med henholdsvis 44 og 54.

Mandag 30. juli

Portugisiske desertørers komité udleder en pjece på en række store arbejdspladser, hvori komiteen opfordrer til boykot af portugisisk vin. Anledning til opfordringen er Portugals massakrer i Afrika.

Tirsdag 31. juli

Et engelsk militærfly med en brigadegeneral og to officerer fra de britiske styrker i Vesttyskland om bord nødlander på grund af en sprængt motor i en kornmark nær Skejby.

August

Onsdag 1. august

Dronning Margrethe ankommer med tog fra Frankrig og tager sommerophold på Marselisborg Slot.

Det tidligere forsorgshjem i Vester Allé hærages af brand. Det har i nogen tid været tilholdssted for subsistensløse, men ingen kommer til skade ved branden.

På teatret byder Henrik Bering Liisberg velkommen til den ny sæson. Samtidig retter Ekstra-Bladet et skarpt angreb på den ny teaterchefs lønforhold.

Fredag 3. august

Regina-Teatret genåbner efter gennemgribende modernisering og indretning af to biograflokaler, Regina I med 600 pladser og Regina II med 100 pladser.

Mandag 6. august

En fransk forsikringsmand bliver overfaldet i Studsgade og fratøvet 700 kr. samt sine personlige papirer.

Tirsdag 7. august

Det meddeles, at Unge Hjems Høj-skole endnu ikke har tilbagebetalt undervisningsministeriet 371.000 kr., som skolen skylder i for meget udbetalt statstilskud over 3 år. Forstander Hans Munck afviser, at skolen er i økonomiske vanskeligheder.

Onsdag 8. august

Det meddeles, at Flydedokken har fået havneudvalgets tilladelse til at udvide reparationsafdelingen med en flydedok, der er 50 % større end den hidtil største dok.

Sporvejene flytter sit ekspeditions-kontor fra Dalgas Avenue til Park Allé 7.

Torsdag 9. august

I byrådets første møde efter sommerferien vedtages det at godkende takstforhøjelse for Taxa mod at drikkepenge fremtidig indregnes i prisen. Det henstilles til byens andre hyrevognmænd at foretage samme indregning.

Efter diskussion vedtages med 16 stemmer mod 10 at fortsætte den kommunale skolebespisning af elever indtil 5. klasse.

Der vedtages udstykningsplaner for 127 parceller i Århus Vest, Hjortshøj og Skødstrup. I Skødstrup køber man et areal på 15.3 ha af fabrikant G. A. L. Thorsen for 3.7 mill kr. for at hindre opførelse af et supermarked.

Mandag 13. august

Skoleåret begynder med 3722 nye elever i de århusianske kommuneskoler. I 136 børnehaveklasser møder 2429 elever.

Tre nye skoler: Tovshøjskolen i Brabrand, Ellekærskolen i Hasle og Annexskolen i Kærslund begynder undervisningen i midlertidige lokaler i andre skoler, da opførelsen er blevet forsinket.

To brødre, begge havnearbejdere, idømmes 1 års fængsel for tyveri

af Singapore-dollars fra skibet »Neptune Topaz« i havnen 12. juni.

Torsdag 16. august

90 smede- og maskinarbejdere på Sabroes fabrik ved Østboulevarden nedlægger arbejdet for en dag i protest mod bod for arbejdsnedlæggelsen 2. marts.

Amtet har af Vejdirektoratet fået ekstra bevillinger til lysanlæg i farlige kryds ved Asylvej, Vejlbj Ringvej, Tretommervvej og Lystrupvej.

En imprægneringshal i snedker- og tømrervirksomheden Svend Andresen A/S ved Axel Gruhns Vej hærger af en brand, der ødelægger for ca. 2.5. mill. kr. Under slukningsarbejdet bliver 6 brandfolk og 4 ansatte syge.

Ca. 50 kørelærere med skolevogne demonstrerer i Viby mod politiets udflytning af førerbeviskontoret fra

Politiets pladsproblemer var den indirekte årsag til ca. 50 kørelæreres demonstration den 16. august. Da man savner en ny politigård, hvor alle funktioner er samlet på et sted, må politiet klare sig med lokaler rundt omkring i byen. Da førerbeviskontoret blev flyttet til Viby, blev kørelærerne utilfredse, idet de mente, at et andet kontor, som ikke havde så stor publikumsservice, burde flyttes i stedet. Demonstrationen varede en times tid. (Foto: Jens-Kristian Søgård)

Domkirkepladsen til Viby Politistation.

Fredag 17. august

Det meddeles, at maskinfabrikken O. G. Høyer har fået eksportordre på tre færdige iscremefabrikker til Cuba for 42 mill. kr.

I sagen om de stjålne Singapore-dollars i havnen idømmes to havnearbejdere henholdsvis 8 og 6 måneders fængsel ved by- og herredsretten.

En gruppe sukumaer fra Tanzania var i august og september på besøg; den bestod af 32 håndværkere og bønder fra området ved den sydlige ende af Victoriasøen, og de opholdt sig bl. a. på Forhistorisk Museum på Moesgård, hvor de gennemførte deres traditionelle bryllupsceremoni. Her ses en af de søde afrikanere, hvis hårsætning dog ikke slog an i byen.

(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Søndag 19. august

I Riis Skov indvier skovrider Kjeld Ladefoged tre kondistier på henholdsvis 2,2, 3,3 og 4,7 km.

Mandag 20. august

To unge mænd trænger ind i en kiosk ved Silkeborgvej og røver 1600 kr.

En 25-årig kvinde bliver voldtaget i Mølleparken uden for Folkebiblioteket.

Onsdag 22. august

En markbrand truer bebyggelsen i Elsted og Hjortshøj. Slukningsarbejdet varer fire timer.

På Moesgård optræder 29 Sukumaer fra Tanzania med sang, dans og demonstration af dagliglivets arbejde.

Torsdag 23. august

I Århus byråds møde vedtages en henstilling til amtsrådet om at finde en gymnasiegrund i Brabrand i stedet for den planlagte i Tilst.

Der bevilges 166.000 kr. til forbedringer af Kongreshuset, så byorkestret kan overføres hertil fra Scala.

Byrådet godkender kommunens og fabrikant G. A. L. Thorsens fællesplan om udstykning af 600 villa-grunde mellem Kolt og Hasselager.

Det vedtages at lade et konsulentfirma foretage en undersøgelse af de gamle landsbysamfund i kommunen.

Lørdag 25. august

48 elever på Århus Børneforsorgs-seminarium får meddelelse om, at

de ikke kan optages på seminariet på grund af lokalemangel, foranlediget af det forlængede bygge- og anlægsstop.

Søndag 26. august

Tivoli Friheden slutter sæsonen med et besøgstal på 525.000.

Mandag 27. august

Ca. 100.000 arbejdere over hele landet strejker en dag i protest mod dommen i Hope Computer-sagen fra Hadsund. I Århus rammes bl. a. aviserne Aarhus Stiftstidende og Morgenavisen Jyllands-Posten samt Århus Flydedok, Purups Grafiske Hus, Kirks Telefonfabrikker, AMC Maskincompagni, Frichs Fabrikker, Seest's Maskinfabrikker og Vigo Charcuteri.

Torsdag 30. august

En 3 tons betonklods, kontravægt i en byggekran på taget af A/S Salling, styrter ned i Schandorfstræde og knuses, uden at nogen kommer til skade. Årsagen menes at være metaltræthed.

Fredag 31. august

Foreningen DAH (Danmarks Aktive Handelsrejsende) holder landsrådsmøde på Scanticon. Det meddeles, at Århus Handelsrejsendeforening, stiftet 1897, skal ophæves og dens formue på 250.000 kr. skænkes til landsforeningen.

Det kunne været blevet en slem ulykke, da en betonklods den 31. august faldt ned i Schandorffstræde, men heldigvis ramte den ingen. Betonklodsen var ballast på en byggekran, der opererede på Magasin Sallings tag, og den faldt fra 30 m's højde. Uheldet skyldtes materialefejl i kranen; værst gik det ud over forretningen Buris Optik, hvis vindue blev raseret.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Jyllands Papirværk slutter sin virksomhed i Willemoesgade, hvor bygningerne er overtaget af universi-

tetet, og flytter til Hovmarken i Lystrup.

En funktionær ved Jydsk Teknologisk Institut overfalder på Frederiksbjerg Torv og frarøves en taske med 8500 kr. Røveren forsvinder i bil.

September

Lørdag 1. september

En 56-årig polsk flygtning bliver fundet myrdet i sin lejlighed i Grøfthøjparken 161. Han var bagbundet på hænder og fødder og havde fået trukket en plasticpose ned over hovedet (se 2. november).

Søndag 2. september

En opgørelse viser, at byen har i alt 270 værtshuse. 179 findes i det gamle Århus, mens resten er fordelt i de tidligere forstæder og omegnskommuner.

Onsdag 5. september

GF-forsikring påbegynder salg af forsikringer i varehuse. Der kan vælges mellem 21 muligheder. Policen betales ved kassen, og forsikringen træder i kraft klokken 00 samme dag.

Torsdag 6. september

Byrådet bevilger 100.000 kr. til filmoptagelser af byhistoriske begi-

venheder. Dele af festugens arrangementer vil blive filmet.

Tivoli Friheden køber fem skulpturer af Louis Schmidt til opstilling i parken.

Fredag 7. september

Arbejdsformidlingschefen oplyser, at kun syv virksomheder i området er interesseret i fremmed arbejdskraft; de ønsker i alt 96 fremmedarbejdere.

Ved Kunstmuseets åbning af udstillinger af tegninger fra 1700-tallet fra hertugen af Devonshires samling og af en portrætsamling af Karen Blixen udtaler museumsdirektør Kristian Jakobsen, at for »museernes økonomiske forhold er det sådan, at der intet kan spares, uden at de dræbes.«

Lørdag 8. september

Ved en højtidelighed på rådhuset åbner kulturminister Niels Matthiassen festugen, der bl. a. omfatter flere koncerter, udstillingerne »Papir fra Jylland« i Kunstbygningen, »Masker og marionetter« på Møsegård, »Haven i bøger« på Statsbiblioteket, »Århus set fra luften« på Folkebiblioteket samt marked i »Den gamle By«, sportsstævner, gadedeater, rundflyvning og børneteater.

Søndag 9. september

Et af festugens store arrangementer, Marselisløbet, har 3422 delta-

Her åbnes festugen den 8. september med musik på gågaden. Vejret var det bedste, det endnu har været under en festuge, og successen var sikker. Ikke mindre end 300 arrangementer var der plads til, men det kan ikke nytte at skjule, at ugen blev skæmmet af umådeholdent drikkeri og balleoptøjer, især ved slutningen.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

gere. Den hurtigste deltager klarer den 12 km lange tur på 38 minutter 43 sekunder. Den ældste, en 77-årig mand, er 2 timer 4 minutter om turen.

Tirsdag 11. september

Ved amtsrådets budgetbehandling oplyses det, at tilskuddet pr. solgt billet til Århus Teater er ca. 150 kr.

Onsdag 12. september

BBC Northern Symphony Orchestra holder koncert i Stadionhallen for ca. 900 tilhørere.

Torsdag 13. september

Der meddeles, at Norsk Hydro Olie A/S »for nogen tid siden« har overtaget Scan Oil Import på havnen; tankkapaciteten er på 10.000 tons.

Ved en koncert i teatret i »Den gamle By« medvirker komponisten Harald Sæverud og pianisten Henrik Kayser.

Fredag 14. september

Den kgl. Ballet indleder et to dages gæstespil, hvor der opføres

Årets Marselisløb blev næsten en folkefest. 3.422 deltagere begav sig ud på den 12 km lange rute gennem Marselisborgskovene, og mindst 10.000 så på. Det er almindeligt at hylde alderspræsidenten i den slags kondiudfoldelser, men også den anden ende af aldersskalaen var repræsenteret. Her er nr. 1431 på vej i en stil, der lover godt for hans fremtidige deltagelse.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

»Dichterliebe«, »Monument for a dead Boy« og »Amor og balletmesterens luner«.

Søndag 16. september

Ved festugens afslutning får museumsdirektør Kristian Jakobsen festugens initiativpris.

Tirsdag 18. september

Kolonialfirmaet P. A. Buchtrup i Ryesgade har eksisteret i 100 år.

Ved et møde for dagplejeforældre oplyser inspektør Holck Poulsen, at Århus har »verdens største« dagplejeordning, der omfatter omkring 1600 børn.

Onsdag 19. september

Skolekommissionen beslutter, at en ny skole i Tranbjerg skal hedde Grønløkkeskolen, og en nyhvervet skole ved Kaløvig kaldes Kaløvigskolen.

Torsdag 20. september

Muhammedanske gæstearbejder-børn må ifølge deres religion ikke spise svinekød, men det bliver næppe muligt at smøre speciel skolemad til de fremmede børn, oplyser den kommunale skolebespisning, til hvilken der er tilmeldt omkring 13.000 børn.

Kommunen køber af fabrikant G. A. L. Thorsen et areal på 55 ha og 3650 m² i Hjortshøj for kontant

12,5 mill. kr. Arealet omfatter dele af den såkaldte Hjortshøjplan, der indgår i Lisbjergcentret.

Byrådet vedtager at opgive de oprindelige planer for Nørreport-projektet, der forudsatte en nedrivning af ejendomme på gadens nordside. I stedet vil man koncentrere sig om sydsiden. – Der bevilges i alt 205.000 kr. til etablering og et års driftsudgifter af kommunens bidrag til en åbning for offentligheden af Marselisborg Slots park fra 1. april 1974.

Fredag 21. september

Der nedlægges fem grundsten til en ny kirke med beliggenhed ved si-

Den nye journalisthøjskole ved Halmstadgade blev officielt indviet den 22. september. Den kan maksimalt rumme 410 studerende og kan uddanne 150 journalister om året. Her ses biblioteket, der bl. a. har bogudlån og læsestue. (Foto: Torben Stroyer)

den af Jellebakkeskolen i Vejlbj Nord (se 12. november).

Lørdag 22. september

15 optikere lukker for første gang om lørdagen.

Ca. 30.000 liter fyringsolie fra Oliefabrikkens tankanlæg flyder ud i havnen, men kommer snart under kontrol og bliver suget op.

Danmarks Journalisthøjskole indvier sine nye bygninger i Halmstadgade. Ved højtideligheden på skolen, der har kostet i alt 18 mill. kr., taler statsminister Anker Jørgensen.

Søndag 23. september

Byggefagenes Sammenslutning oplyser, at tyve vesttyske arbejdere ved Metros byggeri i Slet er ansat ved et tysk entreprenørfirma og derfor kan arbejde for væsentlig lavere løn end danske arbejdere og derved være medvirkende til at trykke lønningerne.

I Gellerup Centret indvier biskop Henning Høirup en midlertidig kirkesal, der senere skal afløses af en ny Gellerup Kirke.

Onsdag 26. september

Politimesteren indskærper over for restauratørerne, at der ved optræden af striptease-danserinder skal være mindst fire meters afstand mellem den optrædende og publikum.

14.447 eller ca. 7 % af skatteyderne har indsendt forskudsregistreringsskema til beregning af skat for 1974.

Torsdag 27. september

På Aarhus Flydedok A/S nedlægges arbejdet fra middag til dagen efter, fordi firmaet har afskediget en

tømmer med 27 års ansættelse, der har vægret sig ved at arbejde udenørs i stærkt regnvejr.

Restaurant »Nørreriis« i Nørregade skifter indehaver og åbner som bodega med navnet »Proppen«.

Efter at det på generalforsamlingen i Tranbjerg Varmeværk er oplyst, at formanden er blevet ansat som direktør for et firma, der uden licitation skal foretage en udvidelse for 4,6 mill. kr. af varmeværket, og at der er brugt 91.000 kr. til bestyrelshonorar, forkastes formandens beretning med 52 stemmer mod 19.

Byrådet vedtager med 22 stemmer for (socialdemokrater, radikale, venstre og SF) og otte konservative imod, at fastsætte skatteprocenten for 1974 til 12,7.

Lørdag 29. september

Folkebevægelsen mod EF arrangerer demonstration og møde på Rådhuspladsen i anledning af den forestående et års dag for folkeafstemningen om tilslutning til EF.

Kvægtorvets Restaurant genåbner som cafeteria og bodega.

Søndag 30. september

Ni jyske musikgrupper, der har overtaget Værtshuset i Vestergade 58, genåbner med reception og koncert.

Oktober

Mandag 1. oktober

250 rørlæggere og blikkenslagere i ingeniørfirmaet Bruun & Sørensen nedlægger arbejdet efter ledelsens opsigelse af en samarbejdsaftale. Foranledningen er uenighed om udbetaling af a conto løn. Arbejdet genoptages 5. oktober.

HK erklærer blokade mod Jysk Analytisk Laboratorium ved Bjødstrupvej på grund af uddannelses- og arbejdsforholdene i firmaet. Blokaden afløses 16. oktober, efter at der er oprettet overenskomst.

Soldater fra Jyske Ingeniørregiment i Randers opfører en midlertidig gangbro over Edwin Rahrs Vej ved Gellerupparken, bestilt af Brabrand Boligforening for at sikre trafikken til Nordgårdskolen og Tovshøjskolen, mens man venter på byggetilladelse til en permanent bro.

I det tidligere Hotel Royal åbnes to biografteatre: Royal Cinema A med 225 pladser og Royal Cinema B med 156 pladser.

Tirsdag 2. oktober

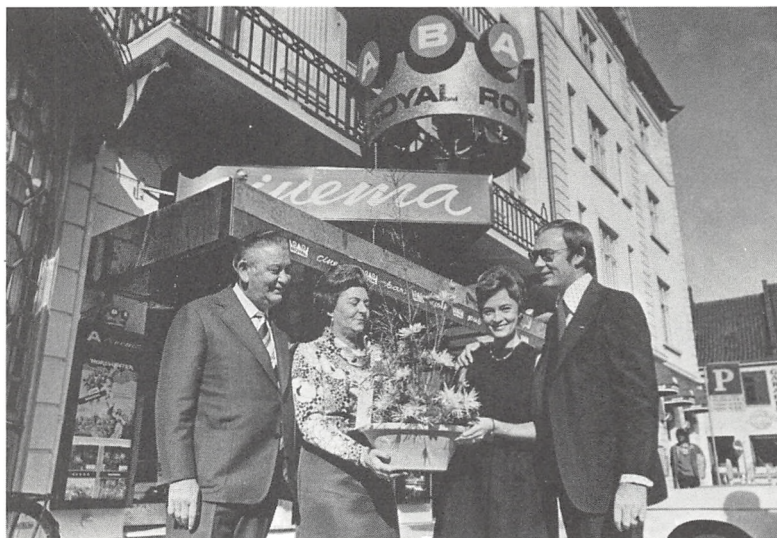
240 medarbejdere ved Højbjerg Maskinfabrik har for første gang fået udbetalt deres andel i virksomhedens årsoverskud, gennemsnitlig

5000 kr. eller 2.70 kr. pr. arbejdstime. Man regner på fabrikken med, at effektiviteten det sidste år er steget med 10 %.

Ved Vestre Landsret frifindes en kontrollør i Wiener-Hallen, der ved underretten var idømt 30 dages fængsel for vold mod en gæstearbejder.

Onsdag 3. oktober

Undervisningsministeriet afviser en klage fra studerende ved Idehistorisk Institut over marxistisk ensretning ved instituttet, men giver klagerne ret i, at forholdene ved instituttet er uheldige på grund af personlige modsætningsforhold.

Indehaverne af de nye Royal-biografer Edward og Mogens Betzer – far og søn – er kendte folk inden for den århusianske biografverden. Edward Betzer har således i en årrække drevet Park i Risskov.

I forbindelse med åbningen af omsorgscentret på Kridthøjvej d. 5. oktober vistes en udstilling af de ældres håndarbejder. De smukke ting beundres her af rådmand Jens Arbjerg, der deltog i indvielsen.
(Foto: Torben Stroyer)

Den kommunale legeplads på Joh. Baunes Plads har eksisteret siden 1937. I løbet af sommeren blev den grundigt – og solidt – nyindrettet og fremtræder nu som en af byens mest moderne med bl. a. klatre- og kuretove, rutschebaner, damplokomotiv og hængebroer. Andre af de tilstedeværende »store børn« har uden tvivl på indvielsesdagen 8. okt. været en tur i tovene ligesom rådmænd Thorkild Simonsen – dog uden fotografens medvirken.
(Foto: Torben Stroyer)

Der opstår brand i loftsetagen i Paludan-Müllers Vej 31–35, og beboerne må evakueres under slukningsarbejdet. Ilden menes påsat.

Fredag 5. oktober

Ca. 300 montører i L. M. Ericssons telefoninstallationsafdelinger i Kø-

benhavn og Århus nedlægger arbejdet i protest mod afskedigelsen af to elektrikere. Arbejdet genoptages 9. oktober.

I den tidligere sygekassebygning ved Kridthøjvej indvies et kommunalt omsorgscenter for pensionister, der skal varetage omsorgsarbejdet for Beder-Malling, Mårslet, Solbjerg og Holmeområdet.

Søndag 7. oktober

I Adventskirken slutter en udstilling af trykte og håndskrevne bibler fra hele verden. Samtidig afsluttes en oplæsning af biblen, der har varet 84 timer.

Mandag 8. oktober

Ved Joh. Baunes Plads indvies en kommunal legeplads af rådmænd

Thorkild Simonsen. Den rummer bl. a. et indendørs legehuse på 104 m² og har kostet 255.000 kr.

I dyreparken ved Varna udsættes fire vildsvin, tre søer og en orne, fra Viffertsholm i Himmerland.

Tirsdag 9. oktober

En kraftig storm anretter skade mange steder, bl. a. i Gellerup-Badet, hvor et glastag bliver sprængt.

Onsdag 10. oktober

Der indvies en boblehal over Svømmestadion ved Ingerslevs Boulevard, den største i landet, der skal overdække det store bassin i vintermånederne (medio september til medio april). Den har kostet 900.000 kr.

Århus By-Orkester indvier sin ny koncertsal i Kongreshuset med en koncert dirigeret af orkestrets kunstneriske leder Jorma Panula.

Torsdag 11. oktober

I byrådsmødet bevilges der 25.000 kr. til Forhistorisk Museum til arkæologiske undersøgelser i saneringsområdet ved Møllestien.

Man tager med beklagelse til efterretning, at amtsrådet fastholder placeringen af et nyt gymnasium i Tilst i stedet for i Brabrand.

A/S Salling udvider ved at tage husets 4. etage i brug til isenkramaf-

deling og prøvekokken. Tagrestauranten er omdannet til to mindre restauranter og kontorerne flyttet til Fiskergade.

Fredag 12. oktober

Skt. Nikolaj-Tjenesten flytter fra Vester Allé til nye lokaler i Klostergade 35.

Mandag 15. oktober

Færdselspolitiet begynder at arbejde i civil med fotografiapparater og radiosendere ud over den normale uniformerede patruljering.

To 15 års drenge, der i by- og herredsretten tilstår talrige indbrud og tyverier, indsættes i 14 dages vareretsarrest.

Onsdag 17. oktober

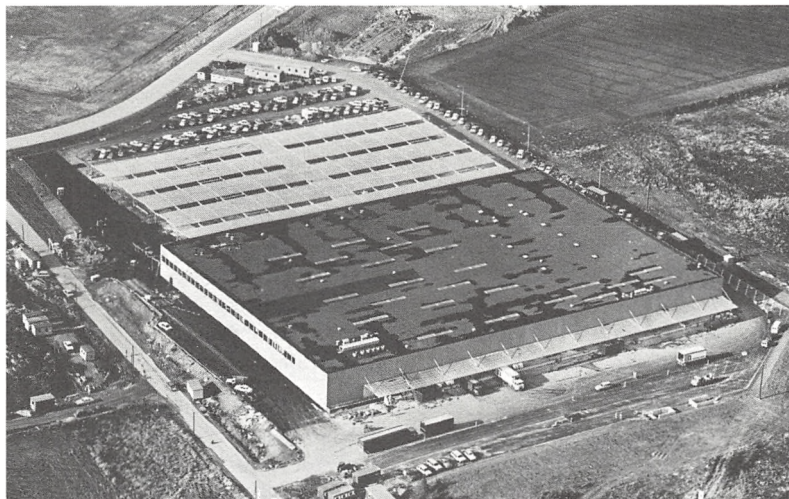
Det meddeles, at Søværnet har fundet 17 bomber foruden store mængder håndammunition i den oprensede sejlroute i Koraldybet.

Flydedokken har fået ordre på at bygge otte olieforsyningsskibe til Kina for 118 mill. kr. Dermed er beskæftigelsen på værftet sikret til udgangen af 1975.

Tage Vanggårds Kjølefabrik afskediger 50 af sine 400 syersker.

Torsdag 18. oktober

Fabrikant G. A. L. Thorsen køber ejendommen Europaplads 4 for 4.6

mill. kr. af firmaet Laur. Knudsen, der har købt en grund af Thorsen ved hjørnet af Grenåvej og Lystrupvej.

Fredag 19. oktober

Det meddeles, at lejen i Busgadehuset, der stadig står tomt, er nedsat med 60 %.

Søndag 21. oktober

Afslutningen på skolernes efterårsferie giver store trafikproblemer, særlig ved Kalundborgbåden, hvor hyrevognene ikke kan komme frem for ulovligt parkerede privatbiler.

Mandag 22. oktober

I Kongreshuset holdes et diskussionsmøde om trafikproblemer med

Det omstridte selvbetjenings-engroslager METRO ved Sletvej i Tranbjerg åbner d. 23. oktober. Allerede inden årets udgang rejser byrådet politisag mod lagerets indehavere for ulovligt detailsalg.

deltagelse af trafikminister Jens Kampmann. Ministeren udtaler, at Århus som udviklingsområde er det eneste realistiske alternativ til Københavnsområdet. Han mener ikke, der kan ændres i planen om motorvejen øst om Brabrand Sø, men foreslår i øvrigt, at staten bekoster færdiggørelsen af Viby Ringvej og overlader de andre nødvendige vejforbedringer til amt og kommune.

Tovshøjskolen i Brabrand og Ellekærskolen i Hasle tages i brug.

Tirsdag 23. oktober

Der er valg til studenterrådet ved universitetet. Stemmeprocenten er knap 30. Resultatet bliver 26 mandater til liste R (Faglig Fællesfront), 12 til liste G (Moderate Studenter) og 1 til liste P (Liberale Studenter). Derved er skabt basis for en strukturændring med indirekte valg og hovedindflydelse hos de faglige råd.

Engroslageret Metro åbner ved Sletvej. 50 detailhandlere har advaret mod virksomheden og hævder, den er et camoufleret lavprisvarehus. Lageret er åbent for detailhandlere med Metro-pas i tiden 6.00 til 21.30. Samtidig er der anlagt sag mod Metro i Glostrup på foranledning af Butikshandelens Fællesråd.

Torsdag 25. oktober

I byrådsmødet bevilges der 3.6. mill. kr. til køb af en gartneriejendom og byggemodning af et 10 ha stort industriareal nord for Viborgvej i Hasle.

Til Jazzhus Tagskægget bevilges et tilskud på 25.000 kr.

Det vedtages at indsætte Svend Aage Nielsen som repræsentant i bestyrelsen for Tranbjerg Varmeværk i stedet for den tidligere varmemærksformand Holger Halle.

Mandag 29. oktober

Rørbæk Bøger, Skt. Clemens Torv 17, og Leth Bangs Boghandel, Skt.

Clemens Torv 9, sluttet sammen under firmanavnet Clemens Bøger og Clemens Papir.

Tirsdag 30. oktober

På et møde i Lisbjergskolen, arrangeret af Skejby-Lisbjerg Beboerforening redegør rådmand Olaf P. Christensen for skitseplanen til B-centret ved Lisbjerg med boliger til 35.000 indbyggere, forretninger, institutioner, bybane og nyplantede skovarealer.

Ved by- og herredsretten idømmes indehaveren af Sauna Club i Fredensgade 1½ års fængsel for bordelvirksomhed og assurancesvig.

November

Torsdag 1. november

Resultatet af optællinger i 33 fagforeninger efter urafstemningen om en ny hovedaftale for arbejdsmarkedets parter – der på landsplan blev vedtaget – bliver 2377 ja-stemmer og 5335 nej-stemmer.

Viby Torv bliver efter endt omlægning »indviet« med en tale af borgmesteren.

Fredag 2. november

En brand i opgangen til Sdr. Ringgade 38, der ikke forvolder større

skade, er efter kriminalpolitiets opfattelse påsat.

Efter at loven om fri abort er trådt i kraft, har amtssygehuset i oktober foretaget 107 indgreb og kommunehospitalet 41.

76 funktionærer på FDB's central-lager i Viby, organiseret i HK, nedlægger arbejdet i utilfredshed over forhandlingerne om personlige til-læg. Strejken varer til og med 5. november.

Ved et pressemøde gennemgår kriminalkommissær Jørgen Iversen sagen omkring den polske flygtningssag omkring den polske flygtningssag død (se 1. september) og meddeler, at politiet har forladt teorien om rov-mord og drab og mener, at der måske foreligger selvmord. Sagen vil dog forsat blive behandlet som drabssag.

Lørdag 3. november

Tyrkiske gæstearbejdere anmelder forpagteren af rutebilstationens cafeteria for diskrimination, idet han ikke ønsker besøg af fremmedarbejdere, som, hævder han, »ødelægger omsætningen«.

Mandag 5. november

På grund af manglende sikkerhedsforanstaltninger på et nybyggeri i Egå styrter en 53-årig murerformand 2,65 m ned og kvæstes alvorligt.

Tirsdag 6. november

I anledning af oliekrisen forårsaget af krigen i Mellemøsten opfordrer Bruuns Gade-sammenslutningen til, at belysningen i butiksvinduer slukkes et par timer før normalt. Mange forretninger i strøggaderne beslutter at slukke lyset klokken 22.

19 funktionærer (HK) hos VVS-firmaet S. C. Sørensen i Brabrand nedlægger arbejdet i utilfredshed over forløbet af forhandlinger om personlige tillæg.

Torsdag 8. november

»Socialpolitisk Arbejdsgruppe« afleverer til rådmand Jens Arbjerg 400 underskrifter på en skrivelse, der indeholder en protest mod nedlægning af socialforvaltningens lokal-kontor i Brammers Gade (se 23. november).

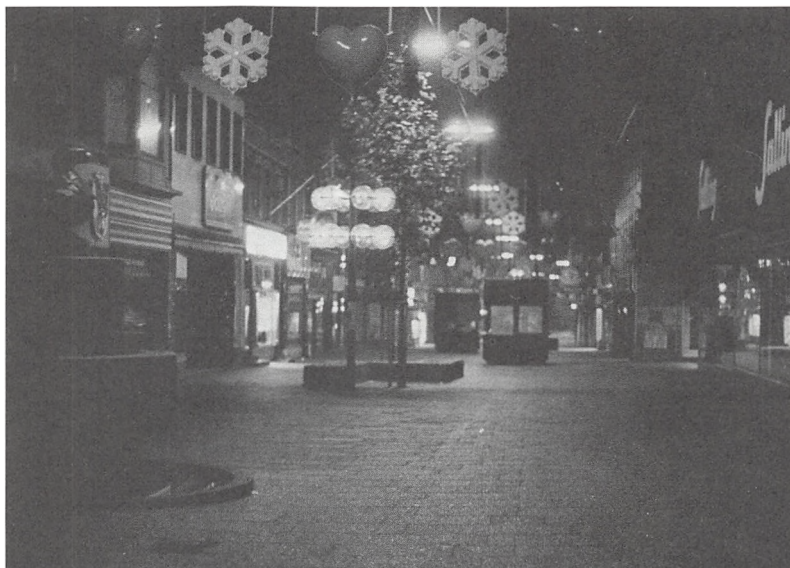
Lørdag 10. november

På den første dag med fartbegrænsning (60 km i byer og 80 km udenfor) erklærer politiet, at bestemmelsen bliver overholdt, og ingen bliver noteret.

Ved kortslutning under udskiftning af en sikring opstår der brand i Ormslev Kro, der nedbrænder.

Mandag 12. november

To platter med motiver af de nedlagte sporvogne sendes i handelen.

Tirsdag 13. november

Tidl. socialdemokratisk byrådsmedlem, forfatteren Eva Hemmer Hansen agter at lade sig opstille som folketingskandidat for Danmarks Retsforbund.

Fhv. socialdemokratisk folketingsmand Peter Jørgensen, der fra 1950 til 1971 var medlem af Folketinget, valgt i søndre kreds, melder sig ud af socialdemokratiet for at slutte sig til centrums-demokraterne, der dog oplyser, at han ikke vil kunne blive partiets folketingskandidat til det forestående valg.

Onsdag 14. november

Politiet foretager en razzia på restaurant Cabana, og omkring 25

Energikrisen havde skabt skumringsbelysning på gågaden, da fotograf Torben Stroyer om aftenen den 21. november tog dette billede. Og det var endda før beslutningen om at slukke halvdelen af gadelamperne trådte i kraft nogle dage senere.

gæster bliver anholdt, deriblandt otte mellem 12 og 18 år. På gulvet finder politiet 22 stænger hash, et hylster morfinbase og 1400 kr., som gæsterne har kastet fra sig.

Århus Teater gør forsøg med at lade publikum overvære arbejdsprøverne. Til det første arrangement er der otte tilskuere til stede.

Der blev ordentlig slået på tromme for den Ny Demokraten i dagene omkring avisens omlægning. Den jyske Pigegarde gik i optog gennem gågaden fulgt af Hovsa-avis piger samt musicerende – som på billedet – foran bladhuset på Banegårdsplads.

En 10-årig pige bliver bortført på vej til skole af sin far, en tyrkisk arbejder, der er separeret fra hustruen. Far og datter er efter politiets opfattelse rejst ud af landet.

Torsdag 15. november

Et nyt værtshus kaldet Kælderen, med beliggenhed under Biografen, åbner som den første biograf-restaurant i byen.

Fredag 16. november

Dagbladet Demokraten ændrer typografisk udseende og udkommer i nyt format samtidig med, at redaktionen organiseres i selvstyrende grupper.

Skjoldhøjkollegiet og Skjoldhøj børneinstitutioner, der tillige rummer

bl. a. butik, bank og restauration, indvies ved en festlighed, hvorunder håndværkere og teknikere skænker 25.000 kr. til udsmykning.

Mandag 19. november

629 mennesker venter på at få plads i et plejehjem, og heraf er 111 så svagelige, at de kræver pleje døgnet rundt.

Tirsdag 20. november

Der er ingen udbringning af post. Ca. 500 postbude nedlægger arbejdet i utilfredshed over bl. a. forholdene omkring udbringning af masseforsendelser og manglende personale til brug ved afspadsering af overarbejde. Arbejdet genoptages dagen efter.

Ceres sender en ny dåseøl under navnet »Århus« på markedet. Den er kun beregnet til eksport.

Onsdag 21. november

En undersøgelse viser, at lokale forkromnings- og forniklingsanstalter dagligt sender ca. 100 kg giftstoffer ud i bugten.

Torsdag 22. november

Buskørselen med Hads-Ning Herreders Jernbane mellem Odde-egnen og Århus ligger stille et døgn, idet chaufførerne strejker som protest imod, at nogle lønforhandlinger trækker i langdrag.

Fredag 23. november

Efter at flyttefolk har båret møbler fra det midlertidige og nu nedlagte socialkontor i Brammers Gade ud i flyttevogne, møder demonstranter mod kontorets nedlæggelse og bærer møbler m. v. tilbage samt udsætter vagt til at forhindre en ny flytning, indtil socialforvaltningen har lovet kontorets genetablering i kvarteret. Aktionen ophæves mandag.

Søndag 25. november

Til den første bilfrie søndag er der udstedt 2375 køretilladelse, hvoraf dog enkelte på grund af ufuldstændige oplysninger o. l. hurtigt bliver inddraget. – Taxa har 3100 telefonbestillinger mod normalt 2000 på en søndag. – Sporvejenes kørselsindtægt er ca. 82.000 kr. mod normalt ca. 40.000 kr.

Mandag 26. november

Efter beslutning af politiet skal restaurant Cabana fremtidig lukke kl. 24 mod tidligere kl. 5. Årsagen er handel med narkotika på stedet (se 14. november).

Som følge af energikrisen dæmpes gadebelysningen inden for den tidligere kommunegrænse således, at kun hveranden lampe tændes. I den øvrige del af kommunen skrues hveranden pære i lamperne løs i de kommende dage.

Onsdag 28. november

De kommunale værker meddeler forbrugerne af fjernvarme fra centralerne i Viby, Vejlbj-Risskov, Hjortshøj-Egå, Hasle og Solbjerg, at priserne som følge af energikrisen vil stige med 1,30 kr. pr. kubikmeter til 3,10 kr.

Århus Mini-Biler vedtager med 47 stemmer for og 7 imod en sammenslutning med Taxa. Taxa har tidligere med 89 stemmer for og 11 imod godkendt sammenslutningen.

Trafikministeren godkender projektet til en udvidelse af havnen mod øst.

Demonstranter fra Den sociale Højskole, Beboerforeningen Ole Rømersgade-kvarteret samt Socialistisk Folkeparti blokerer indgangen til det nedlagte lokalsocialkontor for Frederiksbjergområdet. Kontoret har siden årsskiftet været drevet som forsøg på initiativ af Den sociale Højskole.
(Foto: Torben Stroyer)

Fredag 30. november

Teatergruppen Eusebio spærrer ved opsætning af bomme ved Rådhuspladsen for biltrafikken som led i en protest mod fortsat privatkørsel under olie- og benzinmangelen.

I de fleste af byens gader var trafikken på energikrisens første bilfrie søndag (25. november) lige så intens som billedet her fra krydset Vestre Ringgade-Viborgvej antyder.

(Foto: Torben Stroyer)

December

Lørdag 1. december

Som led i landsomfattende punktstrejker nedlægger sygeplejerskerne arbejdet ved kommunehospitalets og amtssygehusets operations-, narkose- og røntgenafdelinger. Kun livsvigtige operationer må gennemføres.

Søndag 2. december

En gruppe konservative politikere uddeler løbesedler i kvarteret omkring Gellerupparken med opfordring til ved folketingsvalget tirsdag at stemme på kandidater, der er modstandere af øst-motorvejen.

Mandag 3. december

Arbejdernes Fællesorganisation og Socialdemokratiet holder valgmøde i Stadionhallen med taler af statsminister Anker Jørgensen, finansminister Henry Grünbaum og folketingskandidaterne Svend Auken, Alfred Mogensen og Thorvald Mikkelson.

På Flydedokken nedlægger ca. 200 mand arbejdet en dag, efter at en skibsbygger er afskediget på grund af sygdom.

Fabrikant G. A. L. Thorsen meddeler, at han køber 5 mill. tons olie fra Saudi-Arabien til levering gennem Thor-Oil ved havnen.

Tirsdag 4. december

Ved et indbrud hos guldsmed Boye Rasmussen, Søndergade 36, stjæles varer til værdi af ca. 30.000 kr.

Torsdag 6. december

I byrådets møde vedtages det at forhøje gasprisen med 10 øre pr. m³. Der ønskes en begrænsning af forbruget med 25 %.

Det vedtages at ombygge det tidligere Tømmermestrenes Høvleværk i Hjortensgade til et »Skytternes Hus«, en indendørs legeplads og et magasin for skolevæsenet og stadsgartneren for 1,8 mill. kr.

Lukningen af det lokale socialkontor i Brammersgade godkendes, efter at rådmand Jens Arbberg Pedersen har gjort rede for forsøget og fremhævet, at der er gjort værdifulde erfaringer.

Fredag 7. december

Svømmehallerne ved Vorrevangskolen, Frydenlundskolen, Gammelgårdskolen, Jellebakkeskolen, Søndervangskolen og Sølystskolen lukker på grund af energikrisen.

De forenede Trikotagefabrikker og Dansk Jersey har indført firedagesuge af samme grund.

Lørdag 8. december

Århus Skøjtestadion ved Göteborg Allé indvies af rådmand Thorkild

Simonsen og borgmester Orla Hyllested. På grund af energikrisen er hallen foreløbig lukket om søndagen.

Den engelske beatgruppe Deep Purple udebliver fra koncert i Stadionhallen. Koncerten aflyses så sent, at ca. 4000 unge går forgæves.

Søndag 9. december

På grund af energikrisen indfører sporvejene en nødkøreplan med store indskrænkninger i trafikken, bl. a. fuldstændigt busstop lørdag fra kl. 17 og søndag kl. 10-13.

Mandag 10. december

Jydsk Teknologisk Institut åbner en »varm linje«, der giver spareråd til forbrugerne under energikrisen. Der er over 400 opringninger den første dag.

Tirsdag 11. december

I amtsrådet vedtages amtets sygehusplan, der bl. a. omfatter bygning af et nyt sygehus ved Århus med 600 senge.

Under påfyldning af en servicestation ved hjørnet af Grenåvej og Vejlbj Ringvej ledes ved et uheld 10.000 liter benzin ud i det omliggende kloakanlæg. Efter en række eksplosioner og brand i rensningsanlægget ved Lystrupvej bliver benzinstrømmen standset og opslugt af en slamsuger.

I jernbaneoverskæringen ved Tranbjerg kolliderer motortog fra Odder med en lastvogn. Kun bilens fører bliver lettere kvæstet.

Onsdag 12. december

Centrums-demokraterne i Århus Amt indvier partikontor på Skt. Pauls Kirkeplads 6.

Professor Hugh Zachariae, Marselisborg Hospital, oplyser, at der i november har været 7 syfilistilfælde.

Fredag 14. december

Eleverne fra 7. til 10. klasse i Katrinebjergskolen og Vorrevangskolen får juleferie, da de to gasopvarmede skoler må delvis lukkes under energikrisen. Kun en enkelt klas-

Traditionen tro slutter statsministeren valgkampen i Århus aftenen før valget.

Her ses Anker Jørgensen på vej til talerstolen i Stadionhallen, hvor der er samlet omkring 1000 mennesker.
(Foto: Torben Stroyer)

sefløj på hver af skolerne kan opvarmes. Ungdomsskolen Vorrevangen må indstille sin virksomhed.

Ceres-Bryggerierne har indført fire-dages-uge med 10 timers arbejdsdag på grund af energikrisen.

Lørdag 15. december

Lyseng Svømmebad lukkes på grund af energikrisen. Kun to kommunale svømmehaller er herefter åbne: Svømmehallen i Spanien og Svømmestadion ved Ingerslevs Boulevard.

1973

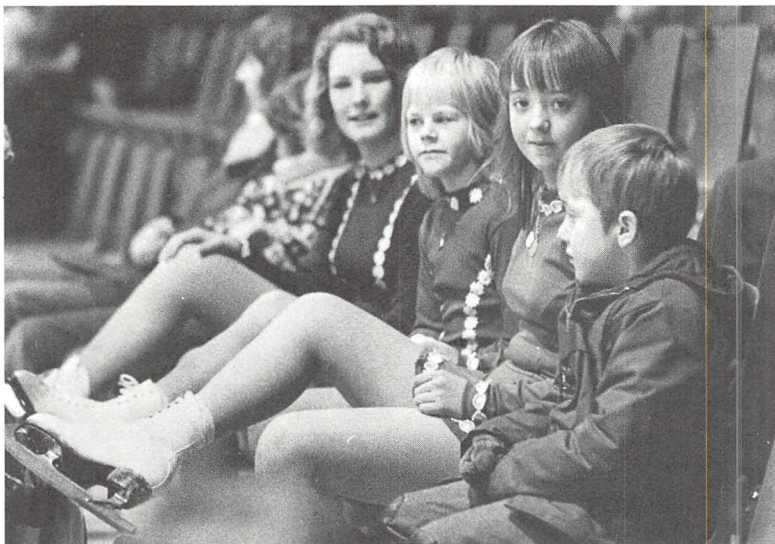
Mandag 17. december

Social- og Sundhedsforvaltningens kontor flytter fra Østergade 30 til ny lokaler i Vestergade 55-57. En del af bygningen, tidligere Vilh. Nellemanns cykelfabrik, skal bruges til udvidelse af hovedbiblioteket i Mølleparken.

Der afholdes en reception på rådhuset til ære for brygger Vagn Klæbel, der forlader Ceres-Bryggerierne fra nytår.

Onsdag 19. december

Centralmejeriet, Enigheden og Mundelstrup Mejeri lukker om onsdagen på grund af energikrisen.

Tre skøjtestjerner hviler ud ved siden af en beundrer efter at have givet opvisning ved indvielsen af den nye skøjtehal den 8. december.
(Foto: Torben Stroyer)

Sådan så Vejlbj-Risskov rensningsanlægs pumpestation på Lystrupvej ud, efter at den d. 11. december var blevet raseret ved en voldsom eksplosion, der hørtes over det meste af byen.
(Foto: Jens-Kristian Søgård)

Torsdag 20. december

I byrådets møde vedtages en henstilling til handelsministeren om at sikre tilstrækkeligt brændstof til den kollektive trafik.

Der bevilges 35.000 kr. til vedligeholdelse af læskærme ved bustoppestederne. På grund af hærværk må man flytte nogle af de firkantede skærme til mere befærdede steder og erstatte dem med de mere robuste Cadovius-skærme.

Der bevilges 18.5 mill. kr. til igangsætning af byggeriet af et plejehjem ved Vikærvej.

Det vedtages at indgive politianmeldelse mod engroslageret Metro ved Sletvej. Et radikalt forslag om øjeblikkelig lukning bliver nedstemt. Dronning Margrethe med familie kommer med Kalundborgbåden for at holde jul på Marselisborg.

Fredag 21. december

En pistolbevæbnet røver låser personalet inde på et toilet i postkontoret Tordenskjoldsgade 69 og fjerner 73.000 kr. samt 180.000 kr. i checks.

Onsdag 26. december

En materialhandel i Frydenlund-Centret ødelægges ved hærværk.

Mandag 31. december

Nytårsaften er præget af grove løjer, der i mange tilfælde har karakter af hærværk. Det går særlig ud over Jydsk Telefons telefonbokse.

Lystbådehavnens ældste dame

Et yndet mål for manges aften- eller søndags-travetur er lystbådehavnen. Her hersker der sommeren igennem en livlig aktivitet, og der går en næsten konstant strøm af både ind og ud gennem havnen. Blandt de mange mindre motor- og sejlbåde skiller en enkelt sig dog ud fra de øvrige: »Brita Leth«, et stort ældre træskib, der hele året har ligget fast fortøjet langs ydermolen.

I sommerens løb har det lidt efter lidt ændret udseende – et styrehus er blevet fjernet, der er rejst mast og bovspryd – og det er åbenbart, at skibet er ved at gennemgå en omfattende istandsættelse. Mens de fleste af havnens »faste folk« kender dets historie, har det givet mange andre anledning til undren: Hvad er det for et skib, og hvorfor ligger det her?

Det er oprindelig bygget som sejlskib. Skibsregistret fortæller, at »Brita« i 1911 blev søsat fra Øxenbjerg Skibsværft ved Svendborg som en to-mastet skonnert. Efter nogle års forløb blev det solgt til Sverige, hvor det fik hjemsted i forskellige svenske Øresundshavne. Sammen med de mange andre mindre sejlskibe udgjorde det datidens coasterflåde og gik i kystfragtfart mellem havnene i de indre skandinaviske farvande og Østersøen, lastet med tømmer, kul, brosten eller korn. Senere – engang i tyverne – fik det installeret hjælpemotor for at klare sig i konkurrencen, og dette førte efterhånden med sig, at rigningen blev reduceret noget. Sejlene anvendtes dog stadig og var til gavn ved mange lejligheder, bl. a. den følgende, som er skildret af kaptajn Gunnar Flyvbjerg, der i 1942 havde tilbagekøbt skibet fra Sverige:

»Vi satte derefter sejl for at se mere tilforlidelige ud, og samtidig også for at øge farten.

»Brita Leth« ved lystbådehavnens mole. Det var måske en idé, at kommunen ofrede fredningen af et af husene i den indre by og i stedet gav et tilskud til restaureringen af skonnerten. Der er i hele landet kun bevaret ganske få af de gamle danske sejlskibe.

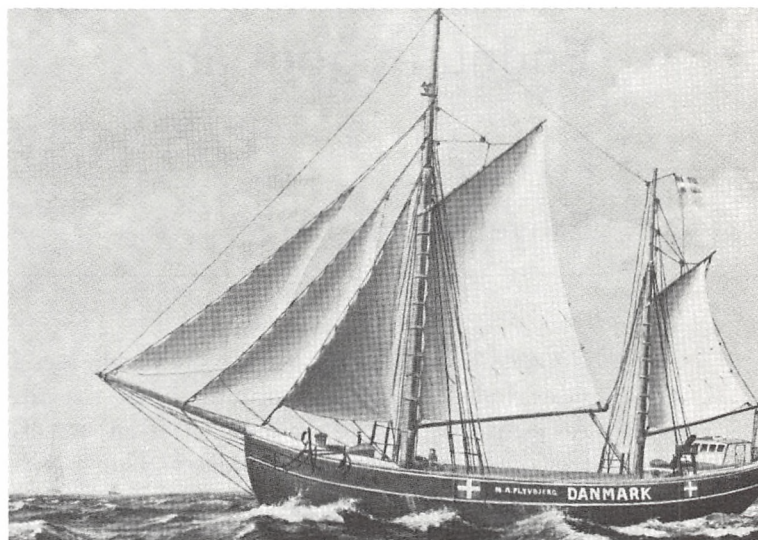
Kursen var nordlig, altså ikke mod Sverige, men da vi var så langt fra land, at vi ikke længere kunne ses, ændrede vi kursen mod Sverige og ankom til Höganäs sidst på eftermiddagen.

Da jeg under overfarten skulle bruge et søkort og afsætte kursen, måtte jeg sidde oppe på bordet i kahytten, da der simpelthen ikke var andre pladser, selv min køje var fyldt op af børn. Aldrig, tror jeg, er der steget så mange bøtter til vejrs fra så lille et skib, alle bad, hele vejen over.«

Ved den nævnte lejlighed, den 6. oktober 1943 stod der nu også – som De sikkert har regnet ud – meget på spil. Flyvbjerg deltog i evakueringen af de danske jøder til Sverige, idet han denne dag sejlede med 182 flygtninge fra Gilleleje til Höganäs, i øvrigt det største antal, der overførtes ved en enkelt sejlads.

I årene efter krigen har skonnerten ikke længere kunnet klare sig i fragtfarten og er hovedsagelig blevet benyttet til vrags- og stenfiskeri. Den blev derfor nedrigget, så kun den ene mast og et enkelt sejl blev tilbage. I 1957 fik den hjemsted i Århus. Den blev erhvervet af stenfisker Alfred Sørensen, der under dens nye navn »Hilfred« fortsatte stenfiskeriet og bl. a. i årenes løb har deltaget i anlæggelsen af en række nye danske og tyske havne. I efteråret 1972 videresolgte han båden til de nuværende ejere, Jens og Otto Bjørn Leth.

Disse har dog ikke købt »Hilfred« for at fortsætte stenfiskeriet. Som så mange andre er de begyndt at interessere sig for gamle sejlskibe, og det er deres mening, at den påbegyndte istand-

Endnu frem til 2. verdenskrig var størstedelen af sejlflåden bevaret på »M. A. Flyvbjerg«, som Gunnar Flyvbjerg havde omdøbt skonnerten til. På billedet ses fra venstre mod højre: jager, klyver, stagfok, storsejl og mesan. Efter maleri af Fr. Ernlund, 1943. (C. Tortzen: Gilleleje oktober 1943, over for s. 113).

sættelse skal føre »Brita Leth«, som skonnerten nu er døbt, tilbage til dens oprindelige udseende. Især de seneste års stenfiskeri har dog sat sit hårde præg på båden, og restaureringen vil blive en omfattende affære. 4–5 års fritidsarbejde og omkring 200.000 kr. skal lægges i skonnerten, før den igen kan stå havnen ud og lade vinden fylde sejlene. E. K. 7.

Flyvbjergs fulde beretning om jødeevakueringen kan De læse i Christian Tortzen: Gilleleje oktober 1943 (1970).

Endnu et godt år

Erhvervslivet 1973

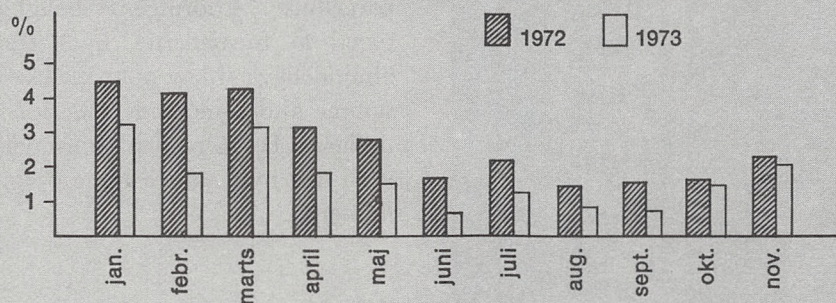
De gode forhold, dansk erhvervsliv havde især i sidste halvdel af 1972, fortsatte i det nye år. Årsagen hertil har ikke mindst været en stor efterspørgsel efter danske produkter. Ude i verden har man på grund af gunstige konjunkturer i øget omfang ønsket at få danske varer, der er blevet afsat til høje priser. Eksporten har givet øget beskæftigelse og indtjening – ikke mindst for landbruget – og det har bidraget til, at flere har kunnet købe flere varer. Den heraf følgende stigende aktivitet er yderligere blevet forstærket af en række hjemlige faktorer. Investeringerne i maskiner og erhvervsejendomme er steget meget kraftigt i 1973 efter gennem flere år at have været stagnerende. Det er uden tvivl Danmarks tilslutning til EF, der her har været afgørende. Også en vækst i boligbyggeriet har været med til at øge beskæftigelsen og forbruget, og selv om der har været talt meget om, at det offentlige skulle spare, er statens og især kommunernes udgifter også i år steget. Når det offentlige udbetaler mere til løn og sociale hjælpeforanstaltninger samt ansætter flere folk, stiger efterspørgslen. Som nævnt er det først og fremmest

kommunernes udgifter, der er gået op i 1973, mens personalestop og bygge- og anlægsstop i højere grad har lagt en bremse på stigningstakten i statens udgifter.

Beskæftigelsen og byggeriet

Det er flere år siden beskæftigelsen i Århus har været så god som i det forløbne år. På diagrammet, der viser arbejdsløshedsprocenten måned for måned i 1972 og 1973, ses, at arbejdsløsheden på intet tidspunkt i 1973 nåede op på det foregående års niveau. Sammenligner man de århusianske tal med tallene for hele landet viser det sig, at ledigheden i Århus gennem hele året bortset fra maj har været lavere end landsgennemsnittet. Forklaringen herpå skal bl. a. søges i, at en storby som Århus med et stort og differentieret erhvervsliv giver bedre beskæftigelsesmuligheder end mindre byer med få virksomheder. En anden faktor er den betydelige udvikling, der foregår i byens handel og industri. Mens det for år tilbage var af væsentlig betydning for en virksomhed at være placeret i København, hvor hovedbankerne og andre store foretagender lå, hvor den specialiserede arbejdskraft boede, og hvor forbindelseslinierne til udlandet samledes, har København i dag ikke den samme tiltrækningskraft. Det har til gengæld Århusområdet. Grundpriserne er her lavere end i København, lønningerne og leveomkostningerne ligeså, og byen har et betydeligt opland. De moderne kommunikationsmidler gør det ikke længere nødvendigt at være placeret i nærheden

Arbejdsløshedsprocenten 1972 og 1973 i Århus ved månedernes slutning*

* December er ikke anført, da denne måneds tal er påvirket af ferie- og helligdage.

af bankernes hovedsæder eller børsen, og transportmæssigt har Århus flere fordele frem for København. Følgen af disse forhold er, at virksomhederne i stigende grad kommer til at ligge i Århusområdet, og derved skabes der udvikling, økonomisk fremgang og beskæftigelse.

Århus' tiltrækning på erhvervslivet fremgår tydeligt af byggeaktiviteten i byen. I løbet af 1973 er der sket en stigning på 27 % i opførelsen af nye erhvervsjendomme. Denne forøgelse er usædvanlig høj. Stigningen har på landsbasis været ca. 5 %, og i hovedstadsområdet kan man konstatere en ikke ubetydelig tilbagegang. Det må dog nævnes, at det nyopførte erhvervsareal i Københavnsområdet i absolutte tal er højere end det århusianske. Århustallet for 1973 er ikke enestående for byen; således var stigningen i 1972 på 22 %. Det er ikke mindst denne frem-

gang i erhvervsbyggeriet, arbejdsmænd og faglærte inden for byggefagene kan takke for den mindre arbejdsløshed i 1973. Boligbyggeriet har nemlig ikke udvist nogen vækst af betydning i det forløbne år. Når boligbyggeriet i 1973 har været lidt større end i 1972, skyldes det en betydelig aktivitet i årets første halvdel, mens der siden sommer har været en faldende tendens i igangsættelsen af opførelser af boliger. Det hænger uden tvivl sammen med den række lånestramninger, der er indført i løbet af 1973, og som stiller større krav til egenkapital, før man påbegynder husbyggeri.

Gennem de sidste år har der fundet en væsentlig forandring sted i karakteren af det århusianske boligbyggeri. Mens der tidligere blev opført betydelig flere etagejendomme end parcelhuse, er situationen i dag omvendt. Parcel-

Konfliktramte medlemmer af Jord- og Betonarbejdernes Fagforening møder til kontrol i Valdemarsgade under arbejdskampen i marts-april, 1973 har været præget af en del konflikter på arbejdsmarkedet. I januar-februar strejkede havnearbejderne, og i marts-april gik et betydeligt antal arbejdsdage tabt i forbindelse med strejke og lockout omkring overenskomstforhandlingerne. Uroen på arbejdsmarkedet synes dog ikke at have påvirket de århusianske virksomheders regnskaber i nævneværdigt omfang.

husbyggeriet har vist en vis fremgang, mens opførelsen af flerefamilieshuse er aftaget kraftigt. Både private og boligforeningers etagebyggeri er faldet, mens stigningen i parcelhusbyggeriet først og fremmest skyldes, at boligforeningerne i dag i høj grad er gået ind for denne form for byggeri. Udviklingen må ses i forbindelse med, at støtten

til privat etagebyggeri er faldet bort, samtidig med at folks boligønsker klart går i retning af parcelhuse. Ændringen i boligbyggeriet har betydet, at forstæderne, hvor etageejendommene almindeligvis blev opført, ikke længere spiller samme altdominerende rolle for nybyggeriet som tidligere. De mere pladskrævende parcelhuse bliver i dag i vid udstrækning opført i omegnskommunerne.

Industri

En af de få århusianske industrier, der havde et mindre godt år i 1972, var metalindustrien, og det medførte bl. a. en del arbejdsløshed blandt de beskæftigede i denne branche. 1973 bragte imidlertid en tydelig bedring af situationen. Arbejdsløsheden inden for metalindustrien var i det forløbne år ikke halvt så stor som i 1972. Det var især i sidste halvdel af året, beskæftigelsen var høj – faktisk så høj, at man kan sige, at der ingen ledighed var. En række af de mindre virksomheder inden for denne branche beretter også om en stigende omsætning, mens overskuddet tilsyneladende ikke har vist en tilsvarende opgang.

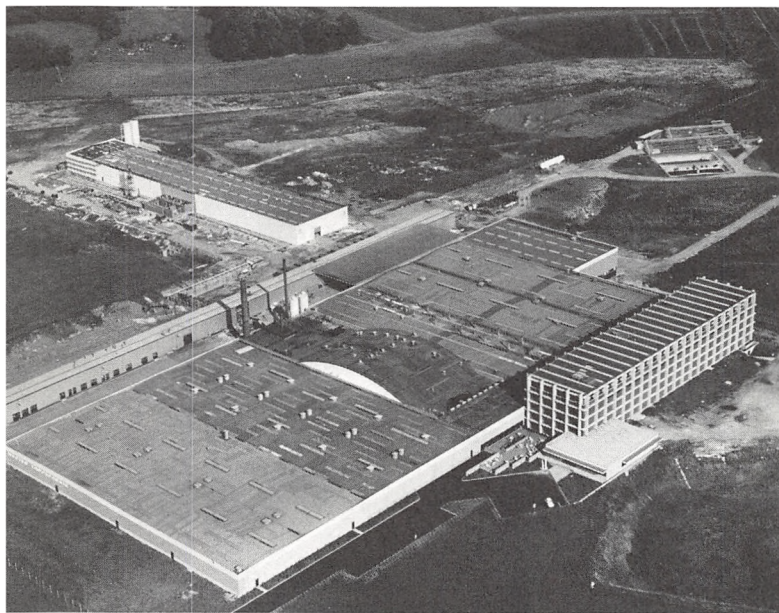
Aarhus Flydedok og Maskinkompagni, som i begyndelsen af dette årti var i betydelige vanskeligheder, synes nu at være kommet over disse. Gennem det meste af 1972 hørte man jævnligt værftet beklage sig over situationen, især inden for nybygningsafdelingen, og også på personaleområdet var der uro. Det kom derfor som lidt af en overraskelse, at flydedokken kunne deklarerer

et overskud på 3 mill. kr. for 1972. Men 1973 blev endnu bedre, idet overskuddet dette år blev på 3,3 mill. kr., det største i værftets historie. I modsætning til hvad der har været tilfældet gennem flere år, har virksomheden i dag en lang række skibe i ordre. Ikke mindst har det hjulpet, at 8 olieforsyningsskibe, som man efterhånden har fået betydelig rutine i at bygge, er blevet bestilt af Kina. Det øgede arbejde har betydet, at værftet har ansat flere folk, men på grund af det ringe udbud af metalarbejdere i Århus har man ikke været i stand til at skaffe så mange, som man kunne ønske.

Jern- og metalindustrien er den industri i Århus, der beskæftiger flest personer. Ud over Aarhus Flydedok og Maskinkompagni er de store virksomheder inden for denne industrigren A/S Thomas Ths. Sabroe & Co. og A/S Frichs. Begge disse selskaber har haft et gunstigt år. Størst og mest interessant af de to er Sabroe, hvis overskud i år er forøget med over 1 mill. kr. Sabroe ejer udover virksomheden her i byen og datterselskabet jernstøberiet Dania en række firmaer i udlandet. Således produceres og omsættes der kompressorer, der er Sabroes hovedprodukt, af datterselskaber i Japan, Brasilien, Tyskland og Holland. Faktisk kan man sige, at firmaet har hele verden som salgsområde. Sabroe har gennem en årrække haft en samarbejdsaftale med det andet store danske firma inden for kølebranchen, A/S Atlas i København, og det er på denne baggrund, meddelelsen i begyndelsen af 1974 om, at Atlas havde overtaget en væsentlig del af Sabroes aktier, må ses.

Sabroe indtager ikke en særstilling inden for århusiansk industri ved sine forbindelser og eksport til udlandet. En betydelig del af byens virksomheder henter eller sælger sine varer i udlandet. Det er således tilfældet med Aarhus Oliefabrik, der fra gammel tid har datterselskaber i Asien og Nordafrika. Når AO har oprettet firmaer disse steder, skyldes det bl. a., at det er en betydelig fordel for en virksomhed at have sine egne folk til at foretage indkøb af råvarer. Når de importerede råvarer er blevet forarbejdet på oliefabrikken her i byen, eksporteres en væsentlig del af de færdige produkter. Således har AO eksportforbindelser til omkring 70 lande. Med den nøje tilknytning til udlandet bliver Oliefabrikken i allerhøjeste grad følsom over for konjunktursvingninger på verdensmarkedet. Det så man i 1972, hvor et lavt prisniveau gennem det meste af året medførte et fald i omsætning, men samtidig betød en prisstigning sidst på året en gevinst på varelageret, som medførte, at årets overskud blev dobbelt så stort som i 1971. Den prisstigning, som satte ind i slutningen af 1972, er fortsat i 1973 og har betydet, at Oliefabrikken har oplevet en betydelig omsætningsfremgang. Derimod har overskuddet – naturligt nok – ikke helt kunnet måle sig med det foregående års.

Aarhus Oliefabrik er leverandør til en af landets vigtigste industrigrene, næringsmiddelindustrien, idet den vegetabiliske olie, der fremstilles på fabrikken, bl. a. benyttes til fremstilling af margarine. Margarineproduktion foregår ikke her i byen, men til gengæld har vi en lang

Weston Tæppefabrik i Hørning. Weston startedes for 25 år siden i et børneværelse på Regenbørgs Plads af fabrikant Knud Hansen. I dag, hvor fabrikken er flyttet helt til Hørning efter en årrække at have ligget i Viby, dækker fabriksbygningen over 38.000 kvadratmeter, og virksomheden har en omsætning på 220 mill. kr. (Foto: Aerodan Luftfoto).

række andre virksomheder inden for næringsmiddelindustrien, der næst efter jern- og metalindustrien er den industrigren, hvor flest århusianere er beskæftiget. Ceres er en af de betydelige virksomheder i denne gruppe. Mens bryggeriet i regnskabsåret 1971–72 havde en ret beskeden omsætningsfremgang i forhold til tidligere år, er det i 1972–73 kommet op på den sædvanlige stigning, således at omsætningen blev på

193 mill. kr. mod 176 mill. kr. i det foregående regnskabsår. Også overskuddet er steget, nemlig med næsten 25 % til ca. 2,5 mill. kr. Der er imidlertid ingen tvivl om, at Ceres har haft betydelige problemer som følge af den hårde konkurrence, der gennem en årrække har hersket inden for bryggeriverdenen. I 1971 blev således gældsforpligtelser til 7 mill. kr. konverteret til aktiekapital, idet det svenske AB Pripps Bryggerier modtog 2 mill. kr. aktier til kurs 350. Senere har det svenske bryggeri yderligere købt Ceresaktier, således at det nu har aktiemajoriteten i Ceres.

Der har været talt meget i det forløbne år om dollarens faldende værdi. For de danske virksomheder, der eksporterer deres varer til USA, betyder en nedgang i dollarkursen, at de får mindre for deres varer. Hvis eksempelvis et dansk produkt sælges i USA til 1 dollar, vil en devaluering på 10 %, som vi oplevede i februar 1973, betyde et fald i den danske virksomheds indtægt fra 6.90 kr. til 6.20 kr. pr. produkt. Det lyder måske ikke af så meget, men hvis en virksomhed har en omsætning i USA på 20 mill. dollars, medfører nedgangen et fald i omsætningen på ca. 14 mill. danske kroner. Det forudsætter dog, at det er umuligt at hæve prisen på det amerikanske marked; men selv om dette er muligt eller endog nødvendigt for at fortjenesten ikke helt skal falde bort, vil firmaets omsætning og overskud formentlig alligevel gå ned, da det vil være vanskeligt at holde salget oppe på det hidtidige niveau, når prisen sættes op. De århusianske levnedsmiddelvirksomheder, der eksporterer til USA, har kunnet

mærke denne situation. Især har konserverfabrikken JAKA i Brabrand, der eksporterer 85 % af sine varer, og det først og fremmest til USA, beklaget sig over de uheldige virkninger, den amerikanske devaluering havde for virksomheden.

Selv om der her er skrevet om de vanskeligheder, som to århusianske virksomheder inden for næringsmiddelindustrien har haft, er der imidlertid ikke tvivl om, at de sammen med andre inden for samme branche har haft et godt år i 1973. Endnu bedre betingelser har de virksomheder haft, der fremstiller varige forbrugsgoder som f. eks. møbler og tæpper. Det har været karakteristisk for det forløbne år, at væksten i forbruget først og fremmest har fundet sted inden for gruppen varige forbrugsgoder, mens der, hvis man ser bort fra prisstigninger, ikke har været nogen væsentlig forøgelse i folks køb af fødevarer og beklædningsartikler. Som eksempler på århusianske firmaer, der har nydt godt af den øgede efterspørgsel efter varige forbrugsgoder, kan nævnes Weston Tæppefabrik og Nordisk Textiltrik. Begge har haft en god omsætningsfremgang – for Nordisk Textiltriks vedkommende dog ikke så stor som beregnet, bl. a. på grund af to brande – ligesom også deres indtjening er blevet forbedret.

Stagnationen i efterspørgslen efter beklædningsvarer må ses som en af årsagerne til, at landets største kjolefirma, Tage Vanggaard, har haft et direkte dårligt år. I efteråret så firmaet sig nødsaget til at afskedige en del syersker; som grund angav firmaet dengang, at moderne tøj

kræver mindre forarbejdning. At der har ligget andre og mere tilbundsående årsager bag, tyder virksomhedens driftsresultat imidlertid på. Omsætningen i Tage Vanggaard er faldet fra ca. 35 mill. kr. i 1972 til 32 mill. kr. i 1973. Fratrædelsen af firmaets direktør i oktober peger også i retning af en mindre gunstig situation for virksomheden.

Detailhandelen

For detailhandelen som helhed har det øgede forbrug i 1973 betydet, at den har haft et godt år. Der har imidlertid gjort sig betydelige forskelle gældende. Det er allerede nævnt, at firmaer, der sælger møbler og tæpper, har haft en stigning i den omsatte varemængde, og der er også i det forløbne år solgt flere fjernsyn og ikke mindst biler end tidligere. Udviklingen i bilsalget må betegnes som overraskende. Efter at have været faldende gennem de sidste tre år, er det nu pludselig igen gået op. En af årsagerne til denne udvikling har været bortfaldet af den midlertidige importafgift.

Ser man på tallene over detailhandlerforretninger pr. 15. februar 1973 og 1974, ser man, at det øjensynlig har været bagere, slagtere og viktualiehandlere samt manufakturhandlere, der har haft vanskeligt ved at klare sig i det forløbne år. Derimod har kolonialhandlerne, der ellers tidligere har haft en kraftig tilbagegang, holdt skansen i 1973. En væsentlig årsag hertil skal nok søges i de meget kraftige prisstigninger, der har været på kolonialvarer, og som netop

Detailhandlerforretninger pr. 15. februar i Århus og forstæder

	1962	1972	1973	1974
Bagere	391	285	220	194
Cigar- og tobakshandlere	191	130	130	131
Forhandlere af el-artikler og radio	123	121	129	126
Kolonialhandlere	556	347	316	316
Manufakturhandlere	331	286	266	247
Slagtere og viktualiehandlere	231	166	166	148

satte ind i begyndelsen af 1973. Når priserne viser en opgang af det omfang, som tilfældet har været, vil købmændenes omsætning, målt i kr., også gå op, og hvis deres fortjeneste udgør en vis del af varernes pris, vil overskuddet ligeledes forøges. En købmand, der således ser sit overskud stige, vil være mindre tilbøjelig til at lukke, selv om hans vareomsætning i virkeligheden ikke er steget, og hans indkomst ikke er fulgt med det almindelige lønniveau.

I øvrigt er det ikke ganske let at vurdere detailhandelens forhold i Århusområdet. Salling og Bilka har udvidet i det forløbne år, og der er oprettet et nyt supermarked på Århus Hovedbanegård, ligesom det meget omtalte Metro, lavprisvarehuset, der kun skulle være for engros-handel, er bygget i Tranbjerg. På den anden side har HB opgivet tanken om at placere et lavprisvarehus i Århus, og det har været umuligt at udleje forretningerne i det nye Busgadehus. Gellerupcentret, som der blev næret så store for-

ventninger til, har ikke været den store succes. Det har været yderst vanskeligt at få udlejet de sidste butikker i centret, og omsætningen, som man håbede ville blive på 150 mill. kr. på årsbasis, er kun blevet omkring 100 mill. kr. En del peger på, at de etablerede forretninger har klaret sig i 1973, men at det er yderst vanskeligt for nye at komme ind på markedet. Disse sidste har betydelige omkostninger ved etableringen, som det i en periode, hvor folks forbrug af levnedsmidler og kolonialvarer kun er svagt stigende, er vanskeligt at tjene ind.

Engroshandelen og havnen

Der er en nøje sammenhæng mellem de forskellige dele af erhvervslivet. Når således industrien oplever fremgang og udbygning, følger hermed også bedre vilkår for detailhandel og håndværk, bl. a. fordi beskæftigelsen og dermed folks forbrug øges. På samme måde er industrien også med til at fremme engroshandelen med en lang række varer. Industrien kræver råvarer samt benzin og olie, og derfor opstår og udvikles der firmaer, der handler med disse varer, de steder, hvor industrien ligger. Men forholdet er mere komplekst end som så. For en af betingelserne for, at en industrivirksomhed kan placeres, er, at der er mulighed for at få de nødvendige produkter til driften. Engrosfirmaerne er i lige så høj grad en forudsætning for som en følge af industrien, og en veludbygget havn er en nødvendighed for såvel industri som engros-handel. Da betingelserne for en betydelig engros-handel, ek-

sisterende engrosfirmaer, voksende industri og gode havneforhold, i høj grad har været til stede i Århus, har der været en kraftig fremgang for denne del af byens erhvervsliv.

Et mål, der giver et vist indtryk af engroshandelens forhold, har man i vareomsætningen på havnen. Gennem det sidste tiår er mængden af ind- og udlossede varer på havnen steget med ca. 70 %. Til sammenligning kan anføres, at den københavnske stigning kun har været på 15 %; det må dog nævnes, at omsætningen i Københavns havn i absolutte tal ligger væsentlig over den århusianske, men tallene vidner tydeligt om engroshandelens store fremgang i Århus. Det er især olie- og benzinhandelen, der har bidraget til fremgangen. Mens der således er sket en stigning på ca. 100 % i udlosningen af olie og benzin i København gennem det sidste tiår, har den tilsvarende stigning i Århus været på ca. 350 %. En væsentlig årsag til, at havnen må udvides, er, at der skal skaffes plads til olie- og benzinselskabernes tanke. I øjeblikket har 8 selskaber lagre på Østre Mole, hvor tankene er koncentreret, nemlig BP, Dansk Andels Kulforretning, Esso, Gulf, Kommunernes Kulkontor, Norsk Hydro, Texaco og Uno-X. Den samlede tankkapacitet er på ca. 450.000 tons. Der er i det forløbne år sket en del ændringer inden for oliebranchen i Århus. Scanoil Import, der blev startet i 1972, har solgt sit anlæg til Norsk Hydro, der i stadig stigende grad går ind i oliebranchen såvel i salgssom produktionsleddet. Således er firmaet i allerhøjeste grad impliceret i udvindingen af olie i Ekofisk-feltet i Nordsøen, ligesom det deltager

i bygningen af et raffinaderi på den norske vestkyst. Det meget omtalte Thor-Oil har ikke fået olie i tankene, der forlængst er bygget, og en del tyder på, at der vil gå en rum tid endnu,

Forårsdag i fiskerihavnen. Der er nok ikke så mange, der tænker over, at Århus har en fiskerihavn, hvor der oven i købet foregår fiskeauktioner. Det er heller ikke, fordi landingerne har noget stort omfang. Almindeligvis bringer fiskeskutterne ca. 7.000 tons fisk ind om året, det svarer til kun 1/2 % af den samlede danske fangst. (Foto: Århus havnevæsen).

før det sker. Mobil Oil, der havde lejet et areal til opførelse af et tanklager på Østre Mole, opgav i slutningen af året disse planer og op-sagde lejemålet.

Ud over olie- og benzinselskaberne har også en lang række andre engrosfirmaer lejede arealer med pakhuse og fabrikker ved havnen. Det gælder således de store korn- og foderstoffirmaer samt en række firmaer, der sælger bygningsmaterialer. Den virksomhed, der optager mest plads på havnen, er imidlertid en industrivirksomhed, Aarhus Oliefabrik. For alle gælder det, at de må have mere plads at bygge på, flere liggepladser, således at et større antal skibe kan komme til kaj, samt endelig en større vanddybde for at store skibe kan gå ind til havnen. Aarhus Oliefabrik har således udtalt, at det er af afgørende betydning for virksomheden, at vanddybden kommer op på 12 m, idet dette muliggør, at skibe på 40.–50.000 tons kan gå ind til fabrikkens liggeplads ved silokajen. I øjeblikket er der ved silokajen 10 m, og det betyder, at kun skibe på op til 15.000 tons kan ligge her. Disse skibe er imidlertid væsentlig dyrere at fragte end de større skibe. De billigere råvarer, der ville blive følgen af de store skibes anløb af havnen, er nødvendige, hvis AO skal klare sig i konkurrencen med andre europæiske oliefabrikker.

Gennem de sidste 75 år er der sket stadige udvidelser af havnen, for at dens kapacitet kunne følge med behovet. I 1973 blev den hidtil største udvidelse endelig vedtaget. I sidste Århus-Årbog bragtes Århus Havnevæsens plan for bygningen af et helt nyt havneafsnit øst for den nu-

værende Østre Mole. Denne plan blev meget diskuteret, idet der bl. a. var utilfredshed med, at udvidelsen ikke skete mod nord, ligesom også de miljømæssige konsekvenser for Tangkrogen drøftedes. Men i april vedtog byrådet endelig planen, og i december forelå godkendelse fra ministeriet for offentlige arbejder. Udvidelsen betyder en forøgelse af havnens areal med 23 ha. (i øjeblikket er den på 122 ha.) og forlængelse af kajlængden med 1,7 km (nu 10,7 km). Der vil gå 8–10 år, før planen er realiseret.

Pengevæsen

Nøje knyttet til byggevirksomhed, industri og alle former for handel er banker, sparekasser og realkreditinstitutioner. Banker og sparekasser finansierer byggeri, indtil det er fuldført, hvorefter realkreditinstitutionerne formidler belåningen, og industri og handel får vare- og kassekreditter i pengeinstitutionerne. Der er næppe den branche inden for dansk erhvervsliv, der har oplevet så store forandringer inden for den sidste årrække, som pengeinstitutionerne. Denne udvikling har også fundet sted her i byen. I det forløbne år er der sket det, at en række sparekasser har sluttet sig sammen i Sparekassen SDS. SDS står for Sammensluttede Danske Sparekasser, som nu er langt den største i Danmark. Den består af sparekasserne Falster-Østlolland, København-Sjælland og Midtjylland. Det er sidstnævntes deltagelse, der implicerer Århus-området. Sparekassen Midtjylland udsprang af Sparekassen Østjylland, der igen blev dannet i 1969, da en

række sparekasser i Århus og omegn gik sammen. Det var Spare- og Lånekassen for Skanderborg By og Omegn, Hads Herreds Sparekasse i Odder, Arbejder Spare- og Lånekassen for Århus og Omegn, Spare- og Lånekassen i Århus samt Landbosparekassen i Århus. I 1972 sluttedes så en række midtjyske sparekasser, inklusive Østjylland, sammen i Sparekassen Midtjylland, der altså allerede året efter blev en del af SDS. Slutresultatet bliver måske, at alle sparekasser i landet bliver til en.

Af andre sammenslutninger inden for pengevæsnets, der i høj grad har berørt Århus, men som dog ikke er sket i det forløbne år, kan nævnes dannelsen af Den Danske Provinsbank. I 1967 sluttede Aarhus Privatbank og Fyens Disconto Kasse sig sammen under navnet Den Danske Provinsbank. Siden er en lang række andre banker gået op i Provinsbanken; nævnes kan Aalborg Discontobank, Sydjysk Landmandsbank i Ribe, Nibe og Oplands Bank og Skive Diskontobank. Med fremvæksten af Provinsbanken er en ny storbank opstået her i landet.

Også inden for realkreditinstitutionerne er der foregået en koncentration i begyndelsen af 1970'erne. I den nye lov om realkreditinstitutioner af 1970 bestemtes det, at antallet af kreditforeninger og hypotekforeninger skulle skæres ned. Det medførte, at en række af foreningerne fusioneredes. Her i byen blev Ny Jydsk Kjøbstad Kreditforening en del af Kreditforeningen Danmark, mens Landhypotekforeningen for Danmark og Købstadshypotekforeningen gik op i Jyllands Kreditforening.

Udsigter

1972 og 1973 har været usædvanlig gode år for dansk og dermed også århusiansk erhvervsliv. Meget tyder på, at 1974 bliver knap så godt, måske snarere et »normalt« år efter de sidste års højkonjunktur. Såvel i udlandet som herhjemme har der allerede fundet en afdæmpning sted i efterspørgslen, bl. a. som følge af den økonomiske politik. De høje oliepriser vil også bidrage deres til nedgang i efterspørgslen. Produktionen, omsætningen og overskuddet vil derfor efter alt at dømme ikke stige så meget i 1974 som i 1972–73. Selv om århusiansk erhvervsliv er i fremgang i et enestående omfang, vil det også komme til at mærke denne udvikling.

C. R. 7.

De fratrådte, valgtes eller udnævntes

Ahrons, Steen

cand. med.

24. august dr. med. på afhandlingen
»Human leucocyte antibodies«.

Andersen, C. M.

forstander.

Fratræder 31. juli som forstander
for FOF, Århus.

Andersen, D. Kjær,

bogtrykker.

Fratræder 26. januar som formand
for Århus Bogtrykkerforening.

Andersen, Kim,

lektor i operationsanalyse.

23. november dr. oecon. på af-
handling om »numerisk simulation
og statistisk ligevægt«.

Andersen, Viggo,

oberstløjtnant.

21. oktober afsked som stabschef
ved Jyske Telegrafregiment.

Andreasson, Marie,

præst.

19. august indsat som sognepræst i
Tranbjerg.

Bang, Andreas,

skovfoged.

(meddelt 20. november): Afsked
fra Århus Kommunes Skovdistrikt.

Barndorff-Nielsen, Ole,

lektor i teoretisk statistik.

1. august professor i matematik ved
Århus Universitet.

Bernhard, Carl August,

universitetsadjunkt.

1. oktober leder af Folkeuniversi-
tetet i Århus.

Bichel, Peter,

læge.

26. oktober dr. med. på afhand-
ling om behandling af kræftsvulster.

Bille, Mogens,

overlæge, Randers.

16. oktober formand for Århus Tea-
ter efter Arthur Ilfeldt.

Birn, Herluf,

lektor.

30. november dr. odont. på afhand-
ling om lidelser efter tandudtræk-
ning.

Bjerg, Henning,

forretningsfører.

(meddelt 16. september): Formand
for Dansk Typograf-Forbund.

Brøgger, Kristian M.,

hospitalsinspektør.

31. marts afsked fra Fødselsanstal-
ten i Jylland.

Buus, Regin,

præst.

(meddelt 1. november): Residerende
kapellan ved Møllevangskirken.

Christensen, Charlotte,

mag. art.

1. februar museumsinspektør ved
Århus Kunstmuseum.

Christensen, Hans Eiler,

landsretssagfører.

6. november formand for Århus
Retshjælp for Ubemidlede.

Christensen, Kaj Martin,

lærer ved Katrinebjergskolen.

1. august skoleinspektør ved An-
neksskolen i Viby.

Christensen, Leo,

redaktør.

1. juni ansvarshavende redaktør for
seks udgaver af Tilbuds-Avisen.

Clemmensen, Tove,

museumsinspektør.

21. marts dr. phil. på afhandling
om møbler af N. H. Jardin, C. H.
Harsdorff og J. C. Lillie.

Damkjær, Andreas,
havnedirektør.
Fratræder 30. april som formand
for Århus Amts Gymnastikforening.

Darre, Birgit,
viceskoleinspektør, Nordgårdskolen.
1. september skoleinspektør ved El-
lekærskolen.

Donsbeck, Finn,
stud. mag.
26. februar formand for Studenter-
rådet ved Århus Universitet.

Due, Otto Steen,
afdelingsleder, lektor.
1. august professor i klassisk filo-
logi ved Århus Universitet.

Ejaas, Poul,
sognepræst.
(meddelt 1. juni): Afsked som sog-
nepræst i Harlev-Framlev.

Elmholdt, Tage,
redaktør.
13. juni programredaktør i Dan-
marks Radio.

Elsborg, Lars,
reservelæge, Århus Amtssygehus.
21. maj dr. med. på afhandling om
den intestinale folinsyreabsorption.

Erbs, Poul Børge,
residerende kapellan ved Skt. Hans
Kirke, Odense.
(meddelt 11. juli): Sognepræst i Har-
lev-Framlev.

Eriksen, Hans Jørgen,
viceskoleinspektør, Skt. Annagades
Skole.
1. august skoleinspektør ved Tovs-
højskolen.

Falk-Jørgensen, V.,
forstander for Specialarbejderskolen
Sønderjylland, Åbenrå.
1. august forstander for FOF, År-
hus.

Fejerskov, Ole,
professor, Århus Tandlægehøjskole.
30. marts dr. odont. på afhandling
om sårheling i mundhulen.

Fischer, Margit,
1. reservelæge ved Statshospitalet.
27. april dr. med. på afhandling om
skizofreni.

Gabs, Jørgen,
kst. stadsdyrlæge.
27. september udnævnt til stadsdyr-
læge i Århus.

Geil, Georg Seeberg,
sognepræst, Gammel Haderslev.
18. marts indsat som sognepræst ved
Skt. Pauls Kirke.

Germer, Peter,
lektor i offentlig ret.
13. april dr. jur. på en afhandling
om ytringsfrihedens væsen. – 1. au-
gust professor i retsvidenskab ved
Århus Universitet.

Gormsen, C.,
tidligere kommuneingeniør i Hol-
me-Tranbjerg.
28. februar afsked som bygningsin-
spektør i Århus Kommune.

Hammershaimb, Erling,
professor i semitisk filologi ved
Århus Universitet.
5. juni æresdoktor ved Uppsala Uni-
versitet.

Hansen, Arne Kristian,
skoleinspektør.
31. juli afsked fra Mårslet Skole.

Hansen, Børge,
residerende kapellan ved Mølle-
vangskirken.
(meddelt 16. juli): Udnævnt til sog-
nepræst ved Vor Frelzers Kirke i
Horsens.

Hansen, Ellen Margrethe,
inspektør.
(meddelt 11. februar): Udnævnt til
leder af Specialkursus i Hushold-
ning ved Århus Universitet.

Hansen, Erik,
præst.
19. august indsat som hjælpepræst
i Skt. Pauls Kirke.

Hansen, Erik Sommer,
læge.

6. november overlæge ved Århus Kommunchospitals patologisk-anatomisk institut.

Heeno, Karen Margrethe,
ekspeditionssekretær.

31. juli afsked fra rådhusforvaltningens kontor.

Hjerrild, Frederik,
præst.

9. oktober indsat som studenterpræst og kapellan ved Møllevangskirken.

Holm-Pedersen, Poul,
tandlæge.

17. december dr. odont. på afhandling om tandkødets evne til at læges.

Horneman, Knud Chr.,
retsassessor, Roskilde.

1. april dommer i Århus By- og Herredsret.

Horsner, John Wedell,
organist.

23. september indsat som organist ved Skt. Lukas Kirke.

Houmann, Børge,
forfatter, forlægger.

22. november æresdoktor ved Københavns Universitet.

Høye, Freddy,
direktør.

23. oktober formand for Handels- og Kontoristforeningen.

Haahr, Sven,
lektor i almindelig patologi.

23. november dr. med. på afhandling om interferon.

Ilfeldt, Arthur,
landsretssagfører.

26. september udnævnt til formand for Teaterrådet.

Jakobsen, Henry,
grosserer.

Fratræder 3. december som formand for Århus Handelsstandsforening.

ǵauert, Per,
stud. mag.

19. september formand for Studenterrådet ved Århus Universitet.

ǵensen, Bernhard,
direktør i JAK-Banken.

1. april leder af Bikubens Århusafdeling.

ǵensen, ǵørgen,
retsassessor.

1. april dommer i Århus By- og Herredsret.

ǵensen, Knud Erik Leth,
restauratør.

1. januar restauratør i Tivoli Friheden.

ǵensen, Thomas H.,
residerende kapellan.

3. Juni indsat som sognepræst i Holme-Tranbjerg.

ǵepsen, Leif,
socialrådgiver.

9. august socialinspektør i Århus Kommune.

ǵespersen, Halvdan Krag,
professor i privatret ved Århus Universitet.

1. oktober advokat i firmaet Storm Mortensen, Hugo Schmidt og Niels Tylvad.

ǵohansen, Holger Friis,
professor.

1. januar prorektor ved Århus Universitet.

ǵørgensen, E. V.,
fabrikant.

Fratræder 30. april som formand for Brabrand Boligforening.

Karlsen, Arne,

lektor, fhv. rektor for Arkitektskolen i Århus.

(meddelt 18. april): Formand og præsident for Kunstakademiet i København.

Karstoft, Henry,
reservelæge ved Centrallaboratoriet,
Århus Kommunehospital.
6. marts overlæge ved Centrallabo-
ratoriet på Århus Amtssygehus.

Kjeldmand, Hans,
overpostkontrollør.
1. februar udnævnt til postinspek-
tør i Århus.

Klæbel, Vagn,
brygger.
31. december fratrædt som admi-
nistrerende direktør for Ceres-Bryg-
gerierne.

Knudsen, Niels,
overlæge ved Århus Kommunehos-
pital.
19. marts dr. med. på afhandling
om lungekræft.

Koch-Petersen, Aage,
direktør.
Fratræder 1. marts som direktør for
Demokraten og tiltræder som le-
der af Jyllands-Postens distrikts-
blade.

Krag, Jens Otto,
fhv. statsminister.
Tiltræder 1. februar som lektor i
international politik ved Århus Uni-
versitet. – Fratræder 31. december.

Krohn, Aage,
sognepræst.
28. februar afsked fra Vor Frue
Kirke.

Kronborg, Peder Brix,
sognepræst i Hasle-Skejby-Lisbjerg.
(meddelt 3. september): Sognepræst
i Ryde-Handbjerg.

Krøger, Palle Gustav,
postmester i Tinglev.
1. juni postforvalter i Højbjerg.

Lang, Lillian,
sekretær.
30. april formand for Århus Amts
Gymnastikforening.

Lange, Niels F.
kommandør.
1. maj kontreadmiral og chef for
Søværnets Operative Kommando i
Århus.

Larsen, Mihail,
stud. mag., undervisningsassistent.
(meddelt 20. september): Adjunkt
ved Roskilde Universitetscenter.

Lassen, Jørgen Brandt,
viceskoleinspektør.
(meddelt 9. oktober): Skoleinspek-
tør ved Mårslet Skole.

Laugesen, Bent,
overvagtimester, Sønder Omme.
1. marts arrestforvarer i Århus.

Laursen, Karsten,
cand. oecon.
1. december professor i national-
økonomi ved Århus Universitet.

Lumby, Herluf,
redaktør.
30. april formand for Brabrand Bo-
ligforening.

Lund, Bengt,
læge.
3. oktober dr. med. på afhandling
om nyretransplantationer.

Magnussen, Arne,
politiassistent, Risskov.
(meddelt 25. september): Afsked på
grund af sygdom.

Mayoh, Brian Henry,
lektor.
1. august professor i datalogi ved
Århus Universitet.

Møller, Jens Tyge,
afdelingsleder.
1. august professor i geografi ved
Århus Universitet.

Nederby, Niels,
annoncechef.
1. marts direktør for Demokraten.

Nielsen, N. C.
grosserer.
3. december formand for Århus
Handelsstandsforening.

Nielsen, N. C.
læge.
21. september dr. med. på afhand-
ling om blodsygdomme.

Nielsen, Sigurd,
bogtrykker.

26. januar formand for Århus Bogtrykkerforening.

Nysted, Kaj,
adjunkt ved Viby Amtsgymnasium.

1. august rektor ved Thisted Gymnasium.

Nørgaard, Carl Aage,
professor i forvaltningsret.

(meddelt 11. april): medlem af Menneskerettighedskommissionen i Strasbourg.

Ochsner, Knud,

studieleder ved Dansk Missionsråd.
(meddelt 10. december): Sognepræst i Hasle-Skejby-Lisbjerg.

Pedersen, Kaj O.

læge.

14. december dr. med. på afhandlingen »Calcium in human serum«.

Pedersen, Ole Find,

lektor ved Fysiologisk Institut.

19. februar dr. med. på afhandling om åndedrættet.

Petersen, Inger Lykkebo,

hjelpepræst i Skejby-Lisbjerg.

11. februar indsat som kaldskapellan i Brabrand-Årslev.

Petersen, Poul Møller,

adjunkt ved Risskov Amtsgymnasium.

30. juni rektor ved Rønde Kursus.

Post, Elin,

præst.

17. juni indsat som hjælpepræst i Holme.

Quist, Torsten,

redaktør.

Tiltræder 13. april som redaktør af Århus-Posten – Fratræder 1. august.

Rahbek, Just,

fhv. lektor.

28. marts dr. phil. på afhandling om dansk militærpolitik 1839-48.

Ranghøj, Eigil,

fabrikant.

Fratræder 23. oktober som formand for Handels- og Kontoristforeningen.

Rasmussen, Kaj,

direktør.

2. januar direktør for Dansk Landbrugs Grovvarerelskab.

Rasmussen, Tonny,

typograf.

8. oktober formand for Dansk Typograf-Forbunds Århus-afdeling.

Reinhardt, Carl,

hovedkasserer.

28. februar afsked fra Købmands- og Håndværkerbanken.

Richter, F.

civilingeniør.

1. oktober produktionschef ved Alborg Værft A/S.

Rossen, A. P.

lektor.

31. juli afsked fra Århus Statsgymnasium.

Rytter, Leif,

direktør.

7. juni formand for Århus Salgs- og Reklameforening.

Schmidt, Holger,

organist.

30. juni afsked fra Skt. Lukas Kirke.

Schou, Hugo,

underdirektør.

(meddelt 15. januar): Afsked fra Den Danske Provinsbank.

Simonsen, Anders Hjorth,

lægestuderende.

28. maj dr. med. på afhandling om nervefibersystemet i hjernebarren.

Simonsen, Jens J.
direktør.

(meddelt 10. april): Direktør i Dansk Forsikringsforening mod Stormskade, Haglskadeforsikringsselskabet af 1910 og Forsikringsaktieselskabet Hastor.

Skov-Petersen, Palle,
programsekretær.

27. februar Danmarks Radios distriktschef i Århus.

Skovgaard, Hans,
sparekassebestyrer.

Fratræder 31. juli som leder af Sparekassen, Tordenskjoldsgade 37.

Smedegaard-Jensen, V.,
amtsligningsinspektør.

1. februar amtskatteinspektør i Århus Amt.

Storgaard, Peter,
advokat.

1. oktober optaget som medindehaver af advokatfirmaet Storm Mortensen, Hugo Schmidt og Niels Tylvad.

Strandgaard, Hans Helmuth,
assistent ved Vildtbiologisk Station.
29. januar dr. phil. på afhandling om rådyrbestanden på Kalø.

Svendsen, Erik,
direktør.

Fratræder 7. juni som formand for Århus Salgs- og Reklameforening.

Søndergaard, Tyge,
professor i kirurgi.

(meddelt 13. december): Æresdoktor ved Wrocławslægevidenskabelige akademi.

Sørensen, Allan Ploug,
cand. theol.

7. oktober indsat som hjælpepræst i Beder og Mallings.

Sørensen, Gunnar,
lektor i fysik.

15. september dr. phil. på en afhandling om atomare overgange.

Sørensen, John,
lærer.

21. september udnævnt til skoleinspektør ved Kaløvigskolen.

Sørensen, Marius Aakjær,
fagforeningsformand.

Fratræder 28. maj som formand for Den Kommunale Fællesrepræsentation.

Thodberg, Christian,
forstander ved Præstehøjskolen.

1. januar professor i praktisk teologi ved Århus Universitet. – 14. januar indsat som hjælpepræst ved Århus Domkirke.

Thomsen, A. C.
branddirektør.

Fratræder 1. juni som branddirektør i Århus.

Thøgersen, Niels Jørgen,
adjunkt ved Handelshøjskolen i Århus.

(meddelt 2. marts): Leder af EFs informationskontor i København.

Warming, Bent
direktør.

Fratræder 1. november sin stilling i Tage Vanggaards Kjølefabrik og opretter møbelinteriørfirma i Viby.

Weibull, Jørgen,
professor.

1. februar rektor ved Ålborg Universitetscenter.

Viereck, Ralf Jørgen,
Kaldskapellan ved Sct. Pauls Kirke.
1. oktober sognepræst i Junget-Thorum.

Yndgaard, J. Ebbe,
lektor.

1. august professor i nationaløkonomi ved Århus Universitet.

Zwergius, Ole,
sognepræst i Kundby.

13. maj indsat som sognepræst ved Vor Frue Kirke.

Aagaard, Anne Marie,
amanuensis ved Århus Universitet.
19. maj Danmarks første kvindelige dr. theol. på afhandlingen »Helligånden sendt til verden«.

Hen over de skrå brædder

Teateråret 1973

Århus Teater

I august 1973 begyndte cand. mag. Henrik Bering Liisbergs karriere som leder af Århus Teater. I løbet af ca. den første uge af september havde han premiere på fire scener i samme hus, nemlig foruden de tre kendte også »Salonen«, den tidligere »lille prøvesal« med plads til 50 gæster. Men forinden bør vel Edvin Tiemroth endelig afvikles. Hans sidste forår blev et underligt rod. Det begyndte nytårsaften 1972 med »Figaros Bryllup« – nej, ikke den, men Beaumarchais' komedie, der lå til grund for Mozarts opera. Det var mildt sagt en noget umoderne idé – hvem der så kan have hvasket den i chefens øre; men som så ofte før blev stykket godt givet. Ole Wegener havde mod nok til i titelrollen ligesom at kigge på sin figur udefra, med en let ironisk afstandtagen, der også var elegant. »Figaro« blev 30. januar afløst af den engelske forfatter Joe Ortons »Hvad tjeneren så gennem nøglehullet«. Stykket var egentlig købt til Jørgen Ryg, der for nogle år siden havde gjort nogen lykke samme sted i samme Ortons »Penge i kisten«. Men Jørgen Ryg kom ikke, og

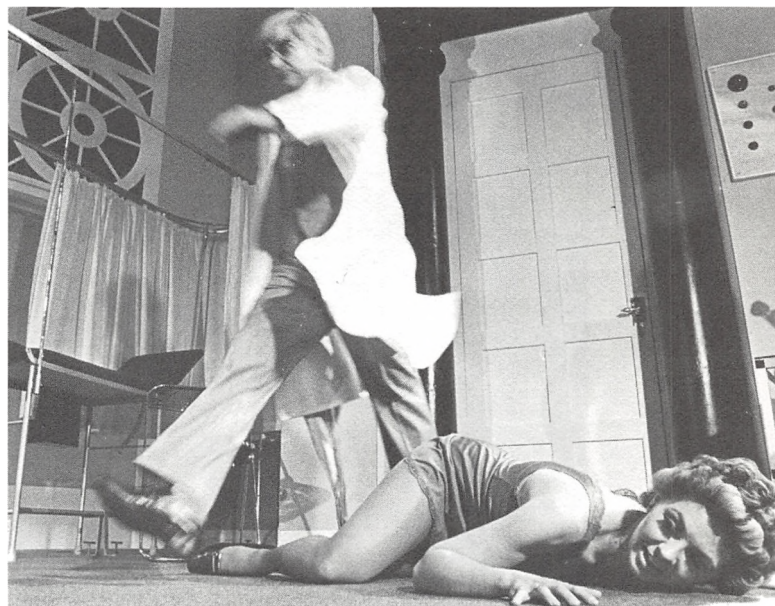
Bendt Hildebrandt måtte tage hans psykiaterrolle. Det var for så vidt ligemeget; forestillingen var næppe blevet meget bedre med Ryg – en dum historie, som kun lystspilgenier *måske* kunne have håndteret. Et forsonende moment kunne det have været, hvis blot et par af kunstnerne var trådt til side og havde ladet os forstå, at det var noget hø, de kom med – men at de nu gav den gas med alt, hvad de havde i sig – for i al fald at hale nogen morskab i land. Men nej: Det morede heller ikke dem. Det kunne ses – til overmål.

Af Leif Petersen har man siden »Alting og et posthus« (Svalegangen, København og film) altid ventet sig noget særligt. Måske netop derfor blev »Revolution forbudt« 8. marts en skuffelse. Det er til dato ikke klart, hvad Petersen ville med sit skuespil. Det var ikke fortællingen om bygmester Hellig-Hansen, en historisk figur, der dog ikke som flere af de andre medvirkende navne er blevet en figur i lærebøgerne; det var vel heller ikke fortællingen om de rædsomme gamle dage, da revolution ikke alene var forbudt, men også umulig: Man var nemlig for træt, når man havde arbejdet 11–12 timer daglig for en sulteløn. Det *kunne* være blevet fortællingen om, hvorfor arbejderne så ikke søgte andre veje. Men det ved Petersen for lidt om og må derfor lade det blive ved løse rids. Alligevel var det en hæderlig forestilling, ikke mindst som tidsbillede, og Aksel Erhardtson, der var bygmesteren, ødelægger aldrig noget.

Hæderlig kan vel også karakterisere Tiemroths takke- og slutableau, den såkaldte musical

»Kugler i solnedgangen«. Kernen var her historien om en blåøjet cowboy med heltenavnet Jim Reed. Han og navnet blev brugt af en samvittighedsløs sherif, og da han foruden at være blåøjet også var en svag sjæl, blev han på få øjeblikke et magtmenneske, som trampede på alt og alle – og som til sidst måtte ryddes af vejen af saloonens »menneskelige« luder. Det var en stram omgang, men igen ind imellem med visse gode billedvirkninger og figurer. Aksel Erhardtson var fordrunken læge à la ham fra »Dilligencen«. Det morede ham forståeligt nok ikke. John Martinus kiggede selv med på sin falskspiller, det blev han god af. Når forestillingen ovenfor kaldes »såkaldt musical«, er det, fordi der ikke var ret meget musik i handlingen. Til gengæld var der et udmærket saloonorkester.

Og så er vi tilbage ved Bering Liisberg og hans fire scener. Ved sin tiltræden 1. august holdt han en slags programtale, hvor han sagde noget om sine teaterideer, der vel ikke var anderledes end så mange andres. Men han sagde også, at han gerne ville finde ud af, hvordan teater bedst kan blive en vedkommende del af folks liv og hverdag. Det er en interessant opgave; men den er nok også uløselig. Det, Liisberg er ude efter, er at skaffe sig og sit tempel en eksistensberettigelse, og det kan for kunst og kultur nok netop i disse måneder synes højlig nødvendig. Og dog, frygt ikke! Teater kan ikke køre selv på *noget* niveau, og så *må* samfundet tage sin del, for myrde det kan man heller ikke. Men så kan man godt alligevel overveje, om man måske skulle beskæftige sig lidt mere end hidtil

»Hvad tjeneren så gennem nøglehullet«: Erno Müller som inspicerende inspektør på den psykiatriske klinik går strækmarch over den nymfomane (jfr. afklædningen, som stykket havde meget af) overlægefroen Lho Jansberg. I baggrunden nøglehullet, der ikke havde spor med handlingen at gøre. (Foto: Preben Tolstoy).

med artistisk krævende gøgl. Det er svært, det så man med Tiemroths seneste stykker – selv om de så også kun bød på dårlige muligheder. Men det er da al ære værd, hvis man prøver, og så lader de små scener få det, der kræver lidt mere af – tilskuerne. Det må dog her ikke glemmes, at det netop var på artistisk gøgl, at den afgåede direktør skabte billedet af en teaterleder, der

»Agnes«: Tove Bang udfolder sine psykologiske
evner over for en hysterisk Ilse Rande

havde forstået noget af det hele. At der i hans afgang også lå noget om struktur og beslutningsprocesser, blev sidste år antydnet i disse spalter. I år er der sket ændringer: Der sidder nu to personalevalgte medlemmer i den 15 mand store styrelse, og fra april vil en af disse få sæde i det

syv mand store forretningsudvalg. Desuden er der nedsat et repertoireråd, der foruden teaterlederen omfatter syv medlemmer af det kunstneriske, tekniske og administrative personale. Rådet tager sig af repertoireplanlægningen med dertilhørende valg af gæster, instruktører, scenografer og rollebesætninger.

Det artistiske gøgl kom teatret til at udfolde allerede 4. september i sin åbningsforestilling under den nye ægide, Vincent Youman's operette »No, no Nanette« fra de brølende tyvere og med to gæster Grethe Mogensen og Marguerite Viby. Det er en forfærdelig dum historie, næsten værre end normalt i operetter; men den fik hele armen, og når de helt gode mildt slørede de mindre gode, blev det et umådeligt kvikt show. Viby stod i centrum – det var nu konstrueret for tilfældet – og hun var helt enkelt morsom på grundlag af ingenting, garneret med en speciel gangart, adræthed, kostumer og en rap replik. Foruden Viby syntes også Ole Wegener, at det var sjovt at være med. Det skal han endnu en gang have tak for.

Nanette blev en efter Århusforhold endog særdeles langvarig succes. Først 10. november, efter prolongation af gæsterne, kunne hun afløses af Harold Pinters »Hjemkomsten«, der var noget helt andet. Hvad den så egentlig var, kom aldrig klart frem. Hvis instruktør og skuespillere havde snakket sammen om det, var de i al fald ikke blevet enige. Man spillede stykket, som om personerne var levende mennesker, og det var for så vidt en idé, selv om det ikke hjalp forståelsen spor på vej. Til syvende og sidst var det

hele vel noget om magt. Teksten er »skrap« med masser af fyord, og scenegangen bød endog på et – ganske vist påklædt – samleje, så der var nok at høre og se på. Skuespillerne gav det godt, med masser af nerve. Susanne Lundberg fik ros for sin sex-madonna. Til gengæld troede hun selv, at hun med det »forsørgerhverv« (verdens ældste), som den meget specielle familie til sidst overdrog hende, havde gennemgået en forvandling. Det var ikke rigtigt. Der var blot blevet trykket på nogle knapper, som længe havde været glemt, og som havde været ukendte for hendes filosofmand. Hun var blevet sig selv.

Årets sidste skuespil, Kent Anderssons »Agnes«, havde premiere i Skanderborg 25. november. Stedet, en af følgerne af, at Århus Teater nu er amtsteater. Det kom »hjem« i december. »Agnes« var teatrets bidrag til akademikerheten – om et dumt svin af en gymnasielærer, der trængte til et ordentlig hak i tuden – og som fik det. D. v. s. egentlig handlede det om en 60-årig arbejderske, der har gennemskuet det hele (det skal være så strengt). I de seks mennesker, hun omgås, to ægtepar, en alkoholiker og en, der jager en papegøje, stilles hun over for lige så mange problemer, som må løses. Det gør hun snildt ved anvendt psykologi på virkelighedsbaggrund, hendes eget lidt flossede liv. Forresten var hun også selv et bidrag til akademikerheten og klassekampen. For hun burde egentlig med sin helt åbenlyse begavelse have haft noget helt andet at lave. Skuespillet kom hertil fra København og Odense. Tove Bang var Agnes, fremragende karakterskuespillerinde, som ses alt for lidt.

Århus Teaters Studio

Tre stykker har kælderscenen produceret i kalenderåret og blandt disse en dansk urpremiere. Fra 14. marts så man det svenske pseudonym Erik Thorstenssons »Om syv piger«, en journal fra et pigehjem – nådadada. Selv tre sagkyndige gæster, som Demokraten havde inviteret fra det forkætrede »Bøgholt«, havde rødmet. Der var tonsvis af hysteri i teatrets unge piger; men den blev nu vel administreret, og det stærke stykke stod sig i al sin (formentlige?) overdrivelse. Forresten var også det et led i akademikerheten – for personalet arbejdede jo kun for sin egen og sin egen samvittigheds skyld. Klientellet var der bare, for ellers var der jo ikke noget arbejde! Nogle gange sluttede man aftenen med debat. Hvordan den har formet sig, ved forfatteren af nærværende linier ikke; men de spørgsmål, avisen gengav som teatrets tilbud, var så inderligt ledende, at der sikkert har været stor enighed.

Til festugen, 6. september, mødte man med ingen ringere end DDR-digteren Wolf Biermann, som DDR er så ked af, og som er så ked af DDR – hvorfor han bliver boende – med mundkurv. Biermanns skuespil hedder »Dradra« og handler om en drage, der er kapitalismen eller en forkert kommunisme, og en guvernør, der først er originalstalinisme og siden gammelstalinisme lyslevende. Så handler det om den tapre unge Hans Folk (mere behøves vist ikke til karakteristik) og en hel, hel masse med – og forresten for meget og for støjende om, at folket jo ikke selv vil. Helt ligegyldigt var det nu ikke midt i forvirringen, og Biermann var jo

»Büggles flyver vestpå«: I de hallucinationer, der hele tiden afbryder hr. G. Hoss' foredrag på dyremødet, træffer han op i H. Göring – her i Ole Wisborgs skikkelse med rugbybold og marskalstav og Hoss/Stig Hoffmeyer til højre.
(Foto: Jens-Kristian Søgaard).

vort lokale universitets æreskunstner i 1969. Det var før, DKP blev et respektabelt socialistparti.

Om Studios sidste premiere, 26. oktober, på teatrets egen dramaturg Jørgen Ljungdahls

»Skorpionen« ville man i grunden gerne skrive noget rigtig godt. Også fordi man – tilfældigvis, i embeds medfør – i detaljer kender hans stof, og fordi man på denne baggrund må erkende, at han havde fået fat på en knaldgod historie: Anarkisten Sophus Rasmussens liv og død i begyndelsen af dette århundrede (»Skorpionen« var navnet på det blad, han udgav). Hvad Ljungdahl ville eller kunne bruge sin historie til, stod ikke helt klart (den skal ikke gentages her; den var helsidesartikler i begge vore lokale dagblade). Da man så, hvad han *havde* brugt den til, blev man forstemt, for også den kyndige litteraturmand *vidste* i virkeligheden for lidt om det stof, han havde givet sig ud i. Anarkismen blev en samling af de allerfladeste klicheer, garneret af en række papmachéfigurer i fantasiforklædninger. Det var såmænd ganske fikst, og det kan være, at Dario Fo kunne have lavet et fyrværkeri ud af det. Ljungdahl kunne ikke, og det var i grunden en skam for det gode stof. Slutningen med den døde anarkist, der trådte ud af kisten og mødte sit offer, den ligeledes døde betjent Gemzøe i en fælles protest mod autoriteten, var streng at stå på. Så var Folkebibliotekets udstilling »i anledning af« egentlig meget bedre. I sin nøgterne samtidsoplysning gav den både baggrund og drama, uden digtning.

Salonen

Salonen er en nyskabelse på Århus Teater, som nævnt den såkaldte lille prøvesal med plads til 50 gæster. Her spillede man i 1973 kun et en-

kelt stykke, svenskerne Lars Göran Carlsson og Sigvard Olssons »Bügglens flyver vestpå«. Det var fikst arrangeret som et møde i foreningen »Dyrenes venner«. Skuespillerne tog imod i en lille foyer med en drink og en snak, og man gik derefter til mødet, der fandt sted i den tidligere Koreaflyver G. Hoss' lejlighed med tilskuerne som meddeltagere. Titlens Büggles var en heltefigur, der med bravour bekæmpede fjenden. Det havde stykkets Büggles (Hoss) også gjort; men han var til gengæld belastet med samvittighed. Det hele blev derved bag dyresnakken og Hoss' krigserindringer til en sag om skyld og krigsskyld. Det var et godt skuespil, og Stig Hoffmeyer viste i hovedrollen, at han var en gevinst for teatret – en garanti, han i øvrigt gentog i »Hjemkomsten«.

Scala

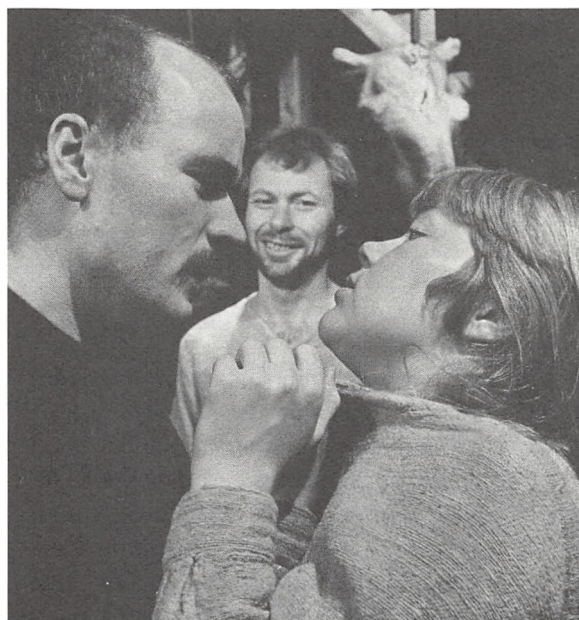
Foruden Salonen var teatrets opsøgende forestillinger (til skoler, institutioner m. v.) en nyskabelse. I 1973 havde man nu kun en enkelt, 8. september, »Alice i underverdenen« af nordmanden Klaus Hagerup, der også havde lavet »Kugler i solnedgangen«. Alice er en moderne kontaktsøgende pige, der i underverdenen møder og besejres af pop, unatur, modediktatur og reklamelykke. Stykket blev præsenteret på Scala i festugen. Foruden til Alice blev Scala i december brugt til englænderen Henry Livings »Askepott« i Ljungdahls oversættelse og meddigtning. Det blev en fornøjelig børneforestilling på scenen og blandt tilskuerne, der endog i foyeren

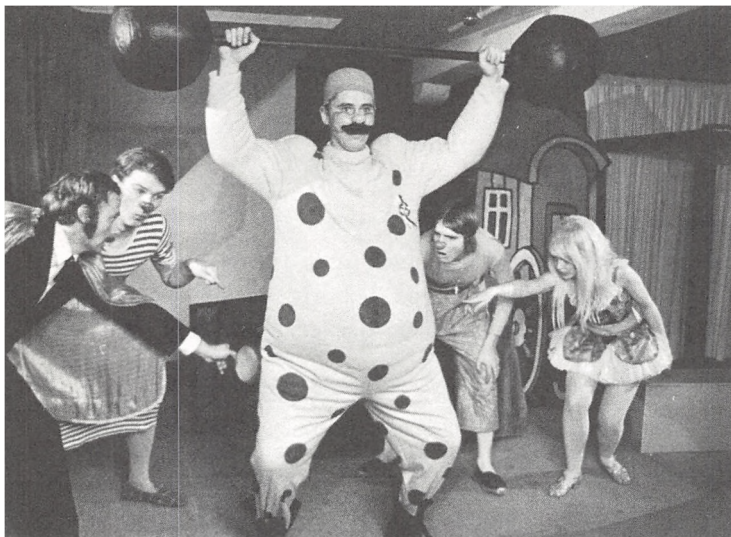
kunne få en dans med skuespillerne og med hindeanden. Ret meget af det kendte eventyr var der såmænd ikke i historien; men det gjorde ikke noget.

Svalegangen

Teaterkritikkens lokale yndling fejrede 10 års jubilæum i 1973. Det skete på behørig vis med deltagelse af garvede kæmper, der er blevet til

»Hans Kohlhaas«: Klaus Wegener, Ove Pedersen og Birgitte Bank Mikkelsen. Wegener er ved at få nyt hår – det havde været tjavset i »Strøm« og raget af i »Teenagerlove«.
(Foto: Jens-Kristian Søgaard).

Børneteateret »Filuren« fortsatte 1973 i sin gode gænge. En stor succes var fra 30. januar »Orla Frøsnapper« efter Ole Lund Kirkegårds børnebog. Senere var der dukketeater i gården i Vestergade, senere endnu – i festugen – dukke/menneskekomedie »Botafogo« og svenskeren Staffan Götkes »Pigen i Aspetræet«. Svenskere hele tiden og alle vegne i disse års teater. Billedet er fra »Orla Frøsnapper«, der havde fået sit tilnavn, fordi han en gang havde ædt en frø. Han var en fræk fyr.

noget i den store verden, med mindeartikler, fest, udstilling på Kunstmuseet og hip-hip-hurra. Den fortsatte succes gav Waage Sandøe mod til at lege med tanker om nye lokaliteter: Ridehuset, nævnt i et flot øjeblik som noget, man egentlig ikke venter, men som det kunne være sjovt at nævne for at se, hvad der sker. Der skete ikke noget. Gellerup-teateret, nævnt som noget

mere reelt og sandsynligt – skønt pokker tro, at man skulle kunne trække folk så langt ud, men måske; det må vel prøves uden at slippe Rosensgade, for fristende i enhver henseende synes Brandbrandsagen at blive.

I Rosensgade klarede man foråret med en enkelt forestilling. Den startede 3. februar og gik derefter 61 gange, hvoraf kun et par enkelte ikke var fulde huse. Skuespillet hed »Strøm«, var engelsk og skrevet af hr. Williams med fornavnet Heathcote – Hedeskur eller sådan noget lignende; der er noget lusk ved det navn. Stykket er barskt, meget barskt, meget, meget barskt. Det handler om massemedierne og det at leve med dem eller kæmpe mod dem – i al fald blandt andet. Det er ordrigt ud over alle grænser, det er frivolt (sagt i forsigtighed) også ind imellem ud over alle grænser. Men det virkede enormt stærkt i en opførelse, der var en kraftpræstation af alle medvirkende – også i teknisk henseende.

Da Friheden åbnede, flyttede man som året i forvejen i skoven, nu med Ernst Bruun Olsens »Teenagerlove« (17. maj), der 11 år i forvejen var en kæmpesucces på Det kgl. Teater. Det blev den også i Svalegangens regie, let tillempet de mellemliggende års udvikling. Forestillingen var Waage Sandøes som Billy Jack, sikker, vittig og spændende – og måske alligevel for god til den skæbne. Den har været på repertoire siden og har været opført rundt i landet.

Til festugen bød man 10. septemter på englænderen James Saunders' »Hans Kohlhaas« fra de tyske bondekrige i 1500-tallet. »Hans Kohlhaas« handler om magt og ret som helt ubetin-

gede principper, befriet for det gustne overlæg og det lurvede kompromis. Kohlhaas løber grassat over en forholdsvis ubetydelig forurettelse. Han bliver oprørsleder og får omsider den ret, han hele tiden har haft. Til gengæld mister han hovedet for at lave oprør. Dramaet gik udmærket på det lille teater, der spillede det »på gulvet« med mange fiksfakserier og med Klaus Wegener som en veltruffet titelfigur, i al fald når han ikke råbte.

Efterårssæsonen har desuden haft to opsøgende forestillinger, nemlig svenskerne Sandro Key-Åberg og Bengt Ernyds »Så stærk, så klog, så dejlig«, et diskussionstilbud med to personer for 12–14 årige skoleelever, og Gustav Wieds »Frk. Mathilde« til alderdoms- og plejehjem. Det sidste var pressen lidt ond ved.

F. H. L.

En gammel forretning

Dengang en mand med respekt for sig selv gik med stok og lang pibe, var der en del drejere i Århus. En drejer er en håndværker – og også lidt af en kunstner – der af træ, ben og metal drejer stokke, pibehoveder, spillebrikker, billardkøer og meget andet. Det er et erhverv, hvis udøvere bliver færre, og 1. oktober forsvandt en af byens ældste forretninger inden for denne branche fra gadebilledet. Det var Peter Andersens Kunstdrejeri i Guldsmedgade, der dog fortsætter under mere beskedne forhold i bagbygningen.

Forretningens historie går tilbage til 1895, da drejer Peter Andersen fra Vejleegn slog sig ned i Århus efter at have været nogle år på valsen i udlandet. Efter at have flyttet en del omkring i byen slog han sig efter ca. 10 års forløb ned i Guldsmedgade 5, der, hvor nu Føtex ligger. På det øverste billede, der er fra første halvdel af 1920'erne, ses denne forretning. Det blev efterhånden en betydelig handel, Peter Andersen oparbejdede i Guldsmedgade. Samtidig gik han ind i politik og var i årene omkring 1920 op-

stillet som folketingskandidat for Det konservative Folkeparti og senere Erhvervspartiet, ligesom han også fik andre offentlige tillidshverv.

Da Peter Andersen døde i 1938, drev hans enke forretningen videre indtil 1940, da sønnen, V. F. Donnerup Andersen overtog den. Han havde indtil da haft en tilsvarende forretning i Horsens, der endog havde en filial i Vejle. En overgang under krigen drev Donnerup Andersen således drejeri i de tre store østjyske byer, men de to i Horsens og Vejle blev snart afhæn-

det på grund af varemangel. Den tredje forretning blev der heller ikke meget tilbage af efter schalburgtagen i Guldsmedgade i februar 1945. Efter nogle år i midlertidige lokaler i Vestergade vendte Peter Andersens Kunstdrejeri, som forretningen stadig hed, tilbage til Guldsmedgade i 1947, men nu lidt længere oppe ad gaden og ovre på den anden side – i nr. 28. Denne forretning, som ses på det nederste billede, er nu overgået til andet brug.

C. R. 7.

Musikhus eller ej?

Det længe omdiskuterede koncerthus eller koncertcenter, der, såvidt det forlyder, vil blive et kommunalt anliggende, kan forhåbentlig løse mange af de lokalemæssige problemer i det århusianske musikliv, der i højere og højere grad har vanskeliggjort planlægning af koncerter m. m. Ikke mindst i 1973 mærkede man konsekvensen heraf, idet to institutioner, nemlig Århus By-orkester og Den jydsk Opera måtte søge nye steder til deres musikalske formål. For By-orkestret så det katastrofalt ud. Scala-kontrakten kunne ikke fornyes, og et midlertidigt »hjem« blev etableret fra oktober i Kongreshuset. Den jydsk Opera, der med iver siden genoprettelsen af det forsinkede repertoire i foråret kastede sig over moderne opgaver med utraditionelle opsætningsmetoder, hvilket på forhånd ekskluderede Århus Teater som hensigtsmæssigt scenerum, opdagede Risskov Amtsgymnasium som en erstatning for den tidligere til nyere operaer benyttede Store-sal på Det jydsk Musik-konservatorium. Heri skal måske ses en utilfredshed med Store-sals akustiske forhold, der ikke synes at begunstige musikudfoldelse overhovedet,

til trods for de store tanker man havde netop herom både før og under opførelsen af samme rum.

I det hele taget er det småt med acceptable lokaler til disposition for koncerterende virksomhed i Århus, for selv om forsamlingshuset i Amaliegade betegner den måske hidtil bedste mulighed, og for By-orkestret danner et langt bedre akustisk rum end den polstrede biograf, så synes løsningen på ingen måde ideel p. g. a. scenens begrænsede areal, der udelukker opførelse af større orkesterværker med udvidet messingblæserbesætning, dobbeltharper og obligatorisk klaver osv. Og dermed må vi stadig undvære en stor del af bl. a. den senromantiske orkestermusik, der desværre ikke på noget tidspunkt har præget By-orkestrets programmer, ej heller, når der har været tale om fællesarrangementer med Ålborg By-orkester. I det forgangne år har vi dog med en enkelt undtagelse måttet undvære sådanne og dermed eventuelle for-søg på at skabe en tradition for fremførelse af hengemte skatte. Symfonier af Bruckner, symfoniske digte af Liszt og Strauss venter stadig på

reprise eller århusiansk førsteopførelse, mens derimod døren er blevet åbnet for Mahler, ganske vist kun på klem. Derfor kan det til dels undre én, at Byorkestret for sæsonen 73-74 som speciale udvalgte to komponister, der i forvejen ikke lider nød, nemlig Brahms og Mozart. Valget af sidstnævnte kan man dog forstå, idet det her drejer sig om hans tidligste, meget sjældent spillede symfonier, der ganske effektivt udnyttes som koncertouverturer. Denne programlægning er sandsynligvis sket efter ønske fra den nuværende kapelmester, Jorma Panula, der fra midten af juni blev Per Dreiers afløser.

At orkestret under den finske, kunstneriske leder har opnået ikke alene en bedre standard, men også høstet større musikalske erfaringer og oplevelser, kan vist ingen være i tvivl om. Ikke desto mindre, hvis man skal udplukke et par enkelte topkoncerter fra årets programmer, er det imidlertid andre dirigenter, der er gået af med sejren, først og fremmest Miltiades Caridis, der uforligneligt instruerede og ledede bl. a. Bartóks orkesterkoncert i slutningen af januar. To direkte begivenheder krydrede By-orkesterprogrammerne, for det første opførelsen af sidste del af Bachs Juleoratorium, nemlig de tre nytårskantater i begyndelsen af året i Domkirken, og for det andet det uforglemmelige besøg af den usædvanlige operasangerinde, Birgit Nilsson, der med flere arier betog en stopfuld Stadionhal d. 8. juni.

Obligatorisk indgår i By-orkestrets arbejde foruden fast medvirken i Den jyske Operas forestillinger dels kammermusik- og kirkekoncerter samt en lang række sommerudspil i Marselisborg-

Glimt fra en By-orkester-prøve i Stadionhallen op til koncerten d. 8. juni med den svenske operasangerinde Birgit Nilsson som solist. Til højre ses dirigenten Jorma Panula, der senere samme måned blandt mange ansøgere blev udvalgt til fast kapelmester for orkestret.

Hallen, dels 5 årlige koncerter arrangeret af Århus Philharmonisk Selskab, der som oftest satser på abonnenternes smag i programlægningen. Dette skabte i 1973 nogle temmelig uheldige sammenstillinger af kompositioner, der ikke gavnede orkestrets anstrengelser.

Hos Den jyske Opera stod der primært førsteopførelser på plakaterne, fra urpremierer d.

Det gik livligt til, da The Rolling Stones foldede sig ud i Vejby-Risskov Hallen den 4. oktober. Gruppen gav to koncerter for fuldt hus samme aften, og forsangeren, entertaineren Mick Jagger sørgede for at holde gejsten oppe i det unge publikum. At Mick Jagers optræden er tilstræbt frigjort kan måske ses på billedet.

4. maj på Per Nørgårds kammeropera »Gilgamesh« til Poulencs og Bent Lorentzens enaktere, henholdsvis »La Voix Humaine« og »Euridice«; sidstnævnte var dog kun en scenisk førsteopførelse, idet den tidligere har været indspillet

som radioopera. Samtidig med, at de to enaktere løb af stabelen i Risskov – det var i midten af Festugen – genoptog man på Helsingør Teater publikumssuccesen fra forrige sæson med Holger Boland som centrum i »Svans og Svindele« og »Kapelmesteren«. Men det var faktisk først med den sidste 1973-forestilling, at Den jyske Opera modtog de største begejstrede tilkendegivelser for en opsætning af Puccinis »Tosca«, der må betegnes som årets sikreste udspil og kunstnerisk bedste resultat. Det var særdeles gunstigt, eftersom »Tosca« samtidig blev institutionens første forsøg som landsdelsopera – »Tosca« havde premiere i Ålborg Hallen i midten af november, derefter kom den til Århus Teater – og desuden kunne man frembyde alternerende solister i de store partier.

Foruden Den jyske Operas forestillinger er det nok værd at bemærke operagæstespillet fra Göteborgs Store Teatern med Gounods »Faust«, der gik to aftener på Århus Teater i slutningen af maj. Og som altid, når svensk opera besøger Danmark, er opførelsen i topklasse . . .

Trods Konservatoriets Store Sals dårlige akustik afholdes her jævnligt koncerter, specielt med henblik på at lade de unge studerende få lejlighed til at demonstrere deres færdigheder. Det er de såkaldte matineer, der foruden de mange »speciale«-koncerter – Bach i sæsonen 72–73 og Romantik i 73–74 – hvori medvirker både elever og lærere, har udgjort en væsentlig bestanddel af Konservatoriets arrangementer i det forløbne år. Dertil kommer så operagruppen og elevorkestret, der fortrinligt arbejdede sammen

om en vittig fremførelse af Brittens »Tiggerens Opera« i begyndelsen af februar. Samtidig – og ikke mindst – benyttes Konservatoriet som fast tilholdssted for AUT, Århus Unge Tonekunstnere, der i flere tilfælde har fungeret som talerør for de kompositionsstuderende, gennem de såkaldte »Åben-Hus-Koncerter«, hvor man har forsøgt at nedbryde de gængse koncertnormer og skabe en afslappet og intim atmosfære omkring de udøvende. Happenings, politisk nutidig musik er velkommen i AUT, ofte arrangeres der diskussioner i forbindelse med koncerterne, og foruden aktiv deltagelse i Festugen med bl. a. »Ny musik« og »En aften med Wienerkomponister« præsterede AUT en vellykket forårsturné omkring komponisten Gunnar Berg. Men det er ikke det store publikum, der tiltrækkes af AUT, en lille, tapper skare musikere og musikstuderende holder trofast liv i foreningen på samme måde som Kunstmuseets vanlige udstillingsbesøgende udgør størstedelen af koncertpublikummet ved musiksammenkomsterne i kælderens foredragssal. Koncertpublikummet i Århus synes nemlig mere og mere at blive klikebetonet, hvert sted, hver institution – forskelligartet publikum. Selv til Konservatoriets alsidige arrangementer synes der fortrinsvis at komme de i forvejen til musiklærestalterne tilknyttede lærere og studerende. Hos By-orkestret er der overordentlig forskel på tilhørerne ved Tivoli Friheden-sommerkoncerterne og sæsonens øvrige symfonikoncerter, ligesom man på Århus Teater i forbindelse med Den jyske Operas opførelser træffer en selvstændig gruppe »opera-

Foruden at han iscenesatte og spillede hovedroller i Den jyske Operas to komiske intermezzi på Helsingør Teater i midten af festugen, tildeltes Holger Boland også en birolle i operaen »Tosca« som Sakristanen. »Tosca« gik 10 aftener på Århus Teater.

Den norske komponist Harald Sæverud, der i 1971 fejrede sit 75. år med en koncert bl. a. i Purcell Room i London sammen med pianisten Jan Henrik Kayser, har i en årrække givet musikaftener, der veksler mellem musik og foredrag. Harald Sæverud fortæller om sit liv og kompositoriske virke, og Jan Henrik Kayser supplerer med det tonende ekko. I festugen havde man lejlighed til at høre »mesteren« og hans »discipel« ved en sådan musikaften i Helsingør Teater.

venner«, der ellers kun synes at vise ansigt ved særlige århusianske højtideligheder, såsom Festugen. Det er forhold, der ikke udelukkende skyldes repertoiret, men som måske er udsprunget af miljømæssige omstændigheder.

Og à propos den lokal-patriotiske festival, hvor der efterhånden er dynget så mange arrange-

menter oven i hinanden, at man umuligt kan få lejlighed eller tid til at nå alt det, man gerne ville – så betegner den vel på det musikalske område det tidspunkt på året, hvor borgerne virkelig yder en indsats – desværre hos mange, for hele året. Det har specielt gavnet kirkekoncerterne, der ellers sjældent kan fylde kirkerummet med tilhørere, med undtagelse af Domkirken. Hvor der ved en kirkemusikaften kort tid før Festugen måske har været halvtomt, så erstattes denne manglende interesse nu af en overdådig tilstrømning, fordi der står »Festuge« på plakaten. Det er i det hele taget karakteristisk for Festugen med dens komprimerede program, at den på en enkelt uge tiltrækker sig publikums interesse for hele året, så kirker, sale og haller undertiden må savne tilslutning i den øvrige sæson.

Trods dette misforhold vil man dog som musiknyder nødtigt undvære Festugen p. g. a. de mange begivenhedsrige gæstebesøg, således mindes man i 1973 stadig det uforglemmelige BBC Northern Symphony Orchestra; desuden den utrolige Harald Sæverud og hans »discipel«, pianisten Jan Henrik Kayser. Men Festugen var ikke lutter klassiske koncerter, ej heller folkefester med gademusikanter, gå-gade-beat, marschorkestre og Tyroler-stemming. En »koncert« skilte sig ud fra både den seriøse klassik og den folkelige underholdning, nemlig gospelgruppen »The Stars of Faith of Black Nativity«'s optræden i Den Katolske Kirke og på Jazzhus Tag-skægget, et kor, der kan få selv de dygtigste entertainere – deriblandt Les Humphries Sin-

gers, der vakte stor opsigt ved koncerten d. 21. oktober i Vejlbj-Risskov Hallen, til at smuldre ind til det rene ingenting.

Her – i Vejlbj Risskov-Hallen – viser det sig undertiden, at man kan præstere udsolgt hus, når ellers emnet er af sjælden karat: The Rolling Stones, der d. 4. oktober gav to koncerter på samme aften og henrykkede hundreder af fans. Ikke engang Victor Borge eller Miles Davis kunne konkurrere med denne Rhythm & Blues-gruppe, endsig Tommy Steele, der måtte drage skuffet hjem efter en optræden for kun et par hundrede mennesker.

Selv i underholdningsbranchen er der altså problemer med at lokke publikum ud af busken, så for at vende tilbage til udgangspunktet for artiklen, nemlig det fremtidige koncerthus, melder der sig et afgørende spørgsmål: Er der i virkeligheden – ikke blot for de tapre musikelskere, men også for det brede publikum i længden behov for et kostbart musikcenter? Jeg tror det desværre ikke, idet også den seriøse musikinteresse og -begejstring stadig er faldende, hvilket ikke kun skyldes de ugunstige lokalemæssige omstændigheder, men nok også den stærke økonomiske udvikling i Århus-området. Der er nu meget længere afstand mellem bolig og koncertsal end tidligere, samtidig med at fritidslivet er blevet mere forskelligartet med de nye tekniske muligheder, som biler, både, farvefjernsyn og sommerhuse er en følge af. Kunsten kan godt drukne under disse forhold, så meget mere som et nyt politisk parti forsøger at spolere dens overlevelsesmuligheder.

L. 7.

Saralystgården

Et prisværdigt forsøg på at skabe de rette betingelser for unge sukkersyges pasning af deres sygdom, mens de er under uddannelse i Århus, har måttet opgives af Landsforeningen for Sukkersyge. I 1961 købte foreningen Saralystgården i Højbjerg, og tre år senere kunne man efter omfattende ombygninger åbne gården som ungdomspension for unge sukkersyge. Foreningens økonomiske ressourcer var imidlertid ikke særlig store, og derfor indgik den en aftale med Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen om også at optage adfærdsvanskelige unge på pensionen mod at få statsstøtte til driften. Efter en række år opsagde foreningen denne aftale, da den medførte betydelige problemer for institutionen; følgen var, at man herefter alene skulle svare de daglige udgifter. Der opstod derfor økonomiske vanskeligheder; da der tilmed har været rigeligt udbud af kollegieværelser i byen og dermed problemer med at udleje værelserne – samt at det vel også har skortet på held med at finde de rette ledere af institutionen – blev det i 1973 nødvendigt at opgive driften af ungdomspensionen og at sælge gården.

Saralystgården har ført en omtumlet tilværelse. Den blev bygget i slutningen af det 18. årh. af en Mads Kierulf, der var forvalter på Marselisborg. Den oprindelig firlængede gård blev opkaldt efter hans kone, Sara. Efter Kierulfs død gik gården fra ejer til ejer – en overgang var den traktørsted, hvor der om sommeren blev opstillet et tivoli. I 1855 blev stedet overtaget af en Jens Sørensen, i hvis familie det blev indtil 1917. Det øverste billede viser gården dette år.

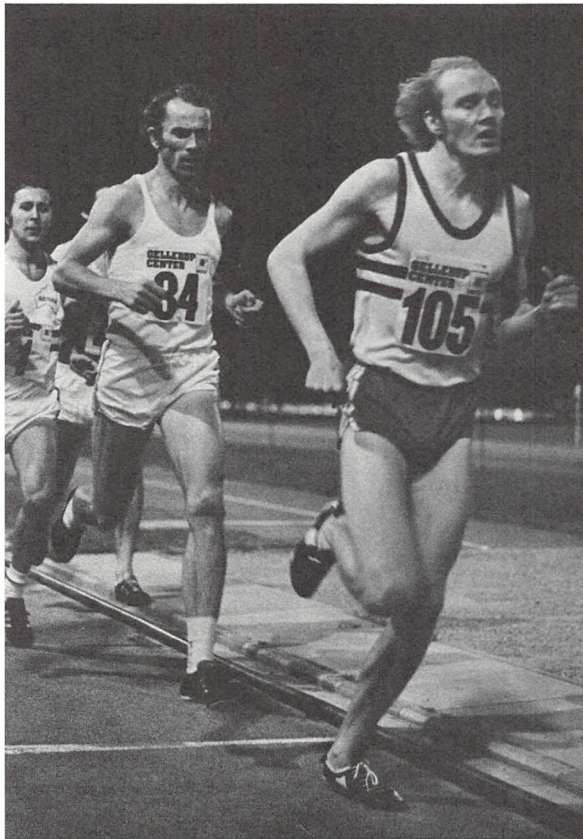
De følgende ejere solgte efterhånden jorden fra til parcelhusbebyggelse, mens selve bygningerne en overgang blev benyttet til væddeløbsstald. Da Landsforeningen for Sukkersyge overtog gården, havde der ikke været drevet landbrug på den

i en årrække. Det smukke resultat, der kom ud af foreningens istandsættelse, ses på det nederste billede.

C. R. J.

Noget om atletikstævner og byens hurtigste mand

I de senere år har Århus indtaget en stadig mere dominerende position inden for den danske atletikverden. Denne position blev yderligere styrket efter 1971, da tartanløbebanerne på Århus Stadion blev taget i brug.

Det er derfor ingen tilfældighed, at de væsentligste begivenheder i den århusianske sportsverden i 1973 er foregået på stadion. Dette attraktive anlæg har været skueplads for to store atletikbegivenheder, Århus Games 24–25. juni og Århus Festival Games, 11.–12. september.

Århus Games er det dyreste og mest imponerende atletikarrangement, som til dato har været afviklet i Danmark. 70 udenlandske atletikfolk fra 16 lande deltog; iblandt dem verdensstjerner som Filbert Bayi, Tanzania, Emil Puttemans, Belgien, og Gunhild Hofmeister, DDR. Fire danske og en nordisk rekord var blandt resultaterne under dette gigantstævne; i 1500-meter løbet var fire løbere for første gang i verden under 3.38.0. Sportsligt blev Århus Games en overdådig succes, økonomisk derimod en fiasko. Budgettet på 100.000 kr. krævede 8000 tilskuere for at balancere; der kom knap 5000.

Trods denne bet stabledes Århus Festival Games på benene i forbindelse med festugen i sep-

Træning efter newzealænderen Arthur Lydiards program har bragt Tom B. Hansen i løbernes verdenselite. Programmet indebærer bl. a., at træningen allerede indledes i november med løb i samme tempo, hvorved der opbygges en god kondition. Her ses Tom B. under et af festugens løb.
(Foto: Jens-Kristian Søgård).

tember. Også dette stævne bød på kendte navne, men med det store underskud fra Århus Games i tankerne var arrangørerne nødt til at gå mere forsigtigt til værks i denne omgang. Der ved blev programmet nok for tyndt besat til at bære et to-dages stævne; da regn og kulde samtidig hæmmede de tilstedeværende stjerner, blev der kun vist moderate sportslige præstationer, og en del penge blev atter tabt.

De økonomiske besværligheder har imidlertid ikke fået århusianske idrætsledere til at opgive ævred; i 1973 er der således blevet udkastet tanker om en såkaldt Arosiade. Hvert fjerde år, nemlig året før De olympiske Lege, skal der efter denne plan afholdes et storstilet sportsstævne i Århus med deltagere fra ind- og udland, omfattende så mange sportsgrene som muligt. Et sådant arrangement leder tankerne hen på den store idrætsuge, som blev afholdt i 1941. Ved disse »olympiske lege«, som de kaldtes i datidens presse, var som følge af krigen kun de bedste danske idrætsudøvere til stede; men det blev det største sportsstævne, der hidtil havde været afholdt i Danmark.

Til drøftelse af planerne om en ny Arosiade indkaldte Idrætssamvirket i december til møde, hvor repræsentanter for 8 idrætsgrene i Århus i princippet gik ind for en århusiansk idrætsuge i 1975. I begyndelsen af 1974 skulle der med henblik på videre drøftelser nedsættes en projektgruppe, hvori man håbede at få repræsentation af flere end de 8 oprindelige idrætsgrene.

En oplagt deltager i en kommende Arosiade er den store stjerne i århusiansk idræt, mellem-

10 millioner kr. kostede den nye skøjtehal ved Göteborg Allé. Den har plads til knap 3.000 tilskuere, hvilket i hvert fald er nok, når det gælder vinteridrætsarrangementer. I øvrigt er det i høj grad en mulighed at bygge en ny hal – formentlig i sydbyen – om nogle år, hvis det bliver nødvendigt. Som det fremgår af billedet, har ungdommen engageret sig i den forholdsvis nye sportsgren på vore længdegrader, ishockey.

distanceløberen Tom B. Hansen, Skovbakken. For ham har året 1973 betydet det store internationale gennembrud, som eksperter har set frem til i så mange år. Som belønning for sine præstationer har han da også fået tildelt Boye-

prisen for den største idrætspræstation i Århus i 1973.

Allerede i en ung alder viste Tom B. Hansen sit store talent. I 1964 blev han dansk mester på 1000 m i klassen for 15–16 årige, og som 18-årig var han god for en 1500 meter på 3.49.7. – Talent er imidlertid ikke det hele; træningen spiller en lige så stor rolle. Usystematisk træning er en væsentlig del af baggrunden for, at Tom B. Hansens gennembrud lod vente på sig. En anden årsag er, at han ikke før 1970 deltog i de store internationale stævner og dermed ikke fik del i den udveksling af tanker og ideer, som foregår på sådanne stævner.

Fra 1970 kom en afgørende vending for Tom B. Hansen. Takket være vejledning af den verdenskendte instruktør, Arthur Lydiard, New Zealand – bl. a. med et omfattende vintertræningsprogram – gjorde han nu store fremskridt; zig-zag kursen i præstationerne ophørte dog ikke. Givetvis spillede det en rolle, at pressen og alle eksperterne så kraftigt betonede de store forventninger til ham og dermed simpelthen lagde for stort psykisk pres på ham.

Kort før Olympiaden i München 1972 fik Tom B. Hansen pludselig vind i sejlene. 16 dage før begivenheden satte han ny dansk rekord på 1500 m og blev dermed tilmeldt i München; han nåede her et højdepunkt i sin karriere ved at nå frem til finalen.

Tom B. Hansens form kulminerer normalt sent på sæsonen, men i 1973 skete det allerede ved Århus Games i juni måned. I det sensationelle 1500 m løb placerede han sig med ét i verdens-

eliten. Tiden 3.36.8 var den bedste tid i Europa i 1973, og den placerede ham på 12. pladsen over de bedste 1500 m løbere gennem tiderne.

Hermed væltede invitationerne ind fra hele Europa. Året 1973 bød på 35 starter med Tom B. Hansen, heraf de 25 i krævende løb; i mange af løbene var han urørlig, specielt i de løb, hvor udgangsfarten var moderat, så han kunne udnytte sin force, den gode spurt.

Året 1974 byder på EM i Rom. Egentlig havde Tom B. Hansen tænkt sig at slappe af i 1974; men hvad siger klubben, organisationerne og tilhængerne? Han har fået tilbudt ophold i New Zealand for at kunne træne under Lydiard. Jo, der anes en medalje i det fjerne.

Det er derfor tydeligt, at problemet for den fremtidige Tom B. Hansen mere end nogen sinde bliver at frigøre sig fra forventningernes pres. Selv om iveren fra klubber og organisationer er stor, bør han til syvende og sidst løbe for sin egen skyld.

E. H.

Riis Skov-løbet, der i 1973 blev gennemført for 59. gang, er Danmarks ældste terrænløb. Her ses starten til løbet, der fandt sted 25. marts. Nr. 47 er Tom B. Hansen, der vandt sikkert. (Foto: Preben Tolstoy).

Stævnekalender 1973

9. januar

2.100 tilskuere overværer i Århus stadionhal 4 timers badminton-opvisning, da kinesiske badmintonspillere besejrer den danske elite med 8-2.

27.-28. januar

De jyske mesterskaber i boksning afvikles i Århus stadionhal. 11.700 tilskuere på to dage beviser, at der ikke er tilskuerkrise i jysk boksning.

10. februar

I Århus stadionhal besejrer Østtyskland i herre-håndboldlandskampen Danmark med 19-16. - Derimod vinder Danmark i Vejlbj-Risskov-hallen 3-2 over Sverige i volleyball.

17.-18. februar

380 svømmere i alderen 9-14 år deltager i det største svømmestævne, som hidtil har været arrangeret i Århus. Stævnet foregår i Vejlbj-Risskov idrætscenter.

24.-25. februar

Stor weekend for århusiansk hånd-

bold. AIA's damer og AGF's herrer sikrer sig oprykning til 1. division fra næste sæson.

10.-11. marts

De danske boksemesterskaber i Århus stadionhal bliver en mat affære. Et fyldt hus ytrer højlydt misnag over kampenes ringe kvalitet.

25. marts

For 59. gang afvikles i Risskov det traditionsrige »Risskovløb«. Tom B. Hansen vinder efter at have ført fra start til mål. Kvindeklassen vindes af Anette Brønsholm, Skovbakken.

9. april

Den 25-årige Bjarne Toft, Thrott Åbyhøj, får sit endelige gennembrud i dansk brydning. Han bliver dansk mester i 57 kg-klassen.

9.-11. juni

Det internationale danske mesterskab i soling-klassen på Århus-bugten bliver en dobbelt østtysk triumf. Roland Schwarz vinder foran Dieter Below. Mogens Nielsen, Århus Yachtklub, besætter 3. pladsen.

11. juni

Årets fornemste galopløb, Jyllandsløbet, vindes af Benjamin, redet af jockey-champion Bendt Jensen.

14. juni

IF Hasle-Fuglebakken, IHF, dannes. Foreningen omfatter 7 afdelinger og kommer til at bestå af i alt 3.000 medlemmer.

19. juni

Niels Fredborg styrter under løb på Odense cyklebane og pådrager sig kraniebrud. Allerede 6 uger senere er han atter i konkurrence.

24.-25. juni

Under Århus Games sættes 4 danske rekorder. Tom B. Hansen på 1000 og 1500 m, Jørn Lauenborg, Freja Odense, på 3000 m og Flemming Fisker, AGF, i hammerkast.

8. juli

Jørgen Jensen, AGF, besætter 2. pladsen i det nordiske mesterskab i marathondløb i Finland.

28.-29. juli

De danske atletikmesterskaber afholdes på Århus stadion. Jesper Tørring, Skovbakken, når internationale højder ved sin danske rekord i højdespring på 2,15 m.

12. august

Ved de jyske mesterskaber i bueskydning i Silkeborg besætter Ena Petersen, Århus, 1. pladsen med 1012 points.

13. august

Efter megen dramatik besejrer Peder Pedersen på Århus cyklebane Niels Fredborg og bliver danmarksmester i 1000 m på tid.

25.-26. august

For femte år i træk vinder en båd fra »ARA«, Århus, »Lillebælts Blå Bånd«, det uofficielle DM i langdistanceroning. I Kærgaard plantage vinder Pan II, Århus, DM i stafetorientering.

9. september

3.400 mennesker i alderen 2-77 år deltager i Århus festuges store kondiløb, Marselisløbet.

11.-12. september

Festival Games generes af vejrguderne og bliver ikke den store sportslige succes.

22. september

Mogens Nielsen, Århus, vinder det åbne britiske mesterskab i soling-klassen.

23. oktober

På den olympiske cyklebane i Mexico sætter Niels Fredborg ny verdensrekord i 1000 m med fast start.

27. oktober

På Århus Stadion vinder Danmark overraskende rugby-landskampen mod Sverige med 12-7.

11. november

Århus mister sit eneste 1. divisionshold i fodbold, idet AGF efter 0-1 nederlag til Næstved forlader fodboldens fornemste række.

8. december

Den nye skøjtehal indvies. Borgmester Orla Hyllested og rådmænd Thorkild Simonsen holder indvielsestaler. Blandt skøjteledere karakteriseres hallen som Danmarks absolut bedste.

27. december

Det uofficielle Århus-mesterskab i indendørs fodbold vindes i Bellevue-hallen af Skovbakken. Klubben slår i finalen Åbyhøj med 5-3.

Turnerings resultater

Atletik

1. division damer (9 hold)
Skovbakken nr. 5
AGF nr. 9

1. division herrer (9 hold)
Skovbakken nr. 1
AGF nr. 2

Badminton

2. division (8 hold)
Højbjerg nr. 3
Århus Badminton Klub nr. 7

Basketball

1. division damer (6 hold)
AUS, Århus, nr. 3

1. division herrer (10 hold)
Skovbakken nr. 6
Viby nr. 8

Bordtennis

1. division damer (8 hold)
MBK nr. 3
Rytterparken nr. 7

1. division herrer (8 hold)
MBK nr. 8

2. division herrer (8 hold)
CB nr. 8

Fodbold

1. division (12 hold)
AGF nr. 12

2. division (12 hold)
Fuglebakken nr. 9

3. division vest (12 hold)
Skovbakken nr. 11

Danmarks-serien, kreds 4 (12 hold)

AIA nr. 3
AGF nr. 6
VRI nr. 8

Håndbold

1. division damer (10 hold)
Skovbakken nr. 10

2. division damer (10 hold)
AIA nr. 1
VRI nr. 3
AGF nr. 5

1. division herrer (10 hold)
Århus KFUM nr. 3
Skovbakken nr. 8

2. division herrer (10 hold)
AGF nr. 1
Viby nr. 3

Ishockey

2. division, vest (8 hold)
Skovbakken nr. 1
CB nr. 4

Tennis

1. division herrer (6 hold)
Århus 1900 nr. 4

Vandpolo

1. division herrer (8 hold)
Lyseng nr. 7
AGF nr. 8

Volleyball

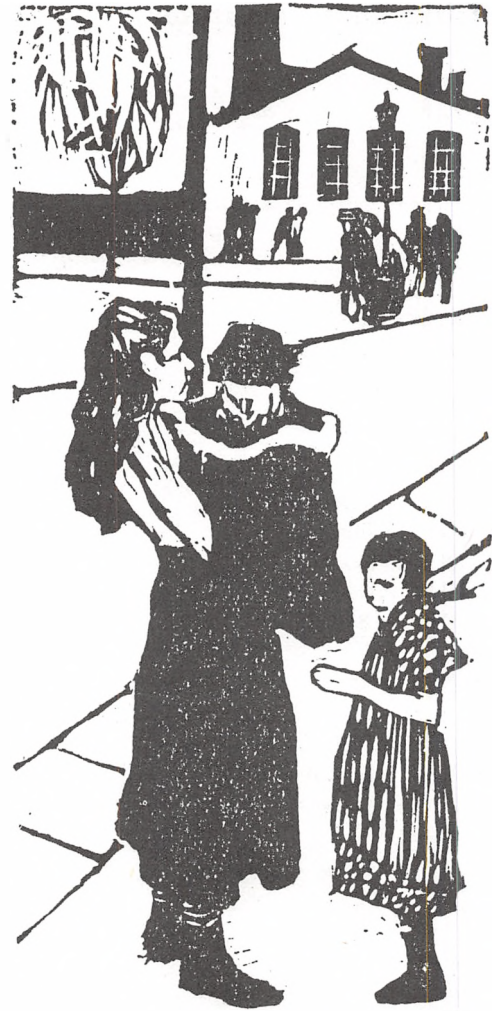
1. division damer (8 hold)
ASV, Århus, nr. 2

1. division herrer (10 hold)
ASV, Århus, nr. 4

Kunst for alle

Megen aktivitet har i årets løb hersket inden for kunstlivet. Når man forsøger at gøre status ved årets slutning, må man konstatere, at der har været et meget forskelligartet udbud af hele verdens kunst, spændende fra Japan over Afrika til Amerika, fra Rembrandt til Jacob Riis og frem til kendte århusianske kunstnere som Freddie Dybris og Emil Gregersen.

Mens Kunstforeningen af 1847 først og fremmest har taget sig af fremvisningen af dansk kunst, har Kunstmuseet trods stadige vanskeligheder med finansieringen af udstillingsvirksomheden bragt – for os – nye kunstnere til landet. Nævnes kan en udstilling af japansk keramik og en bredt anlagt samling af unge amerikanske grafikere, som arbejder med den fotografiske »superrealisme« under varierede former. Samtidig med dette fik man lejlighed til at se, hvad museet selv ejer af god dansk grafik, indsamlet inden for de sidste hundrede år, men hidtil mere eller mindre skjult for de besøgende, et forhold, der forhåbentlig bliver rådet endnu mere bod på.

Fra Kunstmuseets meget fine grafiksamling ses her et træsnit af Aksel Jørgensen fra 1909: Uden for fabrikken. I februar kom noget af den hidtil opmagasinerede grafik frem i lyset ved to udstillinger »Dansk grafik fra Willumsen til i dag«.

To fotografiske udstillinger talte hver sit sprog, repræsenterende hver sin verden, men dog bestående af billeder, taget på samme tid for en stor dels vedkommende. Det drejer sig om den danske emigrant Jacob Riis, som skønt tømrer af fag slog sig på journalistikken og fotograferingen i et livslangt forsøg på at vække interessen for den amerikanske slum, der opstod, da millioner indvandrede. Hans fotografier taler et voldsomt sprog om elendigheden. I modsætning hertil fik vi senere i grafiksalen en serie portrætter af Karen Blixen, taget gennem et langt liv, som mange gange var stormfuldt nok, men som dog levedes i en helt anden og velbjerget verden.

Denne portrætsamling var den ene halvdel af museets indsats for festugen. Den anden part var »Mestertegninger fra Chatsworth«, en verdensberømt samling tegninger, der dækker tre århundreders store navne som Rubens, Rafael og Claude Lorrain. Samlingen indeholder 2000 arbejder og er dog samlet af kun to private kendere, ganske vist engelske hertuger. Det vil føre for vidt at begynde at omtale de enkelte arbejder, som var udvalgt til udstillingen her; man kan blot konstatere, at man som så ofte før finder tegninger og udkast til kendte arbejder af kendte kunstnere langt mere friske og impulsive end de færdige arbejder, som vi beundrer på museerne.

Også en arkitekturudstilling har man kastet sig ud i. Arkitekterne Friis og Moltke fik i november lejlighed til at fremvise skitser og modeller til skoler, kollegier, parkbebyggelser og enkeltliggende huse, hvormed de gennem de sene-

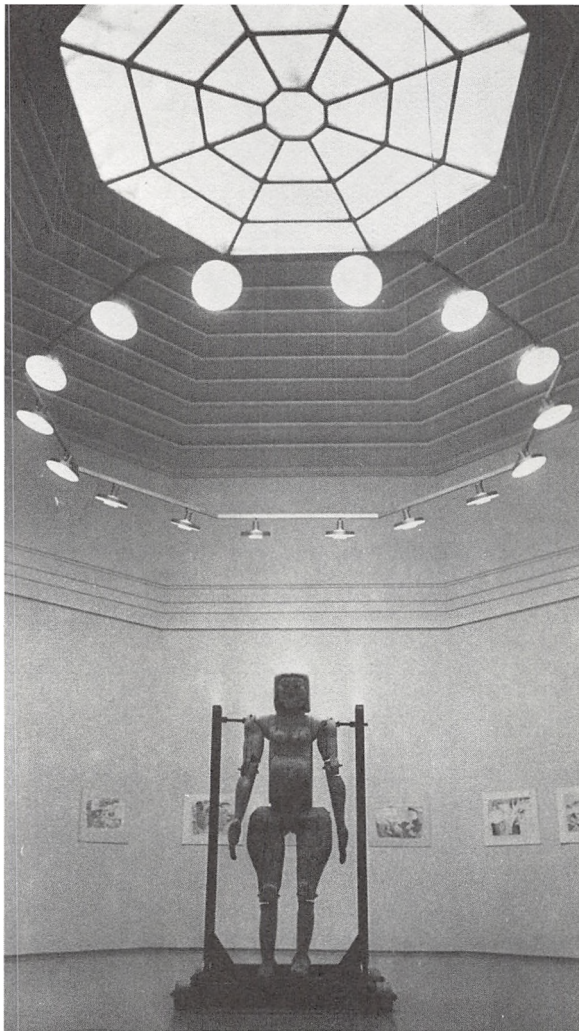

Blandt Kunstmuseets nyerhvervelser var dette maleri af Ejler Bille: Komposition, der er malet omkring 1935; også et billede af Richard Mortensen var blandt de nykøbte malerier. Til grafiksamlingen blev anskaffet værker af bl. a. J. Th. Lundbye, Julius Exner og Hans Smith samt mere moderne ting af Asger Jorn og Svend Wiig Hansen.

ste år har sat deres præg på Århus og den nærmeste omegn.

Hvad museet angår skal til sidst nævnes, at det endelig er lykkedes at fortsætte udgivelsen af en samlet – og længe savnet – katalog over museets egne samlinger, idet man nu er fremme ved 1972. Hvad man derimod også i år måtte undvære, var en fortsættelse af den udmærkede skik, at november skulle være »museumsmåned«. Det blev der nok ikke penge til!

Blandt byens gallerier, hvoraf nogle har en forholdsvis kort levetid, er der nok mest grund

I efteråret 1973 påbegyndtes restaureringen af Kunstbygningen. Her ses efter arbejdets fuldførelse den karakteristiske rotonde; skulpturen på billedet er af hollænderen Henri de Maas: Wilma. (Foto: Torben Stroyer).

til at nævne Galerie Dierks. Trods manglende interesse fra den lokale presse formår det stadig at samle interesserede.

Her fulgtes linien op fra de tidligere år med separatudstillinger af unge kunstnere, mest udenlandske, som for nogles vedkommende herved fik deres første præsentation i Skandinavien, mens andre tidligere har vakt interesse med enkelte arbejder. Det er fortrinsvis den unge tyske realisme med folk som Peter Sorge (litografier og tegninger), Werner Nöfer (grafik) og Jens Lausen (malerier og grafiske blade) i spidsen, kunstnere der er repræsenterede på museer i Europa, men som er lidet kendt herhjemme, og som ellers ikke ville nå frem til Århus.

Til gavn for det brede initiativ i byen er restaureringen af Kunstbygningen på Bispetofte, som kommunen nu ejer, ved årets slutning tilendebragt, og indvielsen fandt sted kort efter nytår. Herved er der skabt nye muligheder for en fastere styring, og der er endda ansat en udstillingsinspektør (fru Grethe Funch). Bygningen har da også i 1973, som i de sidste par år, huset både Kunstforeningen af 1847 og andre sammenslutninger som Guirlanden (med bl. a. Karin Nathorst Westfelt og Åge Bruun Jespersen) og Kunstnernes Påskeudstilling. Den sidste med det sikkert hidtil største antal deltagere: ca. 100 kunstnere, for en stor del unge og ukendte og med arbejder af meget varieret kvalitet.

Kunstforeningen af 1847 har som nævnt satset stærkt på den danske kunst i det forløbne år, og den har kun haft et par repræsentationer af den udenlandske, nemlig 9 malere fra Giessen

og Offentlig Design i Holland. Der har været udstillinger med mange deltagere, Å-udstillingen 1973 og Papir fra Jylland, udstillinger, som af den grund bliver som en mosaik eller et klude-tæppe med mange – måske for mange – mønstre. Der har været enkelte separate, bl. a. Hans Voigt Steffensen. Endelig har der været nogle, hvor man med held har kombineret forskellige udtryksformer afpasset hinanden, f. eks. Grøn 2 med Edgar Funch, Arne L. Hansen, Helga og Bent Exner og de to arkitekter Jacob Blegvad og Henning Jørgensen. Et muntert punktum satte man i Rådhusshallen i december med Louis Schmidts fantasifulde gyldne skulpturer.

Men hvad man skal hæfte sig ved er nok også det, at man har forsøgt sig med en koncert under en af udstillingerne og i øvrigt har holdt et par møder, hvor man ligesom er stoppet op for at gøre sig stillingen klar: Skal der en helt ny form til, for at vi kan få mere glæde og udbytte af det arbejde, der gøres med dette formål? Kan vi nøjes med at reparere på denne gamle form? Der er blevet stillet en masse spørgsmål – bl. a. af Vagn Steen – og kunne vi få nogle gode svar i det kommende år, vil foreningen måske trives og vokse på trods af mulige forringede økonomiske kår til gavn for alle parter.

A. D.

Film og fotoindsamling

I nogle år har Danmarks Radios filmkontor været interesseret i at søge klarlagt, hvad der rundt i landet var bevaret af ældre smalfilmsmateriale. Man søgte gennem Dansk historisk Fællesforening kontakt med de lokalhistoriske organisa-

tioner, og resultatet blev i første omgang to indsamlingskampagner – først i Sønderjylland og bagefter på Lolland-Falster, begge steder med udmærkede resultater. Fra lokalhistorisk hold havde man været klar over, at hele sagen ville få mere appel og føre til større resultater, hvis man også hængtede gamle fotos på den – en tanke, som kom til at vise sin fulde berettigelse.

1973 var turen kommet til det nye Århus Amt. Efter en række forberedende møder på Erhvervsarkivet i løbet af vinteren 1972/73 var man klar til selve propagandaugen 7.–15. april. Deltagere i forberedelserne var foruden

Med en større arkivaflevering til Erhvervsarkivet fra den nu opløste Århus Brugsforening fulgte en del film. Blandt disse var »Kvindetoget til Kolding 1939«, en propagandafilm for brugsens produkter. Turen foregik med DSB, hvis kinovogn ved denne lejlighed havde premiere.

Toget gjorde på vejen ned ophold i Vejle, hvor man så dampmøllen, og hvor damerne hver fik en pakke havregryn. I Kolding så man bl. a. FDB's Chokoladefabrikker.

Billedet er fra afgang fra Århus. Midt i kupevinduet den daværende formand for Århus Brugsforening, gartner H. P. Jensen, der nogle år efter krigen var byens viceborgmester. – Filmen er optaget i farver, der er fantastisk velbevarede.

folk fra Danmarks Radio, Filmmuseet og Københavns Universitets film- og billedafdeling repræsenterer for næsten samtlige amtets lokalarkiver og de tre lokalhistoriske foreninger. Selve ugen bød på skiftende arrangementer 22 forskellige steder. Der var udstillinger, filmforevisninger (flere biografer var inddraget), foredrag og byvandring. Deltager- og besøgstallene har ikke kunnet konstateres. 25.000 er optalt; men da meget fandt sted rundt om på bibliotekerne og i disses åbningstid, er det virkelige tal langt højere. Indsamlingsresultaterne er betydelig sikrere: 172 film, 11.000 billeder og 230 dokumenter og museumsgenstande.

Særlig bemærkelsesværdigt blev filmresultatet i Randers med 72. Odder kom dernæst med 20, Ebeltoft med 18 og Århus med 17 (hvoraf de 12 var fra Erhvervsarkivet). Århus stod desværre i mange henseender svagt i arrangementet. Det havde flere grunde, men også den, at der en årække af såvel Folkebibliotekets lokalhistoriske samling som af Byhistorisk Udvalg er arbejdet netop med disse ting. For sikringen af, hvad der er tilbage af spillefilm fra byens Hollywoodperiode 1909–13, har fhv. borgmester Bernhardt Jensens filmhistoriske arbejde og undersøgelser været af stor betydning.

Alle indsamlede eller lånte film (det sidste lagde man vægt på – ingen skulle narres til at afgive noget) blev sendt til Danmarks Radio, der gennemså dem og i det omfang, man skønnede det nyttigt, lod dem kopiere til sit filmarkiv. Flere af dem kan altså dukke op i kommende års udsendelser. Som en slags kvittering fik den ud-

I 85-året for rytterfægtningen ved Århus – 1934 – holdt de lokale garnisoner en parade ved mindestenen på hjørnet af Randersvej og Trøjborgvej. Fra paraden, der sluttede med en march gennem byen, er hos forsvarsbrødrene bevaret en udmærket lille film, der viser 30'ernes danske militær i fredelig aktion. Her ses en deling cyklisttropper på Skt. Clemens Bro. På cyklerne kan skimtes de kendte stearinlyslygter, der ved et fjedersystem altid holdt flammen på plads – selv om selve lyset blev stadig mindre. Det var allerede på dette tidspunkt uendeligt gammeldags; men de var helt stabile, og det var afgørende.

lånende institution en ny kopi med tilbage, således at man uden tekniske besværligheder kunne glæde sig over, hvad man havde været med til at redde.

De to hosføjede billeder stammer fra Århusbidragene til den store kampagne. F. H. L.

Biograferne og filmudlejningen

I januar i år – alt mens Århus-historierne rasede hen over landet – blev Århus udråbt til landets biografby nummer ét – af en journalist i Aarhus Stiftstidende. Det kunne jo lyde som en bedre Århus-vits i sig selv, men noget er der faktisk om snakken. Med udbygningen af Regina til to biografer i august og med etableringen af yderligere en dobbeltbiograf, Royal AB, i november i det gamle hotel i byens hjerte, blomstrer biograflivet som aldrig tidligere. Som det blev fastslået i Aarhus Stiftstidende: Kikker man i pengekasserne, er der ingen tvivl: succes! De tretten biografer leverer tilsammen dagligt 15–20 film at vælge imellem, og for den filminteresserede er det blevet næsten uoverkommeligt at følge med. Et andet tegn på den voksende interesse er, at byen i efteråret fik sit eget tidskrift om film: »MacGuffin«, som udgives af Århusstudenternes Filmklub.

Egentlig startede det hele for tre år siden, da Poul Pedersen åbnede en ny lille biograf i Århus-Hallen. »Biografen« slog sig fast lige fra starten med stor succes, og dens konsekvent kvalitetsbevidste linje har manifesteret sig hos pub-

likum: Man ved, at »Biografen«s film er værd at gå efter. Denne succes førte til moderniseringer af »Kosmorama« og »Palads«, som begge blev mindre, men bedre biografer af det, ligesom osse lilleputterne Regina II og Royal B har vist, at der er en fremtid for den lille biograf.

Alt burde således være godt, men i juli 1973 brød ufreden løs: Der var rift om de gode film (dvs. de film folk vil se). Palads-Teatret havde i foråret kørt en serie ældre Bergman-Film som særforestillinger på lørdage kl. 16 og søndage kl. 22. Eksperimentet blev en stor succes, men da direktør Mogens S. Kruse ville følge den op med en fortsættelse om efteråret, fik han afslag fra landets største Bergman-importør, Nordisk Films Kompagni, såvel på en ny serie af de ældre film, som på premieren på den nyeste »Hvisken og råb«, der var solgt til Biografen.

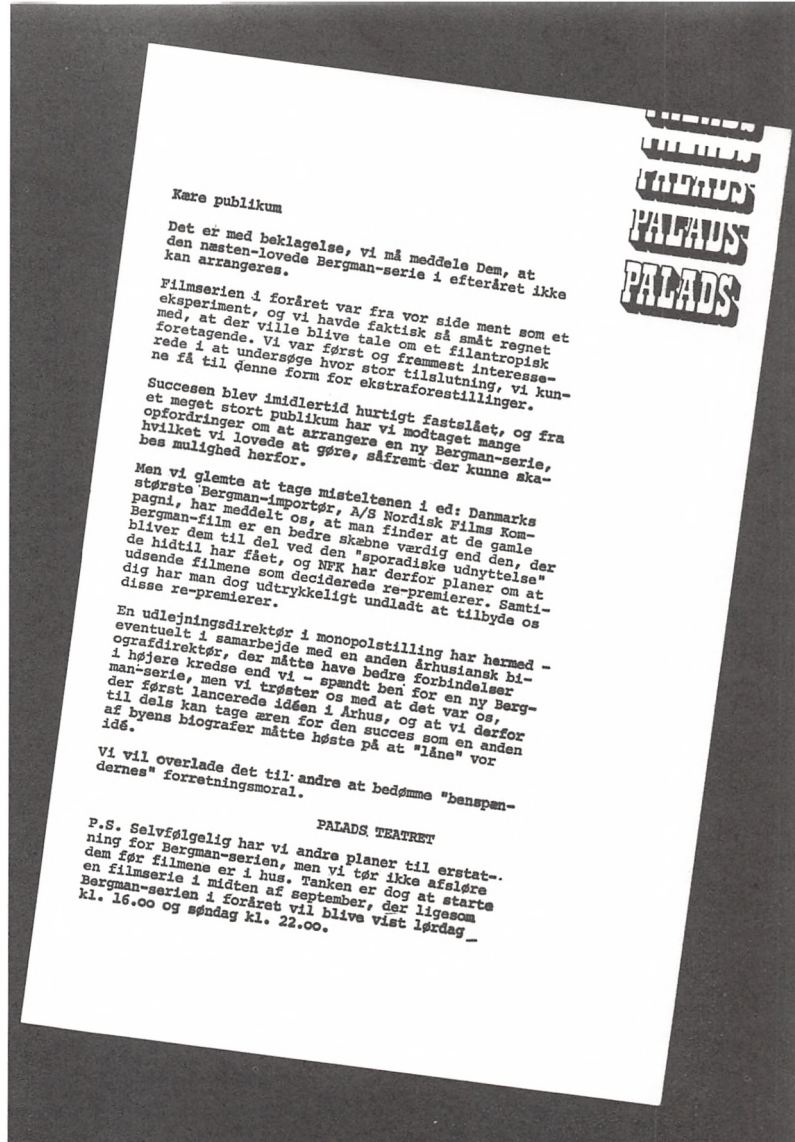
Dette førte til, at Mogens Kruse indrykkede en stort opsat annonce i Stiftstidende, hvori han beklagede og forklarede publikum, hvorfor der ikke kom nogen fortsættelse af Bergman-serien. Samtidig beskyldte han Poul Pedersen, Biografen, for at misbruge sin dobbeltstilling som biografdirektør og direktør for United Artists, et af landets største udlejningsseiskaber, til at skaffe sig særlige begunstigelser. »Som ung biografdirektør ser jeg hver dag, at de gamle sammenspiste i filmbranchen får det, de skal have. Så må vi andre tage smulerne, der bliver tilovers,« udtalte Mogens Kruse til Aarhus Stiftstidende d. 13. juli. Den 13. januar i år forsøgte avisen at bilægge konkurrence-striden mellem by-

ens biografer med en rundspørge til samtlige direktører. Af svarene fremgik det med al tydelighed, at alle så med særdeles ublide øjne på Poul Pedersen, som da også havde nægtet at deltag. Han blev beskyldt for »enevældigt magtmisbrug« og »uartig konkurrence«, man anklagede ham for ikke alene at forbeholde sig sit eget selskabs kassefilm til sin egen biograf, men tillige for at gøre sin indflydelse gældende på de andre selskabers udlejningspolitik.

Hvor meget der er begrundet i saglige argumenter, og hvor meget der er udslag af misundelse i disse anklager, er vanskeligt at rede ud. Det kan måske derfor være gavnligt at se på udlejernes og Århusbiografernes indbyrdes fordeling af filmene. Denne fordeling fremgår af skemaet, hvor man kan aflæse, hvor mange film hvert udlejningsselskab havde oppe på de forskellige biografer. Forstadsbiograferne er samlet under ét, idet det med hensyn til kassefilmenes fordeling kun er centrumsbiograferne, der tæller.

Udlejningsselskaberne er inddelt i tre grupper efter størrelse og indflydelse:

- Gruppe I. *De amerikanske filialer* (med et verdensomspændende distributionsnet bag sig).
- Gruppe II. *De danske selskaber* (med basis i danske produktionsselskaber).
- Gruppe III. *De små selskaber* (som importerer for egen regning og på eget initiativ).

I sommeren blev ulmende uro til åben ufred, da direktør Mogens Sten Kruse fra Palads Teatret tog kraftigt til orde i en annonce i Stiftstidende, som ses her. Siden blev luften tyk af mishagsytringer fra flere sider: fra det udsagte ordforråd kan nævnes »de gamle sammenspiste«, »enevældigt magtmisbrug«, »uartig konkurrence« og »gadedreng«.

Udlejningselskabernes fordeling af film til byens biografer i 1973

	Gruppe I					Gruppe II				Gruppe III										I alt
	Cinema Int. Corporation	Columbia	Fox-MGM	United Artists	Warner & Constantín	ASA & Panorama	Filmcentret	Nordisk Films Komp.	Palladium	Alliance	Camera	Cinema	Dan-Ina	Kinorama	Obel	Panther	Regina	Rex	Simonex	
Biografen	-	3	7	6	3	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	24
Folketeatret	-	2	11	-	4	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	28
Kosmorama	7	3	-	2	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	20
Palads	3	4	7	2	2	-	3	-	-	1	3	-	-	3	1	-	1	-	-	30
Regina I/II	2	-	6	6	2	-	-	2	5	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	26
Royal AB	-	4	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	11
Scala	5	1	-	5	11	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	29
Forstæderne	7	2	10	1	10	19	4	3	-	2	-	-	3	5	1	3	-	-	-	70
I alt	24	19	43	23	41	24	10	8	8	2	2	5	4	3	10	2	9	1	0	238

Af skemaet fremgår det, at der i 1973 i alt var 238 premierer i byens biografer; dog var heraf 19 genudsendelser af ældre film. Hvad der er mere spændende i denne sammenhæng er fordelingen: 168 film kom op på centrumsbiograferne og de resterende 70 i forstæderne. Hovedvægten ligger altså tydeligt og naturligt nok på de centrale biografer i selve Århus.

Endvidere kan man aflæse, at de 238 film fordeles sig på følgende måde på de tre hovedgrupper: Gruppe I: 150 film; Gruppe II: 50

film; og endelig Gruppe III de resterende 38. Gruppe I, altså de amerikanske filialer, udgør klart tyngdepunktet i filmudbuddet. Det eneste af disse store selskaber, der har kontakt med samtlige city-biografer, er Warner & Constantín, ovenikøbet med en rimelig fordeling af kassefilmene mellem de enkelte biografer. Ellers kan man se, at de øvrige fire af de fem store har bedre fat i nogle biografer end i andre.

Således fik biograferne deres største succes'er: *Biografen*: Fox-MGM (»Borgerskabets diskrete

charme« samt en række Disney-film) og United Artists («Sidste tango i Paris«, »Fellini Roma« og »Ingen er fuldkommen«). Uden for Gruppe I hentedes to store publikumstrækkere hos Nordisk Films Kompagni: »Hvisken og råb« og »Det store ædegilde«.

Folketeatret: Fox-MGM («Cabaret« og »S. O. S. Poseidon kalder«) og uden for Gruppe I to Morten Korch-film fra Filmcentret og Dirch Passer-filmen »Solstik« fra ASA.

Kosmorama: CIC («The Godfather« og »Sjakalen«). En enkelt film uden for Gruppe I: »I må ha' en skrue løs« fra Trinity-selskabet Cinema.

Palads: De største publikumsmagneter blev hentet uden for Gruppe I: »På'en igen, Amalie« og »Mig og mafiaen« fra Filmcentret og »Gi' den hele armen!« fra Cinema. Fra Gruppe I skal nævnes »The Mechanic« fra United Artists og »De ti bud« fra CIC.

Regina: United Artists («Lev og lad dø«, »Bagmænd« og »Bag 110. gade«), Warner & Const. («Udflugt med døden«). Uden for I: »Olsen-Banden går amok« (Nordisk), »The Getaway« og »Romantik på sengekanten« (Palladium).

Royal: Columbia («Stone Killer«), United Artists («Skorpionen«) og Warner & Const. («I dragens klør«).

Scala: Ekstra begunstiget af Warner & Const. med »Doktor Popaul«, »Attentatet« og »Skyg den høje lyse med den sorte sko«. Ellers CIC («Mig og Bogart«) og United Artists («Canterbury fortællingerne« og »Avanti«). Det eneste teater, der fik film fra det meget kvalitetsbe-

MACGUFFIN

FILMTIDSSKRIFT
2. ÅRG. SEP. 73

8

Macguffin er et nyt tidsskrift om film og det første, der udgives i Arhus. Det er Arhus Studenternes Filmklub, der står bag initiativet. Bladet udsendes 5 gange om året og bringer – foruden alment filmstof – behandling af de film, der er oppe i byen samt dem, der er på vej; endvidere følges biografsituationen.

vidste Dan-Ina: »Kærlighed om eftermiddagen« og »Salamanderen«.

Interessen har her været koncentreret på de fem største og mest indflydelsesrige selskaber. Konklusionen må blive, at det virkelig ser ud til, at Mogens Steen Kruse i Palads-Teatret meget ofte må tage til takke med de smuler, der levnes af de andre. Men eftersom de amerikanske succes'er i øvrigt er ligeligt fordelt på de andre biografer, er det vanskeligt at indse, at Poul Pedersen skulle sidde og trække i de andres tråde. At han har sikret sig 6 af 23 United Artist-film til sin egen biograf, er vel ikke suspekt i sig selv, navnlig ikke fordi disse film ikke på nogen måde har brudt »Biografen«s normale repertoirelinje. Tværtimod har Scala spillet i alt fem United Artists-film i »Biografen«-standard, mens James Bond og andre »ramasjang«-film er blevet fordelt på de øvrige biografer.

Palads-Teatrets situation er nok i højere grad betinget af dets placering før Mogens Steen Kruses tid, hvor det – ligesom Folketeatret – fik nogle helt sikre danske folkekomedier og så i øvrigt helt uden linje blandede skidt og kanel. Denne dårlige tradition kan man kun håbe, at det lykkes for Mogens Steen Kruse at arbejde sig ud af, og han er da godt på vej med sine weekendserier og midnatstræffere.

Skulle man nemlig endelig – ud fra et forbrugersynspunkt – råde biografdirektørerne, kunne man opfordre dem til at gøre mere ud af »mellem-filmene«, altså de film der er hæderligt og solidt underholdende uden at blive de helt store publikumstrækkere.

Hvis man kørte en mere konsekvent linje i sit filmudbud – som netop »Biografen« gør det, hvis man bestræbte sig på en grundigere og præcisere annoncering af filmene end den slags, man normalt ser, og hvis man sørgede for i god tid at informere om, at en film snart tages af plakaten, således at publikum kunne disponere derefter, så var det jo tænkeligt, at man i højere grad end nu opnåede samme publikums bevågenhed – og dermed levede op til det nyhervede ry som »landets biografby nummer ét«.

A. S.

Folketingsvalget den 4. december 1973

For landet som helhed gav folketingsvalget i december, sammenlignet med forrige valg, de største forskydninger i de enkelte partiers stemmeandele, som man har oplevet i efterkrigsårene.

Dette var også tilfældet i Århus. Men for flere partier var frem- eller tilbagegangen dog væsentlig anderledes end den, man kan aflæse af partiernes landsresultater.

Hovedresultatet af valget i Århus ses i oversigten nedenfor.

De samlede stemmetal dækker dog over betydelige forskelle mellem stemmeafgivningen i de 4 kredse, som kommunen er opdelt i.

Mest skilte Nord-kredsen (2. kreds) sig ud fra gennemsnittet. Her opnåede de tre arbejderpartier: Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Kommunisterne deres bedste resultater og fik tilsammen over halvdelen af stemmerne, nemlig henholdsvis 35,6, 10,6 og 7,0 %. Til gengæld var især Fremskridtspartiets og de konservatives stemmeandel i denne kreds væsentligt under deres gennemsnit i kommunen som helhed. Dette er dog ikke noget, der er specielt for dette valg;

Nord-kredsen stemmer normalt mere »venstreorienteret« end de tre andre.

En sammenligning mellem valget i Århus kommune og hele landet for de to nye partier viser, at begge her fik mindre tilslutning. Fremskridtspartiet, der på landsbasis fik 15,7 % af stemmerne, nåede i Århus kun op på 12,5 %. De tilsvarende tal for Centrumsdemokraterne er 7,7 og 6,5 %.

En tilsvarende sammenligning for de gamle partier er ikke særlig interessant at foretage. Fra tidligere folketingsvalg ved man, at de socialistiske partier har en større del af stemmerne i Århus end i landet som helhed, mens især Ven-

Folketingsvalget i Storårhus i 1973 og 1971.

Parti	Stemmetal		
	1973		1971
	Antal stemmer	%	%
Socialdemokratiet	44.884	29,1	40,8
Radikale Venstre	15.496	10,1	13,6
Konservative	14.658	9,5	16,6
Retsforbundet	6.447	4,2	2,0
Socialistisk Folkeparti	13.802	9,0	11,4
Kommunister	8.448	5,5	1,6
Centrumsdemokrater	10.003	6,5	–
Kristeligt Folkeparti	4.893	3,2	1,4
Venstre	12.448	8,1	10,2
Venstresocialister	3.673	2,4	2,4
Fremskridtspartiet	19.185	12,5	–

stre er svagere repræsenteret. I oversigten nedenfor er derfor i stedet fremstillet, hvor stor procentvis frem- eller tilbagegang de gamle partier har haft i forhold til 1971-valget i de to områder. Da %-stigningen i vælgertallet i Århus har været lidt højere end i hele landet, er de anførte procenter for Århus lidt for »gode«. Det drejer sig dog kun om cirka en halv procent.

Partiernes procentvise frem- eller tilbagegang i Århus og i hele landet fra 1971 til 1973.

Parti	Fremgang (+) eller tilbagegang (÷) i %	
	Århus	Hele landet
Socialdemokratiet	÷ 23,7	÷ 27,1
Radikale Venstre	÷ 20,9	÷ 17,0
Konservative	÷ 38,7	÷ 42,0
Retsforbundet	+ 126,6	+ 75,0
Socialistisk Folkeparti	÷ 16,0	÷ 30,2
Kommunister	+ 258,9	+ 179,8
Kristeligt Folkeparti	+ 141,3	+ 116,5
Venstre	÷ 15,1	÷ 17,0
Venstresocialister	+ 4,4	÷ 2,5

Det, der falder mest i øjnene, når man sammenligner tallene, er, at fremgangen for alle de tre nye partier i folketinget, Retsforbundet, Kommunisterne og Kristeligt Folkeparti, har været stærkere i Århus end i resten af landet. Specielt har Kommunisterne og Retsforbundet fået stor tilgang af nye vælgere. Socialistisk Folkeparti, der efter de konservative havde den største til-

bagegang i det samlede valg, nemlig 30 %, har holdt stillingen langt bedre her i byen. Tilbagegangen har her kun været omkring halvt så stor. Også Socialdemokratiet og Venstresocialisterne har haft et bedre valg i Århus end i den øvrige del af landet, således at mens arbejderpartierne under ét gik mere end 20 % tilbage i hele landet, var deres tab i Århus langt mindre (12,7 %).

For de radikale og de to borgerlige partiers vedkommende var der nogenlunde overensstemmelse med deres Århus-resultater og tilbagegangen på landsplan. Venstre holdt dog stillingen lidt bedre i Århus, hvad der falder godt i tråd med linien fra de seneste folketingsvalg. Mens partiets stemmeandel i Århus i 1968 kun var omkring halvdelen af dets landsgennemsnit (9,7 % mod 18,6 %), nåede det ved decembervalget op på næsten to tredjedele heraf (8,1 % mod 12,7 %).

Det »sære« valg betød naturligvis, at der blev indvalgt mange nye medlemmer i folketinget. Også i Århus amt var udskiftningen stor. I det gamle folketing var amtet repræsenteret af 19 medlemmer, der alle genopstillede med undtagelse af tidligere statsminister J. O. Krag og Holger Vivike fra SF. Af de resterende 17 genvalgte 11. Det var Svend Auken, Henry Grünbaum, Jens Kampmann, Otto Mørch og Søren B. Jørgensen fra Socialdemokratiet; de radikales Bernhard Baunsgård og Meta Ditzel; Per Bendix fra de konservative, SF's Aage Frandsen,

samt venstremændene Anders Andersen og Knud Enggård. De 8 nyvalgte repræsenterede med undtagelse af Ebba Strange fra Socialistisk Folkeparti de nye partier i folketinget: Ib Christensen (E), Freddy Madsen (K), Svend Tønnesen (M), Inger Stilling Petersen (Q), John Arentoft, Børge Halvgård og Chr. V. Gede (Z).

Den socialdemokratiske tilbagegang på 3 mandater i Århus amt betød, at Karl Hjortnæs og Marichen Nielsen måtte gøre Krag følgeskab ud af tinget. De var begge blevet indvalgt i 1971.

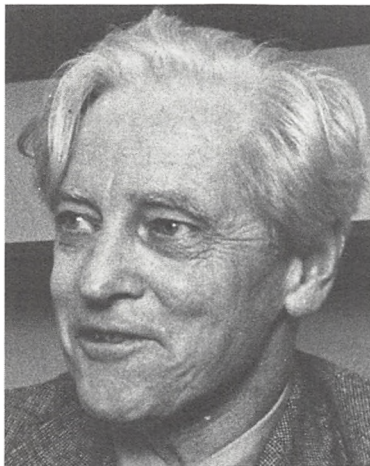
De radikale mistede 1 mandat (Harald Westergård Andersen), mens de konservative måtte afgive to af de tre, som de havde opnået ved valget i 1971. Det gik ud over Oluf von Lowzow (nyvalgt 1971) og Ellen Strange Pedersen, der havde siddet i tinget siden 1959. Endelig mistede Venstre en af sine veteraner i det parlamentariske arbejde, Per Federspiel. Han havde første gang repræsenteret partiet i folketinget 1947–50 og – efter et par år som landstingsmand 1951–53 – igen uafbrudt siden 1957.

E. K. J.

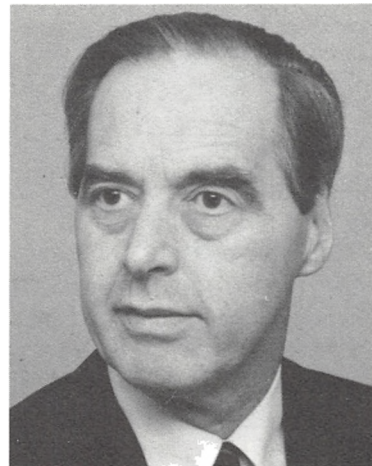
Nyvalgte folketingsmedlemmer i Århus amt

Seminarlærer Ebba Strange, Tranbjerg.
Socialistisk Folkeparti.

Kriminalassistent Svend Tønnesen,
Hvidovre. Centrums-demokraterne.

Konsulent John Arentoft,
Fremskridtspartiet.

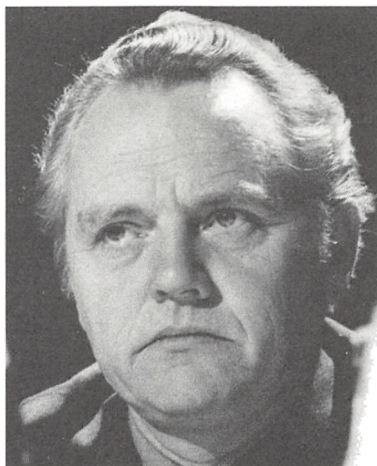
**Overlærer Børge Halvgaard, Rønde.
Fremskridtspartiet.**

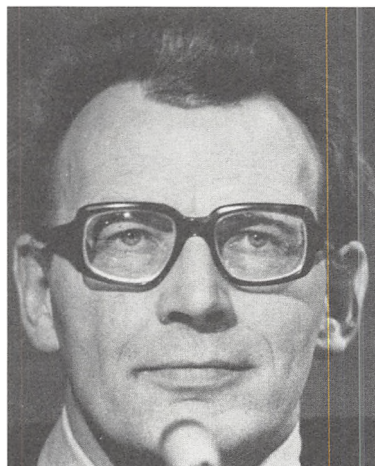
**Lærer Inger Stilling Pedersen, Randers.
Kristeligt Folkeparti.**

**Psykotekniker Ib Christensen, Randers.
Danmarks Retsforbund.**

**Partisekretær Freddy Madsen, Aarhus.
Danmarks kommunistiske Parti.**

**Advokat Chr. V. Gede, Skødstrup.
Fremskridtspartiet.**

Vilhelmsborg – det nye grønne område

Ved Århus kommunes køb af godset Vilhelmsborg er det anden gang, byen sætter sig i besiddelse af en gammel herregård. Første gang

var i 1896, da kommunen købte Marselisborg (nedlagt gård med beliggenhed hvor nu Marselisborg Gymnasium er) og derved for den nærmeste fremtid sikrede store arealer til byens udvidelse; således områder til det yderste af nuværende Frederiksbjerg, villakvartererne ved Friheden, Stadion, Strandvejen og Oddervej samt ikke mindst Marselisborg Skov.

Ligesom købet af Marselisborg gav kommunen hånd i hanke med udviklingen på de pågældende jorder og hindrede spekulation med byggegrunde og rekreative områder, vil købet af Vilhelmsborg give kommunen fortsat mulighed

Vilhelmsborgs ejere siden 1663

1663	Gabriel Marselis
1673 hans søn	Vilhelm Marselis, adlet Guldencrone
1692 hans søn	Christian Guldencrone
1746 hans søn	Vilhelm Guldencrone
1747 hans bror	Mathias Guldencrone
1753 hans søn	Christian Frederik Guldencrone
1788 hans søn	Frederik Jul. Chr. Guldencrone
1824 hans brodersøn	Ove Guldencrone
1863 hans søn	Carl Vilhelm Guldencrone
1895 hans søn	Ove Theodor Guldencrone
1920 hans bror	Holger Guldencrone
1923 forpagter	L. N. C. Hviid
1954 hans søn	Knud Gustav Hviid
1973	Århus kommune

Hovedbygningen på Vilhelmsborg, opført i 1842-44 af arkitekt Thielemann. Frontispicen over hoveddøren hørte oprindeligt ikke til huset, men er bygget til senere. Til højre er der til bygningen føjet en lille pavillon med højt mansardtag.

for kontrol med de meget naturskønne egne omkring den nyerhvervede gård, områder som i forening med Marselisborg-skovene og skovene ved Moesgård og Fløjstrup kan gøre hele dette store areal syd for Århus til et ganske enestående offentlig tilgængeligt udflugtsmål.

Det havde i flere år været kendt, at godsejer Knud Hviid agtede at afhænde Vilhelmsborg.

Allerede i 1967 var Århus Universitet inde i billedet som køber, men handelen kom aldrig i stand. Den 22. februar 1973 sendte godsejeren et skriftligt tilbud på køb af Vilhelmsborg til Århus kommune, og i byrådsmødet den 29. marts besluttedes det at slå til og at købe gården.

Tilbudsprisen på godset var på 8.780 kr. pr. td. land, hvortil kom en særlig afgift på $2\frac{1}{2}\%$, hvilket gav en pris på 9.000 kr. brutto pr. td. land. Gården er på 784 td. land, hvoraf 480 td. land er agerjord, mens resten i det væsentlige er fredskov, som bl. a. omfatter Hørret Skov. Købet omfattede alene Vilhelmsborgs bygninger og ikke maskiner, redskaber, avl, afgrøder og besætning.

Allerede pr. 1. april 1973, umiddelbart efter vedtagelsen af købet, overtog kommunen gården, hvis endelige købesum blev udregnet til 7,1 mill. kr.

Vilhelmsborgs historie kan følges langt tilbage. Oprindelig lå der på stedet en lille landsby, i hvilken en større gård end byens øvrige udviklede sig til en såkaldt herregård, der i et par århundreder lød navnet Skumstrup. Den tidligst kendte ejer var en væbner, der hed Orm. Han havde gården i 1486.

Skumstrup, Moesgård og den nærliggende Østergård har i flere perioder haft fælles ejer. Det var også tilfældet, da den store godssamler Mogens Friis i 1600-tallet ejede betydelige områder i Ning herred. Han var imidlertid mere interesseret i de besiddelser, som senere blev til Frijsenborg og solgte derfor i 1660-erne gårdene syd for Århus til den hollandske storkøbmand

Gabriel Marselis, der netop i 1661 var kommet i besiddelse af Marselisborg.

Marselis har næppe nogensinde sat sine ben på Skumstrups jord, men han sendte to af sine sønner til Danmark, og efter hans død i 1673 delte de hans gårde på Århus-egnen. Skumstrup og Moesgårds nye ejer blev Vilhelm Marselis, der hurtigt blev optaget i den danske adelsstand under navnet Güldenchrone, og Skumstrup blev i 1673 gjort til et baroni og kaldt Vilhelmsborg.

Slægten Güldenchrone kom til at sidde på Vilhelmsborg fra da af uafbrudt til 1923. Bedst kendt af gårdens ejere er Christian Frederik Güldenchrone (1741–88) og hans søn Frederik Julius Christian Güldenchrone (1765–1824). Begge var tillige ejer af Moesgård, hvor de boede. Den førstnævnte byggede den nuværende hovedbygning på Moesgård i 1780-erne. Han havde en tid opholdt sig ved hoffet i Versailles og senere som gesandt ved kejserhoffet i Wien, og disse ophold i udlandet kom til at præge hans tilværelse. Han fik smag for luksus og dyre levevaner, og det kostede ham langt mere, end Moesgård og Vilhelmsborg kunne kaste af sig. Inden han døde i 1788, var han da også blevet erklæret fallit.

Stort bedre i økonomisk henseende gik det ikke sønnen F. J. C. Güldenchrone. Selv om det i en årrække tegnede ret godt for ham, endte også han som fallent. Moesgård gik tabt for slægten Güldenchrone, mens en brodersøn, Ove Christian Ludvig Güldenchrone, overtog Vilhelmsborg.

Vilhelm Marselis (1645–1683), den hollandske købmandssøn, der den 15. september 1673 blev adlet som baron Güldenchrone, og som gav gården Vilhelmsborg dens nuværende navn. Marseljerne efterlod sig ikke noget godt ry som godssamlere i Danmark. Kun Vilhelm Marselis Güldenchrone omtales som en undtagelse.

Omgivelserne ved Vilhelmsborg kan blive værdifulde rekreative arealer for byens borgere. Den smukke allé, som fører til gården, vidner om svundne tiders herregårdsmiljø.

Det var Ove Güldenchrone, der i årene 1842–44 lod den nuværende hovedbygning på Vilhelmsborg opføre. Hidtil havde stuehuset blot bestået af en lang, énetages bindingsværksbygning, men da den nye ejer i modsætning til de to forrige ønskede at bo på gården, var en mere standsmæssig bolig nødvendig. Det nye hus' arkitekt var C. F. G. Thielemann, og hans bygning er nu fredet i klasse B.

Endnu tre Güldenchrone'r fulgte på Vilhelms-

borg, inden den sidste ejer af slægten, Holger Emerentz Güldenchrone, fik baroniet ophævet i 1921 og solgte godset i 1923 til forpagter på Vosnæsgård L. N. C. Hviid. Handelsprisen dengang var 1,4 mill. kr. Efter L. Hviids død i 1954 overtog hans søn Knud Gustav Hviid gården. Det er med ham, handelen om ejendommen er afsluttet i 1973.

De beskedne boligforhold på Vilhelmsborg og den kendsgerning, at de mest fremtrædende af godsets ejere har boet andre steder, har bevirket, at Vilhelmsborg i vor herregårdshistorie altid har haft en beskeden plads i modsætning til andre gårde med store, prægtige slotte, og med mere dominerende adelslægter som ejere.

Det højeste, Vilhelmsborg vist har kunnet leve op til i nyere tid, er, at gården har været med i rækken af de mange danske herregårde, som digteren H. C. Andersen hjemsøgte for kortere eller længere tid på sine evindelige rejser landet rundt.

Gennem sin omgangskreds i København havde digteren stiftet bekendtskab med baron Ove Güldenchrone, og i juni 1853 tilbragte han et par uger på Vilhelmsborg, hvor han fik to værelser til rådighed »med udsigt til haven og ud over skoven lige til Helgenæs«.

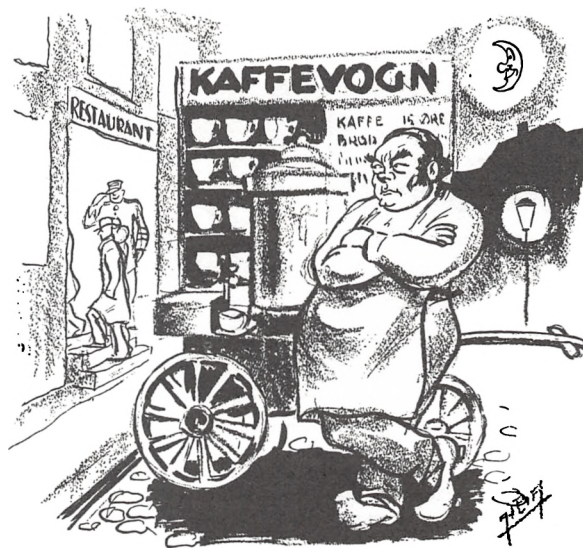
Opholdet på den nybyggede gård, hvor, skrev H. C. Andersen i et brev, »alt er ganske fortræffeligt holdt, lige til hønsegården, hvor jeg ordentligt syntes, der så ganske festligt ud«, faldt i digterens smag. Der var, mente han, »ganske behageligt på Vilhelmsborg«.

P. 7.

»Spis pølser, spis pølser fra nu til din død« ...

Den århusianske gadehandel kom i 1973 ud for et alvorligt knæk, da pøsemændene fra 5 af Børnenes Kontors pølsevogne gik i strejke. De var utilfredse med deres indtjening, der led, fordi de mange nye grillbarer, der er opstået i den senere tid, har taget en stor del af vognenes omsætning.

Pølsevogne i gaderne er et ældre fænomen; ideen til dem dukkede op under 1. verdenskrig, da fødevarerne var dyre. I efteråret 1917 modtog byrådet det første andragende om bevilling, men det kunne dog ikke anbefales, da det »ville være et kedeligt syn at se folk stå på gaderne og spise pølser«, som det nyvalgte byrådsmedlem, senere overlæge Brammer, sagde. Andre anførte, at det kunne gå ud over familielivet, hvis arbejderne købte deres mad ved »den slags vogne«, mens atter andre frygtede, at en sådan gadehandel ville genere færdslen. Positivt indstillet var det socialdemokratiske folketings- og byrådsmedlem Marius Simonsen; men han mente til gengæld, at en eventuel bevilling skulle være betinget af et krav om, at pølserne i vognene skulle

Da alkoholmodstanderen Larsen-Ledet i begyndelsen af 1930'erne søgte koncession på at drive kaffevogn, bragte Århus Amtstidende denne tegning. Som det fremgår, har han valgt en strategisk placering for at lokke folk væk fra den fæle drik.

I Aften sker det - -

Hvad han ikke véd om Pølser - -

Pølsemeister **Johansen**, som for 14 Aar siden skabte den populære Kan nikepølse, har overgaaet sig selv ved Fremstillingen af **Marselispølsen**, der fra i Aften Kl. 6, varme og duftende, forhandles fra Pølsevogne paa **10 faste Stader i Aarhus**.

Om denne Pølse har Kgl. Hof-Slagtermester **Anton Ovesen** udstedt følgende Erklæring:

De Pølser, som fremstilles paa min Fabrik til Forhandling ved de kommunalt koncessionerede Gadesalgsvogne i Aarhus, er udelukkende forarbejdede af prima Varer under mit daglige Tilsyn. Det vil for saavel Pølsemeister Johansen som for mig være en Æressag at bevare den høje Kvalitet fra Starten saaledes, at Marselispølserne hurtigt kan opnaa den Popularitet, der gør dem til Hvermandsspise i Aften- og Nattimerne

Og saa synger Pølsemanden: *Spis Pølser, spis Pølser . . .*

Her er pølsemeister Johansen klar til premieren med sine Marselis-pølser, der blev solgt fra vognene. Aarhus Flæskehal producerede den såkaldte Aarhus-pølse, den blev kun solgt i forretninger, men så var den også forsynet med statskontrol-plomben, som det blev anført i konkurrerende annoncer.

være fabrikeret på Slagtehusets Pølsefabrik; det ville sikre beskæftigelse og borge for kvaliteten. De rejste betænkeligheder gjorde imidlertid, at der ikke kom gang i pølsealget, men ideen om gadehandel med levnedsmidler til sultne forbi-

passerende kunne byrådet ikke bremse, og i 1920 indkom der ansøgninger om tilladelse til salg af smørrebrødspakker fra vogne i gaderne; smørrebrød på restauration var nemlig for dyrt for unge mennesker, anførte ansøgeren. Holdningen til pølsevogne var imidlertid en anden i København; i 1921 begyndte salget her fra 6 vogne, og det var måske den begyndende succes i hovedstaden, der fik en århusborger til at anmode bystyret om tilladelse til drift af 5 tilsvarende vogne i gaderne. Bevillingen blev denne gang givet, og brolægningssudvalget fastlagde en række betingelser: en afgift pr. vogn pr. måned på 5 kr., samt at tilladelsen var midlertidig og kunne opsiges med én måneds varsel. Måske er det forklaringen på, at bevillingen ikke blev anvendt.

Snart fulgte andre gode ideer til salg i gaderne fra rullende vogne; hen på sensommeren 1922 var der en, der ville sælge kaffe. Det kunne dog ikke tillades, da man flere steder i byen kunne få en kop kaffe for få penge. Et par år senere dukkede smørrebrødsansøgningen op igen, men heller ikke denne gang kunne det ansøgte bifaldes. I 1925 udstedte byrådet på ny en bevilling til forhandling af pølser i gaderne. Man fastholdt punkterne fra den tidligere pølsevognsprinciperklæring, men tilføjede, at tilladelsen skulle benyttes inden årets udgang – i modsat fald bortfaldt den. Videre vedtog man, hvor der måtte opstilles vogne:

Hjørnet af Paradisgade og Nørregade
Hjørnet af Vester Allé og Frederiks Allé

På Park Allé ved Hovedbanegården Ved havnen.

Det er uvist, om bevillingshaveren nåede at få sine vogne i drift, inden tilladelsen bortfaldt. I maj 1929 forelå imidlertid et nyt andragende om tilladelse til salg af varme pølser fra vogne i gaderne fra kl. 6.30 aften til 1 nat. Bevilling til salg på dette tidspunkt kunne imidlertid ikke tilstedes, idet borgmester Jacob Jensen fandt det mærkværdigt, at man ville have en sådan »natbeværtning« i byen, for man »arbejdede jo stadig for at få arbejdstiden til at ophøre kl. 4.« Borgmesteren var i det hele taget udpræget modstander af vognene, og en række senere ansøgninger affærdigede han med, at de »hurtigt blev urenlige«. Byrådet havde, som anført, allerede flere gange modtaget ansøgninger om forhandling af pølser og kaffe. Noget nyt var en ansøgning om forhandling af begge dele fra samme vogn – og det måtte bevillingsnævnet naturligvis straks tage afstand fra. Nogle prøvede med sodavand; men det kunne bystyret heller ikke acceptere.

På trods af de talrige afslag på bevillingsansøgninger blev byrådet fortsat oversvømmet med dem, og til sidst gav man efter for presset. 21. august 1931 vedtog bystyret med 11 stemmer mod 5 af udstede bevilling til salg af pølser fra salgsvogne i gaderne. En ny betingelse var, at vognene skulle synes af slagtehusets dyrlæger.

Hvor vidt der nu kom gang i pølsesalget er ikke til at fastslå, men for en række handlende i byen var det dog for meget med al den gade-

Pølsevognene kører i optog gennem de flagsmykkede gader på indvielsesdagen den 8. oktober 1937. Af amatørbilledet fremgår det, hvorledes »pølseflåden« anføres af orkester med horn og trommer.

handel, hvorfor en række handelsforeninger i byen indgav en henstilling til bystyret om at udstede et forbud mod gade- og torvehandel med fødevarer. Det kunne borgmesteren dog ikke gå ind for, og sagen blev henlagt. Almindelig gadehandel var imidlertid blevet et omfattende erhverv, der syntes at skulle true de »fastetablerede«. Århus Frugt- og Blomsterhandlerforening krævede følgelig på ny, at bystyret forbød den konkurrerende gadehandel. Foreningens klage synes imidlertid ikke at have hjulpet, hvorfor foreningen søgte støtte hos andre handlende. Blom-

sterhandlerne allierede sig nu med Århus Slagtermesterforening, der følte sig truet af pølsevognene, for at nå frem til et fælles initiativ. De to foreninger alene kunne imidlertid ikke bekæmpe den rullende handel, og derfor måtte Frederiksbjerg Handels- og Håndværkerforening på sin generalforsamling i 1935 tage spørgsmålet op; forsamlingen endte med at formulere en henvendelse til byrådet om afskaffelse af gadehandelen. Butikshandelens protest mod den almindelige gadehandel var nytteløs; man må nemlig ikke glemme, at det var tiden med den store arbejdsløshedsperiode i 1930-erne, hvor det af sociale grunde ikke så godt kunne gå at afskaffe den lidet kapitalkrævende gadehandel.

Netop i denne krisetid genopstod ønskerne om beværterbevilling til kaffevogn. Alkoholmodstanderen, redaktør Larsen-Ledet havde i 1931 ansøgt om tilladelse til drift af kaffevogne, men fået afslag. Han havde derpå sat sig i forbindelse med »Københavnske Kvinders Kaffevogne« i København for at få et konkret udgangspunkt for en ny ansøgning til bystyret; i København ville han bl. a. købe en brugt kaffevogn. Initiativtagerne til kaffevognene i Ålborg og Odense havde han ligeledes haft forbindelse med for at få faglig dækning bag sin ansøgning. Fra Ålborg blev der foreslået oprettet et fælles kaffevognsselskab, der af hensyn til overskuddet også gerne skulle forhandle pølser. Hele overskuddet skulle tilfalde Afholdsbladet. Selv om ansøgningerne var bilagt de bedste anbefalinger fra borgmestre og politimestre i Ålborg og Odense ville århusborgmesteren ikke gå ind for bevillingstil-

deling, endda selv om ansøgeren påpegede, at han ville bringe pølsevognsstandarden op på siden af kaffevognenes. Kaffen skulle altså bane vejen for pølserne. Initiativet kunne ikke accepteres. Endelig i oktober 1937 faldt der ro i sagen omkring pølsevognene; byrådet tildelte nemlig journalisten Louis C. Andersen bevilling til drift af 10 vogne, og nu kunne salg helt til klokken 1 nat accepteres, men kaffesalg ville man fortsat ikke tillade.

Fredag den 8. oktober 1937 kunne det store salg af pølser i gaderne åbnes; i ugen forinden havde aviserne fyldigt redegjort for det nye element i gadebilledet. Koncessionshaveren til de 10 vogne, tidl. redaktør for flere lokale blade Louis C. Andersen fulgte presseomtalen op med store annoncer, der forkyndte for århusianerne, hvad de kunne vente af de »kommunalt koncessionerede pølsevogne, der var organiserede efter moderne storstadsforbilleder og indrettede efter teknikens og hygiejnens sidste krav – og i det hele taget efter deres konstruktion og udseende var enestående i Eruopa«. Den nye pølsedirektør kunne afrunde sin annonce med slogan'et »Bliver De sulten på gaden eller vil De have kræs i hjemmet – så pølsevognene«. Der var gjort meget for, at det nye salgsprodukt skulle være så tiltrækkende som muligt, og det var ikke en tilfældig slagterpølse, vognene skulle sælge. Men Kgl. Hofslagtermester Anton Ovesens pølsemeister Johansens specielt fremstillede »Marselis-Pølse«. Det borgede for kvaliteten, idet pølsemeesteren allerede var blevet kendt for sin populære »Kannikepølse«. Prisen for den nye pølse, der

kun kunne købes fra vogn, var sat til 25 øre – med rundstykke dog til 30 øre.

Endelig oprandt den store dag, hvor borgerne skulle møde deres pølsevogne. Foromtalen havde været fyldig og festlig, men indvielsen overgik dog alt. En journalist skrev i Stiftstidende, at en kongemodtagelse ikke kunne have været mere strålende iscenesat – ja selv en filmstjerne kunne ikke have kaldt flere på gaderne. Starten fandt sted i Graven 16, hvor pølsevognene havde hal. Byråd, politi og kommunale myndigheder var til stede i den flagsmykkede gård, hvor et langt bord stod dækket med dagens blomster og dagens pølser, mens musikken havde plads på en rampe, og filmfolk og fotografer balancerede rundt på de nærmeste tage for at få det hele med. Den store begivenhed skulle nemlig filmes af Dansk Smalfilms Revy, og det færdige resultat vises rundt i hele landets biografteatre – og der var nok at fotografere. Gården rundt holdt de nye pølsevogne, skinnende gule og røde, og foran dem stod sælgere og reservesælgere i stiveste puds – brune uniformer med røde kokarder i huerne og lange skinnende hvide overtræksærmer. Borgmester H. P. Christensen og politimester Hoeck talte og bød vognene velkommen. Så lød hurraråb, og vognene var nu rede til at køre i paradeoptog gennem den indre by til Pauls Plads, anført af et orkester.

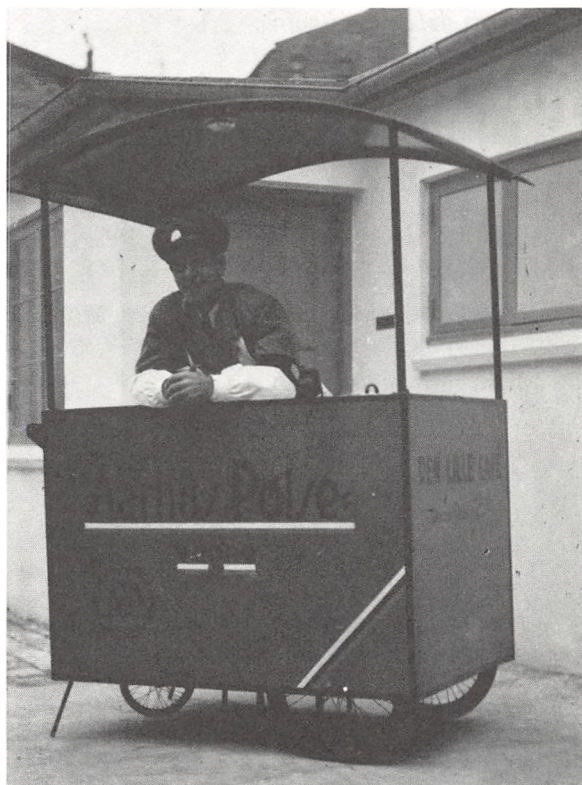
Ved endestationen kørte »pøseflåden« op omkring orkestret og »Vulcan« – smedenes sangkor – istemte en til lejligheden skrevet »pøsekantate«, der ikke særlig ånd-, men til gengæld klangfuldt gik lige til sagen:

*»Spis pølser, spis pølser
fra nu til din død
spis pølser, spis pølser
med sennep og brød!«*

Efter denne musiceren klappede folk, og så sluttede orkestret af med »Århus Tappenstreg«, hvorpå vognene kørte til deres stadepladser:

Hjørnet af Frederiks Allé og Jægergårdsgade
Skt. Pauls Kirkeplads
Banegårdspladsen
Clemensbro
Bispetorvet
Lille Torv
Vesterbro Torv
Hjørnet af Paradisgade og Nørregade
Vennelyst Torv
Ved Sabro Statuen på hjørnet af Sønder Allé og Park Allé

Efter en så strålende indvielse kan det ikke undre, at pølsesalget den første dag blev en succes. Inden klokken 23 kunne alle 10 vogne melde udsolgt – over 5.000 Marselis-Pølser var der gået, og da der ikke var flere på lager, måtte vognene beordres i stald. Samtidig telefonerede direktøren til sin leverandør og afgav bestilling på 14.000 pølser til brug lørdag og søndag. Succesen, som pølsevognene fik fra starten, blev fulgt op med en annoncekampagne, der skulle indarbejde pølserne i folks bevidsthed. Til bridgetselskab ville intet være så festligt som de varme dampende Marselis-Pølser. Eller når man havde forladt teatret, varietéen, caféen eller dan-

Som det ses, står pølsemanden i fri luft; det var koldt om vinteren, hvorfor sælgerne til tider måtte binde klude om benene for at holde den værste kulde borte.

selokalet – pølsevognene. Skulle der være rejsegilde: Ring efter én eller to af de fikse vogne. Det var nemlig en ide, der ville gøre lykke i håndværkernes kreds, lovede pølsedirektøren. – »Skal De have selskab, kære Frue, så husk det gode gamle ord: »Go' mad i skrutten fryder al-

le hjerter« – send bud efter et bundt varme pølser fra Århus Pølsevogne.« – Husmoderen ville derved tillige være fri for det irriterende smørrebrødsarbejde med pålæg, der allerede var begyndt at slå revner, argumenterede pølsechefen videre. Kunne man ikke selv få tid til at hente pølserne ved vognene, kunne man ringe til Kioskselskabet eller til Ring-Bilen, og de ville blive bragt mod et mindre tillæg.

Pølseordningen fra 1937 kom til at gælde i 10 år, da bystyret vedtog at dele koncessionen i to; nemlig mellem Fru Josefine Andersen – Louis C. Andersens enke – og Børnenes Kontor, – hver skulle have 6 stader. På trods af de vanskelige råvareforsyninger til pøsefremstilling under og kort efter krigen havde Århus Pølsevogne dog solgt godt. I 1945–46 862.629 stk. pølser og i 1946–47 1.010.497 fra blot 6 stadelpladser. Medlemmer af bystyret fandt, at koncessionshaveren havde haft en »utiltalende fortjeneste« på koncessionen, hvorfor man fandt ud af delingsordningen.

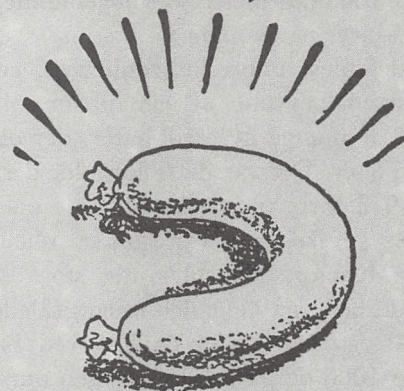
Allerede i 1944 var den velgørende institution Børnenes Kontor blevet stiftet, men noget fast indtægtsgrundlag hvilede den ikke på; derfor ansøgte den kommunen om overtagelse af den ledige koncession. 1. februar 1949 fik Kontoret tilladelse til salg af pølser fra vogne syd for åen, mens fru Josefine Andersen fortsatte salget nord for. Børnenes Kontor havde foreløbig ladet bygge 4 moderne pølsevogne, men så snart pølserationeringen ophørte, skulle der yderligere indkøbes to. Vognene var af en ny type, der havde den fordel for pølsesælgerne, at de kunne stå

indenfor og dermed blev fri for træk, blæst og regn. Sælgerne ved »Århus Pølsevogne«, som det gamle selskab hed, stod i fri luft bag deres vogne.

Fra den 1. juli 1956 overtog Børnenes Kontor også den anden koncessionshalvdel, hvorefter institutionen sad på alle vognene i det egentlige Århus; samtidig blev afgiften sat op, således at der nu i stedet for 1 øre skulle betales 2½ øre for hver solgt pølse til kommunen. Samme år havde man for øvrigt det uheld, at en pølsevogn brændte. Udviklingen i pølsesalget gik fortsat fremad, og efterhånden blev nogle af vognene for små til den store omsætning. I 1959 fik man tilladelse til at oprette to faste pøsekiosker, der var tegnet af arkitekt Mogens Klinge. Hidtil havde selskabet kun forhandlet »varme pølser«, men fra februar 1964 gik Børnenes Kontor over til at sælge ristede pølser fra 4 af vognene. De slog hurtigt så godt an, at det blev besluttet at sælge ristede fra alle vognene. Fortjeningen ville nemlig ikke blive mindre derved – tværtimod. Ved regnskabsårets udgang var der i Århus solgt pølser for 1.140.000 kr.

Den næste store revolution for pølsevognene indtraf den 9. september 1972, fra hvilken dag man ikke længere ville sælge de festlige »røde« pølser, men alene ufarvede »gyldne«. Det var en aftale, der var indgået med leverandørerne – Plumrose syd for åen og Viggo Østergård nord for. I dag har Børnenes Kontor i alt 13 udsalgssteder, hvoraf de tre er faste kiosker. En fast kiost af Søndergade-typen koster i dag ca. 60.000 kr. og en kiosk af den type, der er opstillet på Lille Torv og Banegårdspladsen ca.

Kun en Pølse, men —

Hvorfor ikke indrømme det: Vi er alle svage for lidt Solskin, lidt Medbør. Et Sind, der er smurt med lidt Opmuntring, reagerer smidigere, lettere og gladere, end det, der maa stride sig frem gennem Modgang og Vrangvilje. Modgang er der altid fuldt op af. Det modsatte er der gerne Smalhaus med. Oversat til det kulinariske Gebet:

Hvorfor plage Tænder og Mave med ufordøjelige og ødelæggende Spiser, der kun skaber Gnavenhed, — naar Marselis-Pølserne hver Dag kan købes, lækre og varme ved Aarhus Pølsevogne for den latterlig ringe Pris af 25 Øre — ?

Pølsedirektøren førte en livlig annonceagitation i pressen, hvor mange argumenter blev fremført for at stimulere salget.

35.000 kr., der er altså tale om ret store investeringer. Omsætningen er stærkt svingende, men omkring 100.000 pølser er nogenlunde, hvad vognene sælger på én måned.

Som det blev anført indledningsvis, er pølseomsætningen begyndt at gå tilbage bl. a. på grund af de mange nye grill-barer, der også forhandler pølser. Det var dette forhold, der i sommeren 1973 førte til strejken blandt pøsemændene. En strejke, der var ganske uheldig for Børnenes Kontor, idet bl. a. de store salgssteder lå øde hen; på Gågaden sælges således mellem 1200 og 1400 pølser dagligt, ved Banegården knap 1000 og på Rådhuspladsen omkr. 800. Overskuddet fra vognene anvender Børnenes Kontor til sociale formål, og siden koncessionsudstedelsen har kontoret anvendt ca. 2 mill. kr. Der sendes skolebørn på ferie; der er oprettet 5 børnehaver og 3 vuggestuer, foruden at der er givet tilskud til private institutioner, hvis formål er hjælp til trængende børn, f. eks. fritidshjem og fritidsklubber.

H. F.

En Århus-bygning, der kom på museum

Århus' ældste telefonkiosk

Den 8. januar 1973 fik Købstadmuseet »Den gamle By« en værdifuld forøgelse. Det var Århus Kioskselskabs ældste telefonkiosk, der flyttedes fra Trøjborg – fra hjørnet af Tordenskjoldsgade og Peder Skrams Gade – til museet, hvor den blev placeret ved hjørnet af Viborgvej og E. Warmings Vej over for Helsingør Theaters nye foyer, således at kiosken sammen med teaterfoyeren flankerer denne indgang til »Den gamle By«.

De første danske telefonkiosker åbnedes 1. juli 1896 i København. Det drejede sig om fire kiosker, der var tegnet af arkitekt Fritz Koch (1857–1905) for Aktieselskabet Københavns Telefon Kiosker.

Allerede på samme tid var der kræfter i gang for at få etableret tilsvarende nydannelser i Århus. Således behandlede Århus byråd den 20. september 1894 en ansøgning fra ritmester Allan Dahl, København, og købmand Axel Sømme, Kristiania, om tilladelse til opførelse af telefonkiosker på forskellige, offentlige steder i byen. Sagen blev henvist til et i denne anledning nedsat udvalg, og trak åbenbart i langdrag. Den

Men det man lægger mest mærke til på torvet, det er alligevel kiosken. Det er et sært lille hus med tårn og ur og en dame indeni, som sælger blade og aviser og frimærker og låner telefonen ud.

(Ib Spang Olsen: Kiosken på torvet, 1964)

6. august 1895 søgte ritmester Dahl igen – men denne gang alene – om koncession for 20 år på opførelse og drift af telefonkiosker i Århus. På byrådsmødet den 15. s. m. henvistes ansøgningen til det udvalg, der var nedsat for 11 måneder siden, og 14 dage senere modtog byrådet en erklæring fra udvalget; men efter at sagen var drøftet, blev den udsat.

På byrådsmødet den 24. oktober 1895 forelå der et tilsvarende andragende om koncession på telefonkiosker fra kunstsmed J. M. Chr. Larsen, Århus. Også denne ansøgning henvistes til det nævnte udvalg, men blev kort tid efter trukket tilbage, hvorefter byrådet den 19. december vedtog at bevilge Allan Dahls andragende på de af udvalget foreslåede betingelser; hertil føjedes dog, at tilladelsen ville bortfalde, såfremt kioskerne ikke var færdige til brug den 1. juli 1896 – samme dag som de københavnske kiosker senere åbnede. Selve koncessionen blev udstedt den 6. februar 1896 og ændrede opførelsesfristen til ét år fra udstedelsen at regne. Koncessionen blev imidlertid ikke benyttet, da Allan Dahl afgik ved døden i årets løb.

I byrådsmødet den 27. januar 1897 fik efter ansøgning Bureau »Jydsk Adam«, der havde til huse på Søndergade 28, tilladelse til at etablere en kiosk »på den sydlige del af Bispetorv«, men heller ikke denne tilladelse blev udnyttet.

Endelig behandlede byrådet den 15. september 1898 en ansøgning af 10. september s. å. fra postekspedienterne I. Hansen og G. Hauerbach om koncession på driften af en telefonkiosk. Sagen overgik til et særligt udvalg, og efter dette udvalgs indstilling vedtog byrådet godt et år senere, den 21. september 1899, at imødekomme de to postekspedienters andragende på de vilkår, der var fastlagt i den tidligere nævnte koncession af 6. februar 1896, idet der dog blev foretaget enkelte ændringer, bl. a. skulle koncessionshaverne forpligte sig til at ville opretholde mindst 10 offentlige telefonestationer i byen, og til at den første kiosk skulle anbringes på Skt. Clemens Torv efter brolægningssudvalgets nærmere anvisning.

Under 2. oktober 1899 meddelte byrådet ansøgerne, at koncessionen ville blive udfærdiget, så snart den ønskede sikkerhed på 1.000 kr. var stillet. Da dette var sket, udstedtes koncessionen den 20. januar 1900.

Med hensyn til selve kioskbygningerne bestemte koncessionen, at kioskerne kun måtte placeres på de steder, byrådet bestemte, at kioskerne skulle opføres efter tegninger, der var godkendt af byrådet, og under dets kontrol, at kioskerne skulle være forsynet med ur med indtil fire gennemsigtige urskiver, der skulle angive tiden nøjagtigt og være oplyst om aftenen, samt at kon-

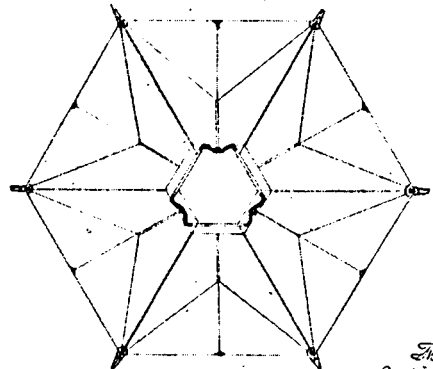
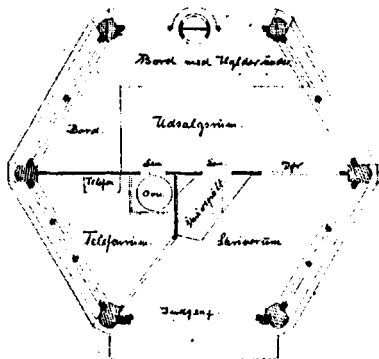
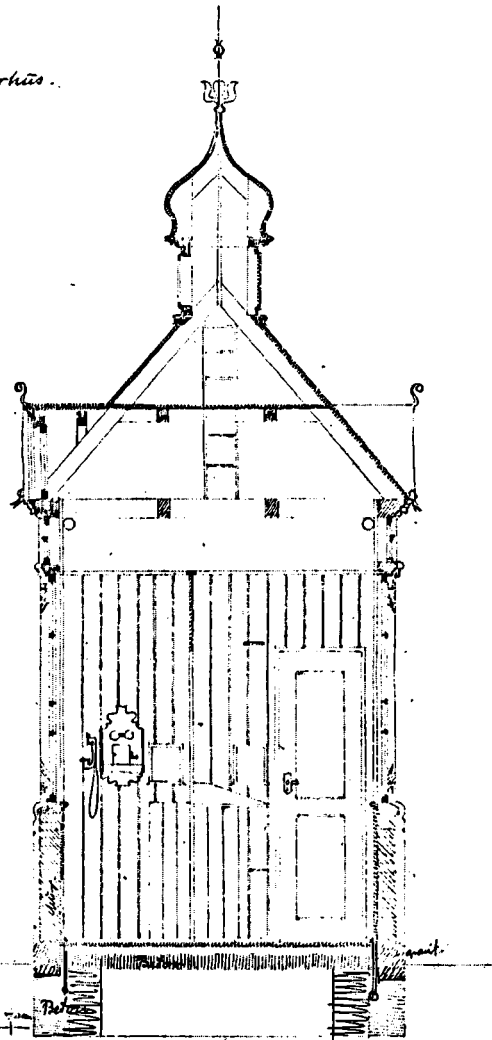
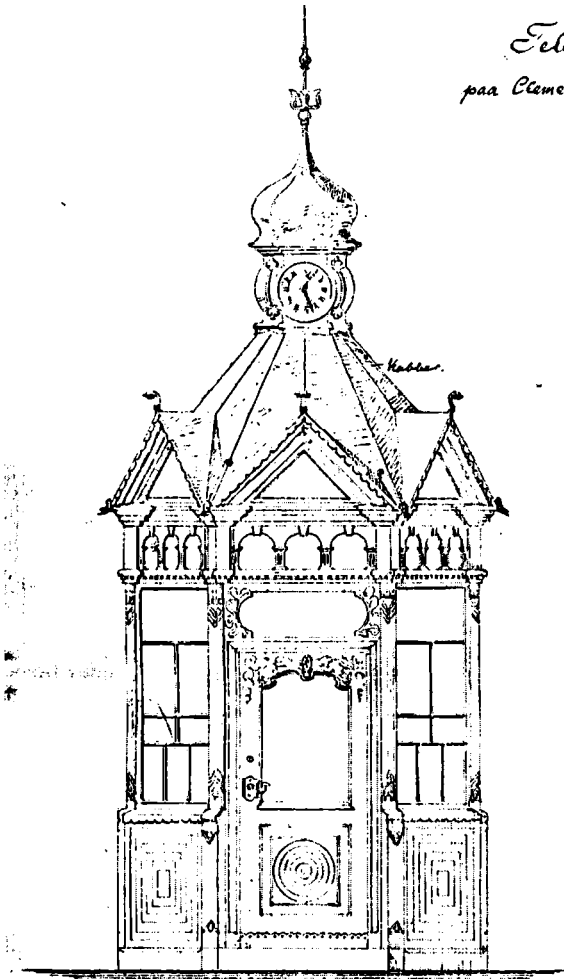
cessionshaverne skulle være forpligtet til med en måneds varsel at efterkomme et pålæg om at flytte en eller flere kiosker til andre pladser, hvis byrådet af hensyn til færdslen eller af anden grund fremsatte ønske herom.

Hurtigt efter byrådets beslutning af 21. september 1899 har de kommende koncessionshavere ladet udarbejde en tegning af byens kommende første »Telefonkiosk på Clemens Torv i Århus«. Tegningen indsendtes til bygningskommissionen, i hvis protokol sagen er indført under 4. december 1899 som sag nr. 455: »Opførelse af en telefonkiosk af bindingsværk, tækket med kobber«. Den indsendte tegning er signeret: »Thorkel Møller, Århus, oktober 1899«.

Kiosken er således et meget tidligt arbejde af arkitekt Thorkel Møller (1868–1946), der tog afgang fra Kunstakademiet i 1898 og samme år blev konduktør for Hack Kampmann ved Århus Teater, opført 1898–1900, hvorefter han drev selvstændig arkitektvirksomhed i Århus. Blandt Thorkel Møllers større og mere officielle arbejder i Århus kan nævnes: Ombygningen af Hotel Royals fløj langs Store Torv (1902, sammen med arkitekt E. Achen), Skt. Josephs Hospital (1907), Marselisborg Hospital (1911–13), Ny Jydske Kjøbstad-Creditforening, Åboulevarden 69 (1912, sammen med E. Achen), biografen Folketeatret, hjørnet af M. P. Bruuns

Arkitekt Thorkel Møllers tegning fra oktober 1899 af
Århus' første telefonkiosk på Skt. Clemens Torv.

Telefonboks.
 paa Clemensborg i Aarhus..

Thorvald Ahle
 Aarhus 1879.

Aarhus' første telefonkiosk lå midt på Skt. Clemens Torv og var tegnet af arkitekt Thorkel Møller. Kiosken åbnedes 26. maj 1900 og ser her antagelig kort efter, da bygningen står med meget friske farver. I baggrunden Store Torv, t. v. ses Hotel Royal og t. h. Bankkontoret, Nationalbankens ældste filial fra 1837.

Gade og Hallssti (1922, ombygget 1937, fra 1959 Arbejdernes Landsbank), Købmands- og Håndværkerbankens, Store Torv 12 (1934) og Belysningsvæsenets administrationsbygning, Spanien (1937).

Byggesagen blev godkendt 13. december 1899. Kiosken er et barn af stilforvirringens tid. Den har træk fra de hjemlige stilarter: renæssance og barok, kombineret med klunketidens sværmeri for det orientalske. Selve ordet: kiosk er tyrkisk og betyder et havetelt eller en let bygning bestående af et skyggegivende tag, der hviler på stænger eller søjler, hvis mellemrum enten er åbne eller kun lukket med gitterværk.

Kioskbygningen har en sekssidet grundplan, hvis diagonaler måler ca. 2,51 m (4 alen), og hvis sider er ca. 1,26 m (2 alen). Bygningens højde er til tagskægget ca. 3,14 m (5 alen) og helt til spirets top ca. 6,51 m (10 3/8 alen).

På en granitsokkel står seks hjørnestolper af træ, der bærer taget. Stolperne har udskårne ornamenter forneden, ca. en trediedel oppe og foroven. En af de seks sider udfyldes af indgangsdøren med glasrude over. De øvrige fem siders nederste trediedel er udmuret med teglsten. Over murværket viger siderne 7–8 cm tilbage og dannes af en glasflade, der ved hjælp af sprosser er delt i felter af varierende størrelse. Alle sider – også dørsiden – afsluttes opad af tre bueslag i renæssancestil, hvorover der sidder en trekantsgavl, hvis tag løber ind på det 12-sidede etagespir. Dette er opad udformet til anbringelse af tre urskiver og afsluttes øverst med en 6-sidet løgkuppel i barokform. Hele taget er kobberbe-

Aarhus Kiosk-Selskab

aabnede

sin første Kiosk Lørdag den 26de Maj.

Program:

Offentlig Telefon-Talestation, hurtig og sikker Budbesørgelse (pr. Cykle), Salg af Blade, Rejsesteder, Post- og Jerubans-Frimærker, Adressebreve, Fragtbreve osv. Til Brug for Publikum findes: Skriverum, Rejsesteder, Hof- og Statskalender, Vejvisere for Aarhus og København.

Kommissioner og Annoncering besørges.

Oplysninger skaffes (dog ikke om Personers og Forretningers Soliditet).

For Skandinavisk Patent-Bureau gives Oplysninger i Patent-Sager.

Tak ter og yderligere Oplysninger om Virksomheden vil senere udkomme.

Kontor i Taarnbygningen, bag ved Privatbanken.

Telefon 888.

Announce på forsiden af Aarhus Stiftstidende, søndag den 27. maj 1900 i anledning af åbningen af byens første telefonkiosk. Annoncen opregner kioskens mange servicefunktioner.

klædt, og det samme materiale er anvendt ved afdækningen af sidernes overgang fra murværk til glas.

Telefonkiosken blev placeret nogenlunde midt på Skt. Clemens Torv. Den var under tag den 1. maj 1900 og åbnedes lørdag den 26. maj. Kiosken betød en nyskabelse i bybilledet. Forbilledet for de danske kiosker var at finde i de europæiske storbyer. Men medens datidens kiosker i Berlin kun udnyttedes til reklame, og kioskerne i Paris udelukkende var baseret på avissalg, blev de danske kiosker noget andet og mere. De blev fra starten indrettet til at yde betydeligt flere servicefunktioner. De var ikke blot forsynet med en telefon til publikums benyttelse, altså offentlige telefontalestationer, men formidlede også budtjeneste, solgte aviser, blade, rejsesteder, frimærker m. m. Til brug for publikum fandtes rejsesteder, Hof- og Statskalender, vejvisere og endelig besørgedes bl. a. annoncering. De danske kio-

sker blev i en anmeldelse af de københavnske kiosker i Illustreret Tidende karakteriseret som »en fuldkommengørelse af selve kiosk-ideen«.

For at tilgodese de forskellige servicefunktioner var kiosken indvendig delt på tværs i forhold til indgangsdøren. Den forreste halvdel var forbeholdt publikum. Gennem indgangsdøren kom man ind i et »skriverum«, der udgjorde 2/3 af publikumsafdelingen, altså 1/3 af hele kiosken, og som i bygningens centrum havde en skrivepult. Fra skriverummet var der til venstre adgang til et »telefonrum«, som optog resten af publikumsafdelingen, svarende til 1/6 af kioskens grundareal. Helt til højre i tværvæggen var der en dør til »udsalgsummet«, der beslaglagde den resterende halvdel af arealet, og hvor betjeningen havde sin plads. Langs de to af de tre ydervægge var der et fast »bord med hylder under«. Til opvarmning af kiosken fandtes en lille ovn, som var placeret i telefonrummets in-

derste hjørne. Hele denne indretning svarer ganske nøje til de københavnske kioskers plan.

I 1901 fik Århus Kioskselskab, der var dannet samme dag, som den første kiosk åbnede, byrådets tilladelse til at placere først en kiosk på Banegårdspladsen ved Ryesgades østre hjørne og kort tid derefter en kiosk på hjørnet af Nørregade og Nørrebrogade. Disse kiosker lignede til forveksling kiosken på Skt. Clemens Torv, men spirets løgkuppel havde en mere tung og plump udformning.

Med byrådets godkendelse blev disse to kiosker ikke udstyret med ure. Påbuddet om, at urene skulle angive tiden nøjagtigt, var åbenbart vanskeligt at efterkomme, således behandlede byrådet den 11. februar 1909 et andragende fra Århus Kioskselskab om fritagelse fra kravet om, at kioskerne skulle være forsynet med ure. For kiosken på Skt. Clemens Torv's vedkommende vedtog man at se bort fra kravet, da Domkirken i 1907–08 havde fået et nyt tårnur.

Under debatten diskuterede byrådet, om det overhovedet var muligt at få ure til at gå under de givne vilkår, og kom derved ind på luftforureningen i kioskerne. Forretningsfører, senere borgmester, Jacob Jensen ønskede, at sundhedskommissionen skulle undersøge om luften i kioskerne ikke var sundhedsfarlig for betjeningen, da den var af en sådan karakter, at urene ikke kunne tåle den. Malermester J. C. Petersen var af den mening, at det, der skadede urene, ikke alene var de i kioskerne udviklede gasarter, men i nok så høj grad temperaturforandringerne, og han fremhævede, at luften i kioskerne var ander-

ledes forneden end foroven, således at der ikke kunne være tale om nogen sundhedsfare for betjeningen.

Helt til 1930 bevarede kiosken sin plads på Skt. Clemens Torv. Men den voksende trafik, der bl. a. nødvendiggjorde at der her skulle lægges dobbeltspor til Sporvejene, betød, at placeringen midt på torvet var blevet uheldig. Derfor vedtog byrådet den 19. juni 1930 at lade den gamle kiosk erstatte af en ny og større kiosk, der blev anbragt i muren mellem Skt. Clemens Torv og Bispetorvet, hvor den ikke generede. Med hensyn til den gamle kiosk godkendte byrådet den 11. september s. å., at den blev opstillet på hjørnet af Thorvaldsensgade og Marstrandsgade.

Denne placering blev imidlertid opgivet, og den 31. januar 1931 meddelte Aarhus Stiftstidende i rubrikken »Århus rundt« følgende:

Kiosken i Tordenskjoldsgade åbnet. Da den nye kiosk blev åbnet på Skt. Clemens Torv, blev den gamle flyttet til hjørnet af Tordenskjoldsgade og Peder Skrams Gade, og her har Århus Kioskselskab i dag ladet den åbne som »kiosk nr. 11«.

På den nye plads var kiosken i brug indtil den blev offer for en rationaliseringsproces i forbindelse med Brødrene Jakobsens overtagelse af Århus Kioskselskab den 25. september 1970. En 3–4 uger senere lukkedes bl. a. denne kiosk.

De nye ejere skænkede bygningen til »Den gamle By«, og takket være velvillig assistance fra Århus kommune, magistratens 2. afdeling, blev kiosken den 8. januar 1973 om formiddagen

overflyttet til museet. Ved hjælp af en stor kran blev kiosken løftet op på en vogn, derpå blev sokkelstenene taget op og transporteret med til museet. Her var der i forvejen støbt underlag for granitstenene, og efter at disse var anbragt, blev kiosken af kranen sat ned på sin nye plads.

Det er første gang i Købstadmuseets historie, at det har været muligt at overflytte en bygning til museet på den mest ideelle måde, nemlig uden først at skille den ad og derpå samle den igen.

Ved overflytningen til museet bestod kiosken udelukkende af træ. De murede, nederste partier af siderne er antagelig udskiftet med træ i forbindelse med flytningen til Trøjborg i 1930–31.

Endnu mangler en istandsættelse af kioskens træværk og en genskabelse af de oprindelige farver. Men med sin nuværende placering vil Århus ældste telefonkiosk uden tvivl blive en slags vartegn for Købstadmuseet »Den gamle By« og bidrage til formidlingen af kontakten mellem museet og dets gæster ved hjælp af opslag og meddelelser i »vinduerne«. Den vil således atter tjene sit oprindelige formål: kommunikation mellem mennesker.

Og endnu en købstadbygning er blevet reddet fra tilintetgørelse . . .

G. R.

Der udfoldes store anstrengelser for også at bevare en eller flere af de københavnske kiosker. I TV meddeltes det 22.1.1974 i »Landet rundt«, at kiosken fra Lille Triangel, København, til sommer skulle flyttes til Alborg Kunstmuseum. Af Politiken 28.3.1974, bagsiden, fremgår det, at »én kiosk har Bakken fået lov til at tage sig af. Den anden vil genopstå uden for det københavnske bymuseum«.

Århus' ældste telefonkiosk overflyttedes til Købstadmuseet »Den gamle By« mandag den 8. januar 1973 ved hjælp af en stor kran.

Vejlby – forstadsdrømme, der brast

Få steder i vort lokalområde træder kontraster i omgivelserne så stærkt frem som i Vejlbys. Tilbageblevne dele af en tidligere sammenhæng – af nogle kaldet landsbyidyl – veksler med vort tids betonbyggerier, og ingen med sund sans ville kalde miljøet harmonisk. Tværtimod, i den henseende kunne det ikke være værre; nogle har talt om fiasko, andre om skandale og om monument over dårlig planlægning. Debatindlæggene har været spredt, men det skal her forsøges at samle brikkerne til en overskuelig helhed.

I maj 1973 fremkom et forslag om at gøre Vejlbys Idrætscenter til Århus Kongrescenter. På kasernearealerne i den indre by mente man nemlig ikke at have plads nok – og plads var der nok af i Vejlbys. På denne måde ville man kunne løse byens kongresproblemer – og måske samtidig råde bod på en byplanmæssig fiasko. Oprindeligt var det meningen at anvende Vejlbys-området til noget helt andet.

Omkring 1961 tog byplanlægningen for Vejlbys rigtig fart. På dette tidspunkt arbejdede sognerådet for en langsom sanering af Vejlbyskær-

nen, der skulle erstattes med et nyt bycentrum. – Man ville bygge helt nyt i Vejlbys, for det gamle var ikke bevaringsværdigt bortset fra kirken. Drivkraften bag de nye planer var Vejlbys-Risskov sogneråd, der satte planlægningen i gang; hovedsigtet skulle være, at det gamle Vejlbys fortsat skulle være bycentrum for kommunen, både administrativt og forretningsmæssigt. Kommunen skulle udbygges – ikke i kæmpespring, men gradvis og glidende, sagde sognerådsformanden i 1962. Samtidig med denne begyndende planlægning i Vejlbysområdet igangsattes den store udarbejdelse af »Egnsplanen for Århus«, en plan der lå færdig i 1966, og som opererede med 3 bycentertyper: Et A-center i Århus centrum med hovedforretninger, hvor befolkningen kunne dække sit behov for specialvarer og specialservice; videre skulle der være to større B-centre i Århusområdet ved Lisbjerg og Hasselager. B-centrene skulle virke som en aflastning for den gamle bykerne og fungere som bycentre for yderområderne. Endelig arbejdede Egnsplanen med såkaldte C-centre – i alt 6. De kunne næsten opfattes som »båndbyer« rundt om Århus, og deres funktion i bysamfundet måtte opfattes som en koncentration af forstadsbutikshandelen. Et sådant C-center skulle Vejlbys netop være efter Egnsplanen. Den regnede videre med, at de såkaldte C-centre kun skulle betjene et opland, der lå inden for den pågældende forstads grænser; for Vejlbys-Risskov vedkommende ville det sige, at ca. 30.000 indbyggere skulle betjenes herfra.

Århusplanen synes imidlertid at have været

for beskeden for Vejlbj-Risskov sogneråd. Som nævnt havde man selv ladet udarbejde en dispositionsplan for kommunen, men den arbejdede rigtignok med væsentlig større tal; tallene for befolkningsudviklingen i kommunen lå f. eks. ca. 50 % over Egnspanens tal. Da det var samme firma, der udarbejdede begge planer, må der skjule sig politiske motiver heri; i øvrigt sad sognerådsformanden for Vejlbj-Risskov selv siden 1961 i Egnspanskommissionen, så han måtte jo kende begge talsættene. Sikkert har sognerådet gerne set kommunen vokse på bekostning af det

Udsigt over Vejlbj fra sydøst. Billedet, der er fra 1955, viser Vejlbj kort før den store byplanlægning igangsattes. De to store veje, der gennemskærer billedet, er Grenåvej – endnu med vejtræer og cykelstier – og den nye Tranekærvej, der ender blindt, hvor nu Sparekassen og Vejlbj skole, der her er under opførelse – ligger. På det store åbne areal i billedets forgrund blev VeRi-parken opført fra slutningen af 1950'erne, og på de gamle boldbaner er Tranekærparken siden opført. Det fremgår, hvordan de store gamle gårde dominerer. Gårdene syd for kirken kom til at afgive jord til Risskov Amtsgymnasium, Vejlbjhus og Landbrugets EDB-Centraler. Øverst ses de arealer, der nu er bebygget med villaer og rækkehuse omkring Nordlandsvej. I midten af billedet ses endelig den gamle Vejlbj-kærne, der nu ligger hen som græsplæner; det store center var tænkt opført her. (Foto i den lokalhistoriske samling på hovedbiblioteket)

Billedet, der er taget fra næsten samme vinkel som det foregående – blot 12 år senere – viser hvorledes udbygningen af området er skredet frem. De store VeRi-blokke er næsten færdige, Tranekærparken er opført med et lille forretningscenter ud mod Grenåvej. Endelig er Vejlbj skole, Egmont Studentergård og Fjernvarmecentralen færdige. (Foto i den lokalhistoriske samling på hovedbiblioteket)

øvrige Århus. Den byplanskitse, kommunen præsenterede til erstatning for den gamle Vejlbækærne, mindede følgelig størrelses- og idemæssigt stærkt om de allerede omtalte B-centre.

I 1964 blev offentligheden præsenteret for sognerådets plan over Vejlbys nye bycenter, placeret i det gamle Vejlbj. Ved et hastigt blik på planen fremgår det, at kun den gamle kirke ligger tilbage. Al anden bebyggelse måtte vige til fordel for nyt.

Det ses, hvorledes det nye Vejlbj er omsluttet af Grenåvej-Tranekærvej, der skulle forlænges op til en Centervej, som igen skulle løbe rundt om den nye bykærne fra Grenåvej. Nærmest Centervejens udmunding i Grenåvej var der planlagt et stort højhushotel, mens bygningerne syd for dette var allerede opførte pensionistboliger. Midt i centret ved Stortorvet skulle den nye administrationsbygning ligge, og umiddelbart vest for denne skulle det store butikscenter placeres. Det skulle økonomisk være kernen i hele byfornyelsen. Centrets vestlige del domineres fuldstændigt af det projekterede gymnasium. Ud til Tranekærvej ses Egmont Studentergård. Endelig ses det af planen, at der mellem de store bygningsanlæg var tænkt store frie arealer til parkering af ca. 2.000-2.500 biler, hvilket var en absolut nødvendighed, hvis det nye store butikscenter skulle kunne påkalde sig interesse. I alt skulle der på centrets ca. 25 hektarer placeres 65.700 m² etageareal, der fordelte sig således: Selve det store indkøbscenter ville i sin udbyggede form komme til at indeholde 32.500 m² erhvervsareal, fordelt på 16.500 m²

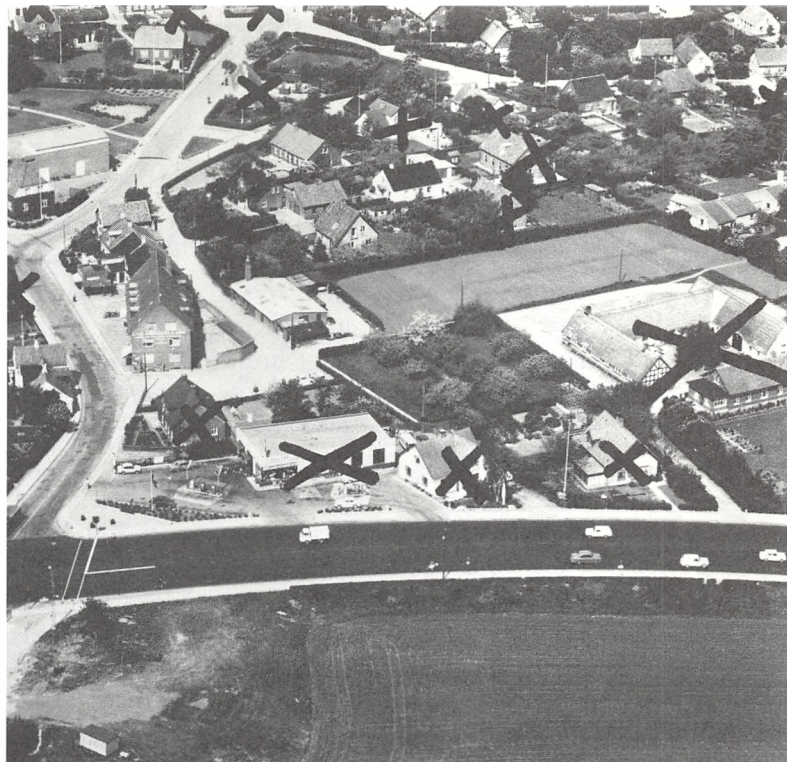
butiksbareal, 10.000 m² kontorareal og 6.000 m² hotelareal. Desuden skulle der til offentligt formål opføres ca. 21.200 m² etageareal.

Hvad der skulle bevares af det gamle Vejlbj var kun en forsvindende del på ca. 12.000 m² eller ca. 20 % af den nye Vejlbjækærne. Kommunen havde ikke ligget på den lade side i tiden før den store plan kunne offentliggøres. Straks principskitzen var vedtaget omkring 1961-62, begyndte opkøb af jord efter de nye planer. Man koncentrerede sig om køb ikke blot i selve centerområdet, men også om betydelige arealer uden om selve kærnen, hvor der skulle opføres boliger. Syd for centret mellem Tranekærvej og Vejlbj Ringvej og afgrænset af Tjelevej havde boligselskabet VeRi allerede opført to store boligblokke og i 1961 – mens centerplanerne var friske – forelå tilladelse til opførelse af en tredje blok; i alt et boligområde med 522 lejligheder. I tilknytning til de tre VeRi-blokke skulle der tillige opføres et butikscenter på 3.000 m² etageareal. Til dette lille center på kun ca. 10 % af Vejlbjcenterplanerne havde kommunalbestyrelsen også givet sin tilladelse. At dette lilleputcenter siden skulle komme til at spille en afgørende rolle for de store Vejlbjplaner blot ca. 3/4 km derfra, havde kommunalbestyrelsen næppe forestillet sig. På adskillige af de nyerehvervede arealer lå der ældre bygninger, som hurtigt blev revet ned. Gennem denne bevidste jordpolitik håbede sognerådet at få mulighed for at styre udviklingen i forbindelse med centret.

Sidst på året 1964 kunne den lokale sogne-

rådsformand udtale til Århus Amtstidende, at bycentret begyndte at tage form, og at der foreløbig kun var problemer med administrationsbygningen. Samtidig oplyste han, at Sct. Clemens Apotek ville begynde byggeri i foråret 1965 på Vejlbysgade; videre kunne han meddele, at kommunen lå i forhandlinger med en større koncern om forretningscentret, samt at opførelsen af gymnasiet i området ville blive det sidste punkt i den store plan. Måske var disse udtalelser for optimistiske, for 4 år senere var man ikke kommet meget længere i forhandlingerne om det store butikscenter. Dog forlød det nu, at FDB, A/S Dansk Supermarked og Dana Tempo var i gang med at udarbejde et oplæg til centret, og at det forventedes, at disse koncerner ville optage ca. 12.000 m² af de i alt ca. 16.000 m² butiksområde. Det var dog tanken, at mindre specialforretninger skulle leje sig ind mellem mastodonterne. Kommunen ville nemlig i det hele taget stille en række alsidighedskrav til centret for at sikre, at det kunne blive den ønskede attraktion og handelsmæssige samlingspunkt for den nordlige del af Århusområdet.

Arbejdet på det store projekt fortsatte – men fortsat kun på papiret. Kort før kommunesammenlægningen i april 1970 indeholdt Aarhus Stiftstidende en artikel om Vejlbysplanerne; heraf fremgik det, at centret nu skulle omfatte ca. 40.000 m² butik- og hotelareal, samt at forsikringsselskaberne Codan og MLU skulle stå som bygherrer. På dette tidspunkt var der allerede blevet opført meget i centerområdet: Apotekerfundens hus på Vejlbysgade, Risskov Amts-

Vejlbysgades udmundning i Grenåvej 1964. Grenåvej er nu udvidet, idet cykelstier og vejtræer er inddraget. Bindingsværksgården er revet ned for at give plads for Centervejen, der netop her munder ud i Grenåvej. I øvrigt er alle husene med X nu nedrevet. (Foto i den lokalhistoriske samling på hovedbiblioteket)

gymnasium, Vejlbyshus, hvorfra kommunen skulle administreres, Landbrugets EDB-Centraler samt Egmont-kollegiet. – Men butikspanererne var endnu ikke blevet til noget, selv om grunden i hjertet af den gamle landsby var ved at være ryddet, efter at godt et halvhundredt hus var revet ned. Vejen, der skulle lede trafikken til indkøbsområdet – Centervejen – var man godt i gang med, selv om det endnu ikke stod klart, hvor den skulle munde ud. Følgelig måtte den

kostbare brede vej ende blindt mellem Tranekærvej og kolonihaverne ud mod Vejlbj Ringvej.

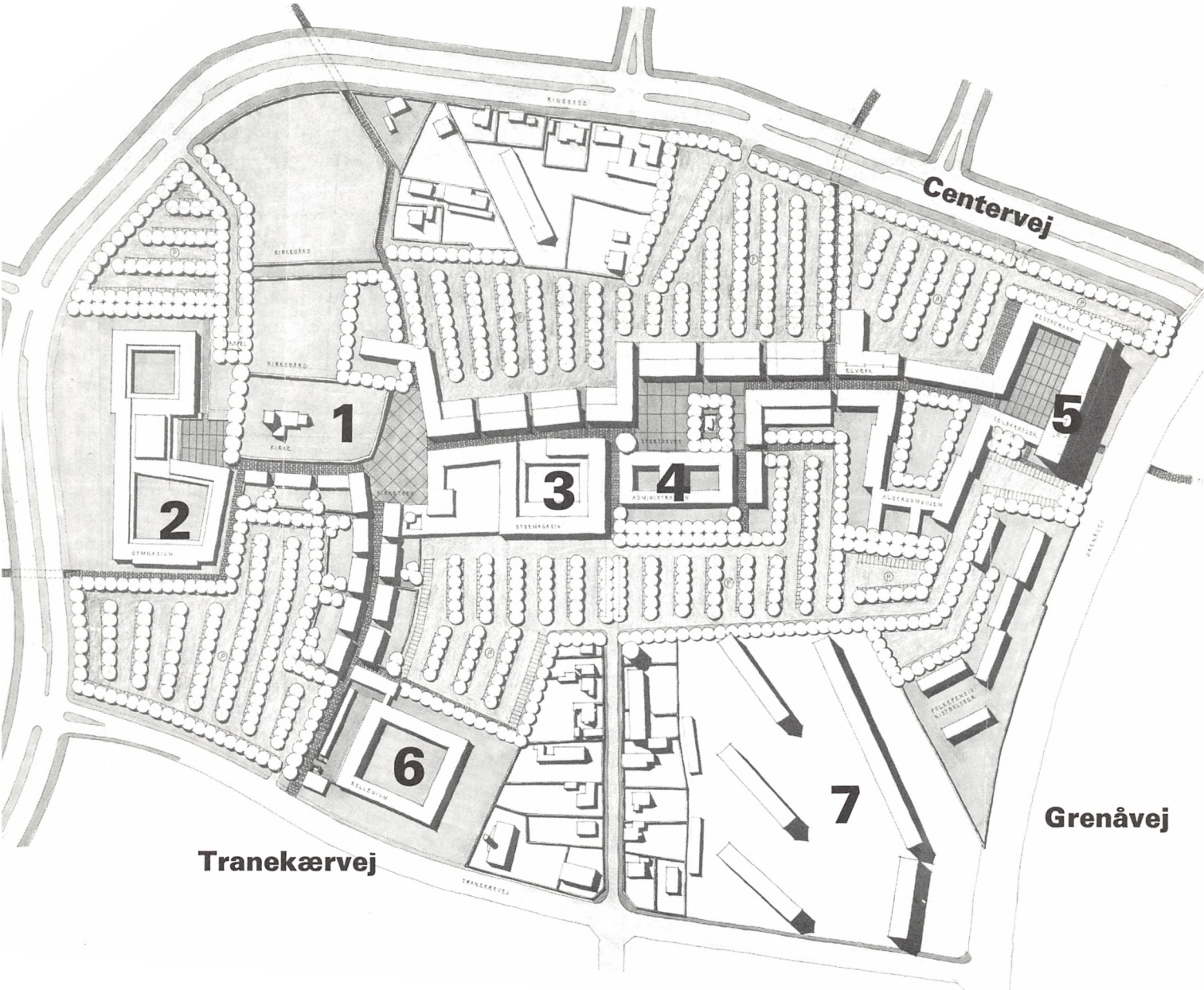
Sådan var situationen 1. april 1970, da kommunesammenlægningen tvang Vejlbj-Risskov ind i Århus kommune. Kommunesammenlægningen betød et radikalt brud med de store planer. Egnspanen for Århus havde som tidligere anført indeholdt et C-center i Vejlbj, mens sognerådet havde lagt planer frem, der nærmere sigtede på et større B-center som ved Lisbjerg og Hasselager. Sognerådets dispositioner ville med andre ord kunne ødelægge det store samlede planlægningsarbejde. Det kan derfor ikke undre, at Århus kommune anså det for uheldigt at fortsætte med de store centerplaner; de blev straks sat i bero, og man søgte i stedet at følge muligheder, der hvilede på Egnspanens ide. Dette indebar, at bl. a. butikscenteret skulle mindskes til fordel for kontor- og institutionsbyggeri. På dette tidspunkt var de store forretningsforetagender allerede begyndt at trække sig tilbage; det var bl. a. blevet erkendt, at det lille VeRi-Center havde fået ganske godt fat og tegnede til at blive en succes. Der ville derfor næppe være omsætningsgrundlag for endnu et, og med den stramme regulering Århus kommune ville fastholde i området, var de økonomiske muligheder for det store indkøbscenter svundet yderligere ind. Der kan næppe herske megen tvivl om, at forsøget på at gøre Vejlbj-Risskov langt større end Egnspanens C-center må ses i lyset af kommunesammenlægningsproblematikken, og her søgte Vejlbj-Risskov netop at undgå en indlemelse til fordel for fortsat selvstændighed. Var

det store center blevet til noget, ville man måske også økonomisk have stået stærkere.

Centerplanerne gik i stå næsten samtidig med kommunesammenlægningen. Da denne fandt sted, kunne sognerådet således ikke tilbyde et moderne bycenter, men en ruinby, der trængte til oprydning. Dernæst måtte en ny planlægning for området igangsættes efter andre retningslinjer. 15. april 1971 udtalte rådmand Olaf P. Christensen til Oplandskureren, at der forestod en nedtrapning af centerplanerne for at give plads til institutionsbyggeri. – Men på dette område er der endnu intet sket. Fortsat ligger det gamle Vejlbj hen som græsplæner, og det lader fortsat ikke til, at der skal ske noget på plænerne, idet kommunens pris i sommeren 1973 var 185 kr. pr. m² centerjord. En pris, der endnu har afholdt enhver fra at købe, for det er en pris, der er højere end selv de mest eksklusive grunde i den nordlige del af byen. Et kongrescenter i dette store institutionskvarter vil derfor passe ganske glimrende – for noget skal områderne ved det gamle Vejlbj bruges til. *H. F.*

Plan over Vejlbj bycenter.

Det ses, hvorledes centerområdet afgrænses af Grenåvej og Tranekærvej samt endelig af den nye Centervej, der løber rundt om området. Den store vej ender blindt på denne tegning fra 1964 – det gør den for øvrigt stadig. Kirken (1) er den eneste gamle bygning i området. Den ligger her midt mellem gymnasiet (2) og det store indkøbscenter (3). Ved siden af indkøbscentret ses den planlagte kommunale administrationsbygning (4). Nærmest Centervejens udmunding ved Grenåvej er det store højhushotel (5) placeret. I øvrigt ses på planen Egmont Studentergård (6) og Tranekærparken (7). Mellem de store bygninger ses parkeringsarealerne.

Tranekærvej

Centervej

Grenåvej

Nærbanetrafik ved Århus før og nu

Trafik er efterhånden blevet næsten identisk med udbygning af vejnettet, mens der på andre fronter har kunnet noteres tilbageskridt. I Århus kan nævnes eksempler som ophøret af rutebådstrafikken til København og afskaffelsen af sporvognene frem for en modernisering af systemet. Men i de seneste år har den kollektive trafik fået øget tilslutning, i hvert fald på det mere principielle plan, og et af de første konkrete resultater af den ændrede indstilling kan blive nærbanetrafik på jernbanestrækningerne ved Århus.

Etablering af nærbanetrafik ved Århus er dog på ingen måde af ny dato. Mange århusianere vil huske kørslen med små motortog mellem Århus og Brabrand og mellem Skolebakken og Grenåvej fra henholdsvis 1923 og 1925. DSB benyttede hertil nogle af de første benzinmekaniske motorvogne på skinner, som fremkom herhjemme til afløsning af damptogene, og denne form for kørsel slog straks an. Således var der på Risskov-strækningen 326.000 rejsende i 1926. I det lange løb kunne denne bybanekørsel dog ikke konkurrere med den øgede busstrafik, og den indstilledes i slutningen af 1930'erne, men

genoptoges under krigen som følge af de vanskelige forhold for biler og busser.

I begyndelsen af 1960'erne blev der atter diskuteret bybane i Århus. Anledningen var et forslag fra professor Johs. Humlum, som slog til lyd for anlæg af nye baner til varetagelse af bytrafikken. Hans plan gik ud på etablering af en 22.9 km lang linie fra Moesgård til Egå kombineret med en udflytning af Århus Hovedbanegård til Viby. Den nye bane skulle have 18 stationer og være elektrificeret. Samtidig gik professor Humlum ud fra, at Grenåbanen og Odderbanen blev nedlagt.

Planen mødte nogen velvilje, men også modstand, og Århus kommune henviste den til behandling i den kommission, der skulle udarbejde en ny egnsplan, mens DSB havde den indstilling, at Århus ikke var stor nok til en bybane. En af professor Humlums hovedideer var, at der under alle omstændigheder skulle holdes arealer fri til bybanelinier, men det vandt ikke genklang, og egnsplanen fra 1966 berører kun den kollektive trafik, navnlig skinnetrafikken, i forsigtige vendinger. Det var omkring vejene, udviklingen skulle foregå.

Men et skifte i indstillingen var på vej i slutningen af 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne, også selv om væksten i bilparken fortsatte. Det erkendes i stadig større kredse, at brugen af den private bil i byområder er forbundet med ulemper, og at det er vanskeligt at indrette byen til den voksende biltrafik. Uheldige gadegennembrud og anlæg af parkeringspladser på bekostning af grønne områder bliver let resultatet. Mil-

jødebatten med dens påpegning af støj- og lugtgener har også sat sine spor, og derfor var grobunden en helt anden, da Århus kommune i foråret 1973 mødtes med repræsentanter for DSB med generaldirektør Povl Hjelt i spidsen.

Baggrunden var den, at kommunen ønskede kendskab til DSB's planlægning af hensyn til placering af boligområder og industriarealer, men denne kontakt udviklede sig hurtigt til et egentligt samarbejde med det formål at undersøge mulighederne for nærbanetrafik. I første omgang koncentreredes interessen om Århus-Grenå banen, som i dag kun er lidt benyttet, selv om den fører gennem ganske tæt befolkede områder. Køreplanen byder kun på syv afgange i døgnet, og kørslen foregår med forældet materiel. Udviklingen har også været karakteriseret ved en lukning af stationerne i Hjortshøj, Skødstrup og Løgten i slutningen af 1960'erne. Godstrafikken er derimod tilfredsstillende, navnlig på grund af industrierne i Grenå, men strækningen må alligevel betegnes som en af DSB's svageste, og den var nær kommet i farezonen i forbindelse med de omfattende sidebanenedlæggelser i 1971.

I kontrast hertil fremhæves det nu i den rapport, som DSB's og Århus kommunes arbejdsgruppe fremlagde i januar i år, at der på nuværende tidspunkt er økonomisk og trafikalsk baggrund for at gå ind i drøftelser om etablering af egentlig nærbanedrift på strækningen. Med andre ord bør den nuværende strækning udnyttes på en helt anden måde, og forslaget går ud på at indføre timedrift mellem Århus og Hornslet, i

Her er den benzindrevne motorvogn, der fra 1926 til 1938 kørte mellem Skolebakken og Fortøvej i Risskov. På sommersøndage havde motortoget mange passagerer til skoven og badeanstalten. I 1938 blev toget erstattet af buslinjerne 6 og 7.
(Foto i den lokalhistoriske samling på hovedbiblioteket).

myldretiderne dog halvtimedrift. Køretiden bliver 40 minutter, og togene skal have standsning ved Europaplads, Skolebakken, Århus Østbanegård, Vestre Strandallé, Viengevej, Lystrup, Hjortshøj, Safirvej, Skødstrup og Løgten, senere eventuelt suppleret med nogle flere trinbrætter.

Der ønskes ikke etableret egentlige stationsbygninger, men kun opsat læskærme, og på længere sigt ventes Østbanegården i Århus at måtte vige for udvidelsen af Østbanetorvet. Da stationerne

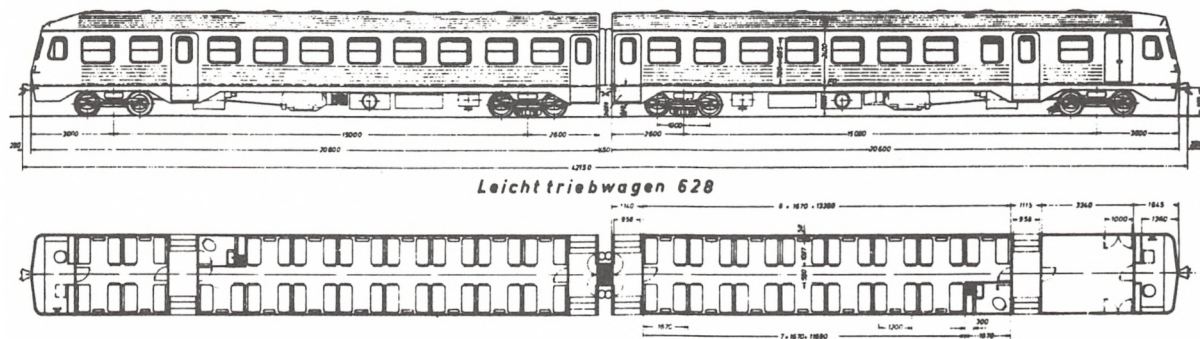
skønne om, fordi man savner erfaringsmateriale. Der er kun få eksempler herhjemme på, at en bane så radikalt skifter karakter, men arbejdsgruppen er skønsmæssigt gået ud fra 500.000 årlig som et minimum det første år og kraftigt stigende i de følgende år.

Hvis aftalen mellem DSB og Århus kommune går i orden i løbet af sommeren, vil nærbanetrafikken mellem Århus og Hornslet kunne være en realitet i 1976 eller 1977. Både DSB og Århus kommune skal have afsat penge til formålet, og der er ret lang leveringstid på materiellet. En ordning for strækningerne til Skanderborg og Hadsten ligger lidt længere ud i fremtiden, men også disse muligheder har været undersøgt af den nedsatte arbejdsgruppe. Det fastslås, at betingelserne for nærtrafik er til stede, hvis der etableres nye standsningssteder i nær tilknytning til boligbebyggelse og virksomheder. I Brabrand og Hasselager vil det næppe være hensigtsmæssigt at benytte de nuværende stationer, der er mindre heldigt placeret i forhold til udviklingen.

De nævnte strækninger hører under DSB, mens banen til Odder-Hov – Hads Ning Herreders Jernbane – er privat. Siden 1968 har denne bane ved hjælp af tilskud fra stat, kommuner og amt undergået en stærk modernisering og vist vejen med hensyn til nærtrafik. I kraft af nyt materiel og etablering af nye standsningssteder, bl. a. ved Rosenhøj-bebyggelsen i Viby, er der opnået en betydelig fremgang i passagertallet.

Århus-området har også haft en anden privatbane. Den gik til Hammel og Thorsø og ville i dag have kunnet få betydning som følge af den kraftige vækst i Staurup, Harlev og Galtten. Men da den blev nedlagt i 1956, var det en landlig præget bane, og de færreste forudså, at forudsætningerne ville ændre sig.

Også på andre områder er der i de sidste 10–20 år foretaget dispositioner, som i dag kan gøre det vanskeligt at udvikle den kollektive trafik. Nu er opfattelsen både hos myndigheder og borgere ved at ændre sig, men den økonomiske side af sagen spiller naturligvis stadig en rolle.

Her er det værd at bemærke, at den nu foreslåede nærbanetrafik er relativt billig at sætte i gang i sammenligning med tidligere projekter. Det gælder både professor Humlums forslag og det projekt til en elektrisk jernbane i direkte linie mellem Århus og Randers, som fremkom ved århundredets begyndelse. Det er ganske pudsig at notere, at der i dette forslag indgik en højbane langs havnen, ligesom man ville benytte Grenåbanens spor på det inderste stykke. Anlægget nåede så vidt som at komme med i jernbaneloven af 1908, men i lighed med adskillige andre jernbaner blev det aldrig realiseret. Biltrafikken begyndte at gøre sig gældende, og trods alt er det stadig således, at der lægges mere vægt på at bygge nye veje end nye jernbaner. Foreløbig er der grund til at glæde sig over det initiativ, Århus kommune og DSB har taget. Antagelig kan det danne mønster for udbygning af den kollektive trafik i andre større byer landet over med det formål at skabe et mere attraktivt alternativ til den private bilisme.

O. H.

Drosker, taxa'er, mini'er og -pirater

En venstrepolitiker, Je Kå Lauridsen, anbragte en gang jernbanedriften højt på rangstigen over de driftsfænomener, mennesket skulle håndtere og helst styre. Faktisk blev den nummer to, lige under kønsdriften. Droskedriften – ordet *droske* er endnu det officielle – må også stå højt i systemet, i al fald hvis der skal dømmes efter de besværligheder, den tid efter anden har forvoldt bystyret – her og alle andre steder.

Om droskerne fastsatte politivedtægten af 1871, at de kun måtte tage hyre på de anviste holdepladser samt ved banegården, »dampskibstationen«, offentlige forlystelser eller »andre deslige steder«. Selve køretøjet, d. v. s. vogn, heste og seletøj, skulle godkendes af politiet og *kunne* forsynes med numre, malet bag på vognen. De for kørselen gældende bestemmelser og takster skulle være ophængt synligt inde i vognen. Kusken skulle være mindst 16 år, og han skulle forstå at køre. Desuden skulle han være ordentligt klædt og over for passagererne være ædru og høflig. Han måtte ikke ryge under kørselen, og han måtte ikke kræve højere betaling, end taksten fastsatte – eller kræve drikkepenge.

I årene, der fulgte, kom det næstsidste punkt – taksten – til at spille en hovedrolle. Den blev ændret om ikke hvert år så hvert andet år, og næsten aldrig sat ned. Den kørselsforpligtelse, droskerne, som det er set, havde fra visse holdepladser, var oprindelig ikke begrænset i turens anden ende, og det ser ud til at have været et spørgsmål, der til at begynde med voldte nogen uenighed – også fordi det havde noget med taksterne, der var derfra-og-der-til bestemte, at gøre. Problemet opstod altså, når en kørsel skulle strække sig ud over det område, der var dækket af takstafalen. Allerede i 1872 kom det på dette grundlag til en arbejdsnedlæggelse fra vognmændenes side. Den varede kun et par uger og blev løst af redaktør J. M. Mørk, der fik fastsat Trøjborg, Vennelyst, Ceres og »deromkring liggende steder« som de ydergrænser, hvortil droskerne skulle køre. Det er nævnt, at taksterne ofte ændredes; det bør hertil føjes, at det gjorde de autoriserede holdepladser også – således at forstå, at der blev stadig flere af dem.

Mange af de problemer, droskevæsenet har tumlet med, har været de samme i det hundredår, der har eksisteret egentlige regler derfor. Alligevel vil det nok forbavse en og anden, at heller ikke »pirater« var ukendte. I 1893 ønskede byrådet politivedtægtens bestemmelse om, at numre *kunne* påmales vognene, ændret til, at vognene *skulle* have numre. Hertil svarede byfogden, der blev hørt i sagen, at det havde han ikke noget imod for så vidt angik de koncessionerede drosker; men han ville protestere imod systemets udstrækning til alle hyresøgende per-

Banegårdspladsen i første årti af dette århundrede. – Foran banegården flere hestetrukne drosker, hvoraf en enkelt synes i færd med at få kunder.
Postkort: Erhvervsarkivet.

sonbefordringer. Til St. Olufs markedet og til kaperkørsel i skoven indfandt sig en række vogne, »som kun ganske undtagelsesvis benyttes til sådan kørsel«. Ligeså forkert det ville være at udelukke sådanne køretøjer, ville det være at forlange, at de skulle have numre – og herved havde myndighederne i virkeligheden anerkendt ukontrollerede drosker – og det var de – i illoyal konkurrence med de privilegerede.

Kort efter århundredskiftet dukkede bilen op for alvor. De mærkværdigheder, man i trafikmæssig henseende knyttede til den, er velkend-

te: Det *har* virkelig været påbudt, at en mand med et rødt flag skulle varsle om det nye køretøjs ankomst, det *har* været påbudt, at biler skulle holde stille ved hestevognes passage, og det *har* været forbudt at køre efter solnedgang. Fra den sidste bestemmelse gav Århus kommune i 1903 en dispensation til en Vejlbager. Bagerens ansøgning blev modtaget via amtet, og byrådet gav, efter indhentet erklæring fra politimesteren, sin tilladelse for den i kommunen liggende vejstrækning. Aften- og natkørselen blev i øvrigt det punkt, hvor man først kom til at vise sin fremskridtsvenlighed over for det nye. Da automobilloven af 1903 i 1905 skulle revideres, foreslog man fra Århus udvidet kørsel efter solnedgang – men først efter en lille debat, hvor grosserer Chr. Filtenborg fremførte, at automobilismen aldrig nåede nogen vegne, så længe man blev ved at lægge den hindringer i vejen, og hvor bankdirektør Fr. Nørgaard advarede mod på den anden side at tage den under armene. Der blev anrettet så megen skade med »disse køretøjer«, at det næppe ville være rigtigt »at vise mere lemfældighed over for førerne af disse, så meget mere som man i adskillige andre lande nærmest gik i retning af at skærpe bestemmelserne«. Til det sidste erindrede fabrikant Jul. Andersen sine kolleger om, at man for ikke så mange år siden havde stillet sig på samme måde over for cyklen – og den ville vist ingen i dag bekæmpe. Natkørselen tog man fra Århus' side op igen i 1907, og man påpegede da, at også hestekøretøjer burde pålægges at føre lygter efter mørkets frembrud, ligesom man burde be-

grænse bilernes fart til 15 km i timen. De skulle holde stille, når de forude bemærkede et køretøj med to lygter, og blive holdende, til køretøjet var passeret.

Omtrent samtidig med disse diskussioner kom de første droskeautomobiler frem i gadebilledet. Det skal være sket i februar 1908, og et par af dem er bevaret for eftertiden – kørende – i de to Århusfilm »Den sorte drøm« med Asta Nielsen og »En hjemløs fugl« med Marie Niedermann. På billederne ser man, at de er forsynet med taxametre. Tilladelse hertil blev for såvel heste- som bildrosker givet i 1905. I sit 25 års jubilæumsskrift fra 1949 skriver Århus Taxa, at dette selskabs oprettelse fandt sted i mangelperioden efter 1. verdenskrig – ja måske endog var et resultat af vanskelighederne. Det er nok rigtigt; men det er mærkeligt, at det ikke af selskabets arkiv fremgår, at der må have været i al fald mindst ét tidligere. At dette har været tilfældet, kan ses f. eks. i 1913, da bystyret nægtede at ophæve den månedlige afgift på 5 kr. pr. vogn. Forhandlingerne herom blev ført med *Taksameter-Automobilforeningen*

I krigsårene kom takstpolitikken, på grund af forsyningsforholdene, naturligvis til at spille en særlig rolle. Allerede i oktober 1914 kunne man ikke enes om, hvor meget benzinen var steget. Taksameter-Automobilforeningen bad om forhøjelser, der ville betyde en fordobling af priserne. Jacob Jensen, der fra Arbejdernes Produktionsforening var sagkyndig handelsmand, oplyste, at benzinprisen nu lå 30 % over, hvad den havde været før krigen, men at den havde været oppe

på 50 %. Da formanden hertil bemærkede, at vognmændene påberåbte sig en stigning på fem gange førkrigsprisen, enedes man hurtigt om den afvisning, politimesteren havde foreslået. En anden detalje fra krigstiden var oprettelsen i 1916 af en automobilkaperkørselslinje mellem Vesterbro Torv og Åbyhøj. 1920 fik man den første drosketelefon, der blev placeret »syd for Domkirken«. Af en ny takstafale fra december 1923 fremgår det, at der nu var 11 holdepladser til 33 biler – samt at det fremtidigt skulle være dyrere at være mere end to i vognen. Denne bestemmelse er ikke så mærkværdig, som den ser ud til; den skulle blot stimulere benyttelsen af droskerne.

Oprettelsen af Århus Taxa i 1924 snarere skærpede konkurrencen end dæmpede den. Droskekørselen havde hidtil været baseret på enkeltfirmaer – bortset fra den ukendte rolle, som Taksameter-Automobilforeningen havde spillet. Den nye koncentration trak nye fronter op. Dens basis var endnu en forening, »Foreningen af Automobildroskeejere«, der stod bag den ovennævnte takstafale og indretningen af de såkaldte »frie holdepladser«, holdepladser, hvor alle kunne afvente tur. Tidligere havde en vognmand været bundet til en bestemt plads. Ikke alle gik med i Taxa eller kunne komme med; »Lillebilforeningen af juni 1924« var formentlig en af de nye fronter, ligesom også »Nordre Lillebilcentral«. Og sammenslutningen af de to samt et par enkeltfirmaer i 1927 til »Ringbilen« var endnu en front. »Ringbilen« fik i øvrigt sin eksistens igennem en ret urolig sejlads; men den

fik i årenes løb tilslutning af adskillige lillebilcentraler, således at kun ganske enkelte ved 25 års jubilæet 1952 stod udenfor. Det afgørende stridspunkt de to former, taxa og lillebil, imellem er den frie hyreret. Enorme spektakler med veludfoldede korporligheder er forekommet, og dog er vel ingen bestemmelse som netop den frie hyreret overtrådt af lillebilerne. »Ringbilen« og andre selskaber søgte gang på gang at bryde Taxas monopol, men uden held – selv om selv byrødder fandt det irriterende ikke at kunne råbe en passerende tom lillebil an. I juni 1931 forsøgte »Ringbilen« at være snu ved at bede om at måtte optage passagerer på søn- og helligdage i skovene og ved Kalundborgfærgeren. Ideen var god nok. Det var om at få brudt en breche. Til en byrådstilhængers påstand, at mange af Taxas vogne var så dårlige, at de burde kasseres til fordel for lillebilerne, svarede en modstander, at det måske kunne være rigtigt nok, men at de, som ønskede at køre i luksusvogne jo bare kunne leje en sådan. Et nyt forsøg med en ny fidus blev gjort året efter: ansøgning om tilslutning til at optage passagerer på tilbagekørsel efter endt tur. Resultatet blev dog bestandig det samme – afslag. Først 1934 fik man held med sig: Søndag den 1. juli var der fri hyreret overalt i byen. Det var dagen for afsløringen af monumentet i Mindeparken, og det blev »herlig én sommernat, men så heller aldrig mer«.

– i al fald ikke i 30'erne! For under krigen måtte man give efter, således at alle gengas-drevne lillebiler fik fri hyreret ved hjemkørsel. Bagefter søgte Århus Taxa tilbage til førkrigs-

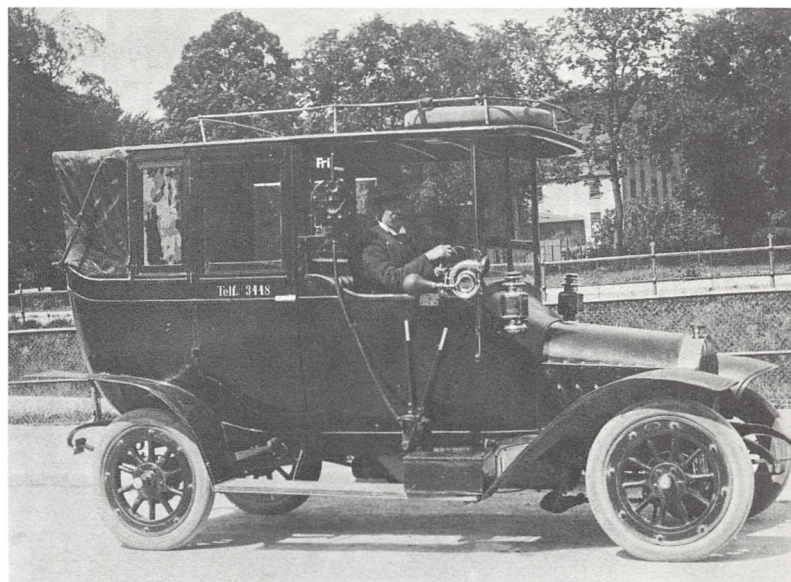
forholdene; men afviklingen blev trukket i langdrag, fordi man i samarbejde med Esbjerg, Odense, Randers, Ålborg og Købstadforeningen søgte en helt ny ordning, som endnu ikke var nærmere præciseret. Bestemmelsen for lillebilerne fik i 1950 den tilføjelse, at optagelse af passagerer ikke måtte finde sted inden for en afstand af 100 meter fra en taxaholdeplads. Hertil udtalte borgmester Unmack Larsen fromt, at det da var et håbe, at reglen med de 100 m kunne praktiseres.

En afgørende udvikling var nedsættelsen i 1952 af et særligt droskeudvalg. Det skulle bestå af rådmanden for magistratens 2. afdeling som født formand, desuden to byrådsmedlemmer, en repræsentant for politiet, Taxas formand, lillebilernes formand og formanden for chaufførernes fagforening – og det skulle tage sig af alle spørgsmål vedrørende hyrevognskørsel. Et problem, som dette udvalg i de første tre-fire år drøftede på næsten hvert eneste møde, var forholdet mellem Taxa og Ringbilen. Der var to muligheder: en sammenslutning eller Ringbilens ændring til et rigtigt droskeselskab. Det første var det ideelle, det sidste det mulige. Ændringen blev gennemført i 1956. Årsagen hertil var igen gennemførelsen af en ny færdselslov 1955 – en lov, der knæsatte den frie hyreret, i øvrigt vist til stor forbavselse for alle undtagen den del af kunderne, der havde svært ved at følge skænderierne, og som ærgrede sig over, at man ikke kunne række hånden op for enhver tom hyrebil, der passerede. Motiveringen for koncessionen var nu og havde altid været god nok. Der

skulle være kørsel, så der kunne leves af det – og det kunne man ikke, hvis en horde af pirater blev sluppet løs på gaderne (piraterne var deltidstaxierne). At man kunne kræve privilegier for at underkaste sig offentlig kontrol, var et andet argument. Det var også godt nok, selv om velsagtens også piraterne var villige til at lade sig kontrollere, og så var man lige vidt. Og det var man i øvrigt alligevel, for den nye lov *gav* altså fri hyreret.

Hvor svær den berømte kommunikationskløft kan være at overskride, derom vidner en klage til byrådet, som droskechaufførernes klub indsendte i maj 1957: Chaufførerne besværede sig over, at Taxa måtte dele kørslen med Taxa-Ringen, og at der stadig dukkede nye konkurrerende selskaber op. Man ønskede garanti for, at der ikke fremtidig blev givet selskaber eller enkeltpersoner rettigheder på bekostning af chaufførernes erhverv ved Århus Taxa. Det må undre, at ingen fandt på at fortælle klagerne – før de sendte deres brev – at de her var inde på områder, som byrådet ingen indflydelse havde på. Rådmand Åge Marcher bemærkede ved forelæggelsen, at adressen var Folketinget, men beklagede i øvrigt som flere andre den nye ordning.

Hovedparten af de konkurrerende selskaber, chaufførerne nævnedes, var et nyt fænomen i gadebilledet, den såkaldte minitaxi: En lille, driftsbillig vogn, som kunderne skulle »mave« sig ind og ud af, men som til gengæld både startede billigt og kørte adskilligt længere på ørerne, end man hidtil havde været vant til. Det er ikke for meget sagt, at minitaxierne blev en kæmpesuc-

Automobildroske i Louisegade o. 1913.
I baggrunden på den anden side af åen bygninger
fra Århus Mølle. Drosken er monteret med taxameter,
der skimtes – uden på bilen – til venstre for
chaufførens hoved. Fri-»flaget« er oppe.
(Postkort i den lokalhistoriske samling på hovedbiblioteket).

ces – og en ligefrem trussel mod de gamle koncessionerede selskaber. I 1961 begyndte byrådet så småt at røre på sig, og man vedtog en henstilling til Købstadsforeningen om at søge udvirket en lovændring, der gav kommunalbestyrelserne mulighed for at begrænse antallet af hyrevogne. Det blev nu ikke til noget; men til

Vil De se Aarhus By og dens
smukke Omegn? Benyt Taxa!
Store, nye og bekvemme Vogne,
erfarne og stedkendte Chauff-
- - - fører. - - -

Aarhus Taxa

TELF. 6500

Vil De til Silkeborg, Ebeltoft
- eller besøge de historiske
Herregaarde eller Slotte i Midt-
jylland? - - Benyt Taxa!

Et Uddrag af Taxa's Turistture.

Slottene Clausholm—Gl. Estrup—Rosenholm.

Randers Landevej—Thomasmind—Spørring—Clausholm—Mygind—Gl. Estrup—Rosenholm—Løgten—Aarhus.

Varighed ca. 6 Timer. Pris Kr. 5,00 pro persona.

Djurslands Herregaarde.

Grenaa Landevej—Løgten—Rosenholm—Gl. Estrup—Løvenholm—Vivild—Møjgaard—Benzon—Grenaa—Kolindsund—Gl. Ryomgaard—Thorsager Rundkirke—Uggelbølle—Aarhus.

Varighed ca. 10 Timer. Pris Kr. 8,00 pro pers.

Djursland og Mols.

Randers Landevej—Vosnasgaard—Kale Hovedgaard—Møllerup—Aalsø Kirke—Katholm—Glatved Stenbrud—Rugaard—Jernhatten—Hyllested Skovgaard—Holme (Udsigt over til Øen Hjelm)—Draaby Kirke—Ebeltoft Vig—Haalen—Fuglsø—Knebel—Rønde—Aarhus.

Varighed ca. 10 Timer. Pris Kr. 8,00 pro pers.

Egnene ved Mariager Fjord

Randers Landevej—Randers—Mariager—Hadsund—Øster Tørslev—Gjessinggaard—Støvninggaard Kloster—Randers—Aarhus.

Varighed ca. 10 Timer. Pris Kr. 8,00 pro pers.

Mols rundt og Ebeltoft.

Løgten—Rønde—Kale—Egens—Stabelhøjene—Agri—Runddyssen—Knebel—Vistoft—Begtrup Vig—Ryes Skanser—Fuglsø Kro—Bogensholm (Spadsretur op i Haalen)—Ebeltoft—Femmellet—Aarhus.

Varighed ca. 7 Timer. Pris Kr. 6,00 pro pers.

Gjern Bakker—Silkeborg—Salten Langsø—Himmelbjerget.

Viborg Landevej—Søbyvad Kro—Gjern Bakker—Silkeborg—Virkland—Salten Langsø—Gl. Rye—Himmelbjerget—Skanderborg—Aarhus.

Varighed ca. 7 Timer. Pris Kr. 7,00 pro pers.

Turene arrangeres paa bestemte Dage i Sæsonens Løb, hvorom der bliver averteret i Dagspressen. De samme Ture kan arrangeres for private Selskaber og Turister.

Forlang Tilbud og Oplysninger hos **Bennett, St. Torv 6, Tlf. 4661**, eller hos **Taxa, Tlf. 6500**, samt hos Taxa-Førerne.

I mange magre kørselsår foranstaltede Aarhus Taxa turistture i byens opland. Hvor udbygget det var, ses på disse sider fra 1929.

At stederne nogenlunde er de samme som i dag bør måske ikke undre - men alligevel: Det er altså ikke på alle områder, forandringen rider hurtigt. (Fra Turist-Vejviser for Aarhus og Omegn 1929).

Ejers Bavnehøj.

Skanderborg Landevej—Hørning—Stilling Sø—Skanderborg—Tebstrup—Ejers Bavnehøj—Wrold—Aarhus.

Varighed ca. 4 Timer. Pris Kr. 4,50 pro pers. incl. Kaffe.

Det historiske Emborg.

Silkeborg Landevej—Høver—Nørre Vissing—Sophiedal—Jaungyde—Emborg—Alken—Skanderborg—Aarhus.

Varighed ca. 4 Timer. Pris Kr. 5,50 pro pers. incl. Kaffe.

Himmelbjerget og Silkeborgegnen.

Silkeborg Landevej—Bakkerne ved Sejs—Nord om Juel Sø—Laven—Alling—Ry—Himmelbjerget—Syd om Mosse—Vorvadsbro—Vorlædegaard—Fuldbro Mølle—Skanderborg—Stilling Sø—Aarhus.

Varighed ca. 7 Timer. Pris Kr. 5,25 pro pers.

Frijsenborg og Hammel.

Randers Landevej—Lisbjerg Bro—Søften—Hinnerup—Norring—Foldby—Frijsenborg—Hammel—Fuglsang—Lading—Hasle—Aarhus.

Varighed ca. 4 Timer. Pris Kr. 4,00 pro pers. incl. Kaffe.

Saxild Badehotel.

Odder Landevej—Skaade—Flejtstrup Kirke—St. Noer (Udsigt over Norsminde Fjord)—Saxild Badehotel—Rørth—Ødder.

Varighed ca. 3 Timer. Pris Kr. 3,50 pro pers. incl. Kaffe

Kaløvig Badehotel.

Grenaa Landevej—Løgten—Segalt—Skovridergaarden—Rosenholm—Gl. Mørke—Kaløvig Badehotel—Uggelbølle—Rødkov—Aarhus.

Varighed ca. 3½ Time. Pris Kr. 4,00 pro pers. incl. Kaffe.

Jexendalen.

Viborg Landevej—Hasle—Bratrand—Aarslev—Skibby—Harlevsholms og Ludvigsholms Vandmøller—Pinds Mølle—Bering Bro—Hasselager—Aarhus.

Varighed ca. 3 Timer. Pris Kr. 5,00 incl. Kaffe.

gengæld fik de to droskeselskaber i 1963 lov til at udskifte indtil 50, senere 70 % af deres vognpark med minibiler. Også de blev en succes – og en besværlighed: Mange sure hoveder og knubbede ord måtte man tåle fra kunderne, når der f. eks. ved Banegården ikke var minivogne til alle. Begrebet udviklede sig i øvrigt ganske interessant, idet egenvægten for en »stor« vogn blev sat så højt som til 1150 kg. Det betød, at mange vogne til fire passagerer kunne køre til minitakster. Næsten parodiske blev forholdene, da visse miniselskaber anskaffede Mercedesvogne og lod *dem* køre til den billige takst – og tvang Taxa til at gøre det samme (siden 1964 havde byen på ny kun ét droskeselskab, idet Århus Taxa og Taxa-Ringen omsider blev enige om en sammenslutning). Langsomt steg taksterne dog, og ved den seneste nyordnings ikrafttræden 1. januar 1974 var der kun et par egentlige miniselskaber tilbage. De øvrige var gået med i Taxa, som forresten også forstadsfirmaerne havde gjort det efter kommunesammenlægningen 1970. Det vigtigste i det nye system er, at alle, der kører, skal have koncession og være underkastet koncessionens regler. Det betyder piraternes forsvinden, og det var den bedste jubilæumsgave, Taxa kunne få i sit 50 års jubilæumsår – hævdede formanden i januar. Kunder med en *opfattelse* af disse spørgsmål vil støtte ham heri; men mindst lige så mange vil jævnt hen være ligeglade: Bare man kan få en hyrevogn, når man har brug for det!

F. H. L.

Døde i 1973

Agerbæk, Poul P.

(22. januar 1902–21. april 1973).

Rådgivende ingeniør i Århus
1941–73.

Alstrup, Christian

(25. juni 1893–31. maj 1973).

Vognmand i Mejlbj 1924–67;
formand for Århus Omegns Fragt-
og Vognmandsforening 1935–65;
medlem af Todbjerg-Mejlbj Sogne-
råd 1933–37.

Andersen, Christian

(20. august 1893–29. december
1973).

Sportsjournalist; ansat ved Aarhus
Amtstidende 1927–57; medarbejder
ved Politiken, Idrætsbladet og Pres-
sens Radioavis.

Balslev, Thekla

(19. september 1881–1. juli 1973).
Lærer ved N. J. Fjordsgade Skole
1911–46; overlærer 1946–49.

Berthing, Ludvig

(18. marts 1885–5. september 1973).

Stationsforstander i Silkeborg 1943–
52; ansat ved DSB, Århus, 1910–43.

Bodilsen, Johannes

(25. juni 1897–30. september 1973).

Maskinarbejder hos A/S Frichs;
foldboldleder i AGF.

Bornø, Ove

(7. juli 1882–5. september 1973).

Møbelarkitekt i Århus 1916–73;
formand for Århus Tekniske Læ-
rerforening 1939–43.

Busch-Sørensen, Aage

(6. februar 1894–16. juni 1973).

Statsautoriseret revisor; leder af Re-
visions- og Forvaltnings-Institutets
Jyllandsafdeling 1921–31; direktør
for A/S Revisionskontoret i Århus
1931–45; selvstændig revisionsvirk-
somhed 1945–66.

Christensen, Arthur,

(22. december 1890–18. august
1973).

Sagfører i Århus 1918–34; lands-
retssagfører for Sagfører-Auktioner-
ne 1945–57.

Christensen, Morten,

(10. september 1892–2. september
1973).

Ejendomsmægler i Århus 1936–66;
formand for Dansk Ejendomsmæg-
lerforenings 8. kreds 1940–49.

Christiansen, N. K.

(17. juni 1890–14. september 1973).

Kriminalassistent; leder af Krimi-
nalpolitiet i Vibj 1922–60.

Christiansen, Thorvald

(8. januar 1883–23. september
1973).

Rådhusbetjent i Århus 1940–53;
Danmarks mester i længdespring
1907.

Cortes, Axel,

(16. maj 1890–21. februar 1973).

Afdelingsingeniør; ansat ved Århus
Oliefabrik 1915–60.

Dahl-Jensen, Knud

(8. november 1911–19. maj 1973).

Proprietær; ejer af Kolkærgård
1937–73; formand for Århus Krea-
tur-Eksportforening og De Samvir-
kende Danske Kreatur-Eksportfor-
eninger.

Dal, Hans A.

(11. september 1879–18. juli 1973).
Sagfører i Århus 1911–19; overretssagfører 1919–28; adm. direktør i Jydsk Land-Hypotekforening 1933–57; formand for Livsforsikringselskabet Jylland 1935–61, for Arbejder Spare- og Lånecassen 1936–52; medlem af Holme-Tranbjerg Sogneråd 1933–37; sognerådsformand 1943–46.

Dam, Chr.

(28. oktober 1891–10. maj 1973).
Kunsthändler; leder af Århus Kunst-Galleri 1955–72; redaktør af Århus Vejviser 1954–63.

Dam, E. J.

(10. februar 1903–5. juni 1973).
Trafikkontrollør; ansat ved DSB, Århus, 1948–71.

Damgaard-Pedersen, P.

(22. juli 1891–17. juli 1973).
Manufakturhandler; indehaver af Kjole-Lageret, Store Torv 15, 1938–73.

Dich, Oskar

(11. september 1894–11. december 1973).
Købmand i Malling 1922–64.

Eld, Hans Chr.

(24. november 1893–30. april 1973).
Godsekspeditør; ansat ved DSB, Århus, 1950–61.

Elmquist, Frede

(6. november 1898–6. september 1973).
Direktør for Århus Dampvaskeri og Renseri 1937–73.

Eriksen, Ove

(24. marts 1913–14. december 1973).
Guldsmedemester i Århus 1933–73; sølvvarefabrikant.

Fanger, Svend Aage

(5. september 1897–16. november 1973).
Civilingeniør; direktør for A/S Århus Emballagefabrik 1928–73; formand for Århus Industriforening 1954–71; medlem af folketinget 1953–71.

Fog-Petersen, F.

(24. september 1885–28. januar 1973).
Sognepræst ved Skt. Lukas Kirke 1923–55.

Frandsen, Folmer M.

(1. september 1899–6. maj 1973).
Politiassistent; ansat ved Århus Politidistrikt 1930–66.

Frostholm, Henry

(21. marts 1905–13. februar 1973).
Bankfuldmægtig; ansat i Aarhus Privatbank (Den Danske Provinsbank) 1927–73; medlem af Århus Byråd 1950–54.

Grostøl, Alf

(6. juli 1912–20. juni 1973).
Forfatter og forlægger; medindehaver af forlaget Grevas 1966–73.

Halkier, Otto

(15. januar 1892–28. juni 1973).
Viceskoleinspektør; ansat ved Samsøgades Skole 1916–61.

Hammer-Sørensen, Erik

(3. september 1902–21. januar 1973).
Civilingeniør; administrerende direktør for A/S Bruun & Sørensen 1937–72; kirkeværge for Århus Domkirke.

Hansen, Kurt

(12. december 1914–19. marts 1973).
Direktør for Vesterbro Trælsthandel 1953–73.

Hansen, Peter

(7. september 1896–20. november 1973).
Fotograf i Århus 1930–72; indehaver af Atelier Sct. Paul, M. P. Bruuns Gade 56.

Hansen, Svend Rud

(15. juni 1911–29. april 1973).
Fabrikant; direktør for Hansac Plastic A/S.

Hastrup, Frits

(29. november 1909–13. oktober 1973).
Afdelingsleder; ansat ved Århus Universitets geografiske institut 1955–73.

Hjortshøj, Henry

(22. maj 1912–16. august 1973).
Vognmand i Vejlbj; ejer af Løgtengården 1960–73.

Holm-Pedersen, Erik

(8. maj 1913–18. november 1973).
Øjnlæge i Århus 1952–73.

Holt, Jens

(5. december 1904–18. september 1973).
Docent i sammenlignende sprogvidenskab ved Århus Universitet 1938–45; professor 1945–73.

Holtehus, Carl

(17. juni 1903–28. maj 1973).
Restauratør; indehaver af Tempobaren i Nørre Allé 1938–53; leder af Jydsk Teknologisk Instituts restauration og elevpension 1953–69; formand for Frelsens Hærs Hjælpebrigade.

Hutzelsider, Hubert

(28. juni 1906–5. april 1973).
Pressefotograf; ansat ved Aarhus Stiftstidende 1947–56, ved Jyllands-Posten 1956–72.

Hviid-Larsen, E.

(26. juni 1894–4. november 1973).
Forsikringsdirektør; ansat i Det Gjensidige Forsikringsselskab Danmarks Århus-afdeling 1916–64.

Høegh, Nina

(1. januar 1888–26. april 1973).
Maler; gift med professor Jørgen Pedersen.

Høilund-Carlson, Axel

(10. marts 1879–6. marts 1973).
Købmand i byggebranchen 1922–55.

Jacobsen, Anna Katrine

(30. marts 1898–22. oktober 1973).
Medindehaver af Niels Peters Kro i Solbjerg 1944–68; biografejer i Malling 1968–73.

Jakobsen, Knud Axel

(23. september 1898–3. oktober 1973).
Urmager i Århus; indehaver af urmagerforretningen Herm. E. Jakobsen & Søn 1936–67.

Jarding, Julius

(12. september 1883–7. december 1973).
Sagfører i Århus 1908–33; landsretssagfører 1933–35; formand for Chokoladefabrikken Elvirasminde 1943–57.

Jensen, Ingemann

(15. januar 1902–18. juni 1973).
Mejeribestyrer på Aldrup Andelsmejeri ved Tiset 1935–63.

Jensen, Jens E.

(10. juni 1907–22. november 1973).
Slakteriarbejder; formand for Lager- og Pakhusarbejdernes Fagforening i Århus 1965–68.

Jensen, Maximillian

(17. juni 1888–9. november 1973).
Maler ved DSB; medlem af Holme-Tranbjerg Sogneråd 1940–46.

Jensen, Niels Peder

(30. august 1911–15. september 1973).
Vognmand i Højbjerg 1946–73; formand for Holme-Tranbjerg Vognmandsforening.

Jordal, Bjarne

(14. april 1915–25. januar 1973).
Læge i Århus 1960–68.

Junker, Holger N.

(1. august 1913–4. juli 1973).
Politiasistent; ansat ved Århus Politidistrikt 1940–59; leder af Civilforsvarskontoret.

Juul-Andersen, Bjarne

(22. juli 1910–26. juli 1973).
Læge i Brabrand 1950–73.

Jæger, Henrik G.

(27. marts 1893–23. januar 1973).
Pengeskabsfabrikant; leder af M. H. Jæger A/S 1924–73.

Jønsson, Achton

(6. marts 1892–3. september 1973).

Direktør; ansat i Otto Mønsted A/S 1926-47, i A/S Margarine-Compagniet MC 1947-60.

Jørgensen, Folmer

(5. marts 1915-3. november 1973). Ekspeditionssekretær; ansat ved Aarhus Kommunale Værker 1941-73.

Jørgensen, Karl

(28. februar 1897-10. november 1973).

Ejer af Kaaesgård i Geding 1920-69; formand for De Forenede Mejerier 1945-68; medlem af Tilst-Kasted Sogneråd 1946-54.

Kier, Knud

(30. marts 1889-13. marts 1973). Landsretssagfører i Århus 1921-73; formand for Thomas Ths. Sabroe & Co., Jernstøberiet Dania, Brødrene Kier A/S, Anthon Christensen A/S og Simonsen & Weels Eftf.; formand for Rømerfondet, Århus Retshjælp for Ubemidlede og Juridisk Forening i Århus.

Kristensen, Niels Peter

(8. december 1895-26. juli 1973). Skomagermester i Århus 1922-62; oldermænd for Århus Skomagerlaug.

Kaaber, Armand

(30. april 1887-8. maj 1973). Musikhandler og musikforlægger i Århus 1912-58.

Larsen, Alfred M.

(11. april 1907-22. juli 1973). Bogtrykker, direktør; ansat ved Aarhus Amtstidende 1930-57.

Lauersen, J. P.

(15. februar 1891-16. oktober 1973).

Murermester i Lystrup 1919-69.

Lundbæk, Dorrit

(14. april 1917-13. juli 1973). Amanuensis i kunsthistorie ved Aarhus Universitet.

Lützhøft, Walther

(3. maj 1905-2. juni 1973). Møbelpolstrer og musiker i Århus.

Madsen, Ejner

(13. januar 1908-26. februar 1973). Kranfører; formand for havekolonierne Kirkevængen og Grænsen; kredsformand for Kolonihaveforbundets 3. kreds.

Madsen, Frederik Aabye

(17. maj 1890-5. marts 1973). Savværksejer i Malling 1917-66.

Madsen, Hans Vesthy

(8. oktober 1905-11. marts 1973). Ingeniør i Århus 1938-73.

Madsen, Jens

(17. juli 1882-14. juli 1973). Skomagermester i Århus 1909-52; formand for SUF, for Borgerforeningen og for Frederiksbjerg Atletklub; formand for Ligningskommissionen; skatterådsformand.

Malta-Müller, O.

(29. oktober 1894-25. august 1973). Amtsfuldsmægtig i Århus 1926-64.

Morrud, Ejner

(6. august 1915-5. februar 1973). Afdelingsingeniør; ansat på stadsingeniørens kontor 1948-73.

Møller, Harald

(11. august 1903-22. januar 1973). Ingeniør på stadsingeniørens kontor 1931-40; brandchef i Århus 1940-50; korpschef i Civilforsvarskorpset 1950-68; chef for Det Danske Spejderkorps' Århus-division 1936-47.

Nielsen, Chr. P.

(4. september 1881-9. januar 1973). Afdelingsingeniør; ansat hos A/S Frichs 1903-53.

Nielsen, Johannes

(31. januar 1888-13. april 1973). Øjnelæge i Århus 1926-46.

Nielsen, Jørgen G.

(28. september 1920-22. august 1973). Tandlæge i Århus 1952-73.

Nielsen, N. P.
(16. juli 1880–4. november 1973).
Karetmager i Mejlby 1905–38;
medlem af Todbjerg-Mejlby Sogneråd
1907–22, af Randers Amtsråd
1935–50, af Folketinget 1938–39,
af Landstinget 1942–52.

Nielsen, Niels
(8. marts 1888–4. november 1973).
Driftsingeniør; ansat ved Århus
Oliefabrik 1914–62; medlem af Holme-Tranbjerg Sogneråd 1933–37, af
Århus Amtsråd 1950–62.

Olsen, Axel
(30. november 1887–2. juni 1973).
Overlæge ved Fødselsanstalten i
Jylland 1934–55; professor i obstetri-
k og gynækologi ved Århus Uni-
versitet 1953–55.

Pedersen, Axel P.
(3. maj 1888–27. juni 1973).
Missionær i Sudan 1920–37; resi-
derende kapellan i Viby 1940–58.

Pedersen, Jenny Margrethe
(15. juni 1887–6. august 1973).
Lærer ved Valdemarsgades Skole og
Læssøesgade Skole 1916–32; vice-
skoleinspektør 1932–57.

Pedersen, Jørgen
(28. juli 1890–11. november 1973).
Professor i nationaløkonomi ved

Århus Universitet 1936–60; for-
mand for Jydsk Nationaløkonomisk
Forening 1936–50.

Petersen, Arne Juhl
(28. februar 1910–28. februar
1973).

Lektor; ansat ved Århus Katedral-
skole 1934–73.

Petersen, Emil Vesterskov
(14. august 1913–19. januar 1973).
Kontorchef; ansat ved Århus Be-
lysningsvæsen 1934–50, ved I/S
Midtkraft 1950–73.

Poulsen, Napoleon
(20. januar 1877–19. august 1973).
Færgemand og brandvagt i Århus
havn.

Poulsen, Richard
(8. juni 1908–2. februar 1973).
Afdelingsleder; ansat ved Mejeri-
kontoret 1934–73.

Poulsen, Hans
(1. september 1886–31. maj 1973).
Forfatter; bosat i Århus 1962–73.

Rogersen, Aage
(3. maj 1890–11. september 1973).
Tømremester i Malling 1936–73.

Rugholm, Thøger
(19. maj 1896–29. december 1973).

Sognepræst i Mårslet 1928–63;
provst i Hads-Ning Herreders Prov-
sti 1933–63; lærer ved Testrup Høj-
skole.

Scheel-Krüger, Axel
(29. marts 1895–15. juli 1973).
Assurandør i Århus 1924–65.

Steffensen, Hans Chr.
(25. juli 1881–1. december 1973).
Gasværksbestyrer i Brabrand 1912–
50.

Stenov, Ejnar K.
(3. maj 1889–28. juni 1973).
Sparekassedirektør; ansat i Arbej-
der Spare- og Lånkassen 1903–59.

Stær, J. Hostrup
(4. december 1884–4. august 1973).
Apoteker; indehaver af Abyhøj
Apotek 1939–59.

Sørensen, Anthon
(15. juni 1897–21. juli 1973).
Landpostbud i Holme 1919–28,
i Tilst 1928–51; medlem af Tilst-
Kasted Sogneråd 1933–70; sogne-
rådsformand 1942–70; formand for
Århus Amts Sognerådsforening.

*Sørensen, Marie (Ane Marie Kir-
stine Petersen f. Daugaard)*
(29. juli 1891–25. februar 1973).
Glargmester i Århus 1939–66.

Sørensen, Olaf E.

(11. august 1888–17. november 1973).

Afdelingsingeniør; ansat ved Centralværkstedet i Århus 1929–38, 1941–58.

Thomsen, Thomas

(23. september 1885–17. januar 1973).

Forvalter i auktionsfirmaet Nellemann & Thomsen.

Thomsen, Thomas

(21. november 1879–13. marts 1973).

Mejeribestyrer; leder af Malling Andelsmejeri 1910–50.

Torp, Kai

(17. april 1896–6. august 1973).

Billedskærmester i Århus 1929–73; oldermann for Århus Billedskærrelaug 1936–73; formand for Dansk Provins-Billedskærerforening 1943–61, for Århus Håndværkerforening 1954–64.

Tørsleff, Aage V.

(25. november 1899–11. februar 1973).

Direktør; leder af Reklamebureauet Weber & Sørensen 1930–60.

Uldall, Helmer

(2. oktober 1896–3. juni 1973).

Sagfører i Århus 1929–45; landsretssagfører 1945–73.

Veggerby, N. E.

(23. december 1903–7. november 1973).

Kontorchef; ansat i Handelsbanken i Århus 1932–70.

Vestergaard, Jens

(12. juni 1886–10. august 1973).

Lærer ved Valdemarsgades Skole 1914–46; overlærer 1946–51.

Willumsen, Gregers F.

(1. oktober 1896–31. oktober 1973).

Sektionsingeniør ved 9. banesektion i Århus 1949–66; formand for Dansk Ingeniørforenings Århus-afdeling 1954–57.

Villumsen, Henry Boye

(19. juni 1915–5. september 1973).

Murermester i Risskov 1950–73.

Windeløv, H. H.

(25. oktober 1891–30. januar 1973).

Revisor i Århus 1930–73; distriktsleder for FDFs 10. distrikt.

Voeler, Jørgen

(17. august 1891–24. oktober 1973).

Forfatter, redaktør; ansat ved Aarhus Amtstidende 1918–65.

Øllgaard, Karen

(4. august 1924–23. juni 1973).

Afdelingsbibliotekar; ansat ved Aarhus Kommunes Biblioteker 1957–73.

Navneregister

Ved Frode Hørlyk

Abildgade, 10
Achen, E., arkitekt, 120
Adventskirken, 40
Afholdsbladet, 114
Agerbæk, Poul P., rådgivende
ingeniør, 144
AGF, 19, 89, 90, 91
Ahrons, Steen, cand. med., 62
ATA, 89, 91
Albertsen, Kr., folketingsmand, 13
Alstrup, Christian, vognmand, 144
AMC Maskincompagni, 34
Andersen, Anders, folketingsmand,
105
Andersen, Christian, journalist, 144
Andersen, C. M., forstander, 62
Andersen, D. Kjær, bogtrykker, 62
Andersen, H. C., digter, 110
Andersen, Harald Westergaard,
fhv. folketingsmand, 105
Andersen, Josefine, fru, 116
Andersen, Jul., fabrikant, 138
Andersen, Kim, lektor, 62
Andersen, Louis C., journalist, 114
Andersen, Peter, kunstdrejer,
76-77
Andersen, Viggo, oberstløjtnant, 62
Andersen, V. F. Donnerup, kunst-
drejer, 77
Andreasson, Marie, præst, 62
Andresen, Svend, A/S, snedker- og
tømrerfirma, 33

Ankers Gade, 26
Anne Dorte, fiskekutter, 23
Anneksskolen, 33, 62
AOF, 13
ARA, rokklub, 90
Arbejder Spare- og Lånkassen
for Århus og Omegn, 61
Arbejdernes Fællesorganisation,
23, 46
Arbejdernes Landsbank, 122
Arbejdernes Produktionsforening,
139
Arbejdsformidlingen, 35
Arbejdsretten, 13
Arentoft, John, folketingsmand, 105
Arkitektskolen i Århus, 64
Arosia Jazzmen, 31
Arosiade, 87
Asger Jorns Vej, 28
Ask Højskole, 20
ASV, volleyballklub, 91
Asylvej, 33
Atlas A/S, 55
Auken, Svend, folketingsmand,
46, 104
AUS, basketballklub, 91
AUT, Århus Unge Tonekunstnere, 81
Axel Gruhns Vej, 33

Bajsens Manufakturhandel, 13
Balslev, Thekla, overlærer, 144

Banegårdspladsen, 44, 115, 117,
118, 124, 138
Bang, Andreas, skovfoged, 62
Bang Tove, skuespillerinde, 70, 71
Barndorff-Nielsen, Ole, lektor, 62
Baunsgaard, Bernhard, folketings-
mand, 104
BBC Northern Symphony Orchestra,
36, 82
Bellevue-Hallen, 90
Bendix, Per, folketingsmand, 104
Berg, Gunnar, komponist, 81
Bernhard, Carl August, universitets-
adjunkt, 62
Berthing, Ludvig, stationsforstander,
144
Betzer, Edward og Mogens,
biografdirektører, 39
Bichel, Peter, læge, 62
Bikuben, sparekasse, 27, 64
Bilka, supermarked, 58
Bille, Mogens, overlæge, 62
Biografen, 44, 98, 100-101, 102
Birn, Herluf, lektor, 62
Bispetorvet, 115, 120, 124
Bjerg, Henning, forretningsfører,
62
Bjødstrupvej, 38
Blach Petersen & Harbo, arkitekt-
firma, 12
B-Line Container Service A/S,
20
Blixen, Karen, forfatterinde,
35, 93
Blæsbjerg & Co., skibsagentfirma,
20
Blå Busser, De, 17, 23
Bodilsen, Johannes, maskinarbejder,
144
Boland, Holger, operasanger, 80, 81
Borge, Victor, entertainer, 23, 83
Borggade, 22
Borgmestergården, 19
Bornø, Ove, møbelarkitekt, 144
Borrebækken, 19

- Botanisk Have, 24, 28
 BP, oileselskab, 59
 Brabrand, 12, 13, 14, 15, 19, 20,
 24, 25, 26, 28, 33, 34, 40, 41, 43,
 132, 135
 Brabrand Boligforening, 25, 30,
 38, 64, 65
 Brabrand-Busserne, 17
 Brabrand og Omegns Avis, 13
 Brammer, Max, overlæge, 111
 Brammers Gade, 9, 43, 45, 46
 Brita Leth, sejskib, 50–51
 Brobjergskolen, 28
 Brolægningudvalget, 112
 Bruun & Sørensen A/S, ingeniør-
 firma, 9, 38
 Bruuns Bro, 26
 Bruuns Gade, 23–24, 25, 30, 43,
 120
 Brøbech, urmagerfirma, 29
 Brøgger, Kristian M., hospitals-
 inspektør, 62
 Brønsholm, Anette, løber, 89
 Buchtrup, P. A., kolonialfirma,
 37
 Bureau Jydsk Adam, 120
 Buris Optik, 35
 Busch-Sørensen, Aage, statsaut.
 revisor, 144
 Busgadehuset, 41, 51
 Buus, Regin, præst, 62
 Buus Eft., Alfred, A/S, 26
 Byggefagenes Sammenslutning, 38
 Byggeselskabet Århus og Omegn,
 30
 Byhistorisk Udvalg, 97
 Bækkelund, 19
 Bøgholt, forsorgsinstitution, 71
 Børnenes Kontor, 116–117, 118
 Børnenes Kontors Pølsevogne, 111
-
- Cabana, restaurant, 43, 45
 Caridis, Miltiades, dirigent, 79
 CB, 91
- Centervej, 128, 129, 130
 Centralmejeriet, 48
 Centrums-Demokraterne, 47, 103–105
 Ceres, bryggeri, 26, 44, 47, 48, 56,
 65
 Chevron benzinselskab, 29
 Christensen, Arthur, landsretssag-
 fører, 144
 Christensen, Charlotte, mag.art., 62
 Christensen, H. P., borgmester,
 115
 Christensen, Hans Eiler, landsrets-
 sagfører, 62
 Christensen, Ib, folketingsmand,
 105, 106
 Christensen, Kaj Martin, lærer,
 62
 Christensen, Leo, redaktør, 62
 Christensen, Morten, ejendoms-
 mægler, 144
 Christensen, Olaf P., rådmænd,
 12, 13, 14, 15, 42, 130
 Christiansen, N. K. kriminal-
 assistent, 144
 Christiansen, Thorvald, rådhus-
 betjent, 144
 Cinema A og B, 38, 39
 Clausen, R. Frimodt, arkitekt, 25
 Clemens Bøger og Clemens Papir,
 42
 Clemmensen, Tove, museumsinspek-
 tør, 62
 Codan, forsikringsselskab, 129
 Cortes, Axel, afdelingsingeniør,
 144
-
- Dahl, Allan, ritmester, 119
 Dahl-Jensen, Knud, proprietær,
 144
 Dairi, sangerinde, 28
 Dal, Hans A., overretssagfører,
 direktør, 145
 Dalgas Avenue, 33
 Dalgården, 23, 24
- Dam, Chr., kunsthändler, 145
 Dam, E. J., trafikkontrollør,
 145
 Damgaard-Pedersen, P., manufak-
 turhändler, 145
 Damkjær, Andreas, havnedirektør,
 63
 Dana Tempo, 129
 Dania, jernstøberi, 55
 Danmarks Aktive Handelsrej-
 sende, 34
 Danmarks Journalisthøjskole, 20,
 37, 38
 Danmarks Kommunistiske Parti,
 23, 103–105
 Danmarks Radio, 19, 63, 67, 96, 97
 Dansk Andels Kulforretning, 59
 Dansk Flygtningehjælps Sprog-
 skole, 20, 21
 Dansk Historisk Fællesforening, 96
 Dansk Jersey, 46
 Dansk Kommunistisk Ungdom, 13
 Dansk Smalfilms Revy, 115
 Dansk Supermarked A/S, 129
 Dansk Typograf-Forbund, 62, 66
 Darre, Birgit, viceskoleinspektør,
 63
 Davis, Miles, jazzmusiker, 83
 Deep Purple, beatgruppe, 12, 47
 Deleuran, Gunnar, maskinarbejder,
 29
 Demokraten, 17, 28, 44, 65, 71
 Detailhandlerforeningen af 1913,
 25
 DFDS, 15, 27
 Dich, Oskar, købmand, 145
 Digterparken, 27
 Dinesen, Erling, arbejdsminister,
 23
 Discotheque Tordenskjold, 12, 27
 Ditzel, Meta, folketingsmedlem,
 104
 Dohm, Bent, byrådsmedlem, 12, 20
 Domkirkepladsen, 33
 Donsbeck, Finn, stud. mag., 63

Dreier, Per, kapelmester, 79
Droskeudvalget, 140
DSB, 27, 32, 132–136
Due, Otto Steen, lektor, 63
Dyreparken, Varna, 27, 40

Edwin Rahrs Vej, 14, 38
Egmont Studentergård, 26, 127,
128, 129, 130
Egå, 19, 20, 42, 132
Ejaas, Poul, sognepræst, 63
Eld, Hans Chr., godsekspeditor,
145
Elektrikernes Fagforening, 27
Ellekærskolen, 33, 41, 63
Elmholdt, Tage, redaktør, 63
Elmqvist, Frede, direktør, 145
Elsborg, Lars, reservelæge, 63
Elsted, 34
Elstedhøj, fritidshjem, 13
Elsted Skole, 23
Enggaard, Knud, folketings-
mand, 105
Erbs, Poul Børge, residerende
kapellan, 63
Erhardtsen, Aksel, skuespiller,
68, 69
Erhvervsarkivet, 96
Ericsson, L. M. A/S, telefonfabrik,
40
Eriksen, Hans Jørgen, videskole-
inspektør, 63
Eriksen, Ove, guldsmed, 145
Eskelund Losseplads, 14
Esso, 59
Eugen Warmings Vej, 119
Europaplads, 41, 133
Eusebio, teatergruppe, 45

Falck-Zonen, 10, 11, 31
Falk-Jørgensen, V. forstander, 63
Fanger, Svend Aage, civilingeniør,
145

FDB, 42, 129
FDM, 14
Federspiel, Per, fhv. folketings-
mand, 105
Fejerskov, Ole, professor, 63
Festugen, 71, 73, 74, 80, 82, 86,
90, 93
Filmugen, 96–97
Filtenborg, Chr., grosserer 138
Filuren, børneteater, 74
Finderupvej, 9
Finlandsgade, 14
Finsensgade, 28
Finsensgades Skole, 29
Finsten, Kurt, skoleleder, 20
Fischer, Margit, 1. reservelæge, 63
Fisker, Flemming, hammerkaster, 90
Fiskergade, 24, 25, 31, 41
Fiskerihavnen, 59
Fjerde Søforsikringsselskab,
31
Flyvbjerg, Gunnar, kaptajn, 50–51
FOF, 62, 63
Fogedretten, 16
Fog-Petersen, F., sognepræst, 145
Folkebevægelsen mod EF, 38
Folkebiblioteket, 19, 35, 48, 72
Folketeatret, 100–101, 102, 120
Folkeuniversitetet, 62
Folkets Forbrugerkomité, 16, 18
Forenede Trikotagefabrikker, De,
46
Foreningen af Automobildroske-
ejere, 139
Forhistorisk Museum, 13, 14, 32,
34, 35, 40
Forstadsbiograferne, 100
Fortevej, 133
Frandsen, Aage, folketingsmand,
104
Frandsen, Folmer M., politiassi-
stent, 145
Fredborg, Niels, cykelrytter, 90
Fredensgade, 15, 24, 42
Fredensvang, 19

Frederiks Allé, 12, 24, 112, 115
Frederiksbjerg Handels- og Hånd-
værkerforening, 114
Frederiksbjerg Ny Tidende, 13
Frederiksbjerg Torv, 35
Frederiksgade, 23, 28, 29
Frederikshøj Kro, 11
Fremskridtspartiet, 19, 103–105
Frichs A/S, 15, 34, 55
Friis, Mogens, godsejer, 108
Friis & Moltke, arkitektfirma,
12, 24, 93
Frijsenborg, 108
Frisko-Sol Is A/S, 25
Frostholt, Henry, bankfuldmæg-
tig, 145
Frydenlund, 49
Frydenlund-Centret, 25
Frydenlundskolen, 29, 46
Fuglebakken, 91
Fulden, 26
Funck, Grethe, inspektør, 94
Fyens Disconto Kasse, 61
Fysiologisk Institut, 66
Fødselsanstalten i Jylland, 62
Føtex, 76

Gabs, Jørgen, stadsdyrlæge, 63
Galerie Dierks, kunstgalleri, 94
Galten, 135
Gammelgaard, Lars P., byråds-
medlem, 26
Gammelgårdskolen, 46
Gammel Horsens Landevej, 26
Gamle By, Den, 9, 19, 26, 35, 36,
119, 124–125
Gede, Chr. V., folketingsmand,
105, 106
Geil, Georg Seeberg, sognepræst, 63
Gellerup-Centret, 40, 58
Gellerup Kirke, 38
Gellerupparken, 25, 30, 38, 46
Gellerup-Teatret, 74

- Germer, Peter, lektor, 63
 GF-forsikring, 35
 Glistrup, Mogens, advokat, 19
 Godthåbsgade, 29
 Gormsen, C., bygningsinspektør, 63
 Graven, 115
 Greco, Juliette, sangerinde, 17
 Grenå, 19
 Grenå-Banen, 132, 133, 134
 Grenåvej, 19, 20, 22, 41, 47, 127, 128, 129, 130, 132
 Grostøl, Alf, forfatter, 145
 Grünbaum, Henry, finansminister, 46, 104
 Grøfthøjparken, 35
 Grønløkkeskolen, 37
 Guirlanden, kunstsammenslutning, 94
 Guldalderklubben, 16
 Guldsmedgade, 76–77
 Gulf Oil, 58
 Güldenchrone, Christian Frederik, godsejer, 109
 Güldenchrone, Frederik Julius Christian, godsejer, 109
 Güldenchrone, Holger Emerentz, godsejer, 110
 Güldenchrone, Ove Christian Ludvig, godejer, 109–110
 Güldenchrone, Vilhelm godsejer, 107, 109
 Göteborg Allé, 46
 Göteborgs Store Teatern, 80
 Gågaden, 20, 31, 36, 43, 44, 118
-
- Hads-Ning Herreders Jernbane, 44, 61, 132, 133, 135
 Hadsten, 134, 135
 Halkier, Otto, viceskoleinspektør, 145
- Halle, Holger, varmeværksformand, 42
 Halls Sti, 122
 Halmstadgade, 37, 38
 Halvgaard, Børge, folketingsmand, 105, 106
 Hammel-Banen, 135
 Hammel Lufthavn, 11
 Hammershaimb, Erling, professor, 63
 Hammer-Sørensen, Erik, civilingeniør, direktør, 145
 Handelshøjskolen, 12–13, 67
 Handels- og Kontoristforeningen, 64, 66
 Hansen, Arne Kristian, skoleinspektør, 63
 Hansen, Børge, residerende kapellan, 63
 Hansen, Ellen Margrethe, inspektør, 63
 Hansen, Erik, præst, 63
 Hansen, Erik Sommer, læge, 64
 Hansen, Hans, tækkemand, 26
 Hansen, J., postekspedient, 120
 Hansen, Kurt, direktør, 145
 Hansen, Mogens, hotelejer, 22
 Hansen, Peter, fotograf, 145
 Hansen, Svend Rud, fabrikant, 145
 Hansen, Tom B., løber, 87–88, 89, 90
 Harlev, 135
 Harmsen, Jens Fr., hovedformand, 19
 Hartling, Poul, fhv. udenrigsminister, 26
 Hasle, 33, 45
 Hasle Skole, 27
 Hasselager, 34, 135
 Hastrup, Frits, afdelingsleder, 146
 Hauerbach, G., postekspedient, 120
 Havnearbejdernes Fagforening, 12, 13
 HB, 58
- Heeno, Karen Margrethe, ekspeditionssekretær, 64
 Heibergs Gade, 11
 Heide, Erik, billedhugger, 30, 31
 Heinesen, Knud, undervisningsminister, 18
 Helsingør Teater, Den gamle By, 26, 36, 80, 81, 82, 119
 Hemmer Hansen, Eva, forfatterinde, 43
 Henriksen, Ole, smed, 23
 Hildebrandt, Bendt, skuespiller, 68
 Hilfred, skonnert, 51
 Hitomi, Hiroshi, japansk ambassadør, 17
 Hjelt, Povl, generaldirektør, 133
 Hjerrild, Frederik, præst, 64
 Hjortensgade, 46
 Hjortnæs, Karl, fhv. folketingsmand, 105
 Hjortshøj, 33, 34, 37, 133
 Hjortshøj, Henry, vognmand, 146
 Hjortshøj-Egå, 45
 HK, 38
 Hoeck, E., politimester, 115
 Hoffmeyer, Stig, skuespiller, 72, 73
 Holt, Jens, docent, 146
 Holm, Kai, skattedirektør, 32
 Holm-Pedersen, Erik, øjenlæge, 146
 Holm-Pedersen Poul, tandlæge, 64
 Holme, 66
 Holme Skole, 31
 Holtehus, Carl, restauratør, 146
 Hope Computer Corporation A/S, Hadsund, 24, 34
 Horneman, Knud Chr., retsassessor, 64
 Hornslet, 133, 134
 Horsner, John Wedell, organist, 64
 Houmann, Børge, forfatter, 64
 Hougård, Poul Erik, fagforeningsformand, 17
 Hovmarken, 35

Humlum, Johs., professor, 132, 136
Humphries Singers, Les, sangkor,
82-83
Huset, 14
Husligt Arbejderforbund, 22
Hutzelsider, Hubert, pressefotograf,
146
Hvied-Larsen, E., forsikringsdirek-
tør, 146
Hviid, Knud, godsejer, 17, 108, 110
Hviid, L. N. C., godsejer, 110
Hyllested, Orla, borgmester, 11, 13,
17, 26, 32, 42, 47, 90
Høegh, Nina, maler, 146
Høilund-Carlson, Axel, købmand,
146
Høirup, Henning, biskop, 38
Højbjerg, 23, 24, 32, 84, 91
Højbjerg Maskinfabrik, 38-39
Høye, Freddy, direktør, 64
Høyer, O. G., maskinfabrik, 33
Haahr, Sven, lektor, 64
Haar-Nielsen, A., rådmænd, 12, 20,
22, 23

Idéhistorisk Institut, 39
Idrætssamvirket, 87
IHF, Idrætsforeningen Hasle-Fugle-
bakken, 27, 90
Ilfeldt, Arthur, landsretssagfører,
62, 64
Industrivej, 27
Ingerslevs Boulevard, 40, 47
Ingerslev Boulevards Skole, 28
Ingrid, dronning, 26
Intersol, rejsebureau, 9, 11
Iversen, Jørgen, kriminalkommissær,
42

Jacobsen, Anna Katrine, biograf-
ejer, 146
Jagger, Mick, musiker, 80
JAK-Banken, 64
Jaka, konservesfabrik, 57

Jakobsen, Brødrene, chokolade-
fabrik, 124
Jakobsen, Henry, grosserer, 64
Jakobsen, Knud Axel, urmager, 146
Jakobsen, Kristian, museumsdirek-
tør, 35, 37
Jansberg, Lho, skuespillerinde, 69
Jarding, Julius, landsretssagfører,
146
Jauert, Per, stud. mag., 64
Jellebakkeskolen, 37, 46
Jens Baggesens Vej, 16
Jensen, Bendt, jockey, 90
Jensen, Bernhard, direktør, 64
Jensen, Bernhardt, fhv. borgmester,
97
Jensen, H. P., fhv. viceborgmester,
96
Jensen, Ingemann, mejeribestyrer,
146
Jensen, Jacob, borgmester, 113, 124
139
Jensen, Jens E., slagteriarbejder,
146
Jensen, Jørgen, løber, 90
Jensen, Jørgen, retsassessor, 64
Jensen, Knud Erik Leth, restaura-
rator, 64
Jensen, Maximilian, maler, 146
Jensen, Niels Peder, vognmand, 146
Jensen, Otto Skødt, formand, 17
Jensen, Palle Juul, overlæge,
dekan, 20, 29
Jensen, Thomas H., residerende
kapellan, 64
Jepsen, Leif, socialrådgiver, 64
Jespersen, Halfdan Krag, profes-
sor, 64
Joh. Baunes Plads, 40
Johansen, pølsemeister, 112, 114
Johansen, Holger Friis, professor,
64
Jord- og Betonarbejdernes Fag-
forening, 54
Jordal, Bjarne, læge, 146

Jordemodercentret, 9
Junker, Holger N., politiassistent,
146
Juul-Andersen, Bjarne, læge, 146
Jyden, Rammefabrikken, 30
Jydsk Telefon A/S, 12, 20, 22, 49
Jyllands Kreditforening, 61
Jyllands Papir-Værk A/S, 35
Jyllands-Posten, 13, 17, 20, 34, 65
Jysk Analytisk Laboratorium, 38
Jysk Teknologisk Institut, 35,
47
Jyske Bank, 13
Jyske Ingeniørregiment, 38
Jyske Musikkonservatorium, Det,
28, 78, 80-81
Jyske Opera, Den, 14, 78, 79, 80
Jyske Pigegarde, Den, 44
Jyske Telegrafregiment, 62
Jæger, Henrik G., fabrikant, 146
Jægergårdsvej, 115
Jønsson, Achton, direktør, 146-147
Jørgensen, Anker, statsminister,
38, 46, 47
Jørgensen, E. V., fabrikant, 64
Jørgensen, Folmer, ekspeditions-
sekretær, 147
Jørgensen, Karl, gårdejer, 147
Jørgensen, Peter, fhv. folketings-
mand, 15, 43
Jørgensen, Søren B., folketings-
mand, 104

Kabell, Age, professor, 14
Kalundborgbåden, 41
Kaløvigskolen, 37, 67
Kampmann, Hack, arkitekt, 120
Kampmann, Jens, trafik- og miljø-
minister, 13, 20, 41, 104
Kannikegade, 9
Kannikepølsen, 114
Karens Vej, 26
Karlsen, Arne, lektor, 64

- Karstoft, Henry, reservelæge, 65
 Kasernearealerne, Vester Allé,
 12, 13, 15, 126
 Katolske Kirke, Den, 82
 Katrinebjergskolen, 47, 62
 Kayser, Jan Henrik, pianist,
 36, 82
 Kier, Knud, landsrettsagfører, 147
 Kierulf, Mads, forvalter, 84
 Kirks Telefonfabrikker, Kristian,
 A/S, 15, 34
 Kjeldmand, Hans, overpostkontrol-
 lør, 65
 Klinge, Mogens, arkitekt, 117
 Klostergade, 41
 Klæbel, Vagn, brygger, 48, 65
 Knudsen, Laur. A/S, 41
 Knudsen, Niels, overlæge, 65
 Koch-Petersen, Aage, direktør, 65
 Kolt, 34
 Kommunale Fællesrepræsentation,
 Den, 67
 Kommunernes Kulkontor, 10, 59
 Kongelige Ballet, Den, 36–37
 Konservative Folkeparti, Det,
 9, 103–105
 Konservative Studenter, 23
 Koraldybet, 41
 Kosmorama, 98, 100–101
 Krag, Jens Otto, fhv. statsmini-
 ster, 65, 104
 Kreditforeningen Danmark, 61
 Kridthøjvej, 39, 40
 Kriminalpolitiet, 9, 26, 42
 Kristeligt Folkeparti, 103–105
 Kristensen, Niels Peter, skomager-
 mester, 147
 Kristensen, Thorkild, ejendoms-
 mægler, 12
 Krohn, Aage, sognepræst, 65
 Kronborg, Peder Brix, sogne-
 præst, 65
 Kruse, Mogens Steen, biograf-
 direktør, 98, 99, 102
- Krøger, Palle Gustav, postforvalter,
 65
 Kunstnerne Påskeudstilling, 94
 Kvindeligt Arbejderforbund, 22
 Kvægtorvets Restaurant, 38
 Kystsananatoriet, Studstrup, 26
 Kælderen, restaurant, 44
 Kærslund, 33
 Købmands- og Håndværkerbanken,
 66, 122
 Købstadhypotekforeningen, 61
 Kaaber, Armand, musikhandler,
 147
-
- Ladefoged, Kjeld, skovrider, 26, 34
 Landbosparekassen i Århus, 61
 Landbrugets EDB-Centraler, 127,
 129
 Landhypotekforeningen for Dan-
 mark, 61
 Landmandsbanken, 19 –
 Landsforeningen af Vanføre, 9–10
 Landsforeningen for Sukkersyge,
 84–85
 Lang, Lillian, sekretær, 65
 Lange, Niels F., kommandør, 65
 Larsen, Alfred M., bogtrykker,
 direktør, 147
 Larsen, Helge, undervisningsminister,
 18
 Larsen, J. M. Chr., kunstsmed,
 119
 Larsen, Mihail, stud. mag., 65
 Larsen, Unmack, borgmester,
 140
 Larsen-Ledet, redaktør, 111, 114
 Lassen, Jørgen Brandt,
 viceskoleinspektør, 65
 Lauenborg, Jørn, løber, 90
 Lauersen, J. P., murermester,
 147
 Laugesen, Bent, overvagtimester,
 65
 Laursen, Karsten, cand. oec., 65
- Lejevurderingsrådet, 17
 Leth, Jens og Otto Bjørn, 51
 Leth Bangs Boghandel, 42
 Liisberg, Henrik Bering, teater-
 chef, 32, 68, 69
 Lillebilforeningen af Juni 1924,
 139
 Lille Torv, 115, 117
 Lisbjerg, 17, 42, 134
 Lisbjergskolen, 42
 Ljungdahl, Jørgen forfatter,
 72, 73
 Lorentzen, Bent, komponist, 80
 Lorentzen, H. G., fhv. stiftamt-
 mand, 20
 Louisegade, 141
 Lowzow, Oluf von, fhv. folketings-
 mand, 105
 Ludvig Feilbergs Vej, 27
 Luguterah, A. A., Ghanas ambas-
 sadør, 10
 Lumby, Herluf, redaktør, 65
 Lund, Bengt, læge, 65
 Lundberg, Susanne, skuespillerinde,
 71
 Lundbæk, Dorrit, amanuensis, 147
 Lundbæk, Knud, professor, dr. med.,
 24
 Lysen, Hanne, komitéformand, 16
 Lyseng, 91
 Lyseng Svømmestadion, 24, 47
 Lystbådehavnen, 50
 Lystrup, 13, 14, 23, 28, 35, 133
 Lystrup Bibliotek, 23
 Lystrup-Hallen, 17
 Lystrupvej, 22, 33, 41, 47, 48
 Lützhøft, Walther, møbelpolstrer,
 musiker, 147
 Løgten, 133
 Løvring, Kaj, showmand, 23
-
- MacGuffin, filmtidsskrift, 98, 101
 Madsen, Ejner, kranfører, 147

Madsen, Freddy, folketingsmand, 23, 105, 106
Madsen, Frederik Aabye, savværks-ejer, 147
Madsen, Gurli, fagforeningsformand, 17
Madsen, Hans Vesthy, ingeniør 147
Madsen, Jens, skomagermester, 147
Madsen, Ole Nørgaard, byråds-medlem, 12
Magdalene Brød A/S, 16
Magnussen, Arne, politiassistent, 65
Maltha-Müller, O., amtsfuldmægtig, 147
Marcher, Aage, rådmand, 141
Margrethe, dronning, 32, 49
Marienlund, 15
Marselis, Gabriel, købmand, gods-ejer, 107, 109
Marselis, Vilhelm, godsejer, 107, 109
Marselis Boulevard, 22, 29
Marselisløbet, 35–36, 90
Marselis-Pølser, 112
Marselisborg, 84, 107, 109
Marselisborg Gymnasium, 19
Marselisborg-Hallen, 19, 79
Marselisborg Hospital, 47, 120
Marselisborg Skov, 22, 36
Marselisborg Slot, 32, 37, 49
Marstrandsgade, 124
Matthiasen, Niels, kulturminister, 14, 35
Max Hansen, Peter, jazzhusleder, 11
Mayoh, Brian Henry, lektor, 65
MBK, bordtennisklub, 91
Mejeriet Enigheden, 9, 48
Metro, selvbetjenings engrosvare-hus, 26–27, 38, 41, 42, 49, 58
Middle of the Road, popgruppe, 27
Mikkelsen, Birgitte Bank, skuespil-lerinde, 73

Mikkelsen, Thorvald, fhv. folke-tingsmand, 17, 46
Mindebrogade, 31
MLU, forsikringselskab, 129
Mobil Oil, 60 –
Moesgård, 108, 109, 132
Moesgård Strand, 20
Mogensen, Alfred, folketingskandi-dat, 46
Mogensen, Grethe, skuespillerinde, 70
Morrud, Ejner, afdelingsingeniør, 147
Mulvey, Marilyn, sangerinde, 23
Munck, Hans, forstander, 32
Mundelstrup Mejeri, 48
Müller, Erno, skuespiller, 69
Møbelhuset, Volden 8, 20
Møllegården, plejehjem, 24, 25
Mølleparken, 19, 34
Møller, E., direktør, 12
Møller, Harald, fhv. brandchef, 147
Møller, Jens Tyge, afdelings-leder, 65
Møller, Thorkel, arkitekt, 120, 122
Møllestien, 40
Møllevangskirken, 62, 63, 64
Møllevangskolen, 16
Mørch, Otto, folketingsmand, 104
Mørk, J. M., redaktør, 137
Mårslet, 26
Mårslet Skole, 63, 65

Nationalbanken, Århus afd., 122
Nederby, Niels, annonchef, 65
Nellemann, Vilh., cykelfabrik, 48
Nibe og Oplands Bank, 61
Nielsen, Chr. P., afdelings-ingeniør, 147
Nielsen, Jens, ejendomsmægler, 9
Nielsen, Johannes, øjenlæge, 147
Nielsen, Jørgen G., tandlæge, 147

Nielsen, Knud, restauratør, 11
Nielsen, Marichen, fhv. folke-tingsmedlem, 105
Nielsen, Mogens, sejlsportsmand, 90
Nielsen, Niels, driftsingeniør, 148
Nielsen, Niels, rektor, 12
Nielsen, N. C., grosserer, 65
Nielsen, N. C., læge, 65
Nielsen, N. P., landstingsmand, 148
Nielsen, Sigurd, bogtrykker, 66
Nielsen, Svend Aage, bestyrelses-medlem, 42
Nielsen, Tage, rektor, 28
Nilsson, Birgit, operasangerinde, 79
Nilles Kro, 26
Nordgårdskolen, 12, 38, 63
Nordisk Films Kompagni, 98
Nordisk Textiltryk, 57
Nord-Kuréren, 14
Nordlandsvej, 127
Nordposten, 13
Nordre Lillebilcentral, 139
Norsk Hydro Olie A/S, 36, 59
Ny Banegårdsgade, 22
Ny Jydske Kjøbstad-Creditforening, 61, 120
Nysted, Kaj, adjunkt, 66
Nørgaard, Carl Aage, professor, 66
Nørgaard, Fr., bankdirektør, 138
Nørgård, Per, komponist, 80
Nørre Allé, 16
Nørrebrogade, 124
Nørregade, 38, 112, 115, 124
Nørreport, 37
Nørreris, restaurant, 38

Ochsner, Knud, studieleder, 66
Ole Rømers Gade, 14
Ole Rømers Gades Beboerforening, 29, 45

Olsen, Axel, overlæge, 148
Olympiaden i München, 88
Oplands-Kuréren, 13, 130
Ormslev Kro, 43
Ovesen, Anton, slagtermester, 114

Palads-Teatret, 13, 98, 99, 100, 101, 102
Paludan Müllers Vej, 16,40
Pan, terrænsportsforening, 90
Panula, Jorma, kapelmester, 40, 79
Papir fra Jylland, kunststilling, 95
Paradisgade, 112, 115
Park Allé, 33, 113, 115
Park Teatret, 39
Peder Skrams Gade, 9, 119, 124
Pedersen, Axel P., residerende kapellan, 148
Pedersen, Ellen Strange, fhv. folketingsmedlem, 105
Pedersen, Hans, trafikvagt, 22
Pedersen, Jenny Margrethe, vice-skoleinspektør, 148
Pedersen, Jens Arbjerg, rådmænd, 39, 43, 46
Pedersen, Jørgen, professor, 148
Pedersen, Kaj O., læge, 66
Pedersen, Karl Anker, amtsrådsmedlem, 13
Pedersen, Ole Find, lektor, 66
Pedersen, Ove, skuespiller, 73
Pedersen, Peder, cykelrytter, 90
Pedersen, Poul, biografdirektør, 98, 102
Pelen, Pierre, fransk ambassadør, 23
Pensionisternes Samvirke, 13
Petersen, Arne Juhl, lektor, 148
Petersen, Carl F., værktøjs- og beslagsfirma, 9–10
Petersen, Emil Vesterskov, kontor-
chef, 148

Petersen, Ena, bueskytte, 90
Petersen, Inger Lykkebo, hjælpe-
præst, 66
Petersen, Inger Stilling, folke-
tingsmedlem, 105, 106
Petersen, J. C., malermester, 124
Petersen, Leif, forfatter, 68
Petersen, Poul Møller, adjunkt, 66
Petersen, Waage Sandøe, teater-
leder, 74
Pilgaard, Ulf, skuespiller, 14
Plumrose A/S, 26, 117
Post, Elin, præst, 66
Postvæsenet, 13, 16, 26, 44, 49, 65
Poulsen, Holck, inspektør, 37
Poulsen, Napoleon, færgemand, 148
Poulsen, Richard, afdelingsleder, 148
Povlsen, Hans, forfatter, 148
Proppen, restaurant, 38
Provinbank, Den danske, A/S, 9, 15, 61, 66
Præstehøjskolen, 67
Purups Grafiske Hus, 34

Quist, Torsten, redaktør, 66

Radikale Venstre, Det, 103–105
Radiorådet, 17
Rahbek, Just, fhv. lektor, 66
Rahrs tekniske Forretning, 15
Rande, Ilse, skuespillerinde, 70
Randers, 19
Randersvej, 97
Ranghøj, Eigil, fabrikant, 66
Rasmussen, Boye, guldsmed, 46
Rasmussen, Kaj, direktør, 66
Rasmussen, Tonny, typograf, 66
Regina I og II, 100–101
Regina-Teatret, 11, 32, 98
Reinhardt, Carl, hovedkasserer, 66
Retsforbundet, 103–105
Retsmedicinsk Institut, 15
Reumert, Per, A/S, kjolestoffer, 20

Richter, F., civilingeniør, 66
Riis, Jacob, fotograf, 93
Ring-Bilen, 116, 139, 140
Ringgaden, 17
Rishøj, Hans, chefredaktør, 17
Risskov, 19, 34
Risskov Amtsgymnasium, 66, 78, 127, 128, 129, 130
Risskov-Løbet, 88, 89
Rivel, Charlie, klovn, 31
Riverside A/S, 11
Rogersen, Aage, tømrermester, 148
Rogersen, Rasmine, Malling, 10
Rolling Stones, The, beatgruppe, 80, 83
Rosenhøj, 135
Rosensgade, 74
Rossen, A. P., lektor, 66
Royal A og B, 98, 100–101
Royal, Hotel, 12, 27, 38, 39, 120, 122
Rugholm, Thøger, sognepræst, 148
Rugholmen, haveforening, 26
Rundhøjskolen, 29
Ryes Flak, 21
Ryesgade, 13, 26, 37, 124
Ryg, Jørgen, skuespiller, 68
Rytter, Leif, direktør, 66
Rytterfægtningen, 97
Rytterparken, bordtennisklub, 91
Rømerfonden, 30, 31
Rønde Kursus, 66
Rørbæk Bøger, 42
Rådhuset, 35, 48
Rådhusforvaltningen, 64
Rådhushallen 95
Rådhuspladsen, 17, 18, 24, 38, 45, 118

Sabro, 26
Sabroe, Peter, folketingsmand, 32
Sabroe-arealerne, Sønder Allé, 15

- Sabroe & Co., Thomas Ths., A/S, 10, 15, 33, 55
 Safirvej, 133
 Salling A/S, 34, 35, 40–41, 58
 Salonen, Aarhus Teater, 68, 72–73
 Samrådet for Omsorgsarbejde, 13, 16
 Samsøgade, 11
 Skt. Annagades Skole, 19, 63
 Skt. Clemens Apotek, 129
 Skt. Clemens Bro, 97, 115
 Skt. Clemens Torv, 9, 42, 120, 122, 123, 124
 Skt. Josephs Hospital, 120
 Skt. Lukas Kirke, 64, 66
 Skt. Markus Kirkeplads, 11
 Skt. Nikolaj-Tjenesten, 41
 Skt. Olufs Marked, 138
 Skt. Pauls Kirke, 63, 67
 Skt. Pauls Kirkeplads, 47, 115
 Saralystgården, 84–85
 Sauna-Club, 15, 24, 42
 Scala, 34, 73, 78, 100–101, 102
 Scan Oil Import, 36, 59
 Scanticon, 34
 Schandorffstræde, 34, 35
 Scheel-Krüger, Axel, assurandør, 148
 Schierupsvej, 28
 Schmidt, Carl P., kriminalassistent, 15
 Schmidt, Holger, organist, 66
 Schmidt, K. Rahbek, professor, 14
 Schmidt, Louis, billedhugger, maler, 35, 95
 Schou, Hugo, underdirektør, 66
 SDS, Sammensluttede Danske Sparekasser, 60–61
 SDS, Tordenskjoldsgade, 67
 Seest Maskinfabrik Eftf., M., A/S, 15, 34
 Sexpolitisk Forening, 11
 Silkeborgvej, 20, 29, 34
 Simonsen, Anders Hjorth, stud. med., 66
 Simonsen, Jens J., direktør, 67
 Simonsen, Marius, folketings- og byrådsmedlem, 111
 Simonsen, Thorkild, rådmand, 12, 13, 15, 17, 26, 28, 40, 46, 90
 Sjællandsgade, 10, 11
 Sjællandsgades Beboerforening, 10
 Skanderborg, 19, 71, 134, 135
 Skejby, 32
 Skejby-Lisbjerg Beboerforening, 42
 Skive Diskontobank 61
 Skjoldhøj, 44
 Skolebakken, 132, 133
 Skoller, Eddie, folkesanger, 27
 Skovbakken, 89, 90, 91
 Skovgaard, Hans, sparekassebestyrer, 67
 Skov-Petersen, Palle, programsekretær, 67
 Skumstrup, 108, 109
 Skytternes Hus, 46
 Skæring Strandkro, 22
 Skødstrup, 20, 33, 133
 Slagtehusrådet, 10
 Slet, 38
 Sletvej, 27, 41, 42
 Slippen, 11
 Smedegaard-Jensen, V., amtslig-ningsinspektør, 67
 Socialdemokratiet, 17, 46, 103–105
 Sociale Højskole, Den, 45
 Socialforvaltningen, 9, 43, 45, 46, 48
 Socialistisk Folkeparti, 23, 45, 103–105
 Socialistisk Folkepartis Ungdom, 13
 Socialpolitisk Arbejdsgruppe, 43
 Solbjerg, 26, 28, 45
 Solbjerg Fritidscenter, 28
 Spanien, 122
 Sparekassen Midtjylland, 60–61
 Sparekassen Østjylland, 60–61
 Spare- og Lånekassen for Skanderborg By og Omegn, 61
 Spare- og Lånekassen i Aarhus, 61
 Stadionhallen, 36, 46, 47, 79
 Stakladen, 17
 Stars of Faith of Black Nativity, sangkor, 82
 Statsbiblioteket, 35
 Statshospitalet, Risskov, 63
 Staurup, 30, 135
 Stecher Christensens Gade, 28
 Steele, Tommy, sanger, 83
 Steffensen, Hans Chr., gasværksbestyrer, 148
 Stenov, Ejnar K., sparekasse-direktør, 148
 Stjernepladsen, 28
 Stockholmsgade, 10
 Store Torv, 27, 120, 122
 Storgaard, Peter, advokat, 67
 Strandgaard, Hans Helmuth, assistent, 67
 Strandskolen, 22
 Strange, Ebba, folketingsmedlem, 105
 Studenterrådet, 42, 63, 64
 Studsgade, 16, 17, 19, 32
 Stær, J. Hostrup, apoteker, 148
 Sundhedskommissionen, 14
 Svalegangen 73–75
 Svanedammen, Friheden, 11
 Svane Hansen, R., amtsborgmester, 13
 Svendsen, Erik, direktør, 67
 Svømmehallen, 47
 Sydjysk Landmandsbank i Ribe, 61
 Sæverud, Harald, komponist, 36, 82
 Sølystskolen, 46
 Sømme, Axel, købmand, 119
 Sønder Allé, 26, 115
 Søndergade, 9, 20, 30, 31, 32, 46, 117, 120
 Søndergaard, Tyge, professor, 67
 Sdr. Ringgade, 42

Sønderskovvej, 13
Søndervangskolen, 29, 46
Sørensen, Alfred, stenfisker, 51
Sørensen, Allan Ploug, cand. theol.,
67
Sørensen, Anthon, sognerådsfor-
mand, 148
Sørensen, Gunnar, lektor, 67
Sørensen, Jens, gårdejer, 84
Sørensen, John, lærer, 67
Sørensen, Johs. M., stadsingeniør,
149
Sørensen, Marie, glarmester, 148
Sørensen, Marius Aakjær, fagfor-
eningsformand, 67
Sørensen, Olaf E., afdelingsingeniør,
149
Sørensen, S. C., VVS-firma, 43
Søværnets Operative Kommando,
65

Tagskægget, jazzhus, A/S, 11, 42,
82
Taksameter-Automobilforeningen,
139
Tangkrogen, 60
Taxa-Ringen, 141, 143
Teaterrådet, 14, 64
Terma Elektronisk Industri A/S,
14, 23
Texaco, 59
Thielemann, C. F. G., arkitekt,
108, 110
Thodberg, Christian, forstander,
67
Thomsen, A. C., branddirektør, 67
Thomsen, Thomas, forvalter, 149
Thomsen, Thomas, mejeribe-
styrelse, 149
Thor-Oil, 46, 59
Thorsen, G. A. L., fabrikant,
14, 30, 33, 34, 37, 41, 46
Thorsø, 135
Thorvaldsensgade, 124

Thrott, Abyhøj, 90
Thruus Bogtrykkeri, 14
Thøgersen, Niels Jørgen, adjunkt,
67
Tiemroth, Edvin, teaterchef,
68, 69
Tilbuds-Avisen, 14, 62
Tilst, 11, 28, 34, 40
Tivoli Friheden, 21, 22, 23, 28, 31,
34, 35, 64, 74
Tjelevej, 128
Toft, Bjarne, bryder, 90
Toldvæsenet, 9, 14
Top-Klubben, 26
Tordenskjolds Gade, 9, 49, 119, 124
Torp, Kai, billedskærmester, 149
Tovshøjskolen, 33, 38, 41, 63
Tranbjerg, 23, 37, 38, 47, 62
Tranbjerg Varmeværk, 38, 42
Tranekærparken, 127, 130
Tranekærvej, 127, 128, 130
Tre Ege, Hotel, 14
Tretommervej, 33
Trøjborgvej, 97
Tømmermestrenes Høvleværk, 46
Tønnesen, Svend, folketingsmand,
105
Tørring, Jesper, højdespringer, 90
Tørsleff, Aage V., direktør, 149

Uldall, Helmer, landsretssagfører,
149
Ungdomsringens Narkotikakursus,
15
Ungdomsskolen Vorrevangen, 47
Unge Hjems Højskole, 15, 32
Unisol, rejsebureau, 11, 32
United Artists, 98
Universitetsparken, 23
Unmack Larsens Gade, 28
Uno-X, oliefirma, 27, 59

Vagns Herremagasin, 20
Wagon-Lits, 11

Valdemarsgade, 54
Vanggaard, Tage, kjolefabrik,
17, 41, 57, 67
Warming, Bent, direktør, 67
Wegener, Klaus, skuespiller,
73, 75
Wegener, Ole, skuespiller, 68, 70
Veggeby, N. E., kontorchef, 149
Weibull, Jørgen, professor, 67
Vejlby, 126-131
Vejlbygade, 129
Vejlbyhus, 127, 129
Vejlby Kirke, 126, 127, 128, 130
Vejlby Ringvej, 33, 47, 128, 130
Vejlby Skole, 29, 127
Vejlby Vænge, 10
Vejlby-Risskov, 45
Vejlby-Risskov-Hallen, 12, 19, 23,
80, 83, 89
Vejlby-Risskov-Idrætscenter, 89,
126
Vejlby-Risskov Rensningsanlæg,
48
Vejlby-Risskov Sogneråd, 126-129
Vennelyst Torv, 115
Venstre, 103-105
Venstresocialisterne, 103-105
Veri-Centret, 127, 128, 130
Vester Allé, 12, 32, 41, 112
Vesterbro Torv, 115
Vestergade, 38, 48, 74, 77
Vestergaard, Jens, overlærer, 149
Vestergård, Judith, elevrådsformand,
16
Weston Tæppefabrik, 57
Vestre Ringgade, 46
Vestre Strandallé, 133
Viborgvej, 42, 46, 119
Viby, 9, 19, 26, 33, 42, 45, 91, 132
Viby Amtsgymnasium, 66
Viby, Marguerite, skuespillerinde,
70
Viby Ringvej, 41
Viby Torv, 42
Viby Ugeavis, 14

Wiener-Hallen, restaurant, 39
Viengevej, 133
Viereck, Ralf Jørgen, kaldskapellan,
67
Vigo Charcuteri A/S, 9, 34
Vikervej, 49
Vildtbiologisk Station, Kalø, 67
Vilhelm Birkedals Vej, 22, 28
Vilhemsborg, 17, 107–110
Willemoesgade, 28, 35
Willumsen, Gregers F., sektions-
ingeniør, 149
Willumsen, Henry Boye, murer-
mester, 149
Windeløv, H. H., revisor, 149
Wisborg, Ole, skuespiller, 72
Vivike, Holger, fhv. folketings-
mand, 104
Voeler, Jørgen, redaktør, 149
Volden, 20
Vordingborg Køkkenet A/S, 11
Vor Frue Kirke, 26, 65, 67
Vorrevangskolen, 46, 47
Vosnæsgård, 110
VRI, 91
Værtshuset, restaurant, 38

Yndgaard, J. Ebbe, lektor, 67

Zachariae, Hugh, professor, 47
Zwergius, Ole, sogneprest, 67

Øllgaard, Karen, afdelings-
bibliotekar, 149
Ørnereden, 20
Ørums Gade, 14
Østasiatisk Institut, 24
Østbanegården, 9–10, 133, 134
Østbanetorvet, 26, 32, 133
Østboulevard, 33
Østergade, 9, 19, 48
Østergård, 108

Østergaard, Viggo, A/S, 117
Østmolevej, 27, 60
Øxenbjerg Skibsværft, 50

Åbo Losseplads, 14
Åboulevard, 14, 31, 120
Åbyhøj, 27, 29, 30, 90
Åbyhøj Ugeavis, 14
Aagaard, Anne Marie, amanuensis,
67
Aalborg Discontobank, 61
Århus Amt, 11, 19, 33, 67, 96
Århus Amts Gymnastikforening,
63, 65
Århus Amtsråd, 14, 19, 27, 36, 40,
47
Århus Amtssygehus, 42, 46, 63, 65
Århus Amtstidende, 111, 129
Århus Amtsvandvæsen, 14
Århus Badminton Klub, 91
Århus Belysningsvæsen, 122
Århus Bogtrykkerforening, 62, 66
Århus Brandvæsen, 14, 23, 24, 25,
31, 33
Århus Brugsforening, 96
Århus-Bugten, 21, 90
Århus Bybane, 132
Århus By- og Herredsret, 64
Århus By-Orkester, 16–17, 40, 78–79
Århus Byråd, 9, 11, 13, 16, 17, 22,
24, 26, 27, 28, 30, 33, 34, 35, 37,
38, 40, 41, 42, 46, 49, 60, 108,
112, 113, 114, 119, 120, 124,
137, 138, 139, 141
Århus Børneforsorgsseminarium, 34
Århus Cityforening, 25
Århus Cyklebane, 90
Århus Domkirke, 67, 79, 82, 124
Århus Festival Games, 86, 90
Århus Flydedok A/S, 15, 32, 34,
38, 41, 46, 54–55
Århus Flæskehal, 112
Århus Forberedelseskursus, 28

Århus Frugt- og Blomsterhandler-
forening, 113
Århus Games, 86, 90
Århus Handelsrejsendeforening, 34
Århus Handelsstandsforening, 64, 85
Århus Havn, 10, 14, 22, 27, 29
33, 37, 45, 59–60, 113
Århus Hovedbanegård, 24, 30, 58
113, 132, 134, 143
Århus KFUM, 91
Århus Kioskselskab, 9, 116, 119,
124
Århus Kommune, 26, 30, 64, 124,
130, 133, 135
Århus Kommunale Værker, 45
Århus Kommunehospital, 10, 15,
22, 27, 42, 46, 64, 65
Århus Kommunes Parkunderhold-
ninger, 28
Århus Kommunes Skovdistrikt,
62
Århus Kommunes Sygesikringsaf-
deling, 19
Århus Kongreshus, 34, 40, 41, 78
Århus Kunstbygning, 35, 94
Århus Kunstforening af 1847, 92,
94–95
Århus Kunstmuseum, 32, 35, 62,
74, 81, 92–93
Århus Maskinfabrik, 15
Århus Maskinmesterskole, 22
Århus Mini-Biler, 45
Århus Mælkehandlerforening, 25
Århus Mølle, 141
Århus 1900, 91
Århus Offentlige Slagtehus, 10, 112
Århus Oliefabrik A/S, 37, 55, 60
Århus Philharmoniske Selskab,
79
Århus Pigegarde, 21
Århus Politi, 9, 12, 15, 16, 25, 30,
31, 33, 38, 41, 43, 44, 45
Århus-Posten, 20, 66
Aarhus Privatbank, 61
Århus-Pølsen, 112

Århus Pølsevogne, 116–117
Århus Retshjælp for Ubemidlede,
62
Århus Rutebilstation, 42
Århus Salgs- og Reklameforening,
66, 67
Århus Skøjtehal, 90
Århus Skøjtestadion, 46–47
Århus Slagtermesterforening, 114
Århus Sporveje, 9, 11, 14, 17, 23,
24, 28, 32, 33, 43, 45, 47, 124,
132

Århus Stadion, 86, 90
Århus Stadionhal, 89
Århus Statsgymnasium, 66
Århus Stevedore Kompagni, 10,
11, 12
Aarhus Stiftstidende, 14, 17, 34,
98, 115, 123, 124, 129
Århus Sygekasse, 16, 19
Århus Tandlægehøjskole, 63
Århus Taxa, 33, 45, 139–143
Århus Teater, 32, 36, 43, 62, 68–73,
78, 80, 120

Århus Teaters Studio, 71–72
Aarhus Universitet, 14, 20, 24, 29,
35, 42, 62, 63, 64, 65, 67, 108
Århus Vest, 33
Århus Væddeløbsbane, 90
Århus Værktøjsmagasin, 9–10
Århus Yachtklub, 90
Århusstudenternes Filmklub, 98,
101
A-Udstillingen, kunstudstilling,
95

